SORIN LAVRIC

COLECȚIA ISTORIA MENTALITĂȚILOR

DECOCT
DE FEMEIE

IDEEA EUROPEANĂ

Sorin Lavric
Decoct de femeie

Colecţia Istoria mentalităţilor

Lector: Nicoleta Arsenie Tehnoredactor: Carmen Dumitrescu

Coperta: Florin Afloarei

Editura Ideea Europeană O.P. 22, C.P. 113, Bucureşti, 014780

Tel. /Fax.: 021 – 2125692; Tel.: 021 – 3106618 Comenzi carte prin poştă:

Tel.: 021 – 2125692 E-mail: officeideeaeuropeană.ro www.ideea europeană.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

LAVRIC, SORIN

Decoct de femeie / Sorin Lavric.

— Bucureşti: Ideea Europeană, 2019

ISBN 978 – 606 – 594 – 672 – 9

821.135.1

Sorin Lavric – născut la 27 noiembrie 1967, Turnu-Severin. A absolvit Facultatea* de Medicină Generală, Institutul Medico-Farmaceutic „Carol Davila" (1987 – 1993) din Bucureşti, fiind medic stagiar la Brăila în 1993 – 1994. Simţind că profesia de medic, deşi l-ar fi împlinit social, i-ar fi stricat socotelile cu sine însuşi, renunţă la cariera medicală spre a termina Facultatea de Filosofie, la Universitatea din Bucureşti (1991 – 1996). Îşi face stagiul militar la Bacău (1996 – 1997) şi se angajează redactor la Editura Humanitas (1997 – 2008). Va fi bursier al Programului „Erasmus" la Universitatea „Albert Ludwig" din Freiburg im Breisgau, Germania (aprilie-august 2004). Îşi va da doctoratul în filosofie la Universitatea din Bucureşti (2005). Din 2006 va fi colaborator la Revista *România literară*, pentru ca din 2012 să fie redactor la aceeaşi revistă. A fost titularul cursului *Ontologia lui Noica* la Facultatea de Filosofie din Bucureşti, din 2006 până în 2015.

Ţine cursuri de „Istoria filosofiei" la UNATC

(Academia de Actorie, Teatru şi Cinematografie – 2013 – 2017). Este preşedintele „Centrului de Studii Constantin Noica” (asociaţie culturală cu statut juridic).

Scrieri: *Cartea de Crăciun* (Humanitas, 1997), *Ontologia lui Noica. O exegeza* (Humanitas, 2005), *Noica şi Mişcarea Legionară* (Humanitas, 2007), *Zece eseuri* (Humanitas, 2010), *Glasuri din bolgie* (Ideea europeană, 2018).

Studii introductive la volumele *Devenirea întru fiinţa* (Humanitas, 1999) şi *Povestiri despre om* (Humanitas, 2011) de Constantin Noica.

Traduceri: (împreună cu Bogdan Mâncă): Martin Heidegger, *Parmenide* (Humanitas, 2001); Martin Heidegger, *Problemele fundamentale ale fenomenologiei* (Humanitas, 2006).

Colaborări în presa culturală la *România literară*, *Luceafărul*, *Idei în dialog*, *Cuvântul*, *Convorbiri literare*, *Contemporanul* etc.

Notă lămuritoare

În urmă cu câţiva ani, în cursul unei discuţii împinse până la pragul exasperării, Ion Papuc, un intelectual pe care nu şovăi a-l considera unul dintre părinţii mei spirituali, mi-a mărturisit că se îndoieşte că aş putea face o mistică a femeii îmbinând speculaţia cu literatura. Argumentul dânsului era întreit: speculaţia nu face casă bună cu mistica, mistica nu are drept ţintă femeia, iar literatura nu are puncte comune cu mistica. Din îndoiala dânsului s-a născut o ambiţie a cărei expresie e cartea de faţă. În paginile ei, muchia rece a conceptelor se îmbină cu tiparul primitor al plăsmuirii literare, rezultatul fiind o viziune mistică. Altfel spus, când intelectul mânuind noţiuni după calapod logic se însoţeşte cu imaginaţia urzind portrete după capriciu subiectiv, deznodământul este o unitate mistică. E totuna cu a spune că raţionamentul lucid, vărsându-se în trăirea mistică, îşi capătă împlinirea în ficţiunea literară.

Bucuria de a-i dovedi lui Ion Papuc că s-a înşelat îmi inspiră hotărârea de a-i dedica volumul. Dacă nu m-ar fi

contestat, nu l-aş fi scris.

Sorin Lavric

Prolog

Sub unghi liric, rostul femeii e să fie muză, după ce a încetat să-ţi fie iubită. Situaţia inversă, când nimbul de muză e dat de carenţa pancraţiului epidermic, nu are însemnătate. Fiind o surescitare a fanteziei ivită dintr-o amânare a sorocului plăcut, nimbul trece după ce carenţa a dispărut. Tocmai de aceea condiţia de muză nu se capătă oricum, ci numai *a posteriori*, în virtutea unei naturi al cărei farmec scoate femeia din regimul placid al mironosiţelor şterse. Trebuie să ai stofă ca, întipărindu-te în mintea unui satir, să-i inspiri amintiri la ani după ce fornicaţia s-a încheiat. Ori eşti nimfă cu blazon de ereditate grea, şi atunci te întipăreşti precum o dâră de acid voluptuos, ori eşti odaliscă fadă, fără puterea de a trezi jind, şi atunci conturul îţi dispare în sorbul uitării. Când întipărirea are loc, femeia trece de la treapta unei apariţii individuale la gradul de cuprindere a unei speţe.

Fiinţele despre care e vorba aici nu sunt cazuri singulare, ci tipuri feminine. Nu sunt exemple, ci figuri exponenţiale, a căror rasă s-a desprins din plebea numeroasă a fatuităţii calide. „Fatuitatea calidă” înseamnă serbezimea prostească a fiinţelor fără muchie izbitoare, găunoşenia ascunsă sub mlădieri de cochetărie autoimpusă. Din acest motiv, femeile pe care le voi evoca sunt cariatide dotate cu prerogativă de gene, şi nu iederi atârnând de braţele unui copac. Iederele nu intră în atenţia cărţii fiindcă nu au atributul nobleţei pe care ţi-l dă timbrul înnăscut al femeii de rasă. Timbrul înnăscut nu e nimic altceva decât acea ţâfnă rarisimă, cu alura aristocrată, a cărui prezenţă preschimbă o femeie într-un exemplar unic, cu atât mai valoros cu cât e irepetabil. Cu un asemenea timbru te naşti sau nu, înzestrarea ancestrală fiind de o inechitate strigătoare la cer, pe care nicio revoltă etică nu o poate înlătura. O mie de femei erudite strânse laolaltă nu fac cât fascinaţia uneia singure din cele care au privilegiul nurilor. A fi cu nuri e un clenci congenital, o

mană providenţială graţie căreia rangul ţi-e dat din capul locului, fără niciun efort menit a spori câmpul de atracţie. A nu avea nuri e o calamitate pe care o porţi toată viaţa, fără ca vreo altă calitate să-i poată compensa lipsa. Între rangul unei nimfe cu năzbâtii în pori şi teapa unei metrese fără farafastâc în sânge e o prăpastie a cărei adâncime se măsoară cu ajutorul logariturilor: puterea la care trebuie să ridic baza spre a obţine numărul este cizelarea la care trebuie să ridic timbrul unei femei spre a-i obţine farmecul. Când baza (timbrul) lipseşte, nicio potenţare menită a atinge rangul de fiinţă nurlie nu poate avea loc. Rangul unei femei stă în ifosul congenital ce-i răzbate în pori, şi nu în cultura pe care s-a canonit s-o capete sub influenţa anturajului. Fără harul congenital al nurilor, senzaţia insipidă că priveşti o farsă a naturii nu poate fi înăbuşită.

Cum nu sunt neapărat un admirator al sexului frumos, pe femeile de aici nu le-am ales fiindcă mi-au plăcut, ci pentru că mi s-au impus atenţiei în virtutea unei înzestrări de excepţie. Strict vorbind, personajele de aici îmi sunt cu totul indiferente, şi nici urmă de duioşie nu mă încearcă scriind despre ele. Le consider muze nu pentru că mi-ar stârni vreo nostalgie umedă, ci pentru că din amintirea lor pot scoate un tipar al fandacsiei feminine. Fandacsia este obsesia atracţiei urlând în pori, şi ea are prea puţin de-a face cu frumuseţea pe care o epocă o ia drept etalon de preţuire a femeii.

Scopul meu este să fac filosofia femeii, nu apologia ei. Din acest motiv, nicio intenţie de elogiu nu va tulbura zaţul paginilor, cum nicio poftă de ditiramb nu le va încreţi suprafaţa. Eu vreau să intuiesc în chip verosimil femeia, vreau s-o definesc, şi nu s-o evoc postiş în virtutea unei reţete lăudăroase. Iată de ce portretele de aici vor fi tăioase, fără tentă patetică, ba chiar nedrepte, dar în schimb vor avea privilegiul de a descrie femeia aşa cum se înfăţişează unui ochi a cărui umoare e străbătută de exerciţiul conceptelor. A ridica femeia la concept e un ordaliţiu pe care numai mintea satirului îl poate face. Cum n-am de gând să menajez vanităţile, e firesc să afirm că

chinul gândirii abstracte e prerogativa cuvenită intelectului masculin.

Mărturisesc că piedica pe care am întâmpinat-o a stat în cuvintele de care am făcut uz. A filosofa pe seama femeii cere o limbă aparte, ale cărei nuanţe trebuie să se potrivească fermenţilor ce-i mocnesc în vine. Nu poţi descrie un surâs cu un vocabular scolastic, la fel cum nu poţi surprinde un miros cu ajutorul jargonului dialectic. Dar nici nu poţi face filosofie în marginea femeii mestecând tropii pe care limba literară le flutură ca pe nişte clişee obligatorii. De aceea, cuvintele insolite pe care le voi folosi nu sunt rodul unui imbold snob, ci consecinţa unei adaptări la muchiile atât de schimbătoare pe care nimfa o arată ochiului. O tresărire infimă, ca mişcarea colţului buzelor sau clătinarea unui sân, nu poate fi sesizată de convenţiile ce domnesc în limba de uzanţă comună. Am croit noţiuni cu alură bizară fiindcă nu am avut încotro, disperat de neputinţa de a capta în vorbe unduirea unui tiv de rochie sau ascuţimea unei sprâncene încruntate. Apoi, când mi-am dat seama că nu pot să evoc amănunte de intimitate focoasă fără să cad în vulgaritatea la care mă condamna uzul limbii ordinare, mi-am croit cuvinte spre a surprinde în chip decent o zonă a vieţii care se pretează celor mai abracadabrante scârnăvii verbale. De câteva ori am vrut să renunţ, conştient că încerc să deschid porii unei epiderme cu dinţii unui forceps de veterinar, prea mare pentru mărimea infimă a ţintei pe care o urmăream. Cum să descrii un ifos mironosit, o tristeţe de catafalc sau un licăr galeş altfel decât prin punerea în pagină a unor cuvinte ce par picate din altă lume?

Şi cum femeia, în esenţa ei, duce lipsă de un miez cu rol de centru, am creat noţiuni menite a sugera această lipsă. Procedeul a stat în trei paşi: în primul rând, am adus la expresie nimfa, adică i-am zugrăvit un portret concret, în al doilea pas am ridicat-o la concept, adică am prins-o în câteva scheme abstracte, pentru ca în pasul trei să compar între ele schemele, cu dobândirea unui simbol prin care

definesc esenţa din spatele portretului. Dar fiindcă aplicarea unor scheme asupra unui caz concret cere ca mai întâi să le ai la îndemână, am înfăţişat schemele înaintea exemplelor. În felul acesta, aparatul analitic precedă exemplele ce vor fi supuse analizei. Mai mult, exemplele sunt rodul unei fantezii căreia, pentru a-i da o tentă verosimilă, i-am întipărit o suită de detalii biografice luate din mine. Altminteri, numele, împrejurările şi deznodământul lor sunt toate de ordin fictiv.

Se subînţelege că procedeul acesta este ilicit sub unghi literar, numai că ceea ce năzuiesc e să prind esenţa femeii cu ajutorul abstracţiilor, vreau să-i prind formula, ceea ce înseamnă că fiecare portret stă pe copca unor noţiuni reci, al căror iz general mă ajută să scap de tonul unei evocări complezente. Dacă literatura se hrăneşte din ambiguitate, eu am pretenţia unor noţiuni a căror precizie să depăşească în expresivitate orice ambiguitate. Ceea ce e totuna cu a spune că filosofia e mult mai grăitoare decât literatura.

La prima vedere, un portret alcătuit din ceaţa unor abstracţiuni e tot ce poate fi mai contraindicat în materie de evocare, cu lux de amănunte, a fiinţei feminine. E poate trăsătura cea mai stranie a acestei cărţi, aceea că specificul fiecărei femei e dat de ridicarea portretului la invarianţa monotonă a unor scheme aspre. Portrete poate face oricine, cu condiţia să posede însuşirea histrionică a talentului, dar putinţa de a le trece carnea prin sita abstractă a unor scheme bizare, care par să nu aibă nicio legătură cu etosul femeii, putinţa aceasta cere o impostaţie a minţii pe care numai ordaliţiul conceptelor ţi-l poate da. De aceea, dacă am o pretenţie asupra travaliului din care au ieşit aceste portrete e să i se recunoască sâmburele speculativ. Iar speculaţia, s-o spun de pe acum, e trecerea în concepte a unei unităţi mistice. Accentul acesta, atât de obscur, îl voi lămuri pe parcurs.

Să prinzi generalul în particular e marota dintotdeauna a minţii speculative, şi pentru a da satisfacţie acestei marote am făcut uz de zece scheme din

încrucişarea cărora a ieşit tivul idiopatic al fiecărei nimfe. Spun „nimfă” tocmai pentru a scoate femeia de sub accepţia meschină pe care uzul plebei i-l dă. Mai mult, voi întrebuinţa cuvinte precum „nimfă” şi „satir” pentru a scăpa de repetiţia exasperantă a vocabulelor „femeie” şi „bărbat”. Fără o astfel de variaţie, o psalmodie înfiorătoare, monotonă ca o stepă uscată, ar copleşi mintea cititorului. În plus, niciuna dintre femeile din această carte nu e frumoasă în sensul comun al termenului. Niciuna nu intră în categoria mediocră a lui *mulier pulchra*[1]. Căci fiecare are privilegiul unei stihii care o rupe de masa figurilor de duzină. Femeile de aici nu sunt nici chipeşe şi nici reuşite, ci aşchii cu totul rupte de norma aparţiilor plăcute.

Schemele pe care le voi aplica sunt rodul unei elementar simţ al observaţiei, ceea ce înseamnă că la ele am ajuns urmărind răscolirea de defecte şi calităţi din care e urzită fandacsia feminină. Simplă inducţie pe bază de observaţie, atât şi nimic mai mult.

Prima schemă este *gestus-motus-actus*[1] şi se referă la clasificarea gesturilor unei femei în funcţie de ochiul care o priveşte. *Gestus* trimite la suita de atitudini pe care le are în spaţiul public, *motus* la mişcările ei în spaţiul intim, pentru ca *actus* să poarte asupra actelor la care ea ia parte în cursul relaţiei cu unul dintre cei trei zei cărora, în virtutea naturii ei, îşi închină viaţa: bărbatul, copilul sau Dumnezeu. Cum asupra maternităţii nu am a mă pronunţa decât frizând impostura, le voi atinge doar pe celelalte două acte: cel erotic şi cel mistic, cu apăsarea accentului pe cel de-al doilea act. A scrie despre erotica feminină e act postiş de conformare la tiparul searbăd al epocii, dar a-i surprinde mistica e impuls nobil de a o ridica în rang. Când ai de ales între un degetar de sucuri (erotica) şi un gherghef de taine (mistica), arunci stropii de licoare şi păstrezi bolta de arcan.

Când o femeie stă picior peste picior la o întrunire simandicoasă, postura ei e un gest public. Când se închină

1 Femeie frumoasă (lb. latină).

într-o biserică, la fel. Numai când se scrutează în oglindă sau îşi face toaleta intimă e în imperiul lui *motus**, mişcări discrete ce nu au menirea de a ajunge sub privirea altora. De altminteri, toate mişcările pe care o femeie le face când e singură intră în categoria lui *motus*. În schimb, când tot ea, departe de ochii lumii, se află în preajma unui bărbat, gesturile pe care le face nu mai sunt gesturi, şi nici mişcări, ci acte în accepţia riguroasă a termenului. O mângâiere e un act, un oftat aşijderea, pe când plimbarea pe aleea unui parc e gest, în vreme ce depilarea e mişcare. Se subînţelege că numărul gesturilor e cu mult mai mare decât mişcările de care e în stare, la fel cum acelaşi număr depăşeşte răspicat panoplia de acte la care e înclinată. De pildă, cochetăria e un vodevil gravitând în jurul lui *gestus*, intimitatea e un ritual având drept centru noţiunea de *motus*, pentru ca amorul să se înscrie cu totul în conturul lui *actus*. Că spun *actus*, coit sau, ciocnire symplegadică" 1 e acelaşi lucru. Trecută prin filtrul acestei triade, fiecare femeie îşi dezvăluie alt coeficient de cinetică secretă. Triadei acesteia îi pot adăuga spre explicitare o alta: *res publica*[23], *res domestica*[4] şi *res privata*[5]. Gestul e public, mişcarea e domestică (înăuntrul casei), iar actul e privat, doar sub ochii bărbatului. Încălecarea zonelor de jurisdicţie naşte confuzii funeste, din cauza cărora strădania de a prinde esenţa femeii se pierde în divagaţii inepte.

A doua schemă e *timbru-ferment-pigment*. Să plec de la un exemplu banal. Când privesc un copac, culoarea verde a frunzelor mi se pare o însuşire definitorie a lor, un

---

2 „Symplegadele", în mitologia greacă, sînt cele două stînci ciocnindu-se în strîmtoarea Bosforului. Actul coliziunii surprinde violența din cursul lui actus, cruțîndu-mă de efortul de a căuta alte eufemisme pentru a-i descrie trăsătura specifică: satirul dă, nimfa primește, deznodămîntul purtînd numele de sparagmos; ruperea lăuntrică, precum o dezmembrare, din momentul climaxului.

3 Spațiul public (lb. latină).

4 Spațiul casnic (lb. latină).

5 Spațiul privat (lb. latină).

„ce” ireductibil fără de care frunzele şi-ar pierde îndreptăţirea să se numească frunze. Dar acum intervine o bizarerie optică: din cele şapte culori câte alcătuiesc spectrul luminii solare, frunza le absoarbe pe toate, cu excepţia uneia: frecvenţa de undă ce corespunde culorii verzi, culoare pe care, respingând-o, o trimite spre ochiul meu, urmarea fiind că eu iau drept calitate a frunzei tocmai culoarea pe care ea o refuză. Situaţia e grea de aporie: definim frunzele printr-o culoare ce le este cu totul străină. La fel se întâmplă cu femeia: deseori luăm drept calităţi intrinseci rezultatul unei respingeri din cauza căreia femeia aruncă în afara aparenţe pe care, în sinea ei, le detestă. Din acest joc de aparenţe, ochiul bărbatului, precum o pupilă oarbă, nu poate distinge însuşirile pe care nimfa le absoarbe cu ardoarea cu care frunza, înghiţind tot spectrul, azvârle în afară numai culoarea verde. Altfel spus, ochiul nătâng al satirului ia drept propriu femeii ceea ce ea consideră drept simulacru. Masca cochetăriei e jocul de prestigii la care femeia recurge spre da imperiului lui *gestus* o aparenţă atrăgătoare, dar ea ştie că nimeni alta că punerea în scenă, ca veritabil simulacru cu rol de îmbiere, e menită unui singur ochi: pupila satirului pândindu-şi nimfa. Dar ce este un prestigiu? Şi de ce femeia e o „făcătoare de prestigii”? În latină *praestigium* înseamnă truc optic făcut de un scamator. Prestidigitatorul săvârşeşte prestigii, adică *trompe-l’oeil-xxYÎ* veritabile. Forma italiană de „digitaţie rapidă”-„prestidigitaţie” – e redundantă fiindcă pune accentul pe iuţeala mâinii, pe când „prestidigitaţia” latinească, fără silaba „di”, pune accentul pe iluzia vizuală. Femeia este o mânuitoare de prestigii în sens latinesc, supunându-şi înfăţişarea unor trucuri menite a crea un efect vizual. Pigmentul ei este chiar şirul de prestigii la care recurge atunci când ochiul silenului se află în apropiere.

În spatele pigmentului femeii se află tresărirea ei de temperament, adică viitoarea care, asemenea unui ferment, îi animă bioritmul de fiinţă ciclică. Ce dospeşte în cutele sufletului e drojdia dătătoare de fibră peculiară,

partea idiopatică, inconfundabilă, pe care o simţi atunci când, renunţând la farafastâcul lui *gestus*, trece la discreţia lui *motus*. Atunci din ea răzbate acea radiaţie specială ce-i alcătuieşte timbrul profund, un soi de undă ce vine spre silen spre a i se întipări sub forma unei trepidaţii. Abia acum femeia e susceptibilă de a săvârşi un

actus. Timbrul lăuntric al femeii poate fi armonios sau spart, rotund sau ascuţit, crăpat sau neted. Despre timbru nu poţi vorbi în termeni tactili, auditivi sau vizuali, ci doar în noţiuni sugerând plinul, golul, netezimea sau fisura. Sunt femei surpate pe dinlăuntru, cum sunt altele plutind în echilibru serafic. Asta înseamnă că farmecul unei femei e dat de ferment, pe când esenţa ei e dată de timbru, în timp ce pigmentul, jocul de prestigii simandicoase, e simplu marafet menit a îmbrobodi tagma satirilor.

A treia schemă e tetradică: *etuva-diapazon-incubaţie-elucubraţie*. Graţie naturii pe care o posedă, femeia e predestinată travaliului, fie în varianta apăsătoare a muncii, fie în varianta convulsivă a eclampsiei ce precede naşterea. Lipsindu-i predispoziţia de a se răzvrăti şi străduindu-se să intre în adecvare cu mediul în care trăieşte, fiinţa ei excelează în răbdare, acribie şi rucodelie. Într-un cuvânt, în lucrul tenace făcut cu mâna. După motivaţia care o îndeamnă la oficiul sârguinţei active, femeile se împart în patru categorii. Prima e *femeia de tip etuva*, unde emoţia e principala sursă a efortului. Precum într-o etuvă a cărei incintă închisă încinge aerul la temperaturi mari, sufletul femeii poate clocoti sub presiunea unui sentiment de durată. În cazul ei, motivaţia stă în sentimentul ce o leagă de o instanţă superioară ei, atâta doar că, odată stinsă emoţia, încrâncenarea cu care îşi urmăreşte ţinta se destramă. Dintr-o fiinţă volitivă debordând de energie, fiinţa i se preschimbă într-o rufă stoarsă din a cărui matcă pofta de a lupta dispare. E cazul făpturilor abulice pe care stingerea pasiunii pentru un bărbat le preschimbă în victime viagere.

A doua categorie e femeia de tip diapazon. De data aceasta, pârghia care o împinge spre eficienţă este înclinaţia mimetică. Aidoma unui muzician care nu poate începe interpretarea partiturii dacă nu-i dai, cu ajutorul diapazonului, nota de pornire, unele femei au nevoie de un model iniţial din a cărui imitaţie să intre în ritm. E cazul fiinţelor cărora e îndeajuns să le dai direcţia, dându-le o schemă prestabilită din care să nu fie nevoite să iasă, pentru ca diligenţele lor să se rostogolească prompt, fără ezitări sau întreruperi, spre o agitaţie cu randament mare. Ele sunt *femeile diapazon*, a căror formulă lăuntrică stă în gradul de molipsire cu modelul altora.

A treia categorie e de depare cea mai elevată, întrucât cere o fulguraţie a minţii de ordin aproape spiritual. Spun „aproape”, fiindcă relaţia femeii cu spiritul e de ordin pasiv: ea e receptaculul spiritului şi nu agentul lui. *Femeia de tip incubaţie* e prin excelenţă o fiinţă a ideilor bruşte, o posedată de stări fantaste sau pur şi simplu o natură extatică dominată de trăiri bizare. Din această categorie fac parte naturile mistice, cu predispoziţie religioasă, sau artistele bântuite de răbufniri creative. Munca lor nu e urmarea unei emoţii şi nici rezultatul unei imitaţii. Ele reacţionează teribil la un imbold subit, venit de nu se ştie unde, la fel cum, în Antichitate, fetele ce înnoptau în incinta unui oracol erau vizitate de incubi, spirite nocturne a căror prezenţă le insuflau stări extatice. În cartea de faţă, incubii sunt exploziile imprevizibile de temperament sau asociaţiile nebănuite de idei.

A patra categorie e întruchiparea voinţei de a răzbi cu orice preţ, în virtutea unei tenacităţi de cârtiţă viageră.

A

În Imperiul Râman, elucubraţia desemna munca de migală săvârşită în timpul nopţii, de obicei la lumina opaiţului. De pildă, rucodelia amănunţită făcută până la epuizare sau muncă de rob pritocind chichiţe: ace, petice, ţesături, împletituri. Prin extensie, elucubraţia e efortul susţinut în numele unei idei statornice, e strădania pusă în

slujba unei obsesii. Printr-o deviere semantică de rău-augur, elucubraţia a ajuns astăzi să însemne aberaţie, bazaconie sau prostie. De acest sens mă lepăd din capul locului, păstrându-l pe cel latinesc. Femeile devorate de o obsesie căreia nu-i pot găsi o întruchipare decât muncind pe răpunere fac parte din categoria fiinţelor de tip elucubraţie. Primele două categorii (femeia-etuvă şi femeia-diapazon) cuprind făpturi cu precădere viscerale, al căror impuls vine din străfunduri, asemenea unei ţâşniri distinctive. Celelalte două (incubaţie şi elucubraţie) sunt cerebrale, căci la ele stimulul provocator izbucneşte în minte: o fulguraţie sau o obsesie.

A patra schemă, *tectonica-peristaltica-balistica*, se referă la felul predilect în care o femeie se exprimă: somatic, lexical sau în dodii abstracte. Modul de exprimare nu e pendinte de alegerea ei, predispoziţia atavică fiind hotărâtoare în modul în care îşi manifestă pornirile. Altfel spus, ce precumpăneşte la o femeie? Limbajul fără vorbe al trupului, expresia colorată culminând în cuvinte insolite sau formula concentrată în noţiuni abstracte? Fiind îndeosebi o fiinţă supusă convulsiilor (căci împlinirea şi-o atinge în *sparagmos*), femeia e scuturată de o zbatere iremediabilă, a cărei evoluţie mensuală o preschimbă într-o placă tectonică cu răsuciri drastice în decursul unei luni. Somatic vorbind, ea este osândită la un limbaj al trupului de care bărbatul duce cu desăvârşire lipsă. Dar peste felia fiziologică a expresiei spontane, lexicul unei doamne poate aduce un strop de histrionic pestriţă, unele femei reuşind să treacă peste etapa limbuţiei cronice spre a ajunge la un vocabular de folosinţă proprie, al cărei farmec dă posesoare! un relief aparte. Ele deţin arta peristaltică a limbii fistichii, reuşind să născocească expresii de o izbitoare tentă originală. Şi aşa cum peristaltica se referă la mişcările vii prin care intestinul frământă bolul alimentar în cursul digestiei, tot aşa femeile cu darul limbii pot frământă lexicul până la a-i conferi netăgăduite virtuţi. A avea geniul calamburului, al aliteraţiilor, a excela în trucul unor expresii insolite e atributul femeilor la care

peristaltica lexicală precumpăneşte asupra tectonicii trupeşti. În fine, mai există femeia savantă, la care cuvintele au rol de proiectile: e vorba de proiectilele unor noţiuni fastuoase, din al căror uz îşi trage o mină severă de erudiţie solemnă. Altfel spus, ea posedă balistica rece a conceptelor moarte, acel jargon inert al tratatelor universitare, unde pletora de ghiulele fără miez verbal le distruge orice tresărire autentică. La femeia savantă, tectonica este acoperită de clinchetul de tinichele al balisticii docte, formă ineptă de a camufla un gol lăuntric.

A cincea schemă aduce cu un instrument de investigaţie, precum un chestionar conţinând patru întrebări: *1) ce-ţi inspira o femeie**? *2) ce îţi sugerează ea*? *3) la ce te duce cu gândul*? *4) ce îţi insufla*? Cu toate că întrebările par a avea o tentă sinonimă, ele au în vedere felii cu totul diferite din metabolismul ei sufletesc. Cea dintâi atinge flerul, a doua prinde estetica, a treia are ecou moral, pentru ca a patra să fie curat religioasă.

Mai întâi, chestiunea *inspirării*. E firesc ca impresia pe care o faci altora să vrei s-o controlezi cât mai mult. Regula e cu atât mai valabilă când e vorba de jocul de prestigii din care femeia îşi face un blazon estetic. A lăsa o impresie agreabilă de la cea dintâi privire e idealul firesc al oricărei vestale ce se mişcă în conturul unei fuste. Drama e că nimeni nu-şi poate înrâuri fluidul pe care, în mod iraţional, îl transmite celor din preajmă. Mai mult, ceea ce transmite logic o nimfă, prin cuvinte sau conduită, e nespus de puţin faţă de ceea, ce, în mod ilogic, lasă să scape din conturul fiinţei ei. E ceva în ea care păcăleşte ecranul de protecţie pe care îl pune sub ochii semenilor. Nimbul rotund sau conturul placid pe care alţii i-l percep e o variabilă asupra căreia voinţa ei nu are nicio putere. Tocmai de aceea, între felul în care vrea să apară în ochii altora* şi adevărata impresie pe care le-o lasă e o crevasă largă.

Mai precis, impresia pe care o doamnă o lasă în ochii silenului e ca un evantai alcătuit din patru palete, fiecare paletă corespunzând uneia din cele patru întrebări. Cea

dintâi e captura spontană a unui câmp de iradiere care o mută instantaneu în categoria fiinţelor „ilecebrice” sau în cea a persoanelor fără privilegiu erotic. O femeie este „ilecebrică” (lat. *illecebra*[6] = ademenire, ispitire, atracţie) în măsura în care îndeplineşte condiţia neapărată a înzestrării cu nuri. Condiţia ilecebrică e o însuşire tisulară, care mocneşte în celule, piele şi ten. E un dat congenital, nu o achiziţie încropită prin vodevil cochet. Aici comedia gesturilor de înfrumuseţare nu are ce căuta. Pe deasupra, termenul ilecebric, cu sunetul lui latin, are avantajul de a da o nuanţă seacă, de-a dreptul aseptică, unei emanaţii de ordin erotic, care, în condiţii normale, exclude putinţa unui licăr neutru din privirea satirului. Dacă aş spune despre o femeie că este apetisantă sau atrăgătoare, aş coborî discuţia la treapta grobiană a unui examen în cursul căruia, dintr-o mulţime de cenuşărese, aş alege pe cea cu proporţii ideale. Dar când spun despre aceeaşi femeie că este ilecebrică, îi dau o tentă ireductibilă de farmec greu. Ca să pun cuvântul în vecinătatea unor termeni docţi, voi spune că în tenta ilecebrică ce răzbate din porii unei femei se regăseşte ceva din nuanţa inconfundabilă a unei trăiri sacre. Trăirea aceasta e curat iraţională, ea nu are un contur susceptibil de a fi măsurat cu etalonul, căci se mărgineşte la sesizarea unei curgeri subtile ce vine dintr-un timbru atavic. Cine are acest timbru intră în categoria femeilor de rasă, cine nu-l are cade în regnul fără strălucire al mironosiţelor de duzină. E vorba de o putere tulbure, cu precădere telurică, un fel de chemare grea ce îţi intră în nări şi care te sileşte ca, precum licantropii din trecut, să ridici capul spre lună, spre a urla din senin, ca sub imperiul unei cauze pe care nu o înţelegi. De dâra aceasta tisulară, apăsătoare ca o stihie gravă, o femeie depinde clasificarea ei spontană în „fiinţă nurlie” sau nu. Şi, pentru că dâra o simţi spontan, ea aduce cu o chemare pe care femeia ţi-o inspiră de-a dreptul. Inspirarea acesta

6 Cicero: „voluptas est illecebra turpitudinis“ (plăcerea este momeala viciului), dar aici sensul peiorativ al momelii trebuie înlăturat. O frumusețe autentică e neapărat ilecebrică.

nu e olfactivă, ci mistică în chip răspicat, căci, pentru a o percepe, bărbaţii au nevoie de fler. Flerul e facultatea de a sesiza unda ilecebrică ce răzbate din epiderma unei doamne. Flerul nu are nicio legătură cu gustul, cum nu are legătură nici cu simţul critic, chiar dacă toate cele trei facultăţi vor fi active în această carte.

Dar ce se întâmplă dacă o femeie nu are nuri? Pur şi simplu îşi compensează carenţa prin cealaltă emanaţie: fermentul care îi animă bioritmul de fiinţă ciclică. Şi atunci ceea îţi inspiră nu mai e un şarm atavic, ci o temperatură de ordinul emoţiei. Fermentul acesta e trepidaţia metabolică ce dospeşte în cutele sufletului, e temperamentul ce i se zbate în articulaţii. E valul piroclastic[7] din căldura căruia îşi trage prospeţimea. Iată de ce, în lipsa nurilor, atracţia unei femei vine din revărsarea unui câmp de emoţie care nu mai este ilecebric, ci strict metabolic. Dacă i-aş spune endocrin, aş cădea într-un tipar prozaic de interpretare hormonală; or, cum spuneam, pe mine mă preocupă mistica femeii, nu erotica ei. Timbrul lăuntric al femeii e dat de nuri, dar când ei lipsesc, locul le este suplinit de fermentul pe care l-am tratat în cadrul schemei a doua (*timbru-ferment-pigment*). Farmecul unei femei este fie atavic, fie metabolic, iar grecescul *metabolé* (schimbare) surprinde fluctuaţiile prin care îi trece emoţia ciclului mensual. E drept, fără nuri, rangul de vestală irepetabilă e compromis, dar rămâne ceea ce îndeobşte se numeşte şarmul secundar: prospeţimea caldă a unui bioritm alert, adică valul piroclastic. Dacă şi acesta lipseşte, rămâne proporţia nimerită, adică acea armonie de ordin anatomic în virtutea căruia o doamnă intră în tiparul unei frumuseţi standard.

Doar femeile cu apoteoză de nuri fac istorie. Dictonul *dux femina facti*, a cărui parafrazare ar suna: „istoria e făcută de femei”, e valabil numai sub unghi ilecebric, nu

7 „Valul piroclastic“ desemnează frontul de aer fierbinte pe care un vulcan îl emite înainte de izbucnirea lavei. Prin extensie, sintagma se referă la frontul de emoție pe care o femeie o răspîndește în preajma unui silen.

sub cel spiritual şi cu atât mai puţin sub cel moral. Ce zgâlţâie un bărbat din balamale nu e intelectul femeii, nici erudiţia ei, ci dâra atavică ce-i răzbate prin pori. De altminteri, spiritul şi morala unei femei sunt aproximaţii politicoase prin care îi menajăm vanitatea. Dacă ar fi sinceri până la capăt, silenii ar mărturisi franc că nu dau doi bani pe spiritul femeii, cum nici nu se sinchisesc de morala ei. O femeie cu morală proprie e o absurditate, de vreme ce ea împrumută morala celui pe orbita căruia a nimerit. Cum spuneam, eu fac filosofia femeii, nu apologia ei.

În schimb, ce *îţi sugerează* fiinţa ei intră în câmpul de tensiune al reacţiei de gust. De data aceasta ilecebricul este înlocuit cu esteticul, iar flerul lasă loc gustului. O femeie poate fi nurlie fără să fie frumoasă, dar cel mai adesea se întâmplă invers: femeile frumoase în accepţia obişnuită a termenului nu au acel ceva care le conferă atributul exorbitant al femeii de rasă. Rasa atrăgătoare e ilecebrică fiindcă e o chemare tulbure, pe când frumuseţea e estetică fiindcă ţine de proporţie anatomică. E frumuseţea de tip peridoneic[8]. Cele două afirmaţii (atracţie = ilecebric şi frumos = estetic) sunt două pleonasme sadea, dar nevoia de a da precizie distincţiilor mă sileşte a le rosti. Abia acum pot vorbi de tipare de frumuseţe, de regăsirea unui model standard pe care gustul unei epoci îl împărtăşeşte sau de influenţa moravurilor asupra etalonului în vogă al frumosului. O femeie îmi sugerează o aură ale cărei proporţii înclină spre latura frumosului sau spre cea a urâtului, iar aceasta e impresia de gust. Din ea, prin mânuirea unor concepte cu iz pretenţios, pot scoate o judecată de gust. În fond, în paginile acestei cărţi cititorul va da peste o suită de judecăţi de gust pe care le fac cu ajutorul unor scheme cu bătaie speculativă. Dar speculaţia,

8 In latină, adjectivul peridoneus înseamnă „foarte potrivit“. In dimensiuni corporale „foarte potrivite“ stă cheia oricărei frumuseți fizice. Prin extensie, o frumusețe de tip anatomic e una de ordin peridoneic. A nu se confunda cu cea ilecebrică (venită din dira nurilor) sau cu cea piroclastică (izvorîtă din trepidația emoției).

să nu uităm, e desfăşurarea în concepte a unui fir mistic pe care numai flerul îl poate sesiza. Cartea de faţă este despre mistica femeii, şi nu despre erotica ei.

Ce fac aici e să înfăţişez paşii meniţi a pregăti o doctrină mistică a femeii. Doctrina o voi urzi cu ajutorul schemelor, dar pe baza unor exemple concrete, pe care le ridic la generalitatea unor judecăţi speculative. Speculativul e iarăşi o temă spinoasă, şi asta fiindcă o nimfă poate fi tranzitivă sau reflexivă, dar nu poate fi speculativă. Căci speculativul cere împărţirea în noţiuni a relaţiei mistice dintre un bărbat şi o femeie, împărţire pe care numai o minte logică o poate face. Iarăşi, nicio clipă nu am în vedere vreo coborâre în rang a hetairelor de rasă, numai că sexul frumos îşi hrăneşte esenţa din câteva principii pe care, dacă le-aş trece sub tăcere din raţiuni de encomie politicoasă, le-aş schimonosi până la treapta de marionete zglobii. Că o asemenea marionetă a ajuns astăzi să fie modelul standard de omagiere ipocrită a eternului feminin e un detaliu pe care logica acestei cărţi nu-l va lua în seamă. Rostul acestei cărţi nu e să se conformeze unui tipar dat, ci să propună unul nou, tocmai cel sub imperiul căruia a fost scrisă.

Tranzitivă e mintea care observă lumea din jur, reflexivă e mintea care se întoarce la sine după ce a observat lumea, pe când speculativă e mintea care urzeşte scheme pentru a descrie unitatea mistică din care a apărut ea însăşi. Ce leagă o pereche mistică (între bărbat şi femeie) este postularea unei complementarităţi graţie căreia cei doi se întregesc. Numai că înăuntrul acestei perechi apare mereu inadecvarea, cei doi fiind legaţi printr-un dezacord iniţial, din a cărui tensiune cresc germenii rupturii dintre ei. Tocmai de aceea perechea mistică stă pe o criză al cărei deznodământ e amânat sub forma unui armistiţiu care până la urmă va degenera în război. E ca un pact la care cei doi consimt prin trădare reciprocă. Aceasta e firea lucrurilor, şi nimeni nu o poate schimba. În toate portretele pe care le voi face voi urmări tranziţia, reflexia şi speculaţia pe care femeia o prilejuieşte

înăuntrul unei perechi mistice. De ce? Fiindcă definirea femeii nu-mi cere s-o înţeleg logic, ci doar să-i expun esenţa pe baza flerului cu care o judec. Expunerea o fac prin scheme, adică prin desfacerea în noţiuni a unor intuiţii primordiale. Fraza aceasta e obscură, dar nuanţele ei se vor lămuri pe parcurs.

Cea de a treia întrebare (Za *ce mă duce cu gândul*?) are o încărcătură morală: prezenţa unei femei mă poate duce cu gândul la o elevaţie ce provine dintr-o disciplină de sine, sau la o delăsare stânjenitoare, sub blestemul căruia simţi că biata făptură e în deficit de şlefuire lăuntrică. E pupăza fără har, vestala fără ştaif, madona în zdrenţe, doamna placidă sau fleandura stridentă emanând urdori. Sau, dimpotrivă, e apariţia de fabulă înzestrată cu dâră ancestrală. Dar cum morala feminină e apendicele docil al epocii în care i-a fost dat să trăiască, întrebarea aceasta priveşte mai mult dârzenia sau consecvenţa ei, şi mai puţin pretinsele norme morale pe care chipurile, dintr-un scrupul de sârguinţă etică, ea ar simţi nevoia să le respecte. Riguros vorbind, a judeca moral o femeie e mai mult decât o impietate, e chiar o imposibilitate logică, a cărei cauză va reieşi pe parcurs. Dârzenia unei femei vine din fidelitatea pe care o arată principiului din care i-a izvorât firea, iar acest principiu se reduce la trei acte: a primi, a se zvârcoli, a se acoperi. Ele dau baza pe care se altoieşte timbrul feminin.

În fine, *ce-ţi insuflă* o femeie poate fi răscolirea subtilă a unui a vânt religios. Şi cum creşterea sâmburelui mistic cere situaţii-limită prin care fiinţa să-i fi trecut, numai femeile având parte de o suferinţă acerbă ating treapta iradierii mistice. O fiinţă credincioasă se recunoaşte graţie unui curent galvanic pe care îl resimţi direct în degete, palme sau plex. Indiferent că are un aer abstras plutind peste lucruri sau o zvâcnire piezişă de fiinţă posedată, credincioasa autentică emană ceva. Aidoma fiinţelor cu potenţial bioenergetic, dinamica lor lăuntrică se revarsă sub formă de fiori epidermici. Cazul lor poartă numele de înzestrare mesmerică: magnetism

concret atrăgând semenii, atâta doar că nu e atât atracţie ilecebrică, ci absorbţie de ordinul sufletului. Pentru a percepe magnetismul unei femei nu ai nevoie de fler (facultate rezervată strict nurilor), ci de acel bun-simţ care îţi spune că în faţa ta se află o posedată. Vestalele sau maicile cu har fac parte din rândul mesmericelor cronice. Ele sunt rarităţi în accepţia strictă a cuvântului, întrucât comunicarea în spirit nu e un atribut femeiesc. Regula drastică este că femeia e receptacul al spiritului, nu agent al lui.

A şasea schema este: *decor-aderenţă-val piroclastic*. Că femeile au oroare de promiscuitate e un fapt subînţeles, ele fugind de locuri sordide cu patima celui care se fereşte de scârnăvii. Această triadă are drept criteriu hotărâtor gradul de împăcare cu propriul trup. Ca să te simţi în largul tău într-un anturaj trebuie ca mai întâi să te simţi bine în trup. A creşte înăuntrul unui trup pe care îl deteşti poate fi un supliciu căruia niciun remediu nu-i poate atenua chinul, la fel cum bucuria de a te simţi minunat în pielea ta poate fi o sursă necontenită de savurare de sine. De la voluptatea sau oroarea de a avea un trup descinde uşurinţa sau anevoinţa de a te purta într-o ambianţă. Cu alte cuvinte, privilegiul de a te împrieteni cu balastul somatic atrage după sine avantajul de a respira lejer în orice împrejurare. Acest avantaj aduce o aderenţă spontană la decor, fie că e vorba de incinta unei clădiri banale sau de aleea unui parc. Când însă aderenţa nu apare, femeia trăieşte acut pe picior de inadecvare dureroasă, de unde aerul stingher cu care se mişcă printre oameni. Oriunde o aşezi, nu-şi găseşte locul, şansa de a fi în adecvare cu ambianţa ocolind-o mereu. Sunt femeile veşnic încurcate, având oroare de conversaţia de politeţe şi cărora perspectiva unui flirt le provoacă sudori asidue. La polul opus sunt adaptatele de la sine în variantă gureşă, fiinţele care se simt bine oriunde, pentru simplul fapt că, în tectonica trupului lor, nicio zvârcolire intempestivă nu le tulbură dispoziţia. Lor le emană din trup o dispoziţie stenică incitând la dialog perpetuu, şi de aceea din piele le

iese un soi de val piroclastic care usucă interlocutorului energia minţii. Tenta e prea importantă ca să n-o repet: aşa cum un vulcan, înainte de a erupe, emană un val *de* gaze încinse, tot aşa mina dogoritoare a câte unei nimfe îţi usucă aplombul. Acestea sunt femeile cu morb vampiric, a căror prezenţă te sleiesc repede de toată vlaga zilei. După o jumătate de oră de stat la o cafea cu o femeie înzestrată cu ferment piroclastic, pleci zdrobit spre a căuta un ungher unde să cazi lat. Valul piroclastic e forma apoteotică a fermentului metabolic, e căldura emoţiei ţâşnind din trupul femeii.

A şaptea schemă este *în principiu în fapt în fond* şi surprinde modificarea în timp a umorilor prin care trece firea femeii. Schema am preluat-o de la Noica (din volumul *Povestiri despre om*), întrucât am considerat-o nimerită în a surprinde dialectica sufletului de femeie de-a lungul unei perioade date de timp: o zi, un an sau un deceniu. Modificarea coincide cu numărul de fluctuaţii de care ai parte în preajma ei, drept consecinţă a zbaterii mensuale la care e osândită în virtutea condiţiei native. În ciuda poncifului pe care îl exprimă, maxima *varium et mutabile semper femina*[9] prinde un adevăr esenţial: identitatea de sine a femeii sub unghiul afectului e un nonsens. Dacă şi-ar fi identică, ar arăta constanţa monotonă a unei dispoziţii imuabile, tocmai de aceea diferenţele ce-i izbucnesc în suflet îi asigură şarmul de fiinţă versatilă. Priviţi-o dimineaţa şi apoi seară: deosebirea de umoare e atât de izbitoare că un an pare să fi trecut în cursul câtorva ore. Schimbările prin care trece aduc o stupefiere de ordin logic în capul bărbatului, care nu poate pricepe cum, dintr-o fiinţă aparent previzibilă, pot ieşi cele mai neaşteptate tresăriri.

La fel ca timpul, a cărui curgere nu poate fi priceputǎ cu ajutorul logicii (identitatea, noncontradicţia şi terţul exclus blochează curgerea de orice fel, procesul în genere, schimbarea, adică *metabolé-ul*), femeia nu poate fi înţeleasă pe seama unor noţiuni convenţionale, luate din

9 Femeia este mereu nestatornică și labilă (lb. latină).

nu ştiu ce tratat de antropologie modernă. Oricâte convenţii abstracte i-aş lipi pe frunte, esenţa ei nu poate fi surprinsă de ele. Ceea ce înseamnă că, metafizic vorbind, femeia nu poate fi subiect al unei judecăţi de tip S-ţi (subiect-predicat). Iarăşi simt nevoia unei precizări: nu am nici cea mai mică intenţie de a terfeli *das Ewig-Weibliche*[10], de aceea frazele cu accente aspre din această carte nu sunt rodul unei maliţii gratuite în virtutea căreia un silen blazat îşi varsă veninul asupra sexului frumos, ci ele sunt expresia unei gândiri ale cărei scheme o silesc la o coerenţă din care nu poate ieşi. Mi-aş dori din toată inima să pot afirma că femeia nu numai că este o fiinţă speculativă, dar că pe deasupra poate fi subiectul unei judecăţi morale. Din păcate, logica cărţii mă împiedică să afirm aşa ceva. Eu nu mă supun unui tipar al epocii, ci vreau să-i impun unul. Neputând fi subiect, femeii îi rămâne să fie un fenomen al cărui relief e dat de mintea bărbatului lângă care nimereşte, ceea ce înseamnă că sensul îl împrumută de la intelectul celui cu care trăieşte. Dacă intelectul menit a-i consacra fiinţa lipseşte, femeia trăieşte un naufragiu biografic căruia nu-i poţi întrezări niciun remediu. Rostul femeii e să se oglindească în intelectul unui bărbat, spre a-i fi muză, blestem sau prilej de meditaţie. De aceea, culmea nenorocirii în care poate nimeri o femeie de rasă este să nu întâlnească un bărbat a cărui minte să fie pe măsura înzestrării ei atavice. Căci de statura culturală a bărbatului cu care trăieşte îi atârnă direcţia pe care i-o va lua sufletul. Cu alte cuvinte, ea nu va fi niciodată o fiinţă vectorială, a cărei tendinţă să culmineze într-un sens autonom, care să-i fie până într-atât de propriu încât să i-l poţi atribui în întregime. Nefiind vectorială, ea este eminamente o apariţie scalară: pasivă şi preponderent cantitativă în esenţa ei, busola femeii e dată de vectorul masculin. Un marsupiu căruia nu-i dai un suflu e o biată teacă fără rost în lume. Dar suflul vine din afara marsupiului şi e de origine masculină. Aşa a fost mereu şi tot aşa va fi de acum încolo. E nevoie de un silen ca nimfa

10 Eternul feminin (lb. germană).

să fie pusă în adevărata ei lumină. Nuanţa e prea dură? Eu fac filosofia femeii, nu apologia ei.

Orice răbufnire calitativă pe linia unei elevaţii culturale nimfa şi-o procură de la viitoarea de idei din mintea silenului. Şi dacă rangul nimfei e dat de măreţia satirului în jurul căruia gravitează, ciudăţenia e că, în ciuda dependenţei de vectorul masculin, în femeie răbufnesc stări de spirit în faţa cărora silenul rămâne stupefiat. Tocmai de aceea, tectonica din zvârcolirea lăuntrică a nimfei e susceptilă de o înţelegere mai curând mistică decât de una logică. Există o mistică a femeii pe care nu au intuit-o decât bărbaţii cu fler metafizic, iar mistica aceasta stă în prerogativa ereditară a unei înzestrări de excepţie. Restul e encomie snoabă închinată unei fiinţe care, în sinea ei, fuge instinctiv de egalitatea cu bărbatul, deoarece ştie că egalitatea i-ar slei privilegiul ilecebric. *În principiu*, într-o situaţie dată, nimfa ar fi trebuit să se comporte într-un anume fel. Când colo, ea se va purta într-un mod pe cât de anapoda pe atât de neaşteptat. *În fapt*, atitudinea ei te stupefiază la propriu, pentru ca în final, căzând pe gânduri, să-ţi dai seama că, în *fond*, ea nu se putea purta decât aşa, atâta doar că aceasta nu o puteai intui de la început, de vreme ce norma tresăririlor lăuntrice era un haos idiopatic. „Idiopaticul” femeii (tot ce are ea mai propriu) stă într-un zigzag psihic a cărui manifestare îmbracă forma unui vodevil atroce, a cărei punere în scenă poate fi aproximată prin triada ilogică: *în principiu* – *în fapt* – *în fond*, Afinitatea femeilor pentru psihologie vine din intuirea dezordinii sufleteşti în care se zbat.

Estetic vorbind, femeia este o exterioritate a cărei suprafaţă nu poartă dedesubt un interior. Când spun că „femeia nu are interior”, nu rostesc o judecată morală (cum spuneam, femeia nu poate fi subiectul nici unei judecăţi, fie ea morală, estetică sau religioasă), ci surprind jocul de suprafeţe la care se reduce făptura ei în ochii bărbatului. Întrucât s-a obişnuit să fie privită ca un *parergon*, ca o podoabă de a cărei strălucire îi depinde

triumful, ea însăşi se defineşte în propriii ochi prin jocul de prestigii pe care îl desfăşoară în preajma silenilor, ceea ce înseamnă că nici ea nu crede într-un interior propriu, pe care oricum sexul masculin nu pune niciun preţ. Niciun bărbat nu caută în femeie deşteptăciunea, profunzimea sau luciditatea. Cine vrea filosofie, nu o va găsi în capul femeii, dar în schimb va găsi cufundarea în athanorul labios. Nu trebuie să definesc athanorul labios, fiindcă din capul locului cititorul intuieşte despre ce e vorba.

Starea aceasta de lucruri (aceea că estetic vorbind femeia este o suprafaţă) e cu totul inechitabilă, dar cât se poate de aievea, şi de ea ne dăm seama amintindu-ne de remarca ritualică pe care am auzit-o de atâtea ori din gura femeilor: „Mi-aş da un an din viaţă să intru în capul tău pentru a afla cum gândeşti”. Întrebarea e simptomul unei curiozităţi şi deopotrivă al unei recunoaşteri: mintea masculină are un interior de tip analitic a cărui tensiune exercită o reală fascinaţie asupra sexului frumos. Frumuseţea caută deşteptăciunea spre a-şi găsi o direcţie statornică. E o vrajă de ordin intelectual a cărei putere vine din prezenţa unei stihii lăuntrice pe care femeia o intuieşte din cadenţa vorbelor, din eleganţa lexicului sau din sintaxa tăioasă a silenului. Tocmai de aceea mişcarea vorbelor poate isca în imaginaţia femeii promisiunea unui mister de ordin transcendent, al cărui colportor în această lume e chiar intelectul masculin. Fără faconda silenului, nimfa nu ar descoperi că există un Dumnezeu, un spirit sau o filosofie a omenirii. Doar aderând la un principiu masculin, sexul frumos îşi atinge finalitatea, numai că direcţia pe care o aduce principiul e încălcată fie de mediocritatea silenului, incapabil să dea un sens cultural femeii, fie de fluctuaţia sufletului nimfei, caz în care apare stupefierea a cărei expresie se regăseşte în triada: *în principiu – în fapt – în fond*. Femeia are suflet, dar nu are interior, ceea ce e totuna cu a spune că nu are minte speculativă. Dacă ar avea un interior cu virtuţi abstracte în stare a mişca concepte, ea nu ar mai resimţi nicio fascinaţie faţă de interiorul analitic al bărbatului. Nimeni

nu e atras de ceea ce are deja. Mai precis, femeia este un fenomen ale cărui atribute nu pot fi aşezate pe un temei de ordine interioară, temei pe care îl caută mereu în celălalt sex. Tocmai de aceea singurătatea este supliciul suprem la care o poţi condamna. Fără o minte de silen, femeii îi lipseşte suportul pe care să aşeze atributele frumuseţii pe care o are. Ceea ce e totuna cu a spune că subiectul frumuseţii unei femei se află în capul bărbatului. Cred că acum se înţelege mai bine de ce afirmam că femeia nu poate fi subiectul unei judecăţi de tip S-ţi. Ea poate fi doar suma unor predicate a căror îmbinare se petrece în mintea logică a silenului. Dar ce-i leagă pe cei doi e dezacordul unor impulsuri complementare: timbrul ei e pasiv (a primi, a se zvârcoli, a se acoperi), pe când logica lui e activă (a da, a ţâşni, a se dezvălui).

A opta schemă este: *fanere-ceremonie-solipsism*. Îngrijirea fanerelor este un ritual căruia femeia îi închină un timp a cărui durată e direct proporţională cu gradul de cochetărie cu care îi este impregnată fiinţa. De la unghii la păr, de la sprâncene la bătăturile din talpă, atenţia cu care îşi înfrumuseţează făptura se prelungeşte într-o ceremonie a curăţeniei intime. Peste fanere se adaugă stratul de *parerga*, podoabele atârnând atrăgător pe muchii sau proeminenţe. Ambele alcătuiesc panoplia de prestigii pe care femeia le săvârşește în preajma gonadei masculine. Ce e straniu aici? Că fanerele sunt prelungiri secundare ale extremităţilor fiinţei, nişte reminiscenţe involuate ale unor organe care odinioară îşi aveau rostul lor vital. Azi, ele sunt nişte excrescenţe inutile cărora, tocmai pentru că sunt inutile, le putem conferi un rol de podoabă. Elementul estetic apare doar acolo unde dau peste gratuitatea unor gesturi de prisos, iar ceremonia de îngrijire a fanerelor este apoteoza unei gratuităţi clare, o sarabandă de gesturi oţioase în care bărbatul vede o enormă pierdere de vreme. De pildă, vopsirea unghiilor de la picioare e unul dintre oficiile cele mai absurde la care se poate preta femeia, un oficiu în care bărbatul vede o stupiditate crasă, tot atât de ridicolă precum sulemenirea pielii cu tatuaje de prost gust.

Şi totuşi, aceste gratuităţi stupide dau sarea şi piperul minţii idiopatice a sexului frumos. Însuşi tributul pe care îl plăteşte îngrijirii fanerelor dovedeşte că, în plan estetic, femeia nu are interior. Doar atunci când vreau să depistez fanerelor o finalitate, de pildă, dorinţa de a intra în câmpul de interes al bărbatului, doar atunci gratuitea dispare. Abia acum esteticul se subordonează imboldului amoros, numai că bizareria femeii e că poate rupe gestul de deznodământul lui, eliminând scopul şi păstrând doar oficiul fanerelor. În spaţiul domestic al vieţii între patru pereţi (zona lui *res domestica*, cu totul ruptă de *res publică*), femeia se dedă fanerelor. Rezultatul e o ceremonie petrecându-se în sine precum un ritual sieşi suficient, de unde solipsimul cosmetic în care poate nimeri. Acest solipsim preschimbă femeia într-un plastron estetic a cărui justificare stă în înfăţişarea delicată pe care şi-o întreţine cu atâta migală. Şi astfel se ajunge la un paradox: deşi are oroare de singurătate, femeia cade în solipsismul pe care i-l dă *faner ele* şi *parer ga*[11]. Numai aşa îmi pot explica efortul cu totul dizgraţios prin care urâtele şi bătrânele, nişte fiinţe cărora prin excelenţă le este refuzat oficiul amoros, îşi îngrijesc fanerele. Aici gratuitatea cochetăriei îmbracă accente până într-atât de derizorii încât nu poţi să nu admiţi că, estetic vorbind, femeia nu are interior.

Cu ajutorul celei de a noua scheme (*delegare-mandatare-transmitere*) voi judeca femeia dintr-un unghi aparte: cel al puterii lumeşti. Puterea femeii e mai întâi ilecebrică şi abia apoi estetică, în schimb ea nu e nici morală şi nici spirituală. Femeia nu poate delega, dar poate mandata. De la ea poţi primi un sufragiu, dar nu un vot. Spuneam că nu sunt un admirator al sexului frumos. Admiraţia cere recunoaşterea *ab initio* a unei relaţii de superioritate: admiri pe cineva pe care îl bănuieşti a fi deasupra ta, pe când femeia poate fi cel mult dorită, dar în niciun caz admirată. Neputinţa admiraţiei vine din aceea că virtuţile pe care ţi le transmite o femeie nu pot fi

11 Par er ga = podoabe (lb. greacă).

delegate.

Ce este o delegare? Este transmiterea unei prerogative de sus în jos, printr-o investire de la superior la inferior pe linie ierarhică. Fără o scară pe verticală, delegarea nu poate avea loc. Dacă lăsăm deoparte delegările cu ecou public din cadrul unor instituţii oficiale, care sunt forme seci de transmitere a unor convenţii postişe, chipurile adevărate ale investirii cer întotdeauna un transfer de spirit. Cineva dă şi altcineva primeşte, iar ceea ce se dă e câmpul subtil al unui simbol: o hirotonire, o iniţiere în duh sau o recunoaştere în plan cultural aduc cu sine o formă de investire. Încrederea maestrului în discipol echivalează simbolic cu punerea mâinilor ierarhului pe creştetul novicelui care urmează a primi harul. Concluzie? Am o delegare în sens propriu-zis acolo unde duhul se transmite de sus în jos. De pildă, votul monahal cere un triplu legământ în faţa lui Dumnezeu prin mijlocirea stareţului. Tunderea în monahism înseamnă primirea unui har a cărui expresie imediată e votul călugăresc. Acesta e actul de închinare la Dumnezeu, iar ascultarea e doar obedienţa exterioară faţă de voinţa duhovnicului. Obedienţa monahală, simplă supunere la voinţa altuia, nu ar însemna nimic dacă înăuntrul ei nu ar arde, ca un imperativ asiduu, harul consfinţit prin vot. Iată de ce votul cere o relaţie pe verticală a cărei culminaţie bate spre o stihie transcendentă.

Numai o pefastă confuzie laică face ca astăzi votul să fie înţeles ca sinonim al sufragiului. Sufragiul e delegarea de jos în sus pe baza unei alegeri cu ecou reprezentativ. Plebea, când îşi alege inşii reprezentativi, dă un sufragiu al cărui efect e o mişcare de împuternicire de jos în sus. Nicio câtime de spirit şi nicio fărâmă de simbol nu se transmit în cazul sufragiului, întrucât acum niciun vector al spiritului nu bate în jur. Agitaţia electorală e o zarvă din a cărei carenţă de spirit nu se poate desprinde nicio consacrare. De prisos să amintesc că delegarea e privilegiul unor bărbaţi, care, închişi într-o castă, elimină din capul locului ingerinţa elementului femeiesc.

Războinici sau filosofi, călugări sau savanţi, casta bărbaţilor nu rabdă sub egida ei simandiciul femeii. Tot ce poate femeia este să-şi dea sufragiul fie sub forma încuviinţării, fie sub forma supunerii. Toată isteria contemporană privind egalitatea dintre sexe e recunoaşterea indirectă a discrepanţei evidente dintre puterea bărbatului de a-şi delega preferaţi! şi neputinţa femeii de a face ceva asemănător. Consacrarea pe linie culturală nu poate fi rodul unei delegări feminine, întrucât femeia nu poate transmite spirit. Ea poate spori predispoziţii sau poate inspira motivaţii puternice, dar în acest caz transmiterea nu se face pe cale spirituală, ci prin înrâurirea pe care fibra ilecebrică (sau estetică, după caz) a femeii de rasă o are asupra minţii masculine, în iubire, ceea ce transmite o femeie e un câmp de emoţie de ordinul actului intim. Sunt pe tărâmul lui *actus*, sfera acelor fapte pe care nimfa, departe de ochii lumii, le săvârşeşte în preajma silenului. În ciocnirea symplegadelor nu e loc de estetică. Şi totuşi, spectrul de emoţii pe care, în incinta alcovului, o femeie le poate transmite sunt de o felurime năucitoare. Pe tărâmul lui *actus* nicio femeie nu seamănă cu alta, fiindcă aici, în locul delegării sau mandatării, apare împărtăşirea: transmiterea unui fluid de ordin atavic a cărui înrâurire nu are legătură cu spiritul. Cum spuneam, la cea de-a cincea schemă, comunicarea în spirit nu e un atribut femeiesc, vestalele şi călugăriţele cu har fiind rarităţi în accepţia drastică a termenului. Cartea aceasta e expresia unui mandat al amintirii, dar nu a unei delegări pe linia spiritului. Sunt împuternicit de jos în sus, dinspre pânza freatică a amintirilor pe care le dospesc în chenarul de icoană a câtorva nimfe. Ce-mi transmit ele nu este spiritul, ci o vibraţie de ordin emotiv din drojdia căreia îmi hrănesc mintea speculativă. Spiritul are nevoie de unda emoţiei spre a se plia pe exemple concrete cărora le fură energia. Fără emoţie, spiritul ar pluti fără ancoră într-o eter de noţiuni moarte, dar cu emoţie, el se înşurubează meticulos în matca exemplelor alese.

A zecea schemă este triada *badinerie-tachinerie-*

parigorie, menită a lămuri ghergheful de accente din care e alcătuită cochetăria, atunci când *gestus* e înlocuit cu *actus* (coit). De data aceasta nu mai avem de-a face cu jocul de prestigii din care nimfa îşi urzeşte pigmentul atrăgător, ci cu mănunchiul de acte săvârşite numai sub ochii silenului. *Badineria* e hârjoana jucăuşă al cărei alint dă satirului pofta unui răsfăţ ca preludiu al violenţei symplegadice. Tot caruselul de mişcări făcute în joacă intră sub jurisdicţia badineriei (mimica luminoasă, snopul de surâsuri, bezele verbale sub forma răzgâielilor siropoase), pe când *tachineria* aduce o notă obligatorie de răutate voluptuoasă: o împunsătură în coaste, o îmbrâncire însoţită de un surâs răutăcios, o înţepătură de cuvânt rostit din vârful limbii, o aluzie şoptită stâlcit, printre dinţi, un blestem surd spus cu alean. E tenta amară urmând după dulcegăria hârjoanei. În fine, *parigoria* surprinde nevoia de mângâiere după încheierea ciocnirii symplegadice, acea tandreţe după *actus* pe care nimfele o invocă ca pe un drept inalienabil. Numai că tandreţea nu e decât compensarea prin blândeţe a unei violenţe pe care nimfa şi-o doreşte în secret ca pe o izbăvire la care tânjeşte în chip arzător. Stăruinţa cu care o femeie cere cu glas tare gesturi tandre exprimă nu atât o nevoie de afecţiune, cât o compensaţie exterioară a zvârcolirii interioare (*sparagmos*) la care a fost supusă. Mângâierea drept corolar al spasmului e parigoria de după *actus*, de aceea, avidă după încleştări de ordin spintric[12], nimfa îşi răscumpără pancraţiul epidermic printr-o toropeală mofturoasă cerşind gesturi delicate. Împingând precizia până la pedanterie, triada cochetăriei se desfăşoară sub o tetradă: badinerie-tachinerie-acZus-parigorie. Primele două etape dau flirtul clasic, a treia etapă dă încleştarea symplegadică, pentru ca a patra etapă să dea tandreţea de după fornicaţie. După snopul de nuanţe la care recurge o nimfă în decursul hârjoanei, fiecare nimfă are un *„ce”* idiopatic cu neputinţă de confundat. Iată de ce urmărirea lor în cazul fiecărui portret nu poate fi ocolită.

12 Spintria = ins desfrînat, obscen (lb. latină).

Cele zece scheme au drept principiu suprem *unitatea mistică*, adică pragul ideal la care pot ajunge, în cursul unui cuplu, un bărbat şi o femeie. E perechea în varianta mirabilă a trăirii unul prin celălalt. E ca o îngânare reciprocă mergând până la potrivirea în ritm, preferinţe şi repulsii. E ca un arc voltaic de întregire mutuală, singura situaţie când orice *gestus* are intensitatea unui *actus*. O atingere fugară a mâinii descătuşează o înfiorare de intensitate symplegadică, un zâmbet firav, abia schiţat, iscă bulboane şi inspiră tumbe. E încopcierea perfectă căreia, cu o bătătorită vorbă antică, îi pot spune echilibrul androginiei trăite în carne şi oase.

Cum nu am avut privilegiul de a trăi pe pielea mea un astfel de arc voltaic nu-mi rămâne decât să-l postulez sub forma unei asimptote: e noţiunea ideală când satirul se îngână cu nimfa sub forma unei armonii rarisime. Deosebirea este că nimfa, având instinctul unităţii mistice, tinde spre ea în mod asiduu, în timp ce satirul, având doar noţiunea acestei unităţi, zădărniceşte formarea unităţii prin exces de orgoliu analitic. A face teoria iubirii înseamnă a-i surpa liantul mistic. E totuna cu a spune că vânătorul nu-şi doreşte unităţi mistice, ci panoplia de triumfuri cinegetice, din etalarea cărora îşi hrăneşte orgoliul. Nu ştiu de ce lucrurile se petrec aşa, dar chiar aşa se întâmplă. Imboldului mistic prin care femeia vrea să urzească o pereche androgină silenul îi opune impuls prozaic, deseori meschin, de rupere a unităţii prin despicare analitică. Iar această despicare, atunci când e făcută în chip sistematic, se numeşte speculaţie. Iată de ce spuneam că speculativul nu e nimic altceva decât desfacerea în scheme a unităţii mistice.

Mai simplu: când desfac unitatea mistică obţin cele zece scheme pe care le-am înfăţişat până acum. Această desfacere este precum o cădere dintr-o armonie dorită, şi, în plus, ceea ce eu desfac teoretic printr-un procedeu analitic, viaţa îl desface sub forma unei prăbuşiri care se petrece în sufletul nimfei. Acestei prăbuşiri îi voi spune

docimazia sufletului. Docimazia[13] e proba la care supun un suflet spre a-i depista cauza morţii, premisa pe care o împărtăşesc fiind aceea că, înainte de a muri cu trupul, fiecare din noi moare sufleteşte din pricina unor împrejurări pe cât de prozaice pe atât de eficiente în dizolvarea imboldului ideal. Moartea sufletului înseamnă saţietatea, pierderea aspiraţiei spre unul dintre cele patru elemente care alcătuiesc orizontul de spirit al unui om: zeul, idealul, modelul sau muza. Se înţelege că o nimfă nu poate avea muză decât în cazuri patologice, de aceea îi rămân celelalte trei stihii (zeu, model, ideal). Pierderea aspiraţiei spre ele duce la complacerea în sentimentul saturat al blazării: trăieşti din inerţia de a te fi născut, dar în pânzele sufletului nu-ţi mai suflă vântul nici unei ambiţii. Ţi s-au înecat corăbiile şi basta. În această stare, a mai invoca unitatea mistică dintre bărbat şi femeie e vorbă în zadar. La o femeie căreia i s-au înecat corăbiile, moartea sufletului echivalează cu o băltire în trăiri mici.

Dar opusul aspiraţiei nu e blazarea, care e linia mediocră a pâlpâirii constante în făgaşul unor obişnuinţe calpe, opusul aspiraţiei este cavitaţia, naşterea unui vid interior în golul căruia nimfa cade ca într-o crevasă dezolantă. Cât timp aspiră la ceva, ea este ca scripete cu sens urcător: viaţa e stenică, surprinzătoare şi ancorată. E forma paroxistică de a se bucura că este. Cât timp însă respiră în blazare, paroxismul e înlocuit cu amorţirea: se mişcă în platoul căldicel al vieţii freatice, un mod idiot de a-şi omorî timpul. Acum viaţa e plată, cenuşie, monotonă şi ingrată, ca un drum prăfuit pe care calcă sastisită. Când însă nimereşte în cavitaţie, prăbuşirea ia forma debusolării speriate, o degringoladă echivalând cu o zvârcolire, în care regăseşte tenta paroxistică a aspiraţiei, atâta doar că acum tensiunea merge în jos. E zbaterea celei care cade sub linia

13 De origine medicală, unde semnifică un examen anatomo-patologic menit a depista cauzele morții unui pacient, docimazia are aici sensul de cercetare analitică (prin desfacere) a esenței feminine. Iar prin punct docimazic înțeleg împrejurarea din cauza căreia o femeie, intrînd în declin, și-a prefigurat moartea sufletului.

de plutire. Şi întocmai ca după o agonie, la sfârşit o aşteaptă câmpia uscată a resemnării lucii. Orice femeie trece prin algoritmul celor patru paşi: aspiraţie, blazare, cavitaţie şi resemnare, cu remarca obligatorie că decesul sufletului cuprinde ultimele trei etape. E ca un înec cu grafic previzibil căruia docimazia îi depistează împrejurarea în care a survenit decesul sufletului. împrejurarea aceasta (căruia îi spun *punctul docimazic*) e factorul de risc care a declanşat prăbuşirea.

Acest factor de risc are drept termen opus *punctum saliens*, care priveşte izbucnirea adevăratei naturi a unei femei atunci când i s-a atins punctul vulnerabil. Când această parte vulnerabilă e atinsă, sufletul femeii tinde spre unitatea mistică. Aşadar, punctul docimazic declanşează catabaza (coborârea din unitatea mistică), pe când *punctum saliens* iscă anabaza (urcarea spre unitatea mistică). Dar să definesc mai precis *punctum saliens*. El este varianta latinească a „punctului săltător”, expresie desemnând locul în care embrionul de pasăre loveşte coaja oului pentru a ieşi la lumină. Expresia apare la Aristotel, dar ea îşi va atinge consacrarea odată cu Linné, pentru ca prin extindere să capete sensul de „punct vulnerabil”: e locul de minimă rezistenţă a cărei apăsare provoacă o ruptură ce duce la dezechilibru. E fisura a cărei slăbiciune înlesneşte ecloziunea, cu izbucnirea a ceva ascuns. Dacă lăsăm deoparte tenta botanică a expresiei, putem face uz de ea spre a numi punctul nevralgic ce duce la înălţarea unui om. Dacă admitem că fiecare ins are o pedală a cărei apăsare îl surpă (sau îl sporeşte) lăuntric, atunci punctul săltător e vigoarea din cauza căreia ceva neaşteptat izbucneşte de sub pielea femeii. Acel ceva neaşteptat o împinge spre unitatea mistică.

În concluzie, fiecare îşi are nervul de minimă rezistenţă a cărei atingere declanşează ireparabilul, dar în timp ce *punctum saliens* se referă la direcţia urcătoare, punctul docimazic surprinde începutul coborârii. *Punctul docimazic* e buturuga mică răsturnând carul mare, pe când *punctum saliens* e coarda a cărei atingere scoate femeia

din rutina blazată a prestigiilor spre a o muta pe orbita creşterii în duh. Punctul docimazic provoacă cavitaţia, *punctum saliens* iscă aspiraţia. Primul surpă unitatea, al doilea o înlesneşte. Uneori suprapunerea lor vine din identitatea de natură a cauzei: stihia care te înalţă poate fi pacostea care te prăbuşeşte. Dacă „docimazic" pare prea preţios, atunci *punctul coborâtor* e expresia cea mai simplă prin care îi pot surprinde accentul „catabazic", de pierdere a pământului de sub picioare.

Dacă iau unitatea mistică (bărbat şi femeie) şi o rup prin docimazie, voi obţine cele zece scheme din a căror desfăşurare apare speculaţia. Invers, dacă mă străduiesc să refac unitatea mistică, voi îmbina schemele printr-o sinteză silită, dar ce voi obţine nu va fi unitatea postulată (fiind o stare ideală, ea e doar postulată), ci câteva portrete de femei, cărora încrucişarea schemelor le va conferi statutul de simbol. Graţie acestui simbol, ele vor înceta să mai fie exemple individuale şi vor deveni tipuri feminine. Spuneam că intenţia mea nu este de a descrie erotica femeii, ci mistica ei. Mistica vine din ochiul speculativ cu care urmăresc felul în care fiecare femeie se rupe de unitatea mistică pe care nu am reuşit s-o alcătuiesc cu ele. Din acest eşec mistic a ieşit câmpul de speculaţie al acestei cărţi. Despre iubire nu pot vorbi decât cei care au dat greş în privinţa ei, iar eu fac parte din această categorie. Pesemne că acesta e preţul pe care trebuie să-l plăteşti pentru a excela în teoria mistică a femeii. Cine se împlineşte erotic alături de o femeie nu-i va intui în veci mistica, cu alte cuvinte, nu va trăi niciodată alături de ea unda de cutremur a unui act spiritual.

Să definesc atunci *actul spiritual*, orice faptă al cărei ecou nu se epuizează în rezultatul lui. Sau: orice gest a cărui finalitate nu coincide cu scopul în vederea căruia a fost făcut. Patru cincimi dintre faptele pe care le săvârşim de-a lungul zilei nu au nimic spiritual în ele. Sunt zbateri sterpe sub regimul unei vieţi meschine, în cuprinsul căreia scadenţele, urgenţele şi obligaţiile umplu agenda zilei. Dacă mi-e sete, beau apă şi îmi trece setea. Scopul pentru

care beau coincide cu rezultatul gestului de a bea: stingerea setei. Odată atins scopul, rezultatul lui s-a încheiat. Nu e nici urmă de spirit aici. Dacă orice fenomen din natură merge în direcţia anulării condiţiilor din care a apărut (înlăturarea dezechilibrului prin atingerea unei stări de echilibru relativ), atunci actul spiritual e fapta a cărei derulare potenţează condiţiile din care ea a apărut (dezechilibrul interior e sporit prin cultivarea excesului). Am spirit acolo unde, întreţinând excesul, dau naştere unui ecou în plan sufletesc. Semnul că am trecut printr-un act spiritual e că nu-l uit la decenii după ce s-a petrecut. Când s-a înfipt în minte, spiritul nu se mai şterge. În această categorie intră orice act pe

*

care nu-l pot înscrie în matca eficienţei practice. Un act gratuit, o faptă inutilă şi în genere o mişcare căreia nu-i pot indica un scop practic îndeplinesc condiţia unui act spiritual. De pildă, mă plimb prin parc, sau iau cina cu o femeie cu nuri. Sau mă rog într-o biserică, sau ascult o simfonie la Ateneu. Toate sunt acte gratuite cărora nu le pot arăta un scop precis. De ce mă plimb prin parc? Ca să sap gropi, ca să rup flori sau ca să mă ascund în spatele tufişurilor? Niciuna dintre posibilităţi, ci mă plimb prin parc ca să mă simt pe mine prin mijlocirea ambianţei lui, pentru ca la un moment dat să simt că ambianţa aceea mă înfioară. Că subiectul se simte pe sine prin intermediul obiectului e o trăire estetică şi atât, dar latura spiritului nu apare decât atunci când o înfiorare îţi mută atenţia spre postulatul unei stihii iraţionale. Am spirit acolo unde mă înfior în chip iraţional, fără maxime morale şi fără satisfacţii estetice. În acest caz, felia estetică trece brusc în felia mistică.

Sau flirtul cu o femeie în cursul cinei: fluidul ce trece de la unul la altul, oricât de inepte ne-ar fi replicile şi oricât de convenţional ni s-ar încropi zâmbetele, fliudul acela dă întâlnirii un relief cu virtuţi plăcute. Dar ca fluidul acela să aibă pretenţii spirituale trebuie ca o înfiorare misterioasă să mă scoată din condiţia clipocirii erotice şi

să mă mute pe un prag de taină. Mă înfior şi nu ştiu de ce, acesta e simptomul trăirii spirituale. Că mă simt pe mine prin intermediul femeii, acesta e un act egoist pe care fiecare îl săvârşeşte în funcţie de înzestrare, dar când mă înfior în prezenţa femeii sub înrâurirea unei stupefieri inexplicabile, atunci amorul e lăsat în urmă şi în locul lui apare privilegiul spiritului. Clipocirea plăcută de ordin amoros e una, pe când înfiorarea de soi inexplicabil e cu totul altceva. Numai că aici apare din nou inegalitatea esenţială a transmiterii spiritului. Femeia poate fi receptacul al spiritului, poate fi catalizator al lui, dar nu agent sub forma unui vector ce îl răspândeşte asupra semenilor. În orice dinastie de ordin spiritual, predania se face de la silen la silen, ceea ce înseamnă că firul clironomiei se rupe când în şirul de generaţii apare veriga feminină. Ce înseamnă asta? Că o femeie poate insufla spirit numai dacă, trecând prin situaţii-limită, îşi schimbă radical metabolismul sufletesc. Cazul clasic: episodul raptului mistic pe care îl suferă Aspazia Oţel-Petrescu în celula foşgăind de şobolani, rapt pe care autoarea îl descrie în una dintre cărţile sale[14]. Raptul acela este o dovadă a cât de fin e receptaculul femeii în privinţa undelor spiritului, dar acelaşi episod nu e un argument că Aspazia putea transmite spirit. E o necunoscută în ce măsură, în cadrul celor zece scheme de până acum, posibilitatea ca femeia să transmită spirit rămâne în picioare. Şi totuşi, în ciuda reticenţelor mele, sunt femei bucurându-se de această prerogativă. O admit ca atare, fără să mi-o pot explica, în schimb accept rolul ei de catalizator al spiritului.

Oriunde am un răgaz care, culminând într-o tresărire lăuntrică, mă umple de stupoare, acolo am un act spiritual. Orice ritual săvârşit în numele unui zeu nevăzut e un act spiritual. A nu se confunda cu festivităţile de paradă în cursul cărora oficialii îşi preumblă importanţa fadă a persoanei lor. O rugăciune, o jertfă, audierea unui concert

14 Aspazia Oțel Petrescu, Doamne, strigat-am!, Editura Platytera, București, 2008, pp. 323-324.

sau privirea unui tablou, atunci când sunt însoţite de o minte având exerciţiul concentrării, pot

*

Îndeplini condiţia actului spiritual. Contează ce aluat are cel care se roagă, ascultă sau priveşte.

Spuneam că definirea femeii nu cere înţelegerea ei logică, ci doar expunerea ei schematică, pe baza unor exemple concrete, pe care le port în amintire. Evocarea portretelor de aici se petrece cu precădere în planul intelectului, graţie noţiunilor pe care le leg în marginea imaginii pe care mi-am făcut-o despre ele. Dar ce contează nu e imaginea, ci prefirarea unor nuanţe de spirit pe seama ei, prefirare pe care numai lexicul o poate produce. Ce conferă farmec femeii e supleţea intelectului care o gândeşte. Altfel spus, într-o femeie e atâta frumuseţe câtă pletoră de distincţii poate urzi o minte masculină pe seama ei. E ca o evocare cu putere de înviere, prin legarea unor noţiuni abstracte, a căror menire e să digere asperităţile concrete pe care memoria le-a păstrat asupra lor. E un alt fel de a spune că podoaba lor nu e nici nurlie, nici estetică şi nici religioasă, ci strict speculativă. Dacă m-aş mărgini să le aduc la expresie persoana, nu aş face decât să le descriu cu mijloace literare, rezultatul fiind un portret mai mult sau mai puţin sugestiv, alături de alte mii de efigii terne pe care literatura le-a plăsmuit de-a lungul secolelor. În schimb, dacă, după ce am obţinut expresia, o voi ridica la gradul de cuprindere a conceptului, atunci ele, în loc de penuria individuală a unor portete banale, vor căpăta lărgimea gravă a unei speţe. Intenţia nu e de a descrie câteva persoane, ci de a prinde principiile din a căror îmbinare apare în lume câte o femeie de rasă.

În virtutea acestui procedeu, femeia se preschimbă în nodul de încrucişare a schemelor pomenite, din a căror aplicare fac un filtru de interpretare ce va culmina într-un simbol. Simbolul e capătul de drum în efortul de a absorbi esenţa femeii. E singurul mod în care filosofia poate bate literatura. De pe urma acestei absorbţii voi căpăta un soi de eprubetă analitică, în a cărei soluţie speculativă

precipitatele fiecărei femei, adică principiile ei active, vor pluti în chip distinct. Ambiţia acestei cărţi e ca, prinzând principiile câtorva femei, să le lase în urmă persoana, căci ce are importanţă nu e identitatea lor, ci formula speculativă a nurilor. Le păstrez esenţa, omorându-le fiinţa pe care am întâlnit-o odată în carne şi oase. Dacă alături de cele zece scheme pun unitatea lor mistică (surprinsă prin *punctul docimazic* şi *punctum saliens*) şi dacă, în fine, mai adaug *actul spiritual*, voi căpăta filtrul analitic a 14 unghiuri de vedere. Ele dau formula speculativă a femeilor de aici.

Să ne amintim ce se întâmplă în cazul banal al fierberii unui ceai: principiile active ale plantei trec din substanţa uscată în apa caldă, în virtutea unei infuzări treptate. E un decoct a cărei esenţă stă în păstrarea intactă a unor însuşiri care au trecut din plantă în soluţia ceaiului. Când beau ceaiul, consum principiile active, nealterate, ale plantei. Ceva asemănător se întâmplă prin aplicarea celor 14 unghiuri asupra substanţei concrete a câtorva femei. Partea inertă a proprietăţilor comune sexului slab vor rămâne în urmă, nefiind absorbite de ciurul celor 14 filtre, în schimb idiopaticul fiecărui caz va ieşi în evidenţă sub forma unui principiu activ, a cărui unicitate va fi prinsă de îmbinarea schemelor. În final voi obţine un catalog de simboluri feminine, un soi de catastif insolit în care portretele, cu toate că provin din evocarea unor episoade concrete, sunt rodul unor scheme abstracte, în care viaţa nu a pâlpâit vreodată. E un decoct de femeie în varianta speculativă a evocării prin concepte. Să bei decoctul unor femei cărora, păstrându-le principiile, le-ai omorât persoana, iată ce înseamnă să faci filosofia lor. E mult sau e puţin? Rămâne să vedem la sfârşitul incursiunii.

Delia (*mulier abscondita1*)

La nicio altă fiinţă nu am întâlnit un *punctum saliens* de o aşa intensitate. Cu un ten măsliniu trădând o ereditate corcită, Delia purta stigmatul unei feţe prelungi, căreia îi lipsea virtutea fotogeniei. Din zece poze, oricât de grijuliu făcute, nouă ieşeau prost, înfăţişând-o în unghiuri

pocite. Parcă o subtilă forţă deformatoare, care izbucnea în momentul apăsării pe buton, o scotea în fotografii cu o mină plouată, cu umerii strânşi şi cu un aer de înstrăinare stingheră. Pubertatea îi fusese o tortură din cauza înfăţişării schilave, pentru ca adolescenţa s-o pună în faţa unei evidenţe dureroase: nu era o fiinţă frumoasă, căci încălca proporţiile unei alcătuiri armonioase. Nu ştia că, neavând frumuseţe, fremăta din plin de nuri, a căror dâră izbea imediat simţurile unui silen cu fler. Din păcate, trauma pe care i-a provocat-o lipsa frumuseţii i-a fost până într-atât de mare că, într-o seară s-a întins în pat, a înghiţit o cutie de somnifere şi a aşteptat să moară. Că deznodământul nu s-a petrecut a ţinut de stângăcia cu care şi-a ales medicamentul, prea slab pentru ca doza luată s-o treacă

1 Femeia ascunsă (lb. latină).

— A

În lumea cealaltă. De atunci a rămas cu sentimentul unei neîmpliniri adânci, un fel de eşec a cărui expresie imediată era năuceala cu care trecea prin viaţă. De zeci de ori mi-a mărturisit că nu pricepe în ruptul capului ce rost are pe lume şi că nu-şi va găsi liniştea până nu-l va afla. Cred că nici până astăzi nu l-a găsit, dar atunci când am cunoscut-o era întruchiparea rarisimă a unei fiinţe în derivă. Şi totodată o fiinţă ilecebrică până în măduva oaselor.

Trăia cu certitudinea că nu i se cuvine să existe, iar inadecvarea pe care o resimţea faţă de spiritul epocii o silise la o interiorizare adâncă, al cărei rezultat era o creştere în spirit, Delia posedând o minte cultă, cu ştaif aproape speculativ. Înclinaţia spre limbi o făcea să prindă din zbor dialecte, expresii şi calambururi, iar atunci când scria putea atinge pragul vorbei originale. Cele mai grave scrisori de care am avut parte le-am primit de la ea, în momentele când, apăsată de suferinţa pe care i-o dădea singurătatea, lega cuvintele sub imperiul unei uşurinţe aparte. „Cred că eşti unicul om pe care îl agreez chiar şi în crizele cele mai acute de mizantropie. Bunăoară, acum,

când îmi repugnă orice prezenţă umană, aş sta cu drag lângă tine. Condiţia mea este aceeaşi – îmi petrec viaţa în solitudine, nu-mi vorbeşte nimeni şi nu-i vorbesc nimănui. De altfel, din obişnuinţă, încep să nu simt nevoia unei companii”. Singurătatea dura numai în lunile de vară, când, plecând la părinţi, părăsea Bucureştiul spre a se adânci într-o claustrare voită. Fiind cu precădere o fiinţă sedentară, îşi degusta stările sufleteşti cu o poftă vicioasă, de aici închiderea solipsistă în care îşi petrecea zilele. Era o fiinţă-plastron, zăvorâtă în sine în virtutea unui imbold de repulsie faţă de semeni. Cu un termen pe cât de preţios pe atât de potrivit pentru a o descrie, fiinţa ei avea ferment atrabiliar, un sediment de bilă neagră, de aici dispoziţia cenuşie în care îşi dospea emoţiile.

Surpată în ea însăşi, unde îşi devora cu ahtiere amărăciunile, Delia trăia mai tot timpul ruptă de mediu, detaliu care o făcea să fie indiferentă la decor, pe care îl ignora cu nepăsare: nu percepea praful de pe mobilă, dezordinea hainelor în dulap sau lucrurile vraişte de pe masă. Cu o garderobă redusă la trei rânduri de haine, nu punea preţ pe veşminte, cât despre fanere, în afara părului lung pe care îl lega într-o coadă căreia, în clipele de flirt, îi imprima o mişcare de răsucire în faţă, aidoma unei liane pe care o împingea de-a lungul gâtului în direcţia sânilor, în virtutea singurului gest de cochetărie de care era în stare, nici unei alte prelungiri cornoase nu-i dădea atenţie. Unghiile şi le tăia scurt, vopsindu-le rar, şi numai atunci când dispoziţia i se însenina până la pragul vioiciunii, sentiment a cărui binecuvântare nu o resimţea decât de două-trei ori pe an. O singură dată am surprins-o acoperindu-şi unghiile de la picioare cu ojă. Am tresărit ca la vederea unei peripeţii caraghioase, a cărei frivolitate nu avea nicio legătură cu aerul ei grav. Era ca şi cum aş fi văzut o călugăriţă acoperindu-şi buzele cu pasta soioasă a unui ruj ţipător.

Nefiind preocupată de ea însăşi, ritualul mişcărilor intime era redus până la inexistenţă. Îşi termina toaleta în trei timpi şi două mişcări, potrivindu-şi hainele cât ai bate

din palme, spre a-şi dedica restul timpului cititului, graţie nevoii de a evada din realitate. În materie de *motus*, era o fiinţă cu totul expeditivă, neirosindu-şi vremea cu îngrijiri oţioase. Câte o camee în gulerul cămăşii sau câte un inel subţire pe deget epuiza repertoriul de nimicuri cu rol de *parerga*. De altminteri, toate aceste filactere nu-şi aveau rostul, tinereţea-i compensându-i absenţa bijuteriilor. Numai că ea nu bănuia că filonul nubil al prospeţimii pe care o purta în carne nu avea nevoie de „întăritori de gust”.

Iată un amănunt a cărui vedere m-a umplut mereu de consternare: femeile tinere care se boiesc excesiv nu intuiesc cât prejudiciu aduc frumuseţii spontane ce le izbucneşte din pori. E cum ai lua o femelă de ghepard şi i-ai vopsi blana crezând că aşa o faci mai atrăgătoare, când de fapt nu reuşeşti decât să-i alterezi acel zvâcnet al rasei care o singularizează de restul felinelor. În această carenţă de fler privind impresia pe care propriul trup îl face în ochii silenilor se află dovada vădită a naivităţii estetice de care suferă femeile nubile. Neputând deosebi aspectul peridoneic al trupului de clipocirea lui ilecebrică, ele îşi sabotează cu propria mână privilegiul vârstei tinere, acoperind-o de stratul dizgraţios al unui fard cras. Pe această carenţă de fler mă bizui atunci când afirm că, sub unghi estetic, femeia este o exterioritate căreia îi lipseşte un interior. Aici nu e vorba de o lamentaţie, de un reproş sau de o piruetă retorică cântărind cât o laudă răsturnată adusă misterului feminin. Un mister care, pe deasupra, mintea bărbatului nu îl poate pricepe în chip logic. E vorba doar de constatarea unui fapt de evidenţă lucie: în ea însăşi, femeia nu e un mister din cauza împrejurării drastice că, sub unghi estetic, ea nu are un interior, privindu-se pe sine ca pe o suprafaţă căreia i se cere un singur lucru: să strălucească apetisant, adică tot ce poate fi mai efemer pentru ochii unui silen înzestrat cu fler. Să mai repet? Eu fac filosofia femeii, nu apologia ei.

Delia era o mlădiţă de ghepard tuciuriu ai cărui nuri te izbeau de-a dreptul, precum un câmp leşios ce-ţi intră în

nări. *Manifestum non eget probatione*, ceea ce este manifest nu are nevoie de dovezi, iar Delia îşi manifesta esenţa ilecebrică în toate cele trei felii ale secvenţei: *gestus-motus-actus*. E drept, o mină mai stingheră de fiinţă împiedicându-se în propriile gesturi cu greu mi-aş fi putut închipui. Când luam masa într-un local risipit prin colţurile Bucureştiului, Delia, ca pentru a da mâinilor ceva de făcut, împăturea şerveţelul la dungă, până obţinea un cocoloş de foi suprapuse, apoi îl despăturea la fel de grijuliu, până la a-l întinde pe masă, şi în timpul acesta îmi vorbea pe un ton jos, aproape şoptit, în propoziţii scurte, cu o dicţie alungită, îngroşând consoanele. Urmarea e că, ciulind urechea la cuvintele abia rupte din piept, mă aplecam spre ea spre a-i prinde firul gândurilor, şi atunci îmi dădeam seama de bizareria dicţiei: puţinelor cuvinte pe care le rostea le dădea un contur apăsat şi prelung, ca un şuierat răspicat, printre dinţi, aidoma unei rumegări fonetice, dar totul aproape în şoaptă, ca nu cumva vreun intrus, picat pe nepusă masă, să-i audă puţinele vorbe pe care se încumeta să le rupă.

În timpul cinei, de-a lungul căreia mai mult ne priveam unul pe altul decât mâncarea din farfurie, Delia avea propriul ritual de a-mi atrage atenţia: ducea furculiţa la gură, mâna i se oprea la mijlocul drumului, rămânând spânzurată ca o pasăre în plutire nehotărâtă, şi în clipa aceea mă privea cu o mină contrariată, de parcă atunci mă vedea pentru prima oară. Apoi faţa îngândurată i se descreţea într-un zâmbet timid, ce aducea cu un arc minim de deschidere surâzătoare, ca şi cum, în încercarea de a-mi trimite un dram de căldură, buzele ei, pironite sub un belciug nevăzut, se răzgândeau la mijlocul intenţiei. Din acest motiv, zâmbetul Deliei, în loc să aibă o tentă zglobie, era mai curând un rictus melancolic, de fiinţă copleşită de amărăciune. Delia zâmbea trist, ca un pui de ghepard cu porniri elegiace, condamnată să mocnească în albia unei tristeţi congenitale. Chiar şi atunci când râdea, o făcea în surdină, în pufăituri mici, amuzându-se parcă pe furiş, ruşinată de a fi surprinsă într-o postură atât de improprie.

Nu mi-o pot închipui râzând în hohote cu gura până la urechi, ci doar în chicote stinse, de fiinţă născută sub o fatalitate ingrată.

Într-o zi am urcat Dealul Patriarhiei spre a-i arăta chipul lui Nae Ionescu zugrăvit în fresca bisericii. Purta nişte tocuri nefiresc de înalte, pe care păşea într-o echilibristică şleampătă, clătinându-se jalnic sub o fustă cu tiv până la genunchi, numai că balansul acela stângaci îi punea şi mai mult în lumină stofa. Deşi neîndemânatică, era încântătoare prin dezvăluirea acelei dâre ilecebrice pe care ochiul o percepea în şovăirea gambelor, în tatonarea gleznelor şi în rotirea bruscă a şoldurilor înguste. Aşa cum structura unui aparat nu se dezvăluie decât atunci când aparatul se strică, tot aşa dâra acestei femei ieşea golgoluţ în cursul paşilor poticniţi. Slăbuţă şi şovăielnică, împingându-şi înainte picioarele subţiri, Delia era o lebădă păşind pe copite de cal, şi tocmai inadecvarea trupului la înălţimea tocurilor îi scotea în evidenţă alcătuirea de pasăre sulegetă. Avea, în totul, un şarm vacilant, de cenuşăreasă mergând pe picioroange de saltimbanc.

Când ne furişam într-un restaurant mai retras, scrupulul şovăitor al Deliei se risipea după două pahare de

Cabernet. Un val calid îi cotropea fiinţa, şi atunci, ignorând lumea din local, Delia mi se lipea cupidă fremătând sub intenţia unei badinerii spontane: îmi lua mâna şi îşi lăsa degetele să alunece pe fâşia internă a pielii de la încheietură, murmurând apăsat vorbe mustuoase. Iar când localul era gol, nu se sfia să-mi ia un deget în gură morfolindu-l ca pe o acadea. Când părăseam restaurantul, braţele-i mi se încolăceau de gât, ţinându-mă strâns ca într-o îmbrăţişare speriată, de fiinţă aflată sub iminenţa unei despărţiri definitive. Mi-a fost mereu un prilej de uimire să observ şirul de gesturi prin care o femeie se agaţă de umerii unui bărbat. E ca o lăsare cu accente de abandon: balastul şoldurilor se lasă în jos şi, ca o mişcare contrară, braţele urcă spre grumaz, ca pentru a-şi găsi un reper ferm, de care, prinzându-se, să-şi poată lăsa restul trupului să atârne în voie. E ca o spânzurare cu bătaie

simbolică, în virtutea căruia nimfa recunoaşte că reazemul fiinţei e în afara ei, de pildă, de gâtul unui satir. De altminteri, în simbolul agăţării de umerii unui bărbat se regăseşte ideea că atributele unei femei se adună în subiectul care se află în capul silenului.

Dar ce avea inconfundabil, formându-i stigma idiopatică, era mimica sub tentele căreia cădea atunci când vorbea. Jocul de nuanţe ale feţei alcătuia o secvenţă în trei paşi, vorbele pe care le rostea fiind doar alaiul lexical al subînţelesurilor pe care faţa i le scotea la lumină: când urma să spună ceva, îşi ridica sprâncenele şi îşi căsca trist ochii, ca într-o mirare lentă pornită dintr-o încordare sumbră, impresia fiind că ideea pe care încă n-o spusese îi crescuse deja sub frunte, numai că unda ei îi ridica mai întâi pometii, într-o grimasă de consternare, pentru ca apoi gura să se desfacă încet spre a pronunţa ceea ce ochii, cu găvanele larg deschise, spuseseră deja sub forma mirării cenuşii. Un amesec de tristeţe şi deconcertare îi cotropea faţa şi, indiferent de fleacul pe care urma să mi-l împărtăşească, lărgirea ochilor privindu-mă intens preceda deschiderea gurii. Uneori, atras de balansul epidermic al sprâncenelor ridicare spre frunte, îi priveam ochii fără să-i mai aud cuvintele, întrucât sensul îi venea din zbaterea feţei, şi nu din noima prepoziţiilor. Fiind orice, dar nu o limbută, avea zgârcenia timidului care, ştiind că se poticneşte în vorbe, evită cel mai adesea să deschidă gura. Şi totuşi, după ce se încumeta să vorbească, se cufunda în tăcere ca într-o pocăinţă, ca şi cum, podidită de remuşcări, îi părea rău că vorbise, şi atunci, pentru câteva secunde, lărgimea căscată a ochilor purta încă ecoul pocăinţei, al cărei puls continua să-Uzvâcnească sub frunte. Acest ritual în trei paşi îi era patognomonic: căscarea tristă a ochilor cu ridicarea pometilor, vorba şoptită ca o părere de rău şi tăcerea pe fundalul căreia găvanele ochilor rămâneau pentru câteva secunde deschise. Când dilatarea lor înceta, chipul i se acoperea de patina cenuşie a tristeţii iniţiale, aerul de femeie-plastron instaurându-se din nou.

Ce era neobişnuit e că pânza nuanţelor faciale nu şi-o

desfăşura în prezenţa oricui. În preajma colegilor de la Filosofie, Delia păstra mina inertă a unui chip şters, fapt ce mă îndreptăţeşte să-i aşez jocurile feţei în categoria lui *actus* şi nu a *l-ai gestus*. Doar în intimitate Delia emana secvenţa fizionomică a celor trei paşi. Cât despre *motus*, am spus-o deja: neglijentă cu ea însăşi, acorda un timp minim oficiului de îngrijire a propriului trup.

Tocmai de aceea triada *fanere-ceremonie intimă-solipsism* era infimă până la stingere în cazul ei.

Şi totuşi, de unde îi venea condiţia de fiinţă nurlie? Din triada de însuşiri ce dau alura unei femei cu iz atracţios: oase subţiri, debilitate musculară şi aerul pierdut cerşind îndurare. Un soi de sfârşeală al cărei abur debil îi rămânea atârnat de buzele pe care le mişca şovăielnic. Lor li se adăuga acel timbru grav, de fiinţă chinuită, un timbru încărcat de amărăciune atavică. Născută în Basarabia, Delia trăgea după sine o ereditate schingiuită, al cărei câmp de mâhnire i se revărsa în articulaţii. Pe deasupra, în vine îi curgea memoria unei molestări colective, de-a lungul căreia generaţiile i se adunaseră sub piele spre a da la iveală o femeie de rasă, ai cărei nuri se iveau pe un fond de tristeţe ancestrală. Tristeţea aceasta părea fără leac, blocându-i imboldul de a-şi percepe trupul dintr-un unghi iubitor de sine, de aici lipsa de ceremonie în puţinătatea mişcărilor cu care îşi îngrijea trupul. Cochetăria ei pâlpâia ca un muc de luminare gata să se stingă: nici urmă de sclifoseală unduitoare, niciun dram de mironoseală jucăuşă. Obişnuită fiind să nu fie dorită, îşi ucisese instinctul de a se purta graţios. Nu avea obsesia ochiului de silen urmărind-o în orice ipostază, de unde şi lipsa vodevilului de cochetărie obişnuită. Numai că lângă ea puteam sorbi o oră dintr-o ceaşcă de cafea ale cărei picături le terminasem în primele cinci minute, ceea ce nu mă împiedica să duc rătăcit ceaşca la gură, ca într-o repetiţie somnambulică de ins ahtiat. Lângă ea, simţeam că mi-am atins limanul, nicio altă dorinţă netulburându-mi mintea.

Timbrul ei lăuntric era grav şi spart, în vreme ce

fermentul sufletesc era o ca sfârşire melancolică (atrabiliară)

deasupra căreia pigmentul cochetăriei era ca şi inexistent. Şi totuşi, la câteva luni după ce ne cunoscusem, a venit la întâlnire rujată. Arăta ca o statuie grecească căreia un răuvoitor îi trăsese cu bidineaua o dungă roşie în dreptul gurii. Efectul era bulversant, inocenţa licărului cu care mă privea fiind maculat de intruziunea unui detaliu cromatic care îi prăbuşea pudoarea într-o baltă de orgie roşie. Nu doar culoarea rujului era odioasă, dar dâra acea lăţindu-i-se urduros pe buze m-a făcut să înţeleg cum delicateţea unui întreg poate fi compromisă de prezenţa unui singur detaliu dizgraţios. Şi cum purta un batic pe umeri, primul meu gând a fost să-i acopăr cu el gura, spre a nu-i mai vedea muchia roşiatică a buzelor. M-am stăpânit, mărginindu-mă să-i spun că e în posesia unei tinereţi atât de depline că nu mai are nevoie de zorzoane de înfrumuseţare calpă. M-a privit după tipicul ştiut: ochii i s-au deschis larg, sub unda unei stupori bruşte, şi apoi a şoptit câteva cuvinte triste, de complezenţă. Îmi promitea că nu va mai recurge la tuşa zemoasă a unui pigment ţipător. Dar din vineţeala de amurg a ochilor pricepusem: lipsit de tact, o jignisem cu lecţia mea de estetică inoportună. Eram un ghiuj ale cărui pretenţii intempestive îi stricase plăcerea clipei. A fost prima şi ultima oară când s-a rujat în prezenţa mea. Peste ani, trimiţându-mi câteva fotografii înfăţişând-o pe malul râului Tauber de lângă Rothenburg, am dat peste un chip îngroşat de o sulemeneală stridentă, acoperindu-i samavolnic esenţa nurlie. O păpuşa mânjită cosmetic trăind cu iluzia că petele colorate de pe piele pot bloca iradierea timbrului ancestral.

Detaliul mă îndreptăţeşte să spun că, estetic vorbind, Delia nu avea interior, ba mai mult, că femeia aceasta nu putea fi subiectul unei judecăţi de tip S-ţi. Iată o trăsătură pe cât de nefastă pe atât de aievea: pe ea însăşi femeia se percepe ca un snop de atribute cărora le lipseşte un centru în care să se implânte. Un evantai fără cotor, o pilitură de

fier fără magnet, sau o revărsare de frunze fără tulpină. Cotorul, magnetul sau tulpina se află mereu în mintea bărbatului, de la care aşteaptă un verdict de calificare estetică. Fără un intelect în care să-şi oglindească timbrul, Delia era la Tübingen ca o odaliscă căreia niciun arhitect nu îi putea găsi un loc în templu. De aceea, maturizându-se, Delia a intrat sub aceeaşi lege meschină a perceperii de sine: raportarea la ea însăşi a făcut-o prin ochiul bărbaţilor comuni lângă care a nimerit, a căror lipsă de fler nu i-a putut intui profunzimea timbrului pe care îl purta în gene. Şi astfel, jocul de prestigii cosmetice a sfârşit prin a-i acoperi rasa. De aici uşurinţa de a se boi după normele în vigoare ale gustului plebei.

Când ne certam, se înşuruba în tăcere, lăsându-şi privirea să cadă în podea, şi atunci trupul îi vădea o tectonică acută, a cărei trăsătură principală era crisparea. Palidă, amuţea minute în şir, încovoindu-şi spatele şi micşorându-şi statura, de parcă căuta să se apere de o lovitură perfidă. Când se enerva, se scărpina zgomotos pe pielea antebraţelor, ca pentru a înlătura o mâncărime neplăcută, a cărei jenă o indispunea peste măsură. Uneori, tot frecându-se după atâta prurit, îşi înroşea braţele atât de tare că părea atinsă de o eczemă penibilă.

În schimb, în privinţa peristalticii lexicale, Delia excela în scrisul confesiv, scrisorile ei fiind o mostră de strălucire stilistică, graţie tonului grav, de fiinţă răsucită în sine. Mai târziu, peristaltica i s-a stins sub exerciţiul jargonului universitar, a cărui secime stearpă i-a împănat vocabularul cu balistica ineptă a clişeelor croite pe bandă rulantă. Nu ştiu cum scrie azi, după atâţia ani de când nu ne-am mai văzut, dar înclin să cred că s-a stins lexical. Femeile, până în 30 de ani, dacă au norocul de a întâlni bărbaţi cu ştaif cultural, intră într-un mimetism de bun-augur sub influenţa căruia pot, pentru o vreme, să imite tiparul limbii pretenţioase, o limbă ai cărei tropi femeia îi preia într-o formă spontană, spre a-şi înnobila expresia. După 30 de ani, când imperativul culturii lasă loc mizeriilor vieţii, stingerea lexicală se petrece de la sine. Şi

astfel, mintea femeii moare sub unghi peristaltic, pierzându-şi pofta de a jongla cu expresii preţioase, urmarea fiind că absoarbe vocabularul mediului prozaic în care respiră, cel mai adesea din acea uzanţă ineptă a noţiunilor de care se izbeşte la locul de muncă. Şi atunci, victimă a limbajului profesional, mintea îi sucombă sub avalanşa de stereotipii pe care le aude zilnic. Fenomenul acesta de stingere lexicală l-am întâlnit la mai toate femeile cu care mi-am încrucişat paşii. Deşi nu mai ştiu nimic de ea, nu văd de ce Delia ar face excepţie astăzi.

Ca spre a-şi răscumpăra tăcerea timidă cu care întâmpina lumea, Delia avea o voinţă de fier, un soi de încăpăţânare nativă cu ajutorul căreia, când îşi propunea un ţel, îl atingea printr-un efort atroce. Sub acest unghi, Delia era ilustrarea elucubraţiei, studiind fără crâcnire până la epuizare, cu o tenacitate pe care nici măcar miopia gravă de care suferea de timpuriu nu a putut-o slăbi. Când citea, îşi apropia ochii de pagină mijindu-şi pleoapele, şi atunci lua o postură gheboasă, cu un aer concentrat, cu umerii căzuţi înăuntru şi capul înclinat într-o parte, spre a găsi un unghi prielnic din care distingerea literelor să fie mai uşoară. Poziţia aceasta piezişă, de pasăre chiorându-se cu capul dat într-o parte, îi sporea şi mai mult aerul de fiinţă pleoştită, aflată într-o inadecvare crasă faţă de decor. Părea un cocostârc stângaci zgâindu-se silnic la o pagină de incunabul.

În vremea aceea cumpăram regulat hebdomadarul *Die Zeit*, care putea fi găsit, în formă tipărită, la chioşcul de ziare din pasajul de la Universitate. Cum îşi pusese în minte să înveţe germana, citeam împreună articolele din *Die Zeit*, concentrându-ne pe limbă şi străduindu-ne să ignorăm damful stupid al ideologiei din paginile ei, o orgie de idei corecte politic împănate cu diatribe antigermane. Nu cred că mai e vreo gazetă, în toată Germania postbelică, ale cărei pagini să conţină atâta răbufnire de germanofobie ca această anostă revistă de la Hamburg. Dar noi o citeam pentru că era singură publicaţie de limba germană pe care o găseam la chioşc. După un protocol al

voluptăţii în trepte, Delia venea la mine spre ora serii, ne aşezam la masa din sufragerie şi dezghiocam sintaxe. Purta ciorapi cu plasă neagră, şi când se aşeza la masă, în ciuda şovăielii cronice, avea mina serioasă a unei fiinţe cu apetit studios. Lectura nu o întrerupeam decât atunci când unsoarea saţietăţii ne acoperea atenţia. În schimb, când privirea îmi aluneca pe coapsele ei, fermentul atrabiliar ce îi pâlpâia în vine îi trecea prin ochiurile plasei şi mi se oprea în retină, acoperindu-mi mintea cu pâcla groasă a unor porniri spintrice, ce culminau în ciocnirea symplegadică a unei fornicaţii drastice. Dacă femeia nu are interior, în schimb are viscere, şi Delia era apoteoza unui suflet cupid care se altoise pe un athanor labios[15].

— A

În materie de transmitere fără delegare, Delia poseda un val piroclastic de ordin infim, al cărei câmp era aproape imperceptibil. Delia nu dogorea, ci îmbia. Imboldul împreunării şi-l ascundea sub maliţia cu care îmi comenta parabola lui Schopenhauer despre *Stachelschwein1*, unde amorul nu e decât o frecare grobiană a doua tegumente, ipostază în care omul nu e cu nimic mai presus de mistreţul savurându-şi rutul cu poftă colţoasă. Şi atunci alunecam în jocul vorbelor scornite după tipar latinesc, improvizând fără măsură din dorinţa de a ne spori fierbinţeala imaginaţiei. Şi astfel vorbeam de „pancraţiu epidermic cu iz plebeu” sau de „pergula[16] sediţioasă” tinzând spre „volsela[17] fabrică”. Toate aceste vocabule latineşti, adaptate din mers la sunetul limbii române, ne înţepau fantezia cu ghimpele lor mustuos. Până şi evlavioasa *Domine, labia mea aperies*[18] căpăta în gura noastră tenta ilicită a unor aluzii spintrice. Alături de Delia am înţeles că nu poţi ajunge la un stil propriu decât dacă

15 Felul acesta evaziv-prețios de a vorbi se află în prelungirea logicii acestei cărți. Nu pot face filosofia femeii legînd cuvinte pe care uzul le-a maculat pînă la îngrețoșare.

16 Porc mistreț (lb. germană).

17 Clește (lb. latină).

18 Doamne, deschide buzele mele (Psalmul 50).

îţi deformezi fără scrupule limba, după un calapod cât mai nefiresc, deformare mergând până la înlocuirea cuvintelor tocite cu altele mustind de un suc nou, de o preţiozitate savantă. Are stil cine înşală limba printr-o prevaricaţie faţă de regulile ei. Şi astfel codul nostru verbal căpăta accente calofile, fineţea expresiilor de dicţionar ascunzând impulsuri a căror motivaţie era cu mult sub elevaţia lor etimologică. Fugeam de cuvintele banale ca de coada dracului, şi în timp ce ea mă gratula teutonic cu *mein Herzblut*[19], *mein*

Liebster1 sau *mein Wölfehen*[2021], eu o prindeam în cuvinte slave, precum piroşcă sau spijavea. Uneori îi găseam câte un apelativ german: *meine Wölferin*[22], spre a-i pune în vedere că are ceva din sălbăticia unui *Werwolf*, prototipul insului inadaptat, a cărui neputinţă de a respira în mijlocul plebei îl condamnă la o viaţă singuratică, dusă în rarişti de codru. Când îmi amintesc că simpatia noastră faţă de nemţi mergea până la abuzul unei germanofilii fără măsură, nu-mi pot explica nici azi de ce rusescul „piroşcă” a devenit cu timpul cuvântul predilect de alintare. Poate pentru că în copilărie bunica îmi făcea la Tulcea piroşti pe care le înghiţeam hulpav. Ceva din acel gust îl regăseam pesemne în preajma fiorului ilecebric din pielea Deliei, pe care aş fi înghiţit-o hulpav ca pe o piroşcă. Culmea e că, dinspre ea, expresia de maximă tandreţe de care era capabilă se reducea la două silabe: „miu-miu”. Expresie intraductibilă, cu neputinţă de a fi supusă unui comentariu lămuritor. „Miu-miu” cu buze ţuguiate, cu o mină cenuşie şi cu o lentoare de descântec moldovenesc, ca un soi de litanie magică concentrând o fervoare de groapă de şerpi.

Prin Delia am aflat de muzica lui Gurdjieff, acea legănare orientală cu sacadări bruşte, transpuse la pian de Thomas de Hartmann. Şirul leşios de melodii contrapunctice le-am ascultat de câteva ori împreună, şi

19 Sîngele inimii mele (lb. germană).

20 Prea iubitul meu (lb. germană).

21 Lupișorul meu (lb. germană).

22 Lupișoara mea (lb. germană).

atunci Delia, surpată în sine spre a-şi degusta obsesiile pe care acordurile pianului i le isca, îmi insufla ideea unei transcendenţe ascunse, în a cărei tihnă crisparea ei gravă îşi găsea limanul. Aici, în muzică, fie ea un concert de orgă

*

sau o sonatăt de pian, Delia îşi atingea *punctum saliens*, punctul vulnerabil care o muta într-o stare de exaltare morbidă. Acum era în stare de căderi în puţul melancoliei sau de izbucniri de entuziasm mergând spre pragul cerului. Şi tot acum jindul după unitatea mistică pe care şi-o dorea alături de mine se manifesta în deplină vigoare. O unitate mistică pe care am fost incapabil să i-o dăruiesc, în astfel de clipe, privind-o, simţeam că un *deus absconditus* proteja în chip nevăzut o fiinţă încurcată, cu timbru spart, dar cu o revărsare ilecebrică de rang aparte, iar acel zeu i se potrivea întocmai, fiindcă Delia era în întregime o femeie cu calităţi ocultate, o răstoacă prin excelenţă ascunsă, o *mulier abscondita* la al cărei câmp de nuri nu ajungeau decât silenii dotaţi cu fler.

Ca o prelungire a acestui *punctum saliens*, Delia era întruchiparea luptătoarei» sadea. Când dispoziţia dată de muzică o ridica pe treapta unei exaltări persistente, Delia se preschimba într-o paladină ce-şi atinge scopul printr-un efort cu iz de elucubraţie, o muncă tenace pusă în slujba unei voinţe tari. Atunci Delia părea o Antigona în variantă modernă, încâlcind cu obstinaţie normele sociale spre a-şi împlini obsesia: absolvirea unei facultăţi, căutarea unei patrii de adopţie, întâlnirea cu un silen. Hegel, vorbind de Antigona în *Fenomenologia spiritului*, vedea în ea o purtătoare a ideii de „pietate a familiei”, şi Delia, solidară cum era cu seminţia oropsită a basarabenilor, avea pietatea neamului: evlavie subînţeleasă pentru o matcă de suferinţă colectivă. În numele aceleiaşi solidarităţi îi găsisem două echivalenţe în rândul poporului arian: Ilse Hirsch, o valkirie modernă de 17 ani, care nu s-a sfiit să facă parte din grupul de rezistenţă „Werwolf4, îndreptat împotriva ocupanţilor Germaniei postbelice, şi apoi o vestală din Bebenhausen, refugiată în cătunul din

apropierea mănăstirii, unde avea de altfel să moară în 1996. Şi tot în numele pietăţii pe care o nutrea faţă de familie, Delia, când a înţeles că putinţa de a-mi pune pirostriile pentru ea este exclusă, mi-a şoptit sibilinic: *Ich will nicht die zweite Geige spielen*[23]. Ruptura s-a petrecut de la sine, în sens reciproc: prin evitarea încăpăţânată a întâlnirii cu satirul şi, de cealaltă parte, prin stingerea treptată a acuităţii cu care flerul îi sesiza nurii.

Estetic, Delia îmi sugera o coardă întinsă cu două noduri vulnerabile: umerii căzuţi şi spinarea încovoită, ca sub apăsarea unei traume durabile. Mâhnirea pe care o strânsese în suflet i se adunase în ceafă, apăsându-i umerii precum o povară ingrată. Spiritual însă, poseda o credinţă al cărei sens nu se regăsea în tiparul creştin, de aceea înclina spre o viziune de uz personal, în care numenul divin aducea cu o putere pe cât de neînţeleasă, pe atât de indubitabilă. Oricum, nu era o credincioasă în accepţia curentă, ci mai curând o fire atinsă de *Schwärmerei*, reveria tulbure în care o nimfă îşi scaldă orgoliul în matca speranţelor vagi.

De Delia mă leagă amintirea unui act spiritual de care am avut parte într-o seară de octombrie, pe unul din dealurile din apropierea Tübingenului. Dimineaţa închiriasem două biciclete şi pornisem pe ruta ce leagă oraşul lui Hölderlin de Reutlingen, un burg mic aflat ceva mai la vale, tot pe malul Neckar-ului. Dusul a fost lin, ca o alunecare pastorală printre crânguri, fineţe şi aşezări. De prisos să spun cum arată rutele de biciclete în Germania: poteci asfaltate la milimetru, cu rigla şi compasul, unduindu-se ca vasele capilare de-a lungul unor peisaje pe care le priveşti frecându-te la ochi. Cum poate exista în natură atâta *frumuseţe curată* pe care mâna omului o întreţine fără s-o terfelească? E secretul unui popor pe care teascul istoriei l-a împiedicat să-şi mai declame superioritatea, o superioritate tot atât de evidentă ca tristeţea plouată ce răzbătea din fiinţa Deliei.

În Reutlingen ne-am petrecut după-amiaza flanând

23 Nu vreau să fiu vioara a doua (lb. germană).

dintr-un colţ în altul, uitând că seara se lasă repede în octombrie, dar cum calculasem că întoarcerea nu ne va lua mai mult două ore, nu ne-am făcut griji. Ele au apărut în momentul când ne-am dat seama că ruta pe care ne întorceam nu era cea pe care venisem, ceea ce însemna că greşisem drumul. După două ore, rătăceam dintr-un sat în altul, întrebând speriaţi pe oricine întâlneam cum se ajunge la Tübingen. Ne aflam în mijlocul unor dealuri unde aşezările sunt presărate ca ciupercile. Săritori, locuitorii ne indicau drumul pentru maşini, fiindcă pe cel pentru biciclete nu-l ştiau. De două ori ne-am întors din drum, copleşiţi de spaimă. Se înnoptase de-a binelea şi naufragiul nostru prin reţeaua de capilare cicliste devenise o certitudine. Atunci s-a întâmplat pacostea: am început să ne certăm, necăzând de acord asupra drumului pe care îl consideram cel mai nimerit. La îngrijorarea că vom rătăci toată noaptea s-a adăugat şarpele discordiei. Pufneam nemulţumiţi, privindu-ne cu ură, deşi intuiam că duşmănia era doar supapa tensiunii pe care o strânsesem din cauza rătăcirii. Câteva dealuri le-am urcat împingând bicicletele, epuizaţi de efort. Noaptea se lăsase şi nu mai puteam citi nici măcar indicatoarele de la răspântii. Cum alţi biciclişti nu apăreau, eram sortiţi unui abandon lung cât o noapte.

Pe fondul acesta de clocot mânios, a cărui mocnire nu era întrerupt decât de spaima că ne aşteaptă o noapte de mers la întâmplare, am intuit absurdul situaţiei în care nimerisem. Ne aflam în cea mai reglementată şi mai sigură ţară din Europa (pe atunci valul de musulmani veniţi să înece Germania sub un puhoi incredibil de infracţiuni nu se revărsase încă), o ţară unde, orb să fi fost şi nu aveai cum să te pierzi. Şi totuşi, noi ne pierdusem. Priveam farurile maşinilor trecând la câteva sute de metri de noi, dar vuietul lor nu ne ajuta cu nimic: ruta bicicletelor nu coincidea cu şoseaua. În orele acelea de încordare, am avut senzaţia irepresibilă că sensul vieţii stă pe o copcă subţire a cărei spargere te aruncă într-o matcă de urzeli stupide, pentru a căror depăşire propriile puteri nu-ţi mai pot fi de folos. Eram cu totul neputincioşi în mijlocul unor

poteci întunecate, iar neputinţa culminase într-un năduf crâncen. Victimele, înainte să moară, îşi scot ochii cu reproşuri reciproce. A fost momentul înfiorării, al sesizării cu neputinţă de înşelare a detaliul crunt că eram la discreţia întâmplării oarbe. Ne zbăteam într-o gratuitate fatală. Nu era vorba de o primejdie propriu-zisă, ci de o dezorientare. Situaţia mi s-a părut atât de stupidă că în minte mi-a încolţit intuiţia a ceva tainic care se joacă cu noi. Ca în poezia *Erlkönig* a lui Goethe: ceva ameninţător vine din urmă şi îţi face de petrecanie, fără a putea spune precis despre ce e vorba. O stihie numinoasă hărţuindu-te la ceas de noapte. Privind în întuneric, m-am înfiorat: eram suspendaţi într-un punct de neputinţă, în vreme ce lumea din jur îşi vedea de ritmul ei, cu sutele de

*

maşini trecând în trombă pe şoseaua din apropiere, pe când sensul nostru fusese dizolvat. Momentul acela de consternare lucidă, când priveam bezmetic în stânga şi în dreapta fără să pot să mă împac cu gândul că eram victimele unui hazard stupid, momentul acela a cântărit cât un act spiritual, un soi de cutremurare al cărui gust nu-l voi uita vreodată.

Într-un final, norocul ne-a surâs: o pereche de biciclişti ne-a ajuns din spate şi, la întrebarea fulgerătoare a Deliei: *Bitte*, *nach Tübingen*? *1*, răspunsul a venit salvator: *Ja*, *komm mit*![24] Ne-am aruncat în şa şi le-am ţinut trena. A urmat o cursă prin noapte fără să privim în jur, urmărind doar lumina becurilor retrovizoare a celor din faţă, care se strecurau cu dezinvoltură prin reţeaua de capilare, tăind răspântiile şi scurtând curbele. Aveau ochi de indigeni, obişnuiţi cu meandrele traseului. În jumătate de oră eram pe podul de pe Neckar, lângă insula cu platani. Gâfâiam epuizaţi, dar mai ales sleiţi de catranul nădufului ce clocotea în noi. Seara n-am mai schimbat nicio vorbă, căci ştiam amândoi că o fisură, cea a stenahoriei, rupsese armonia dintre noi. Dar gustul acela inconfundabil al luciditătţii cu care am intuit că, pierduţi pe

24 Vă rog, spre Tübingen? (lb. germană).

dealuri, suntem la cheremul a ceva tainic îl păstrez şi acum, după atâta timp.

Schimbările de dispoziţie ale Deliei ascultau de un grafic nictemeral: pasăre de noapte fiind, se culca foarte târziu, iar dimineaţa era întruchiprea vie a unui cocostârc mofluz, căruia îi trebuia minute bune să scape de cocleala veninului morocănos, pe care îl acumulase în timpul somnului. În principiu, Delia îşi căpăta randamentul spre prânz, dar în fapt, graţie vinei de paladin feminin, care însemna o voinţă incoercibilă, se putea trezi, în urma programării mentale, la ore neaşteptat de timpurii. În fond, Delia era o supravieţuitoare, fiind întruchiparea dictonului *guta cauat lapidem*, *non ui sed saepe cadendo1*. O fiinţă răzbătând în orice condiţii, graţie eredităţii grele care o lega de poporul oprimat căruia îi aparţinea.

În cazul Deliei, factorul de risc (punctul docimazic) care îi ameninţa echilibrul era gândul unui surghiun permanent: în Basarabia nu s-ar fi întors, dată fiind deriva sub care palma aceea de pământ se zbătea, în Occident nu şi-ar fi găsit locul dintr-o inadecvare cronică cu spiritul corectitudinii politice, iar în România, unde basarabenii sunt trataţi drept români de categoria a doua, umilinţa i-ar fi tăiat firavele rădăcini prin care, sufleteşte cel puţin, se simţea legată de acest loc. Lipsa unei *Heimat*[25] îi întuneca mintea, degringolând-o peste măsură, şi de altfel singurele momente când i-am simţit deruta fără leac a fost în cursul conversaţiilor despre locul unde, în chenarul minţii, îşi proiecta viitorul. Un asemenea loc nu exista, Delia fiind osândită la o peregrinare dureroasă, al cărei liman nu-l putea întrevede. De aceea, dacă a murit sufleteşte, cauza stă în cavitaţia provocată de lipsa unui liman protector. Şi fără liman, nici unitatea mistică la care năzuia din instinct nu avea cum să se împlinească. Nu mi-o pot închipui pe Delia ţopăind de bucurie pradă unei revelaţii privind sensul vieţii. Dacă i-aş fi pretins să-mi descrie viaţa aşa cum

25 Picătura sparge piatra, dar nu prin forță, ci căzînd mereu (lb. latină).

O putea anticipa, m-ar fi privit încurcată, neînţelegând ce îi cer. De aceea, aş fi putut-o recunoaşte dintr-o mie numai după alura de fiinţă în derivă, căreia soarta nu-i pusese în cale decât piedici.

Cel mai adesea cu Delia comunicam din adulmecări, prin semne ce nu mai aveau nevoie de articulări verbale. Un murmur din buze, un licăr din privire sau o umbră trecând repede pe chip căpătau elocinţa secretă a unui cod bine ştiut, căruia nici măcar nu ne mai băteam capul să-i găsim un echivalent în cuvinte. Îngânam frânturi de sunete şi era destul, căci acordul prin afinitate spontană era atins. Ne înţelegeam ca bebeluşii, în onomatopee stâlcite a căror sacadare ne transpunea în dispoziţia de graţie a împărtăşirii imediate. Era un limbaj fără virtuţi semantice, al cărei efect imediat era liniştea pe care o simţeam că mi se lasă în wine. Şi atunci nicio dorinţă nu-mi mai tulbura umoarea, căci ajunsesem la liman, şi nu puteam decât să mă mir că limanul îl aflasem în fiinţa aceasta debilă, timorată, cu dispoziţie neguroasă, a cărei înfăţişare ingrată ascundea un filon rarisim de chemare tulbure.

Delia, din cauza lipsei de imbold ludic, nu avea snopul de schime ce alcătuiesc badineria unei femei în vinele căreia imboldul fornicator tinde să culmineze în *actus*. Neştiind să se joace prin tresăriri minime ale trupului, Delia trecea direct la tachinerie, săvârşind o gamă copioasă de răutăţi inocente. Îmi răsucea degetele mâinii spre a le pocni încheieturile, unul dintre cele mai odioase şi, vai, atât de răspândite ticuri în lumea de azi. A-ţi pocni articulaţiile e cum a-i lăsa slobod un curent de flatulenţă în faţa fiinţei iubite. Şi totuşi, Delia îmi pocnea nodul falangelor cu o poftă de mâţă ce-şi zgândăreşte victima. Când se sătura de trosnete de cartilagii, îmi prindea în dinţi lobul urechii mestecându-mi-l până la limita durerii, şi dacă tresăream de durere căutând s-o îndepărtez, mă apostrofa printre dinţi, cu acel năduf întunecat că-i alcătuia fundalul sufletului: „Aşa îţi trebuie, dacă te împotriveşti”. Şi imediat îmi prindea celălalt lob,

frământându-l între dinţi, pentru ca treptat, lăsându-mi-se moale în braţe, să-mi ceară, printre şoapte pe jumătate înghiţiţe, să-i dau bulbonul cu pergulă a ciocnirii symplegadice. Atunci o undă de zvârcolire îi cuprindea torsul, răsucindu-se în jurul osieimentulice[26]. După *sparagmos*, nu mai urma nicio suită de parigorii compensatorii, căci Delia aveau încetineala unei fiinţe ce trecuse printr-o ameţeală din care voia să-şi revină cât mai repede, ruşinată de accesul de slăbiciune cu care se abandonase unei violenţe în ritm sacadat.

Odată am urcat Piatra Craiului în mijlocul verii, căutând pe marginile potecii tufişuri de afine. Delia purta o fustă al cărei tiv i se unduia pe genunchi, dezgolindu-i când se apleca o parte din coapse, numai că privirea mea, în loc să-i alunece pe piele, se agăţase de clătinarea tivului, a cărui muchie mişcătoare, fluturând la întâmplare după capriciul paşilor, părea o ridicare de prapur cu franjuri divini, a căror cădelniţare îmi insufla un respect superstiţios, adânc cât prăpastia ce se căsca în spatele tufişurilor. Şi în zbaterea acelui tiv de cârpă privirea mi se adâncea ca într-un crater de voluptate barbară, ca într-o bolniţă primordială din sorbul căreia ţâşnea promisiunea unei uniri mistice, precum îngânarea unei rugăciuni în faţa cristelniţei cu moaşte sfinte. N-aş fi crezut că în panglica îngustă ce învăluia coapsele Deliei

se poate concentra atâta jind de pritocire pagină, ca un clocot ameninţând să spargă chenarul potecii pe care ne aflam. O ceată de lemuri torizi îmi furnicau prin vintre. Tot urcuşul l-am făcut cu ochii spânzuraţi de clătinarea bezmetică a tivului de fustă, în dunga căruia se adunaseră toţi heruvimii pe care îi simţeam fierbându-mi în sânge. Parcă un alai de termite, dornice să mărunţească cloaşterul unui sân, mi se adunaseră în cerul gurii. Iar între dinţi simţeam zvâcnetul coapsei pe care, în gând, i-o muşcasem tot drumul. Intuindu-mi gâlgâirea de jind, Delia îmi răspundea dregându-şi glasul ca o dăscăliţă în faţa

26 Mentula = phalus (lb. latină).

unui elev obraznic. Mă admonesta cu mormăituri aluzive, al căror subînţeles cântărea cât o încurajare.

La un moment dat am ajuns pe o limbă de pământ slujind drept loc de belvedere. Priveliştea de sub noi, cu măreţia acea întinsă pe care o dă de obicei panorama oricărui munte când e văzută de sus, am privit-o inert, neputând să-mi şterg din minte cădelniţarea de prapur a tivului subţire. Cum sufăr de când mă ştiu de un nesuferit rău de înălţime, m-am ţinut la distanţă de marginea potecii, dar Delia, a cărei timorare parcă se spulberase sub înrâurirea priveliştii, s-a apropiat de buza limbului până la a-i atinge marginea, şi atunci o furnicătură de spaimă mi-a străbătut măruntaiele, de parcă eu aş fi fost în locul ei. Gândul unei prăbuşiri mi-a îngheţat sângele, dându-mi o panică sălbatică, şi nu am apucat decât să îngaim silnic rugămintea de a face câţiva paşi înapoi. Dar Delia, dezinvoltă şi sigură, îşi ridicase braţele deauspra capului, ca într-un salut mut adresat genunii de sub noi şi, calmă cum stătea pe marginea abisului, părea o vestală înfruntând moartea, tocmai ea, fiinţa fără ţară şi fără liman, căreia îi plânsesem de atâtea ori de milă pentru inadaptarea cronică de care suferea jos. Dar aici, pe colţul unui versant înalt, Delia părea desprinsă de toate, liberă de orice pacoste menită a-i întuneca mintea şi, de n-ar fi fost tivul a cărui unduire o uitasem brusc sub împunsătura fricii, aş fi crezut că locul ei e aici, printre golurile de stâncă, şi nu în cetatea netedă de unde, urcând, fusesem purtat de ceata de heruvimi pe care clătinarea unui tiv mi-o stârnise în minte.

Clipele când o femeie se află în armonie cu ea însăşi sunt rare, fie şi numai pentru aceea că o asemenea stare cere o pierdere a frânelor interioare, cu atingerea unui prag de descătuşare când întreaga-i fiinţă plutește într-o scăpare de ea însăşi, precum o pasăre care a încetat să-şi mai simtă trupul. Iar pe Piatra Craiului piroşca îşi uitase trupul, părând desprinsă de ea însăşi, ca un abur căruia gravitaţia nu-i mai putea pricinui apăsări. Într-o singură altă situaţie am văzut-o pe Delia atât de dezbărată de

toate: după câte o criză de plâns pe care i-o provocam când, împins de un orgoliu stupid, îi căutam cearta cu lumânarea. Atunci, într-un târziu, eliberată de crisparea lacrimilor curgându-i pe obraji, se scutura ca de o vrajă rea şi, privindu-mă calm, intra într-o linişte de fiinţă trecută prin apocalipsă, un soi de calm ca după sfârşitul lumii, când risipirea încordării îi împrumuta o seninătate suverană, pe care nicio putere nu i-o mai putea tulbura. În momentul acela nicio molestare nu o mai putea încrâncena şi nicio răutate venită dinspre mine nu-i mai putea înnegura mintea. Era calmă ca un sfinx a cărui fizionomie trăda trecerea dincolo de asperităţile lumii, şi de fiecare dată când mi-amintesc de ea am în faţa ochilor chipul acela destins, pătruns de lumina unei linişti interioare. O *mulier abscondita* contemplând

*

senin ghemul de taine ale vieţii. Momentul de graţie al Deliei stătea chiar în această înlemnire fără încordare, când, simţeam prea bine, prezenţa mea îi devenise la fel de oţioasă precum crengile copacului din apropiere.

Aceasta a fost Delia: o tristeţe de catafalc sub care pâlpâia un Dumnezeu al nurilor insidioşi.

Otilia (*mulier ludica*!)

Există un gen aparte de posedaţi viageri, cei pentru care viaţa are gust numai dacă o trăiesc sub forma unei surescitări perpetue. Energumenii din această categorie sunt numai în măsura în care fierb într-un clocot de ordin paroxistic. La mijloc e pofta de acţiune în variantă despotică, insul fiind cu totul subjugat de imboldul de a întreprinde ceva. Dacă i-ai cere să stea locului, meditând pasiv la rostul vieţii, l-ai supune unei torturi inexplicabile. Şi când insul e femeie, cu atât mai acerbă e pornirea de a-şi trăi viaţa fără s-o gândească. În ochii ei, a acţiona e un imperativ până într-atât de puternic, încât îndemnul de a gândi i se pare un sabotaj adus faptei. Un soi de hiperkinezie cronică îi răscoleşte fiinţa, împingând-o la o trepidaţie de ordin obsesiv, a cărei intensitate face ca destinul să-i fie ca o explozie ivită dintr-un fler obscur, de

al cărui glas ascultă orbeşte. Flerul acesta e o forţă asupra căreia niciun calcul raţional şi niciun argument logic nu are vreo înrâurire.

Din această categorie făcea parte Otilia. Oracolul ei interior era instinctul, deviza ei era fapta, altarul ei era improvizaţia, iar motivaţia îi stătea în impuls. Un impuls iute, avid şi tiranic, ce-şi cerea imediat împlinirea. Întruchipa cu predilecţie femeia de tip etuvă, ale cărei acte izbucneau dintr-o patimă până într-atât de puternică încât încercarea de a o zăgăzui echivala cu o ofensă. Din păcate, am jignit-o de nenumărate ori pe Otilia, mai ales atunci când, sfidându-i impulsurile de moment, nu i-am dat ascultare dorinţelor. Pusă în faţa refuzului, reacţia imediată era un potop de lacrimi ce-i curgeau pe obraji într-o deplină muţenie, dârele umede brăzdându-i faţa pe fondul unei tăceri agresive. Părea o menadă tăcută vrând să mă sfâşie. În acele clipe mă privea ostil, ca pe un adversar de care se legase împotriva voinţei ei şi căruia i-ar fi retezat capul dacă ar fi putut. E drept, meritam un asemenea tratament, după modul meschin în care i-am terfelit mândria trei ani de zile.

Ne-am cunoscut la clubul „Prometeus” de pe cheiul Dâmboviţei, în cursul serilor pe care redacţia revistei *Convorbiri literare* le organiza în prezenţa publicului cititor. La încheierea serii, în agitaţia provocată de bufetul suedez, rămăsesem singur la masă, privind bezmetic vânzoleala din jur. Incapabil să fac conversaţie de politeţe, mă mulţumeam să fac act de prezenţă, dorindu-mi să plec cât mai curând dintr-un mediu al cărei aer îl percepeam ca pe o molestare. Atunci o tânără tunsă scurt s-a aşezat la masă întrebându-mă când ţin cursul despre Rudolf Steiner la facultate. Era directă, cu un zâmbet ce-i rupea colţurile gurii în virgule de epidermă radioasă, o nubilă expansivă cu o mină candidă, de far aruncând raze de inocenţă la mari depărtări. Avea acea prospeţime albă pe care numai privilegiul celor 20 de ani i-o putea da. Pândise clipa când, rămânând singur, putea să-mi vorbească, iar iniţiativa ei de braconier încălcând norma sfielii era darul de care aveam

nevoie spre a scăpa de stinghereala cu care mă luptam în mijlocul forfotei din club. Pe un şerveţel i-am scris numărul de telefon rugând-o să mă sune când are timp. În acel minut, cât a durat schimbul de replici rapide cu teama că vom fi întrerupţi, s-a hotărât destinul unei relaţii în care fiinţa chinuită nu am fost eu, ci Otilia. Dintr-o fulguraţie petrecută sun semnul hazardului s-a iscat o dramă a cărei remuşcare o port şi astăzi. Spengler, când descrie în *Declinul Occidentului* figura bărbatului făcător de istorie, foloseşte adjectivul „schicksalschwer", „greu de destin"[27]. Sunt fiinţe grele de destin, sub pielea cărora clocoteşte voinţa istoriei, şi altele plate, golite de orice adiere istorică. În cazul vieţii celor dintâi, din tensiunea unei clipe se rostogoleşte, ani după aceea, bulgărele necesar al unui traseu biografic. Aşa şi noi: din acea seară, încheiată cu un număr de telefon scris în pripă pe un şerveţel, au ţâşnit ţepii unei drame a cărei încleştare ascuţită o simt şi acum.

Otilia avea trei pasiuni: cerceii, rochiile lungi şi cărţile. Panoplia de cercei aducea cu o cohortă de aşchii sclipitoare din care, în fiecare dimineaţă, îşi alege perechea pe care o socotea cea mai potrivită pentru dispoziţia în care se afla. Nu am mai întâlnit o altă fiinţă la care afinitatea dintre pandantivul lipit de ureche şi starea de spirit să fie mai strânsă. Otilia se definea pe sine prin intermediul filacterei auriculare. Pentru ea, cercelul nu era zorzon frivolci un soi de engolpion înzestrat cu puteri magice din al cărui contur ochii ei extrăgeau rangul pe care se cuvenea să-l aibă în acea zi. La o stare surescitată îşi punea cercei metalici cu vârf ascuţit, pentru ca, abătută de durerea menstruală, să-şi atârne bucăţi de ceramică rotundă, un soi de melci încovrigaţi, ca pentru a da netezime unor spasme până într-atât de ascuţite încât cleştele din şale, care o făcea să se ghemuiască, nu putea fi înlăturat decât prin înrâuirea de vrajă a unor melci de ceramică. Atunci am intuit că înclinaţia spre *Schmuck*[28],

27 Oswald Spengler, Der Untergang des Abendlandes, Patmos Verlag, Düsseldorf, 2007, p. 154.

28 Schmuck = podoabă (lb. germană).

spre zorzoanele împodobind aiuritor câte o extremitate a trupului, nu avea decât în aparenţă un rol estetic, menirea lor fiind mai adâncă, aceea de a o proteja magic de piezele zilei. Ce spun nu e bazaconie născocită de o minte speculativă, ci adevăr verificat în timp. Am întâlnit o doamnă care nu intra în platoul de televiziune până nu se ruja intens, fiind încredinţată că, în lipsa tuşei groase acoperindu-i buzele, nu ar fi putut rezista tensiunii psihice din platou. Rujul era atuul alchimic cu ajutorul căruia putea înfrunta stihiile ce ţâşneau din gura moderatorului. La fel cu Otilia: cerceii aveau rolul peltastic (lat. *pelta* = scut) al talismanului destinat s-o apere de piezele rele. Cerceii îi erau scut, platoşă menită a-i asigura echilibrul unui suflet bătut de toate vânturile dorinţei. Spun „peltastic" ca să nu spun „apotropaic", deşi termenii duc spre acelaşi deznodământ. Cerceii erau arma de apărare împotriva belelelor, leacul ce o ferea de nacafale.

La început, ochiul meu bleg trece fără pic de înţelegere peste tresărirea de vrajă pe care un cercel scuturându-şi capătul ascuţit în ritmul paşilor o putea stârni în sufletul ei de adolescentă. Cu timpul, m-am dezis de aroganţa insului privind cu mefienţă nimicurile muiereşti, începând să învăţ că în pojghiţa colorată a unui zbenghi de ceramică se află un filon de farmec pe care, deşi ochiul meu nu-l sesiza defel, trebuia să-l accept ca pe o premisă a bunei-dispoziţii cu care Otilia întâmpina prourul zilei. Mai mult, după principiul *similia similibus curantur1*, nuanţele rochiei pe care şi-o alegea trebuiau musai să fie în acord cu tăietura cercelului pe care îl alesese, de adecvarea celor două podoabe atârnând seninătatea cu care lua ziua în piept. Accentul stării de spirit îi era pedinte de tandemul cercel-rochie. Gândul că ar fi putut să iasă din casă fără să simtă cerceii clătinându-se proteguitor în lobul urechilor i se părea o monstruozitate, ba mai mult, cum ea însăşi îmi mărturisesc, lipsa lor o percepea ca pe o dezbrăcare în public. E un detaliu pe cât de uimitor pe atât de aievea: ceea ce în ochii mei era un accesoriu minuscul trădând o

superficialitate crasă, în ochii Otiliei era platoşa menită a-i da siguranţă de sine. De aceea principiul ei estetic suna: *Nulla die sine phalera*[29][30]. Având arta filacterică a zorzoanelor atârnânde, Otilia se machia minim şi nu punea preţ pe unghiile lungi. După podoabele menite degetelor nu se dădea în vânt, căci purta un singur inel căruia îi acorda o putere simbolică: inelul stătuse şapte ani într-un sicriu, pe degetul unei mătuşi moarte, pentru ca la deshumarea după cutumă inelul să fie desprins de pe schelet şi dăruit de rude Otiliei. În sârma sfrijită a acelui cerc de argint minuscul Otilia vedea un focar de îngeri păzitori, de aceea nu-l scotea de pe deget decât în împrejurări are. Cât despre rochii, nu am priceput de ce le prefera pe cele lungi, de vreme ce zvelteţea picioarelor de silfidă ar fi putut primi conturul oricărei tiv, oricât de scurt ar fi fost.

Dar paradoxul Otiliei stătea în uşurinţa cu care se dăruia cititului, răbdarea cu care îşi abandona mintea în paginile unui volum de beletristică fiind în contrast cu demonul hiperactiv ce-i clocotea în sânge. Spinţară, zvăpăiată şi năstruşnică precum o nevăstuică, de cum lua în mână o carte, energia i se muta din trup în minte, Otilia încremenind în postura unui lector devotat, ca pentru a-şi răscumpăra risipa impulsivă la care se mişca în restul zilei. Că se întindea pe pat ciugulind o jumătate de măr, că se răsturna în fotoliu cu picioarele zugrăvind nişte paranteze încolăcite sau că îşi rezema coatele de masă prinzându-şi tâmplele în menghina palmelor, absorbirea de sine pe care i-o dădea lectura o preschimba într-o paparudă delicată, a cărei minte cădea în ea însăşi, până la un parg al fanteziei pe care, neputându-l întrezări, nu puteam decât să-l bănuiesc. Lectura era pentru ea *punctum saliens*, coarda intimă a cărei apăsare o transpunea într-o lume a cărei coerciţie asculta numai de regulile imaginaţiei. În acele clipe, Otilia era o zvârlugă al cărei neastâmpăr se stingea cu totul sub promisiunea poveştii ce izbucnea din coperţile

29 Asemănătorul se vindecă prin asemănător (lb. latină).

30 Nici o zi fără podoabă (lb. latină).

volumului. Atunci paparuda cu virtuţi nubile înţepenea în cele mai bizare poziţii, atracţia trupului fiind cu atât mai mare cu cât, uitând că o observ, lăsa jos garda cochetăriei, dând membrelor o libertate din cauza căreia o puteam surprinde în poziţii pe care, în mod normal, aş fi fost înclinat să le iau drept vulgare, dar care atunci, sub pierderea de sine pe care i-o dădea încordarea lecturii, aveau darul de a-mi da răgazul cuvenit spre a-i cutreiera fiinţa cu bucuria satirului care îşi contemplă pe ascuns iubita.

Pe deasupra, încercam satisfacţia aceea egoistă de a şti că era îndeajuns să întind mâna ca s-o am, satisfacţie însoţită de plăcerea de a amâna pancraţiul epidermic doar spre a urmări acele posturi care, golite de convenţia gesturilor decente, aveau stridenţa copioasă a unor invitaţii la fornicaţie rapace, o fornicaţie al cărei deznodământ îl prelungeam cu tihna celui care e sigur pe prada sa. În acele clipe, privirea cinegetică a satirului, a cărui cruzime nu era egalată decât de asprimea cu care îi cântăream curbele strânse ale trupului, dobândea un licăr de blândeţe, ca un fior de recunoştinţă faţă de fiinţa al cărei trup îmi dădea oficiul symplegadic. Uneori mă surprindeam cum, în privirea cu care îi scrutam încheieturile, puneam o pornire pătimaşă de a-i macula prospeţimea fiinţei. E propriu bărbatului imboldul nemărturisit de a-şi pune pecetea pergulică pe pistilul candid al întrupării femeieşti, iar acest imbold are tenta sadică a unei maculări simbolice, din a cărei cruzime femeia nu percepe decât dorinţa unei posesii, dar nu şi pofta unei mânjiri. E o maculare a lemurilor cu coadă, dar o maculare cântărind cât o luare în posesie căreia numai moartea îi va pune capăt, de vreme ce, odată scuturate înăuntrul volselei, staminele păstrează amintirea lemurilor sloboziţi.

Pe Otilia mişcările pe orizontală o prindeau de minune, fiindcă nu se încurca niciodată în propriile încheieturi. Aşezată într-o rână avea aspectul unei pisici făcându-şi toaleta intimă. Era leporică în sens graţios,

cupidă şi deopotrivă ilecebrică. Puţine femei au norocul să nu se împiedice de ele însele în cursul unor stângăcii ce sunt provocate fie de un cot sprijinit prost, fie de un genunchi încălecând anapoda coapsa, sau de un umăr proptit nefiresc în pernă. O trăsătură generică a făpturilor nubile e uşurinţa cu care se lovesc de obiecte, de colţul biroului, de ieşitura spetezei sau de clanţa uşii întredeschise, de unde suita de vânătăi şi zgârieturi cu care îşi împodobesc pielea. Otilia era scutită de astfel de mici umilinţe ale neîndemânării, coordonarea gesturilor având potriveala linsă a sincronizării spontane, de aici neputinţa de a săvârşi gesturi ratate.

Îmi plăcea să-i spun că e o „fiinţă pulvinică" 1, întrucât îi stătea minunat atunci când, rezemată cu spatele de pernă, urmărea cu boticul curios paginile romanului. Ce deosebeşte radical efectul lecturii asupra celor două sexe e că, în vreme ce la bărbat sporirea imaginaţiei se face dinspre fantasmă spre concept, la femeie vectorii de energie mentală pe care îi reprezintă cuvintele o adâncesc în ţesătura imaginilor, pe care le mistuiesc la propriu, ca pe un episod aievea ce nu poate fi rupt de rădăcinile gândirii. Această neputinţă de abstragere din matca imaginii condamnă femeile la un metabolism cu precădere intuitiv, în virtutea căruia impulsurile intime, atunci când sunt potenţate în imaginaţie prin lectură, se preschimbă într-un câmp de patimă vie. Graţie lecturii, predispoziţia amoroasă a Otiliei era copioasă, intelectul ei asmuţindu-i până la exacerbare poftele spintrice. Lectura era pentru Otilia *punctum saliens*. Dăruirea ei m-a făcut să intuiesc adevărul parabolei cu Tiresias şi Hera[3132]:

---

31 Pulvinus = pernă (lb. latină).

32 In mitologia greacă, între Zeus și Hera se iscă la un moment o dispută provocată de o întrebare spinoasă: care sex simte mai multă plăcere în timpul împreunării? Cei doi cer părerea tebanului Tiresias, pe care Hera, după ce îl preschimbase timp de șapte ani în femeie, îl readusese apoi în firea de bărbat. Răspunsul lui Tiresias, care avusese prilejul să cunoască ambele tipuri de plăcere, nu lasă loc de îndoială: femeia ia nouă părți din plăcerea actului amoros, iar bărbatului nu-i rămîne decît a zecea parte. Furioasă că a divulgat acest

plăcerea pe care o resimte femeia în cursul tresăririlor pe care i le provoacă ciocnirea symplegadică depăşesc cu mult zbaterea apoplectică a gonadei masculine. La sfârşit mă învăluia într-o parigorie mătăsoasă, căci mă săruta sacadat şi îmi şoptea că abia acum mă iubeşte cu adevărat, tocmai în clipele de sfârşeală, când, sleit ca o rufă, îi gâfnam în braţe.

Trecând de la *actus* la *gestus*, de la ea am învăţat că cochetăria e arsenalul de nimicuri a cărui menire e să întreţină un joc de prestigii în ochiul satirului, un arsenal a cărui ţintă e trezirea concupiscenţei în creierul silenic. E ca o punere în scenă în cursul căreia, peste fiinţa al cărei farmec constă în oase subţiri şi debilitate musculară, se adaugă halima unei sarabande de gesturi pe cât de puerile pe atât îmbietoare: legănări, unduiri, şerpuiri, într-un cuvânt fandoseala ridicată la rang de conduită urbană. Dar motivaţia care pâlpâie sub smalţul fandoselii e dorinţa spintrică pe care halima calidă o poate isca în mintea silenului. În plus, fără termenul complementar al intelectului silenic, arta cochetăriei e un nonsens, o mascaradă căreia îi lipseşte răsplata pentru dobândirea căreia nimfa e în stare de cele mai bizare improvizaţii.

Mintea Otiliei era o cutie de rezonanţă în care îşi disputau întâietatea trei vectori, a căror întrepătrundere haotică o preschimbau într-o victimă a propriilor umori:

vectorul mertsual, cel fantasmatic şi cel social. Primul era fiziologic, al doilea era cultural, pentru ca al treilea să ţină de constrângerea pe care mediul i-o exercita asupra minţii. Primul şi ultimul erau cu totul în afara voinţei ei, cel dintâi fiindcă era genetic, al treilea fiindcă era cu totul conjunctural, un soi de fatalitate căreia, neavând încotro, Otilia trebuia să se adapteze. Doar al doilea depindea de câmpul de tensiune al intelectului propriu, şi aici Otilia excela în paroxisme de fierbere în fantezie. Aceste surescitări, avându-şi lăcaşul în fantezie, îi

---

secret femeiesc, Hera îl orbește pe Tiresias, dar nu-i poate lua darul clarviziunii (apud Dicționar de mitologie greco-romana, Editura Corint, 2011, p. 349).

punctau atingerea lui *punctum saliens*.

Cu o imaginaţie fără frâu, Otilia avea un timbru armonios, de fiinţă rotundă, bine unsă în balamalele lăuntrice, genul de făptură a cărei sănătate nurlie emana o vigoare de sfarog atrăgător, atâta doar că pigmentul veseliei curtenitoare îi ascundea o mâhnire de ordin traumatic, de care avusese parte în copilărie. Tatăl alcoolic murise de timpuriu, lăsând-o în grija mamei, iar Otilia trăgea handicapul unei familii nevoiaşe, cu o copilărie petrecută într-un sat din Moldova, alături de o bunică de fabulă, căreia îi spunea „greieraş”, din raţiuni pe care din păcate le-am uitat.

Când vorbea, Otilia avea un fel aparte de a-şi clătina capul, ca o pendulă bătând scurt la dreapta şi stânga. Nici vorbă de moliciunea acea orientală pe care o vezi la mironosiţele imitând din gât unduirea şarpelui, ci un soi de basculare care seamănă cu gestul acela când, vrând să priveşti peste capetele unei mulţimi, te străduieşti să împingi bărbia cât mai sus, căutând în lateral un unghi prielnic pentru privit. Astfel Otilia îşi iţea capul într-un zvâcnet urcător dând spatelui o impostaţie dreaptă, precum o căprioară care îşi ridică subit fruntea atunci când miroase o primejdie. Pe deasupra, când era minată de un impuls curios, Otilia „făcea botic”, mişcându-şi comisura buzelor la dreapta şi la stânga, într-o vânturare rapidă ce mă ducea cu gândul la felul în care un iepure adulmecă aerul, atâta doar că nu nările se aflau în mişcare, ci buzele. Balansul labial pe orizontală îi împrumuta aerul unui spiriduş cercetând cu o nedisimulată atenţie lucrurile dimprejur. Un şoricel ronţăitor purtând chipul unei femei de rasă, cu timbru rotund şi cu un ferment de patimă jucăuşă, aceasta era Otilia.

Fiind o degustătoare de beletristică, poseda o limbă care avea fineţea cultă a expresiilor calofile, un fel de tropi de uz personal, a căror subţirime se vădea atunci când, cuprinsă de poftă ludică de a mă alinta (jocurile badineriei), se preta la un soi de hârjoană verbală din care ieşeam mereu ciufulit, graţie epitetelor pe care le

primeam: „mocofan”, „nătăfleţ”, „fălcuţă bleagă”, „ghemotoc”, „trufanda păroasă”, „răţuşc bosumflat”. Era badineria cuvintelor cu rol de *Floskel*[33], în forma directă a cocoloşirii intime. Răsfăţul acesta prin apelative zemoase avea intenţia ca, pe de o parte, să mă simt micşorat la relieful unui cobai pe care se făceau experimente verbale, pe de altă parte, de a mă simţi mângâiat ca un prunc aflat în graţiile iubitei. Peristaltica lexicală a Otiliei era memorabilă prin spontaneitatea cu care îi veneau pe limbă cele mai deşucheate expresii, atâta doar că ele nu aveau nimic vulgar. Într-o zi mi-a spus că semăn cu un bursuc, eu înapoindu-i verdictul prin trecerea lui la genul feminin, şi de atunci, în catastiful memoriei aşa a rămas: bursuca. O bursucă cu o pasiune indubitabilă pentru lectură, respectând cu zel dictonul clasic: *otium sine litteris mors est*[34].

În fine, gustul select căpătat de prizarea literaturii a scutit-o de cripta fără orizont a balisticii de noţiuni cu alură abstractă. Absolventă de Relaţii Publice, mi-a dat de câteva ori să citesc o revistă de profil, o broşură de marketing de o stupiditate lucie. Dialectul dintre coperţi te înlemnea: vocabularul era ca o lespede cu drugi inexpresivi, unde o puzderie de noţiuni luate după calapod american se legau într-o sintaxă fără cap şi coadă. Rezultatul era o pletoră de expresii insipide zăcând alandala, precum stârvurile găunoase ale unor vocabule părăsite după măcel. Spre norocul ei, niciodată Otilia nu s-a lăsat molipsită de bazaconiile limbajului de marketing, făcând uz de o limbă când ţanţoşă, când duioasă, graţie prerogativei de sânge care face ca moldovencele să aibă un simţ mistic al vorbelor, un fel de adulmecare pe care o recunoşti după dulceaţa linsă cu care îşi pronunţă ticurile verbale. Empatia de ordin atavic faţă de limbă, acea pritocire a silabelor până la căpătarea unui must fonetic, e o trăsătură pe care nu am întâlnit-o decât la femeile din Moldova.

33 Floskel = înfloritură retorică (lb. germană).

34 Răgazul petrecut fără litere echivalează cu moartea (lb. latină).

O singură dată am văzut-o săvârşind o stângăcie: în faţa unui hotel de pe bulevardul Magheru, când tocmai dădeam colţul dinspre biserica Boteanu, ne-am încrucişat din întâmplare paşii, atâta doar că eu mergeam, în timp ce ea fugea. Avea să-mi spună ulterior că se grăbea fiindcă întârziase la curs. M-a văzut cu coada ochiului, şi-a continuat alergarea, apoi, răzgândindu-se, a încercat să facă o piruetă scurtă, a cărei răsucire bruscă a adus-o într-un echilibru fragil, inerţia fiind mai puternică decât intenţia. Am crezut pentru o clipă că va cădea, dar s-a redresat în ultima clipă, cu genunchii încrucişaţi în *genu' valgum*[35], şi fără a-şi întrerupe alergarea, mărginindu-se să-mi zâmbească cu capul întors, într-o bezea fierbinte cât o plesnire vulcanică, şi-a continuat cursa pripită. Vălul piroclastic, de bulboane pritocindu-şi seva, avea accentul zglobiu al spiriduşului pătimaş.

Femeile, când aleargă, oferă spectacolul unei neîndemânări crase, debilitatea din muşchi traducându-se în aspectul nostim de răţuşte neputincioase. E ca şi cum balastul membrelor pe care trebuie să le pună în mişcare le depăşeşte puterea de îmbinare a încheieturilor, impresia de zbatere amuzantă fiind izbitoare, ca o agitaţie fără randament a cărei alură penibilă dispare cu o singură condiţie: gracilitatea dată de oasele subţiri să ofere privirii o arătare filiformă. Când însă alergarea cade pe un trup planturos, priveliştea e odioasă până la tortura simţului estetic. O matahală prinzând viteză stârpeşte orice indulgenţă estetică. Otilia, în răsucirea aceea ortostatică, avea graţia imbecilă (în sens de debilă) a unei libelule pe cale să cadă de pe frunză. Chiar dacă ar fi luat contact cu trotuarul, prăbuşirea libelulei ar fi fost o catastrofă mică al cărei efect, în loc să stea în mila siropoasă a celui care o privea, ar fi coincis cu o revărsare fierbinte de gânduri concupiscente. O femeie gracilă, când cade, e întruchiparea prăzii.

Simţindu-se bine în propriul trup, Otilia avea uşurinţa de adaptare tipică fiinţelor prevăzute cu armonie lăuntrică.

35 Picioare în X, expresie de origine medicală.

Se număra printre acele făpturi care se simt bine în orice decor, şi cărora orice haină le cade bine. Nu am surprins-o niciodată în posturi dizgraţioase.

— A A

nici măcar în stângăcia acelei piruete ce ameninţa s-o dea de pământ. Când se înfuria, tenul îi căpăta o tentă lividă, cearcăne vineţii îi străjuiau ochii, iar conjunctivele i se înroşeau. Nu ţipa, doar pufnea sacadat, pentru a-şi elibera imediat tensiunea într-un şuvoi de lacrimi tăcute ce îi inundau obrajii. Posesivă până la a nu-şi putea ascunde gelozia, impulsurile care o măcinau erau de ordin asiduu şi intempestiv. Asiduu, fiindcă pârghia trăirilor aveau o tentă necesară şi fatală, cărora nu le putea opune vreo împotrivire. Intempestiv, fiindcă ele te izbeau prin caracterul lor imprevizibil, ca o rafală de vânt pe un fond de acalmie.

Şi totuşi, ce îi lipsea Otiliei era solemnitatea. Bizareria acestui spiriduş ilecebric e că era oricum, dar nu grav, de aceea sărea brusc din starea jucăuşă, de o veselie imperioasă, în starea deplorabilă, de plâns brutal. Ludică sau plângăcioasă, nu i-am întrezărit vreodată accente hidoase. Era o trepăduşă crasă, de la felul smucit în care se retrăgea atunci când, vrând s-o îmbrăţişez, mi se strecura printre degete, până la veselia hohotitoare cu care îmi lipea epitete de alint. Atunci eram când pisoiul ei de joacă, pe care îl smotocea cu sârg adulterin, când afurisitul de satir care refuza să-i îndeplinească dorinţele.

Îmi amintesc cum, în blocul din Lizeanu unde stătuse în gazdă la o colegă, urca scările cu tălpile vârâte în nişte papuci largi, cu câteva numere mai mari, troncănind pe trepte într-o păşire de cocostârc mlădios. Cum urcam scările în spatele ei, îi vedeam torsul răsucindu-se ca un mănunchi cu vipere muşcând din şale. Atunci întorcea capul zâmbindu-mi larg, cu acea tresărire luminoasă de flirt inconştient, care defineşte orice femeie în clipa când îşi priveşte bărbatul drag. Una dintre imaginile arhetipale cu ea este chiar aceasta: întorcând capul şi zâmbindu-mi, în timp ce viperele din tors îi muşcă şalele.

În principiu, bursuca era o euforică cu trăiri extreme, dar *în fapt* i se întâmplă să aibă căderi de tonus moral, când dădeam peste o mogâldeaţă chircită în sine şi zvârcolindu-se în lamentaţii drastice, pentru ca *în fond* să fie o fiinţă canonită de startul prost într-o familie săracă, la asta adăugându-se cei trei ani pe care i-a pierdut cu mine, în cursul unei patimi în faţa căreia voinţa ei nu a putut face nimic. S-a aruncat în gol, îmbogăţindu-se cu o decepţie amoroasă, fiindcă satirul cu porniri de maculare nu a fost la înălţimea aşteptărilor ei. Satirul a savurat o mâncare pentru al cărei gust papilele gustative ale caracterului său nu erau pregătite. Am fost sub ea în toate privinţele. Mustrările pe care le încerc scriindu-mi mărturisirea are ascuţimea unei împunsături de căinţă.

Într-o iarnă am făcut o plimbare prin cimitirul Bellu catolic. Hotărârea a fost cu totul neinspirată din cauza împrejurării în care am nimerit. Era una dintre acele amiezi când aerul prevestea o moină meschină, starea cea mai nesuferită pe care zăpada, în ciclul ei efemer, îl poate lua în cadru citadin. Îndrăgesc ninsoarea în chip aprioric şi definitiv, o socot unul dintre prodigiile care pledează hotărâtor pentru existenţa lui Dumnezeu, dar bălţile îngălate cu nămol pe care topirea omătului le aduce în Bucureşti îmi displac până la apostazie. În după-amiaza aceea ameninţată de spectrul moinei, am străbătut la braţ cu Otilia aleile cimitirului. Nu era nici ţipenie, iar noi, sprijiniţi unul de altul, ne făceam curaj să ne strecurăm printre ochiurile de apă pe care mormanele albe le şiroiau pretutindeni. Eram două mogâldeţe

Înfrigurate mergând alandala pe alei, fără alt scop decât acela de a fi împreună. Abia ne cunoscusem, iar lipsa unor trăiri comune ne aducea în neputinţa de a comunica verbal. Nu aveam ce ne spune, nu aveam ce să ne împărtăşim, singurul liant fiind curiozitatea acea vagă ce leagă doi inşi aflaţi la începutul unui ordaliţiu amoros. Căci orice relaţie e un ordaliţiu şi orice amor e o tirocinie[36] cu

36 Ucenicie (lb. latină).

accente crude. Prin ordaliţiu înţeleg încercarea vană cu deznodământ neştiut, iar prin tirocinie înţeleg ucenicia făcută în gol în speranţa unei împliniri care nu va veni.

Bezmetici cum rătăceam pe aleile cimitirului, cu privirea alunecând pe crengile brazilor sau pe conturul crucilor, nu am intuit la început că amândoi trăiam un act spiritual. Dar cu încetul, sub bizareria unei întâmplări din cauza căreia înotam la propriu printre bălţi sordide, sub acea bizarerie mi-a dospit pentru prima dată în minte ideea că, din miile de gesturi pe care le facem zilnic, sunt câteva care ne scot din regimul prozaic al unor fiinţe pragmatice, aservite necondiţionat unui şir de finalităţi banale. În plimbarea aceea prin cimitir, cu zăpada băltind dizgraţios, nici unuia nu-i trecea prin cap să se desfete pe seama a ce vedea. Dimpotrivă, dacă ar fi fost să fim prompţi în virtutea unei reacţii de gust, ar fi trebuit să ne luăm tălpăşiţa de acolo. Numai că nici psihologia şi nici esteticul nu jucau vreun rol în preumblarea aceea. Erotic eram într-un preludiu de şovăire unul faţă de altul, psihic eram agresaţi de fleşcăiala de pe alei, iar estetic eram dezabuzaţi de aspectul sordid al crucilor. Pe scurt, nicio satisfacţie nu ne tresărea sub piele. Zgribuliţi şi uzi la picioare, ne era amândurora urât, parcă nimerisem la sfârşitul unei piese profane, natura dându-ne cu tifla prin bălţile pe care ne canoneam să le ocolim. Totul era dezagreabil şi neprimitor, şi, în plus, simţeam prea bine cât de inutilă era promenada aceea, căci nu urmăream nimic, nu aveam niciun scop, nu aveam nicio intenţie s-o sărut sau să o strâng în braţe. Golul din mine m-a izbit ca o certitudine pe care nu îndrăzneam să i-o mărturisesc. Şi de n-ar fi fost tatonarea aceea politicoasă a doua fiinţe care nu ştiu ce să facă una cu alta, ne-am fi despărţit. Şi totuşi, în golul acela stânjenitor când, ţinându-ne de braţ, nu puteam schimba o vorbă, în acel gol mi s-a ivit conştiinţa clară a absurdităţii stării în care ne aflam.

Ce făceam noi era o halima cu totul gratuită, de o stupiditate evidentă, culmea e că sub copca ei tresălta în chip nestăvilit curentul spiritului. Să fiu mai precis: ce ni

se întâmplă amândurora e că alunecasem sub pelicula de urgenţe, griji şi scadenţe cu care milioanele de oameni din afara cimitirului se frământau în clipele când noi, desprinşi de mobiluri fireşti, întruchipam postura nefirească a unor momâi păşind abulic pe o itineră înnămolită. Eram doi inşi fără sens, scuturaţi de motivaţii şi goliţi de scopuri, iar în starea acea suspendată de fiinţe fără obligaţii imediate, amândoi gustam privilegiul crâncen al gratuităţii stupide. Ecoul urâtului în capul nostru, cu acea amărăciune tăioasă de fiinţe stinghere, era chiar esenţa unui act spiritual. De ce? Fiindcă niciun ingredient cultural, psihic, erotic sau de altă natură nu ne zbârnâia în cap. Eram în ipostaza vidanjă a minţii pregătite să intuiască misterul sacru din spatele unei situaţii sordide, a cărui aparenţă imediată era inutilitatea ei. Cine nu a rămas încremenit sub evidenţa senzaţiei, că în situaţii drastice, viaţa e stupidă, acela nu a dobândit flerul menit a-l ridica la unghiul unei înţelegeri spirituale. Flerul e predispoziţia de a sesiza promisiunea unui sens acolo unde deşertăciunea situaţiei este vădită. Fără fler, soarta se preschimbă într-o iremediabilă vale a plângerii, dar cu fler, tivul unui mister pâlpâind în spatele absurdului devine un postulat mângâietor. Momentele când rămâi cu gura căscată sub evidenţa a cât de stupidă e existenţa sunt clipele de graţie când flerul te poate sălta dincolo.

Liniştea aceea plată de pe aleile cimitirului mi-a stârnit în conştiinţă ecoul a ceva pe cât de nefiresc pe atât de neocolit. Un soi de stihie anostă ni s-a lăsat în suflete, făcându-ne să ne zgribulim şi mai mult. Când am trecut prin poarta cimitirului, am răsuflat uşuraţi, de parcă scăpasem de un loc bântuit. Mă simţeam precum copilul din poemul *Erlkönig*, urmărit de un strigoi fatidic, dornic să mă prindă, atâta doar că strigoiul, venind din mine însumi, avea gustul stupidităţii, şi acest gust fusese declanşat de prezenţa Otiliei. Orice femeie, dacă are rasă, poate fi catalizatorul unei trăiri spirituale. E ca şi cum te-ai trezi brusc la o nouă luciditate, privind încurcat în jur. Numai că femeia nu e cauza trăirii, ci doar elementul

favorizant. Aşa cum o boală nu apare decât în prezenţa unor factori de risc, tot aşa izbucnirea sacrului are drept factor de risc prezenţa unei femei cu virtuţi ilecebrice. În cimitir, în decorul sordid al moinei de pe alei, prezenţa Otiliei, dezlegată de orice motivaţie practică, a iscat în mine sugestia sacrului prin mijlocirea absurdului pe care l-am trăit păşind zgribulit lângă ea.

Etimologic, absurd e ce n-are ecou. Un sunet căruia nu-i urmează, drept replică venită dintr-un obstacol, rezonanţa unui al doilea sunet (ecoul), e un sunet absurd. Când te afli într-o împrejurare a cărei atmosferă e până într-atât de neprielnică încât o percepi ca un zid de care nu te leagă nicio afinitate, acea împrejurare nu are ecou în tine, aşadar, e absurdă. Fără rezonanţă lăuntrică, priveşti buimac, nepricepând cum ai nimerit acolo. Şi atunci fulgerul stupidităţii te trăsneşte, făcându-te să caşti ochii a stupoare. În acel moment apare adevăratul ecou, provocat tocmai de inadecvarea pe care ai resimţit-o în mijlocul împrejurării. Alături de Otilia, inadecvarea sub care îmi târam paşii prin cimitir mi-a trezit ecoul a cât de absurdă e situaţia, ceea ce înseamnă că, în plan lăuntric, depăşisem absurdul prin trezirea unui fler care îmi şoptea că ceva necesar se petrecuse acolo. Făcută fără niciun scop anume, plimbarea printre cruci avusese un rezultat care depăşise cu mult gestul anodin al promenadei. Trecusem într-un act spiritual, postulând o stihie despre care nu puteam spune decât că era sursa stingherelii noastre. Când un gest, făcut fără un scop anume, are un rezultat interior pe care nu-l poţi defini decât în termeni descinşi din atmosfera lui *Erlkönig*, atunci acel gest are rangul unui act spiritual. Ani după aceea am retrăit înfiorarea sacră pe care am resimţit-o lângă Otilia în cursul unei plimbări printre bălţoace respingătoare.

Credincioasă după tiparul tradiţiei, Otilia mergea în fiecare duminică la liturghie, amestecându-se în soborul de făpturi mormăind rugăciuni. Odată am fost împreună la slujba de vecernie de la mănăstirea Antim, şi fiindcă am vrut să stau lângă ea, am încălcat pravila locului, trecând

la stânga pronaosului, în rândul femeilor. La un moment dat, în cursul cântărilor guturale cu care călugării din

*

strană îşi ploconeau sufletul în faţa lui Dumnezeu, Otilia s-a întors spre mine şi mi-a zâmbit, schiţând o mişcare a capului cu totul bizară, ca o fiinţă care, aflată într-un cotlon, e silită ca, spre a ieşi la suprafaţă, să-şi treacă capul printr-un cerc nevăzut, închipuind gura canalului. Trecerea capului era ca ocolirea unui obstacol dincolo de care mă aflam eu, satirul căruia îi zâmbea pudic, cu o lumină ce părea desprinsă din unda lumânărilor de pe catapeteasmă. Mişcarea acea de fereală unduioasă i-a dezvăluit natura caldă ce-i răzbătea în aplecarea capului, o moliciune elastică în care satirul din mine, în ciuda imboldului cu totul necuviincios ce mă încerca, am văzut o analogie cu poziţia pe care mironosiţele îl au în icoane atunci când se roagă Mântuitorului. O aplecare blândă, ca un arc de tandreţe, prinsă într-un motiv canonic, aşa îmi apărea chipul Otiliei în partea din dreapta a pronaosului de la Antim.

Deşi politicoasă până la a se strădui să nu mă ofenseze, nu ocolea un adevăr atunci când evidenţa lui o irita. Odată mi-a atras atenţia că îmi mirosea gura din cauza unei carii netratate. M-am simţit ca o hazna a cărei duhoare nu urcase în conştiinţa vidanjorului, drept care am fugit repede la stomatolog ca să-mi repare ruina. Altă dată, după îndelungi ezitări, a îndrăznit să-mi spună că, atunci când duceam paharul la buze, sorbeam cu un zgomot de mitocan terestru, sau că, ducând lingura la gură, plescăiam într-un mod care o înfiora de dezgust. Şi lucrurile acestea s-a încumetat să mi le spună abia în clipa când, simţind că ne cunoşteam deja destul de bine, a fost încredinţată că, la auzul unei asemenea dojeni protocolare, silenul orgolios din mine nu se va simţi jignit peste măsură. De parcă ar mai fi putut exista ceva pe lumea asta care să mă jignească în vreun fel, de parcă lecţia necurmată de umilinţă la care mă supusese gândul că o chinuiam zi de zi mai lăsase în mine vreo urmă de orgoliu

nestrivit. Tocmai de aceea dojana ei nu numai că nu m-a atins în vreun fel, dar chiar am fost bucuros că în sfârşit, legându-se de ceva concret, contrastul dintre noi căpătase acum, prin scoaterea în evidenţă a câtorva gesturi vulgare, forma micşorată a unei diferenţe suportabile. Prin chiar amănuntul că îmi certa necuviinţa se apropiase de pragul necuviincios al existenţei mele. Prinţesa îl admonestase pe silen şi împrumutase ceva din defectele lui, ba chiar intuise ea însăşi că începe să alunece pe panta contaminării.

Altă dată mi-a spus sec că am un mers dizgraţios, precum cel al unui „pinguin beat”. Expresia mi s-a întipărit nu atât prin caracterul ei insolit, cât prin gradul de scălâmbăiata pe care îl sugera. Trebuie să fi avut un mers jalnic de vreme ce, în ochii unei femei, întruchipam postura şleampătă a unui bărbat atins de pinguime1.

Aş greși dacă aş spune că, în afara lecturii, nu aveam pasiuni comune, în ciuda diferenţei de vârstă dintre noi. Coincidenţa făcuse ca amândoi, în timpul şcolii, să arătăm o crasă nevolnicie în privinţa manipulării de ecuaţii matematice. În liceu, Otilia se chinuise sub spaima de a nu pricepe nimic din fizică, singura disciplină pe care mintea ei ascuţită nu o putuse digera. Nu-i înţelegea viziunea, cum nu înţelegea ce se întâmplă în capul fizicienilor atunci când vor să descrie prin formule şi calcule desfăşurarea unui proces. Cum să descrii alunecarea unui corp pe un plan înclinat? Intenţia i se părea descinsă din alt univers decât cel ale cărui reguli le pricepea

*

ea. Consternarea ei mă ducea cu gândul la neputinţa mea de a pricepe integralele şi diferenţialele, algebra fiind o pacoste în faţa căreia abdicasem din capul locului, fără niciun efort de a recupera handicapul. Eram inapt în a deschide seiful formulelor matematice, la fel cum bursuca era neputincioasă în faţa ecuaţiilor din fizică. E drept, îmi suplineam neputinţa prin perspicacitatea cu care dezlegam reacţii redox, căci zburdam la propriu printre simboluri chimice, mutând electroni, cuplând valenţe şi descâlcind

polimeri. În schimb, algebra era un tărâm ale cărui zeităţi nu intrau în panteonul meu. La mijloc era o inapetenţă timpurie pentru coerciţiile de tip formal, cărora fantezia nu le putea lipi nicio intuiţie iniţială. De aceea, în matematică cel puţin, îmi luam revanşa faţă de cruzimea cu care mă trecuse în rândul pinguimii ebrioase, căci în mijlocul ecuaţiilor, lipsită fiind de reazem intuitiv, ea însăşi se comporta precum o focă ameţită, clătinându-se amarnic pe frânghia unor formule inaccesibile.

Factorul de risc (punctul docimazic) care, alungându-i liniştea, o arunca în braţele unei deznădejdi acute era gândul că, înaintând în vârstă, va veni momentul când nu va mai fi dorită. Perspectiva unei vieţi în care ochiul silenilor, trecând peste ea cu nepăsare, nu se vor mai opri clipocind concupiscent, i se părea o pedeapsă atroce. Ar fi încheiat orice pact, oricât de umilitor, cu diavolul, numai pentru a ocoli clipa stingerii farmecului. Spaima aceasta o urâţea până la a-şi pierde apetitul pentru orice: pofta lecturii dispărea, plăcerea jocurilor lexicale aşijderea, şi Otilia intra într-o vrie de apatie acerbă. Trăia moartea sufletului prin pierderea motivaţiei ce-i întreţinea cochetăria: dorinţa de a plăcea şi de a fi dorită.

Odată ne-a prins ploaia în cimitirul de la Cernica, unde mergeam deseori spre a rătăci printre morminte. De la cripta lui Stăniloae mai făceam două colţuri de alee şi dădeam peste movila lăsată în paragină a gropii lui Ţuculescu, pictorul cu ochi presăraţi în fiece tablou. Iar de acolo nu mai era mult până la zgaiba tumularică a lui Ioan Ianolide, deţinutul cu virtuţi profetice. Dar în acea zi, surprinşi de desimea unei averse fulgerătoare, nu am mai apucat decât să ne adăpostim sub bolta micului paraclis aflat în mijlocul cimitirului. Sub boltă, un brâu de piatră închipuia un soi de bancă îngustă, pe priciul căruia ne-am înghesuit fără vorbă, îmbufnaţi de ananghia căzută din cer. Otilia şi-a pus genunchi peste genunchi, încrucişându-şi braţelele pe piept, într-un gest de neputinţă în faţa capriciului ploios. Lipită de ea pe bordura de cremene, privirea mi-a căzut pe glezna piciorului pe care şi-l clătina

nervoasă. Patalamaua de oase a unei femei stă în subţirimea lor, adică în alcătuirea peridoneică, orice îngroşare a unghiurilor de îmbinare aducând o prăbuşire estetică. Cum rafala de stropi, purtată de vânt, îmi lovea spatele, m-am strâns şi mai mult în Otilia, prinzându-i cu o mână genunchiul, spre a-i opri balansul nervos al gambei, pe când cealaltă mână am lăsat-o să alunece pe fluierul piciorului, ca într-un gest tăcut de mângâiere consimţită. Era un obicei de mult legat între noi ca, spre a-i contempla mai bine o parte a trupului, s-o prind în căuşul palmei spre a o fixa mai ferm. Era ca o ridicare pe piedestal spre o mai atentă cercetare mirată, iar la trucul acesta de fixare recurgeam deseori. Voiam să-i privesc buzele, era îndeajuns să-i prind bărbia în palmă potrivind-o într-un unghi prielnic iscodirii. Voiam să-i contemplu sânii, era îndeajuns să le prind

*

pe rând rotunjimea în palmă, săltându-i uşor de jos în sus, ca pe două cupole străjuind acoperişul unei biserici. Iar acum, sub opintirea cerului curgând peste noi, mâna mi s-a oprit pe gambă, ridicând-o doar atât cât privirea să-mi poată cuprinde în amănunţime nodul gleznei. În micimea acea fragilă de gargui, care se iţea de sub piele într-o ieşitură rotundă ce strica netezimea tibiei, se afla unul dintre miracolele alcătuirii Otiliei. Subţire cât un vreasc în stare a se rupe la cea mai mică apăsare, boldul gleznei aducea cu ghemul de os din minerul unei cârje episcopale, al cărui contur e doar cu câţiva centimetri mai umflat decât restul sceptrului. Mai mult, ieşitura acea timidă, ca de cotiledon fremătând la un capăt de articulaţie, avea aparenţa unui scripete firav, prin roata căruia, în loc de frânghii, treceau firele unor cartilagii subţiri, de o debilitate patentă, şi odată cu mişcarea lor atenţia îmi curgea în direcţia acelui cotiledon ce se rotea lesne, ca o balama ale cărei tendoane se puteau rupe oricând, până într-atât de fragile îmi păreau la atingere. Ploua şi umezeala din aer îmi trecea în gură, făcându-mi sufletul ghem încurcat de porniri vâscoase.

Retrospectiv, nu mi-o pot închipui pe Otilia stăpânită de o mină gravă, a cărei pasivitate s-o îngroape sub o peliculă de inerţie deprimantă. Ca un nod de vigoare inepuizabilă, Otilia se definea prin urgenţa actului şi nerăbdarea curiozităţii. Dacă i-aş fi pretins să se închidă într-un claustru mănăstiresc spre a medita pentru o vreme la sensul vieţii, i-aş fi schingiuit natura până la mutilare. Dintre cele trei tipuri de farmec (ilecebric, piroclastic şi peridoneic) pe care le poate avea o femeie, Otilia excela în ultimul. Dumnezeu o croise după calapodul divin al unei vestale fără cusur, aşa explicându-se amănuntul, revoltător în ochii altora, că orice haină îi cădea bine, la fel cum orice împrejurare îi pria ca în urma unei pronii favorabile.

Momentul de graţie Otilia îl atingea în cursul probării cerceilor, când un uimitor vodevil de pufnituri, exclamaţii sau chicote îi însoţea comédia de tresăriri cu care îşi contempla înfăţişarea în oglindă. Atunci semăna cu o paparudă spinţară, un fel de zvârlugă clătinându-şi urechile, rotându-şi capul sau înclinându-şi gâtul în cele mai nostime unghiuri, numai pentru a-şi surprinde boiul în cele mai mărunte poziţii. Când cerceii o nemulţumeau, strâmba din nas ca un copil înfuriat, îi scotea cu gesturi febrile şi îi arunca în sertar, de unde scotea o nouă pereche pe care o supunea aceluiaşi ritual de încercare draconică. Vodevilul acesta zilnic era făcut cu o migală fanatică, şi ce-mi atrăgea atenţia până la absorbire era acea lumină încrâncenată ce i se aprindea în ochi atunci când se judeca drastic în ciobul de sticlă. Zvârlugă era o judecătoare crudă a propriei înfăţişări, nicio tentă de minţire de sine netulburându-i cruzimea verdictului pe care singură şi-l dădea. A fost femeia cu cea mai lucidă imagine despre ea însăşi din câte am întâlnit, căci nu avea nimic din înclinaţia de a-şi menaja amorul propriu înşelându-se bovaric asupra felului cum arăta, iar detaşarea rece cu care îşi cântărea muchia estetică a hainelor o făcea să fie totodată femeia care, din câte am avut prilejul să întâlnesc, se îmbrăca cu cel mai convingător bun gust.

În fond, o zvârlugă a cărei isteţime ascundea un fond

de panică cronică, provocată de posibilitatea draconică ca pierderea aspectului peridoneic să-i micşoreze câmpul de atracţie în ochiul silenilor. Dar panica i-a rămas fără obiect, trecerea anilor nescăzându-i defel calapodul peridoneic.

Carmen (*mulier rixosd*)

Regula consacrării culturale are ceva din cruzimea edictelor medievale: femeile se califică prin creatorii pe care au apucat să-i iubească, reputaţia lor mutându-le pe o orbită a cărei strălucire le dă o notorietate prin delegare. Bărbatul îi deleagă spiritul său şi femeia îl primeşte. Cine vrea să se revolte de o aşa inegală curgere, nu are decât. Natura umană îşi va vedea mai departe de ritmurile ei. Din acest motiv, o femeie autocefală al cărei destin solitar devine reper valoric e fie un accident fericit, fie un caz patologic. Hildegaard von Bingen se călugăreşte, la fel cum Penthesilea alege să fie amazoană, dar acestea sunt cazuri extreme de apostazie împotriva puterii masculine. Dacă le las deoparte şi privesc sexul frumos în condiţia lui genuină, atunci nu pot să nu constat că femeile de rasă au vocaţie saprofită, parazitând faima bărbaţilor celebri, atâta doar că preţul pe care îl plătesc stă în lezarea până la supliciu a amorului propriu. Mai devreme sau mai târziu vor ceda locul altor rivale, intrând în statistica umilă a exponatelor dintr-o vitrină cu trofee.

Deşi cinică, viziunea aceasta se verifică contemplând două milenii de istorie. În memoria culturală nu rămân decât acele femei care au ştiut să folosească reputaţia iubiţilor în interes propriu, folosindu-le tivul celebrităţii spre a întări croiala faimei personale. Bărbaţii sunt creatori atunci când muza de lângă ei îi aduce fie la exasperare, fie la euforie, restul ţinând de arta madonei de a căuta să-şi aservească iubitul cât mai mult timp. Dar când exasperarea se stinge în plictis şi când euforia lasă locul blazării, atunci deznodământul e inevitabil: muza va fi părăsită în favoarea altei himere cu coeficient atracţios.

Carmen a trăit pe pielea ei acest adevăr. E drept, adevărul acesta e îndeosebi valabil pentru specia inşilor

culturali, la care spiritul nu poate pâlpâi decât dacă aspiră la un ideal de ordinul spiritului. La ceilalţi inşi, discuţia e inutilă fiindcă nu cere intervenţia duhului, în cazul plebei, amorul e decăzut la treapta fornicaţiei joase. La Carmen însă, amorul avea veleităţi culturale, tocmai de aceea în cazul ei *punctum saliens* era de ordin speculativ. Coarda pe care trebuia s-o pui în vibraţie pentru a o cuceri era acrobaţia conceptelor. Auzul noţiunilor legate în calupuri sibilinice căpăta în urechile ei un sunet imnic, ca un cântec de slavă închinat zeilor. Numai că atracţia pe care o resimţea faţă de balistica calpă a jargonului abstract venea dintr-o lacună privind simţul propriei limbi. Carmen era fascinată de jargonul speculativ fiindcă intuia că nu are vocaţia lui. E o fatalitate să admirăm strălucirea unor virtuţi pe care intuim că nu le vom avea niciodată. În plus, Carmen nu avea mistica vorbelor, acea clipocire iraţională sub imperiul căreia percepi cuvintele de-a dreptul, prin coaja lor fonetică.

E ca o adulmecare de ordin senzual al cărei simptom e voluptatea de a pronunţa expresii bizare, de a rosti tropi pretenţioşi, graţie unei complicităţi afective cu sunetul lor exotic. De prerogativa aceasta lexicală Carmen ducea lipsă, de aici şi admiraţia plină de neputinţă cu care urmărea sunetul de boltă largă al sintagmelor de oracol. „Pura cunoaştere de sine în absolută alteritate”, una dintre expresiile exasperante cu care Hegel îşi presară *Fenomenologia*, îi provocau o toropeală cu vedenii extatice, o hulă adâncă de fantezii tulburi.

Mai mult, deficienţa cronică pe care o arăta în uzanţa vocabularului se prelungea într-o limbă în colţuri. Carmen se exprima năvalnic prin şarje de argou tineresc, a căror asprime, de câte ori o auzeam, mă irita. Născută într-un orăşel amărât din judeţul Vaslui, Carmen înmuia consoanele şi îngusta vocalele, făcând abuz de expresii deşucheate precum „non-ok”, „upss” şi „yes”, pe acesta din urmă rostindu-l şuierat şi pătimaş, ca un semn al biruinţei de o clipă, cu pumnii strânşi şi ridicaţi în dreptul pieptului, potrivit unui tic ce infestase prin contagiune mai

toate adolescentele cărora anii 2000 le adusese sorocul vârstei nubile.

Argoul şi-l însoţea cu o pripă în exprimare, cu un fel de grabă cuvântătoare ce-i schilodea modul de a articula. La pronunţia sacadată se adăuga ticul agasant de a rupe frazele la mijloc şi de a le completa cu aliteraţii de tip onomatopeic. Începea să spună ceva, apoi îşi dădea seama că ideea, fiind un clişeu, era uşor de intuit de interlocutor, drept care o înlocuia cu un refren alcătuit din repetarea aceleiaşi silabe: „ta, la, la”. Era un corolar de tipul: „Oricum ştii ce vreau să spun, aşa că nu-mi mai bat gura de pomană”. Şi astfel, indiferent despre

*

ce vorbea, Carmen începea prin a spune câteva cuvinte pentru ca imediat, ca un ecou pornind din ea însăşi, să continue imperturbabil: „ta, la, la”, însoţindu-şi vorbele cu o legănare sugestivă a mâinii prin care vrea să dea de înţeles că ascultătorul deja prinsese ideea. Ticul acesta venea din nesiguranţa fiinţei căruia îi lipseşte un adevăr propriu, dar şi din oroarea de a repeta nişte formule uzuale pe care, tocmai pentru că le auzise de atâtea ori la alţii, nu mai avea rost să le mai spună încă o dată, drept care le înlocuia cu o simplă scălâmbăiată repetată de câteva ori.

Argoul acesta colţos era expresia acceselor nestrunite de temperament: zvâcniri dizgraţioase ale unui fond nativ necizelat, ca formă inestetică a unei dizarmonii ciudate, pe care Carmen o oferea oricui şi oriunde, şi care, pe deasupra, sărea în ochi de la prima vedere. Cu o înălţime la limita graţiei, dincolo de care chiar şi numai câţiva centimetri în plus ar fi preschimbat-o, din prea multă masivitate, într-o vestală neatrăgătoare, Carmen păşea într-un mod ciudat, rotindu-şi spre interior genunchii, într-o mişcare vădită de apropiere a rotulelor, ce împrumuta membrelor o alură inestetică de încălecare. Un fel de barză călcând sincopat, dar o barză strânsă în ea însăşi, parcă stânjenită de înfăţişarea pe care o arată altora. Numai că din făptura ei gracilă răzbătea un fluid

încins de prospeţime macră, precum unda de căldură a unei teracote vii. Se îmbrăca după etalonul molipsitor al modei celor de vârsta ei, purtând blugi tăiaţi adânc în talie, cât să-i acopere parţial şoldurile şi să-i lase buricul gol, din acea pornire dizgraţioasă spre exhibiţionism care ucide farmecul prin nesăbuinţa cu care îl etalează privirii.

Dar, deşi necioplită, patalamaua heraldică a sângelui o dădea de gol, rasa ieşindu-i la iveală chiar şi în cele mai mărunte împrejurări. În pori îi ţipa sângele sub forma unor bulboane de ordin piroclastic, ca o adiere dogoritoare pe care o sesizam în nerăbdarea umedă cu care buricul degetelor mele răspundeau la întâlnirea cu căldura umorilor ei. Graţie acestei heraldici dogoritoare, de tăciune favilic1, nu am avut satisfacţia de a o simţi vreodată comună, în ciuda argoului ei necioplit, ceea ce înseamnă că superioritatea ei nu era culturală, ci atavică. Era timbrul încins al unei fiinţe htonice a cărei ereditate suplinea lipsa educaţiei. Nici măcar atunci când fuma şi nici măcar atunci când mâncam din aceeaşi farfurie, ducând la gură aceeaşi furculiţă sau împărţind aceeaşi porţie de mâncare, nici măcar atunci nu am simţit-o coborând sub pragul blazonului ereditar. Şi fiindcă îmi plăcea s-o flatez, îi spuneam că, în pofida ticurilor inestetice cu care îşi zdrelea limba, păstra în ochii mei privilegiul de a fi o egerie, o călăuză al cărei contur îl păstram îndărătul ochilor la ora culcării, spre a trece mai uşor de partea somnului. O walkirie călăuzindu-şi războinicul în tărâmul umbrelor. De atunci, „egerie” i-a rămas numele, şi nu mă pot împiedica, scriindu-l acum, să nu încerc o duioşie fugară. În fond, orice muză e o egerie de ordin liric, care şi-a mandatat silenul cu sedimentul unor amintiri statornice. În cazul ei, adevărul dictonului *dux femina facti* nu poate fi interpretat drept „istoria pe care o fac femeile”, ci ca pe o întărire a nuanţei că ce rămâne în urma unei femei e fie amintirea unei dogori, fie vestigiul unei chemări obscure. La Carmen, dogoarea întrecea chemarea, iar temperatura umorilor îi conferea

Favilla = tăciune nestins (lb. latină).

O nobleţe asupra cărora împrejurările, chiar potrivnice, nu aveau o înrâurire nefastă. Tocmai de aceea poseda un şarm încins de răstoacă în care s-ar fi tăvălit bivolii.

Sunt oameni pe care îi poţi supune celor mai înjositoare situaţii şi celor mai degradante gesturi intime, mereu îşi vor păstra intactă fibra distincţiei lor. Oricâtor prihăniri le-ai supune trupul, din miezul fiinţei lor va iradia mereu un aer de ireductibilă puritate. Ei sunt aristocraţi fără herb şi boieri fără arbore genealogic dovedit prin hrisoave. S-au născut ca să strălucească, mişcându-se în preajma unor semeni pe care găunoşenia materialului din care sunt croiţi îi reduce la rolul anodin al unor însoţitori de circumstanţă. Ei sunt marionetele ce însufleţesc fundalul unei scene pe care numai cei dintâi vor avea forţa să se impună. O asemenea aristocrată fără stemă şi fără blazon era Carmen. O boieroaică cu apucături de vechil, căruia mediul neprielnic din târgul moldovenesc, deşi îi sluţise conduita, nu-i putuse veşteji herbul. Cu un timbru lăuntric crăpat, gâlgâind sub trepidaţia impulsivă ce-i măcina fiinţa, egeria era ilustrarea elementului coleric. Îi sărea muştarul din orice fleac, şi pe măsură ce grăsimea i-a biruit trupul, aerul serafic de aristocrată fără blazon genealogic a lăsat locul unei crispări încordate, de fiinţă silită a fi martora propriei detracări.

La început îşi purta părul după ighemonicon femeiesc, adică lung şi strâns într-un mărăciniş creţ, dar cu timpul a trecut la frizura à *la garçonne*[37], din iluzia stupidă că, imitându-i exterior pe paladinii cu gonade bărboase, le va putea egala semeţia minţii. Că Brünhilde nu va fi niciodată Siegfried era un adevăr pe care ţâfna ei nărăvaşă nu îl putea accepta în veci. De altminteri, convingerile i s-au pliat cu timpul pe calapodul răzmeriţei egalitariste, cu acea penibilă bravadă ce caută nod în papură oricărui fenomen cultural ce poate fi interpretat drept semn al falocraţiei. Cu timpul, mlădiţa aceasta

37 în manieră băiețească (lb. franceză).

minunată a devenit o sufragetă acră spoindu-şi gândirea cu imperative corecte politic. În această privinţă, piroşca (Delia) a fost una dintre puţinele femei de dreapta pe care le-am întâlnit. Era o admiratoare a speciei bărbaţilor, pe care nu căuta să-i concureze, fiindcă intuise că sorţii fuseseră aruncaţi prin împărţirea sexelor. În schimb, bursuca (Otilia), dacă la început se păstra într-o indiferenţă prudentă, s-a mutat ea însăşi pe orbita multiculturalismului echitabil, umanist şi filantropic, preluându-i la literă expresiile, gărgăunii şi repulsiile. Sub acest unghi al imitaţiei, egeria (Carmen) intra în categoria femeilor de tip diapazon. Îi dădeai nota de început pentru ca apoi să cânte fidel partitura ideologică pe care o luase din epocă, fără altă contribuţie personală decât paroxismul coleric.

Carmen avea două ticuri a căror repetare ajunseseră să reprezinte pentru mine însemnele fonetice ale firii sale idiopatice. Primul era râsul, al doilea era un zvâcnet gutural plecat din nişte corzi vocale a căror vibraţie surdă se manifesta în afară printr-un mormăit scurt şi înfundat: un „mmm?!”, a cărui tonalitate te făcea să ghiceşti dintr-odată dispoziţia sufletească în care se afla. Paradoxul râsului ei era că trăda o umoare lipsită de sentimentalism. Deşi dogoritoare, când râdea Carmen părea lipsită de emoţie. Carmen ardea umoral, dar fără sentimente, de aceea râsul ei, pe cât de particular, pe atât de puţin convingător era, şi asta fiindcă

* fervoarea ei de clipocire metabolică nu avea echivalent afectiv. De aici impresia că râdea sănătos şi sacadat, într-un hohot a cărui stridenţă pornea din viscere, de undeva din mezenterul copt de sorocul vârstei, dar un hohot fără duioşie femeiască. Râdea, cum să spun, vultureşte, şi numai eu ştiu de câte ori, ascultându-i rafalele râsului, am simţit fără putinţă de tăgadă că, deşi cultural îmi era inferioară, sub unghiul rasei aparţinea unei încrengături ce-mi depăşea prin elan dispoziţiile native. Carmen nu râdea frumos, şi de altfel nu am întâlnit niciodată o femeie care să râdă cu şarm. Femeile ştiu să

surâdă, fiindcă zâmbetul e un *motus* încărcat de echivocuri subtile, dar nu ştiu să râdă, deoarece făţiş fiind în exuberanţa lui, râsul le pune într-o lumină falnică, postură cu totul improprie condiţiei lor mensuale.

Culmea este că, în contrast cu lipsa de emotivitate viscerală a lui Carmen, patosul meu de sentimental lingav îi întărea şi mai mult alura de fiinţă pietroasă. În acele momente, vâna colerică i se estompa, şi Carmen devenea aproape un sloi afectiv căruia platoşa glaciaţiunii interioare nu îi îngăduia nicio formă de efuziune amoroasă. E paradoxul inexplicabil pe care l-am trăit alături de ea: dogoritoare prin emanaţia pielii, era rece prin inerţia sufletului. Contrastul acesta m-a făcut să intuiesc deosebirea dintre farmecul de ordin *piroclastic* (căldura emoţiei) şi şarmul de ordin *ilecebric* (chemare surdă ca o dâră). Carmen îl poseda pe cel dintâi. Dar sufleteşte, când se lepăda de stenahoria unui arţag pe care nu şi-l putea ţine în frâu, părea un bloc monolitic în faţa căruia alintările mele de motan pus pe smotoceală îi dădeau prilejul unui amuzament sincer. De fapt, o flatam prin giurgiuleala la care mă pretam, iar răceala teutonică, deseori simulată, cu care îmi primea mângâierile semăna cu indiferenţa termică cu care un perete de azbest primeşte dogoarea unui cuptor. Sloiul sufletului ei îşi găsise în mine forma compensatorie a unui încălziri prin contingenţă.

Iar „mmm?!”-ul acela ţinea de fermentul ei coleric, de ţâfna ancestrală ce-i fierbea în vine, un soi de fibră ţanţoşă a cărei aroganţă sporea sub frăgezimea cărnii de 20 de ani. Cu nasul pe sus, Carmen era o vampă a cărei stampă uşor recognoscibilă consta în zvâcnetul din gât a straniului „mmm?!” Sunetul lui mi-a brăzdat nopţile şi mi-a tulburat reveriile. În el se afla concentrată esenţa fiinţei ei reci. Era o vibraţie plecată din corzile vocale şi transmisă în bolta palatină, o vibraţie a cărei undă sonoră, ca să răzbată afară, nu avea nevoie de o articulare fonetică sau de o întredeschidere a buzelor, ci pur şi simplu de o tresărire a pieptului care urca spre omuleţ, îi atingea cerul

gurii şi apoi răzbătea în aerul din jur sub forma unui icnet scurt şi neaşteptat de grăitor. În acest „mmm?!” mi-am citit năruirea speranţelor sau încurajarea dorinţei, în el am desluşit indignarea făţişă sau neîncrederea spontană faţă de ceea ce îi spuneam.

Sunt oameni care vorbesc cu trupul mult mai bine decât o pot face cu vorbele. La Carmen, tectonica trupului stătea în acest „mmm?!”, dovadă indubitabilă a infinităţii de nuanţe pe care un om le putea exprima printr-o singură onomatopee. Pe deasupra, dacă interjecţia această surdă putea să-mi spună atât de mult este pentru că peristaltica argoului de care făcea uz era ordinară. Mai rar atâtea înţelesuri într-o singură consoană prelungită, şi în această nuanţă se poate ghici că avusesem ghinionul să mă îndrăgostesc de o hetairă cu timbru

*

spart. Când voia să-mi dea de înţeles că nu crede o iotă din toate mărturisirile mele, scotea un „mmm!” retractil şi mefient, făcându-mă să simt că pledoaria mea sentimentală bătea la porţi închise. Alteori, când nu intuia în ce ape mă scald şi voia să mă descoase, scotea un „mmm??” interogativ şi uşor alungit, ca o mirare suspendată într-un semn de întrebare, în timp ce privirea ei căuta semne prevestitoare ale intenţiilor mele. Iar când, iritată de prezenţa mea, voia să mă facă să înţeleg că insistenţele mele sunt agasante, nu trebuia decât să emită un „mmm!!” sec şi revoltat, ca un verdict de respingere a oricărei încercări de apropiere. Cred că toată gama afectivă a fiinţei ei interioare putea fi amănunţită în semitonurile acestei consoane prelungi şi imprevizibile, o consoană de al cărui sunet au depins atâtea clipe de bucurie sau de dezamăgire. Un motiv în plus ca, scriind despre ea, să-mi privesc propriile cuvinte ca pe un ecou funebru al unei amintiri îndoliate.

Ochii lui Carmen, mari şi căprui, încadraţi de nişte ochelari mari, cu ramă nefiresc de largă, lăsau să treacă prin pupilele lor o privire pâcloasă, de o intensitate nesănătoasă, care mă prindea într-un câmp cu alură

bolnăvicioasă. Zâmbetul ei pornea din pomeţi, a căror ridicare preceda tresărirea buzelor, deschiderea lor nefiind decât ecoul unei lumini ce pornea din tresărirea obrajilor. Carmen râdea cu pomeţii, Delia râdea prin căscarea ochilor, pentru ca Otilia să râdă cu licărul sprinţar din pânza ochilor.

În vremea copilăriei, Carmen obişnuia să dea drumul robinetului din baie şi să asculte apa curgând. Stătea minute în şir ascultând cum curge apa, aşa cum melomanii stau, răvăşiţi de plăcere, audiind bucata muzicală preferată. Amănuntul acesta e patognomonic: natură cu predispoziţii de *medium*, în Carmen se croiseră condiţiile uneori trăiri prin contagiune directă, de aici uşurinţa cu care se încărca cu stările altora. Ce păcat că aceeaşi simpatie nu o arăta în privinţa limbii. Ghinionul a fost că, după ce ne-am despărţit, nu a mai întâlnit satiri cu iradiere culturală, pe a căror orbită fermentul ei să sporească. S-a stins cultural, dar nu înainte ca decrepitudinea să-i zbârcească în mod ireversibil înfăţişarea. Ca orice frumuseţe explozivă, Carmen s-a stins repede, de aceea ofilirea căreia i-a căzut pradă a stâlcit-o într-o măsură crudă. Când am reîntâlnit-o peste ani, obrazul i se lăbărţase în pungi groteşti, iar cutele burţii se revărsau impudic. Doar ochii mari şi căprui fuseseră cruţaţi de invazia adipoasă. Fanată până la deformare, părea o ilustrare a inteligenţei liposolubile: mustind în gogoaşa adipoasă de a cărei sluţenie se scârbise ea însăşi, sufletul i se înrăise până la pragul veninului. Iar dramul de minte pe care îl avusese odată se dizolvase la propriu în spermanţetul ce-i înlocuise trupul. Carmen era întruchiparea perfectă a dictonului: *Maliţia lipsa sui veneni maximam partem bibit*[38].

Dar până la veştejirea care avea s-o lovească după 30 de ani, Carmen era o trufanda plesnind de prospeţime, într-o zi am luat masa la un restaurant din Centrul Vechi. Îşi strânsese părul într-un coc înalt, adunat în creştet, asemeni unui turban conic, uşor dezordonat, din care se

38 Răutatea îşi bea singură cea mai mare parte din venin (lb. latină).

desprindeau, căzând peste tâmple, câteva şuviţe răsucite în spirală, ce atârnau la întâmplare, ca şi cum scăpaseră tocmai atunci din chinga agrafelor. La prima vedere ai fi zis că o flagrantă neatenţie estetică era

*

cauza acestei neglijenţe. În realitate, cârlionţii aceia eludaţi erau lăsaţi anume să atârne aşa, spre a crea impresia voluptuoasă de dezordine aparentă fără de care orice migală cosmetică ar deveni respingătoare prin perfecţiunea ei. Privind-o, îmi dădeam seama că dozajul frumuseţii feminine stătea în arta de a isca mici zone de neorânduială pe fundalul unei fizionomii aflate într-o strictă ordine estetică, dar o ordine a cărei înfăţişare, impecabilă în întregul ei, ar fi fost fadă în lipsa acelor mici vârtejuri de haos capilar. În fond, dezordinea sugerează lipsa de măsură, întocmai excesului pe care îl cere orice fel de rătăcire sibaritică, iar firele acelea răsucite alandala, clătinându-se dezordonat pe obrazul şi fruntea ei, reuşeau să sugereze înmiit mai mult decât ar fi putut-o face orice gest făţiş de provocare senzuală.

Un chip feminin nu poate să reprezinte acelaşi lucru pe care îl sugerează. Carmen şi-a ridicat mâna la frunte, a prins între degete una dintre şuviţele ce-i atârnau în dreptul tâmplei, şi, îndepărtând-o cât mai mult de ochi, a început să o privească de la distanţă, aşa cum priveşti un obiect străin ce s-a nimerit să intre în bătaia privirii. O privea aproape mirată, cu un aer distrat de om dus pe gânduri, un om a cărui privire abia dacă întrezărea obiectul acela filiform pe care îl ţinea între degete şi căruia nu-i putea găsi deocamdată nicio întrebuinţare. Şi atunci, în clipa când privirea mea, surprinsă de spectacolul neaşteptat, rămăsese încremenită pe degetele cu care îşi ţinea şuviţa, în clipa aceea degetele ei au început să răsucească şuviţa uşor, într-o mişcare de alunecare de-a lungul întregului fir, pentru ca apoi, cu o mişcare lentă, cealaltă mână, de îndată ce degetele primei mâini îi ajunseseră la capătul firului, să reia mişcarea de sus în jos, într-un gest încet de mângâiere descendentă, ca atunci

când vrei să întinzi o bucată de sârmă încolăcită. Iar lentoarea acestui gest, care era atât de surprinzător pentru o femeie de vârsta ei şi mai ales de condiţia ei, lentoarea aceea era însoţită de o expresie contrariată, aproape îmbufnată, ca aceea a unui copil care, plictisit de lipsa de prestanţă a bărbatului din faţa lui, îşi găsise de lucru în joaca aceea stranie şi lenevoasă, dar o joacă al cărei protagonist era o femeie străduindu-se să-şi alunge într-un fel plictiseala.

Privirea ei avea o tonalitate mată, fără niciun luciu de gând şi fără nicio tresărire de umoare. Îşi privea detaşată propria şuviţă de păr, răsucind-o alene şi oarecum într-o doară, ca atunci când, în momentele de plictis, cocoleşti din neatenţie între degete o bucată de hârtie. Carmen era în întregime absentă, cu mintea dusă în altă parte, iar singurul semn după care îmi puteam da seama cât de departe se află cu gândul era nuanţa ternă din privirea ei, o privire de om a cărui atenţie, ruptă de ambianţa concretă a lumii din jur, era aţintită asupra unei lumi cu totul diferite.

Femeia aceasta, atât de ţâfnoasă în fibra ei intimă, era irezistibilă prin potenţialul de voluptate pe care gestul i-l sugera, şi asta o simţeam în ciuda situaţiei umilitoare în care mă aflam, situaţia unui om căruia i se dădea de înţeles că nu e în stare nici măcar de atât, să întreţină atmosfera şi să ţină trează atenţia fiinţei din faţa lui. Şi totodată o priveam năuc şi oarecum încântat, cu un fel de admiraţie nemărturisită, conştientizând câtă frumuseţe nepremeditată răzbătea din acel gest.

Ea nu ştia ce face, nu realiza cât de răscolitoare era în timp ce, fără niciun gând premeditat, săvârşea gestul acela copilăresc, de răsucire a unei şuviţe subţire de păr. Şi tocmai amănuntul acesta o făcea cu adevărat atrăgătoare, conferindu-i un nimb estetic pe care nicio intenţie ascunsă nu i-l putea adumbri. Mai mult, gestul nu avea nimic vulgar în sine, fiind mai curând un tic inocent menit a omorî mai repede timpul, şi tocmai pentru că un asemenea tic era săvârşit de o femeie a cărei aroganţă o

ştiam prea de bine, tocmai de aceea acest detaliu îi singulariza dintr-odată gestul, desprinzându-l din suita anostă şi previzibilă a faptelor incluse în repertoriul ei zilnic.

Colerică şi dogoritoare, Carmen nu numai că era un exemplu perfect de *mulier rixosa*\ dar pe deasupra era şi mitomană. Cum să uit ziua când, întrebând-o unde îşi va petrece seara, în clipa când i-am adresat întrebarea şi ea se pregătea să deschidă gura spre a-mi răspunde, exact în acea clipă, surprinzându-i privirea, mi-am dat seama că urma să mă mintă. A fost o străfulgerare intuitivă din acelea cum nu ai parte decât de două-trei ori în viaţă, când vezi totul dintr-odată cu o acuitate de clarvăzător. De aici senzaţia dureroasă că ştii ce va urma să se întâmple, dorinţa simultană de a nu se întâmplă totuşi şi dezamăgirea finală văzând că, iată, se întâmplă. Îi prevăzusem minciuna pe care încă nu o rostise, dar căreia urma să-i dea o formă al cărei înţeles îl citisem deja în privirea ei. Nu a fost vorba de un licăr schimbându-i lumina ochilor, nici de o dilatare a pupilelor, şi nici de o zbatere a pleoapelor, ci de semnul clasic al disimulării psihologice: o fracţiune de secundă m-a privit fix şi apoi, în timp ce deschidea gura, privirea ei a alunecat în lături, evitând-o pe a mea, într-o pornire involuntară de

1 Femeie certăreaţă (lb. latină).

a ascunde amănuntul că-şi ascundea intenţiile. Atunci mi-am citit, în acel balans al ochilor căprui, în a căror lumină desluşisem alteori atâta patimă, mi-am citit excluderea. Ce a urmat a fost supliciul torturii în doi prin sporirea continuă a urii faţă de adversarul la care ţinuseşi atâta.

Într-o vreme începuse să prizeze marijuana, din acel imbold mimetic care confundă emanciparea adolescentelor cu depravarea lor. Am însoţit-o într-una din şedinţele clandestine de afumare toxică. Ne-am retras într-un colţ din Parcul Carol, ne-am sprijinit de un copac şi ne-am trecut vertiginos ţigara unul altuia, pufăind cu un aer recules, de sacerdoţi clandestini, băţul de mahorcă.

Aşteptam ca aburii drogului să-şi facă efectul. În câteva minute am văzut-o pe Carmen lichefiindu-se sub ochii mei. Mai întâi i-au apărut două dâre de cearcăne vineţii sub conjunctive, apoi s-a înmuiat, căpătând o mimică tâmpă de cârpă senzuală. S-a agăţat de mine şi a început să mă sărute mecanic, molfăindu-mi buzele în chip respingător. Nu mi-au plăcut niciodată gurile mari, în a căror căscare am intuit primejdia unor crevase ce ameninţă să mă înghită, iar Carmen avea o gură mare, a cărei deschidere mă absorbea ameninţător. Vertijul a durat o jumătate de oră, după care cireaşa coaptă şi-a revenit treptat. Episodul mi s-a înfipt în minte fiindcă atunci, sub imperiul drogului, lui Carmen îi dispăruse acea ţâfnă viscerală cu care întâmpina în chip aprioric universul. Era docilă ca o pleaşcă atârnată de capătul unei undiţe. În acele clipe se dorea a fi o trufă coaptă, strivită de dinţii unui mistreţ, atâta doar că mistreţului i se aplecase după prizarea ierbii mefitice.

Sub unghi intelectual, mintea lui Carmen asculta de regula incubaţiei: străfulgerări bruşte culminând în asociaţii lexicale fără noimă, a căror izbucnire insolită te năuceau pe moment. Din păcate, asociaţiile îşi trăgeau farmecul din câmpul de emanaţie al fermentului ei piroclastic (aşadar, atavic), căci, desprinse de fiinţa care le rostise, îşi pierdeau în întregime relieful. împerecherile de cuvinte nu erau gândite, ci azvârlite sub patosul unei porniri obscure. Spunea, de pildă: „cataplasmă serenă de zbatere numismatică” sau „ceaslov adormitor de cazne insolite”, într-o asociere cu totul gratuită de vocabule rostite la întâmplare. Sensul lor nu exista, şi totuşi în câmpul fonetic pe care pronunţarea lor îl isca o sugestie de sens se ivea spontan, sugestie pe care o puteai răstălmăci după voie. Fără să ştie, Carmen găsise reţeta dicteului automat, cu aruncarea unor vorbe cărora le putea da orice semnificaţie, sub imperiul hazardului cu care îi veneau vorbele pe limbă. Dacă ar fi avut un dram de empatie faţă de limbă, vorbele acelea rupte din abis ar fi putut să atingă

pragul unor rostiri memorabile.

În plus, ţâşnirile acestea verbale erau pendinte de clocotul coleric, Carmen nefiind o cerebrală, ci o natură histrionică plătind tribut băltirii viscerale. O încânta nespus ideea unui Univers în care panspermia Domnului răspândeşte viaţa după legi numai de el neştiute, iar atunci când rostea „panspermie” deschidea braţele în evantai, ca spre a sugera risipa ubicuitară a seminţei divine. Cu toate că era sedusă de jargonul abstracţiunilor, în care însă înota greu, era încredinţată că numai cine a avut o copilărie tare nefericită poate să-l înţeleagă pe Kant, nuanţă care, în ciuda exagerării pe care o poartă, are un crâmpei de adevăr.

În momentele de tandreţe, sărea peste badinerie şi trecea direct la tachinerie, umplându-mi urechile cu maliţii aspre, sub tăişul cărora pofta unui preludiu se risipea de la sine. În schimb, în cursul jocului symplegadic, uita de aroganţă şi se preschimba într-o matcă docilă primind fără reţineri, ba chiar cu capul dat pe spate, pergula sediţioasă. Rareori i se întâmplă să aibă porniri de parigorie, şi atunci o lua gura pe dinainte şi îmi mărturisea că „miroase a ţine în jurul meu”, pentru ca în secunda următoare, căindu-se de sinceritatea cu care îşi divulgase devoţiunea olfactivă, să preia masca arogantă a pozei insolente. Din nefericire, pigmentul acestei femei a suferit în timp o vicisitudine aspră: din prospeţimea unei trufe cu mers împiedicat, blestemul adipos a făcut o carcasă preferită de balenă albă.

În principiu, Carmen ar fi trebuie să rămână o fiinţă favilică, dogorind în incubaţia unor asociaţii lexicale rare, *în fapt* a ajuns o fiinţă mediocră năpădită de lăbărţare adipoasă, şi asta pentru că *în fond* fibra ei colerică arogantă i-a jucat un renghi viager: orgoliul necioplit a îndepărtat-o de bărbaţii cu rang de spirit, aruncând-o în matca seacă a unei vieţi fără miză culturală. *Muliebris impotenţia1*, verdictul medieval punând în lumină cât de precar e filonul de gânduri din mintea femeii, e valabil mai cu seamă în privinţa neputinţei cronice de a atinge

autonomie culturală. Leitmotivul acestei cărţi e că femeia e purtătoarea unor atribute al căror suport se află în afara ei, mai precis în intelectul masculin. Din acest motiv, Carmen nu poate fi subiectul unei judecăţi de tip S-ţi, deoarece subiectul e chiar mintea celui care o gândeşte. În schimb, Carmen poate fi o pericopă a cărei

noimă copioasă vine din capul satirului lângă care a stat pentru câteva luni. Drept care specificul îi rezultă din încrucişarea unor categorii de a căror mânuire ea nu e capabilă, iar această încrucişare îi dă chiar miezul tare al fiinţei, ceea ce e totuna cu a spune că interiorul îi este o ficţiune pe care numai imaginaţia mea o iscă. Estetic vorbind, Carmen nu are interior, şi de aceea ea nu poate fi un fenomen din a cărui dezvăluire să aflu ceva. Dezvăluirea vine din jocul minţii mele meditând la obiectul efemer al unei fiinţe fanate, copleşită de grăsime urduroasă, precum Carmen. O femeie nu se dezvăluie, ci doar se desface. Dacă s-ar dezvălui, atunci ar fi un fenomen pe care să-l pot prinde într-o propoziţie de tip S-ţi.

Într-o după-amiază de toamnă, când stacojiul din frunze trecuse în noi sub forma unei sfârşeli leşioase, am urcat alături de egerie Dealul Patriarhiei, spre a coborî pe partea cealaltă, pe o străduţă mergând spre Parcul Tineretului. În dreptul bisericii metropolitane ne-am oprit stingheriţi, fără nicio intenţie anume, rotind privirile în jur ca spre a cuprinde ambianţa. Peste lucruri domnea un spirit de vecernie lăcrimoasă. Copleşiţi cum eram de bulboanele din sânge, nicio tresărire de evlavie nu ne tulbura sufletul. Eram atât de închişi în pastronul perechii pe care o alcătuiam, încât Dumnezeu era ultimul gând pe care l-am fi putut avea. Ne lepădasem de el din prea multă atenţie pe care ne-o acordam nouă înşine. Dacă Hristos ar fi apărut atunci lângă noi, l-am fi izgonit ca pe un intrus penibil, căzut pe nepusă masă, spre a tulbura oficiul amoros în a cărui delectare ne cufundasem ca într-un ospăţ. Din prezenţa făpturii ei mă hrăneam la propriu,

inhalându-i unda de dogoare ce-i tresălta sub piele. Parcă gâlgâiri de nămol îmi urcau în vintre. Îndrăgostirea e o formă mistică de a te hrăni din savoarea celuilalt, pe care îl mistui în sensul cel mai concret cu putinţă, fără nicio intenţie estetică, morală sau religioasă. Te împărtăşeşti din celălalt direct, sub imperiul inocent al unei absorbţii canibale, iar eu mâncam cu delicii din câmpul de energie pe care Carmen mi-l dăruia. La câţiva metri de noi, câţiva credincioşi îşi încrucişau paşii pe treptele pridvorului bisericii, iar câteva ciori ţopăiau pe aleea pietruită.

Şi atunci, ca o adeverire a sentinţei *locus regit actum1*, i-am cuprins mijlocul, pe care mi l-a lăsat docilă în braţe şi, întrebând-o din ochi, mi-a dat confirmarea unui gând pe care amândoi l-am avut instantaneu, acela de a ne săruta repede, acolo în faţa Patriarhiei, ca spre a pecetlui un legământ fără vorbe, sub a cărui iminenţă respiram în acel moment, un legământ menit a compensa, ca o apostilă scrisă sub oblăduirea sfântă a locului în care ne aflam, trăsătura efemeră a clipei pe care o trăiam. Gândul era cu totul blasfemie ţinând seama de incinta sacră în care ne aflam, un loc unde decenţa gesturilor s-ar fi cuvenit să fie pe măsura reculegerii solemne pe care o citeam pe chipul celor din jur. Cum să te săruţi în faţa Patriarhiei? Numai că, excluşi de la izul ceremonios cu care ceilalţi se perindau spre naos, ne-am atins buzele spre a încheia simbolic un pact care cerea neapărat o consfinţire exterioară. Pactul era alianţa noastră secretă, dictată de vâna de mistuire ce clocotea în noi, era consfinţirea unui ritual pe care, odată săvârşit, nu aveam să-l mai repetăm. A fost singura dată când *gestus* a trecut în *motus* spre a se topi în *actus*. Gestul făcut

public căpătase o trăsătură intimă de mişcare fugară, al cărui răsunet era însingurarea noastră sub forma unui *actus* din care restul lumii era exclusă. Şi însingurarea nu se făcea în pustiu, ci sub bolta simbolică a unei biserici proteguitoare. Nămolul din vintre sub gâlgâirea căruia îi prinsesem mijlocul fusese transfigurat. Şi astfel indecenţa

gestului îşi pierdea tenta ruşinoasă, devenind o clandestină consacrare pe care o făceam sub ochii celui pe care, la început, închişi cum eram în plastronul perechii pe care o alcătuiam, îl eliminasem din minte: numenul divin.

Gratuit până la pragul blasfemiei, sărutul din faţa bisericii patriarhale a avut încărcătura unui act spiritual, fiindcă fusese golit de vreo tresărire erotică. Nu ne sărutasem ca să ne simţim, ci ca să ne ridicăm pe tivul unei consfinţiri veniţe din ambianţa unui loc sacru. Sărutul era un pact, o cuplare pudică din care pofta profană a degustării reciproce dispăruse, era un oficiu osculic1 având drept deznodământ conştiinţa că săvârşisem o epifanie de ordin simbolic, de pe urma căreia ne legasem adânc graţie unei atingeri fugare. Profunzimea acelei *motus* a depăşit în intensitate orice altă tensiune pe care fornicaţia ne-a dat-o de-a lungul lunilor cât am fost împreună, şi tocmai de aceea atingerea din *motus* a echivalat cu încleştarea unui *act symplegadic*.

Cu un zvâcnet impulsiv ce mi-o făcea deseori antipatică, Carmen avea o filotimie întoarsă pe dos, un amor propriu graţie căruia se definea pe sine prin impresia pe care dorea să mi-o întipărească, de aici stăruinţa cu care îmi cerea părerea în privinţa înfăţişării de peste zi.

Nu exista minte mai pendinte de *formos facies1* ca cea a lui Carmen, şi era îndeajuns un fleac de coş sau o dungă de cearcăn să-i adumbrească chipul ca ziua să-i fie dată peste cap, într-o catastrofă de sine din care nu-şi mai revenea. Într-o zi, plimbându-ne prin Grădina Botanică, a început să facă piruete spre a-mi arăta cât de graţios îi stătea în rochia cu picăţele pe care şi-o cumpărase de curând. Se îndepărta câţiva metri şi apoi, cerându-mi să fiu atent, se răsucea pe vârfuri ca un sfredel vioi, după care, oprindu-se, mă săgeta cu privirea supunându-mă unui tir de întrebări agasante: „Nu-i aşa că îmi stă bine?” „E o rochie drăguţă, e adevărat?”. Încuviinţam repede spre a-i face pe plac, cu toate că în sinea mea eram iritat de neastâmpărul cerşetor cu care aştepta asigurări de ordin estetic. În acele clipe, Carmen era o suprafaţă fără interior,

al cărei suflet atârna de verdictul pe care un intelect de silen îl rostea dintr-o complezenţă pe cât de ipocrită, pe atât de necesară. Atunci mi-am dat seama că subiectul frumuseţii unei femei stă în capul celui căruia îi cerşește garanţii de strălucire estetică, şi în acele momente aş fi săvârşit o imprudenţă fatală dacă i-aş fi mărturisit că dâra de farmec pe care o revărsa nu venea nici din picăţelele penibile ale rochiei, nici din tăietura diletantă a taliei, cu atât mai puţin din minunata alcătuire a unor încheieturi ce lăsau în realitate de dorit, ci din aceeaşi revărsare de dogoare caldă la conştiinţa căreia Carmen, furată de obsesia de a fi frumoasă în chip exterior, nu putea ajunge. Carmen nu era conştientă de unde-i venea prerogativa atracţiei, din acel aer de răstoacă în care s-ar fi prăvălit bivolii, fiindcă se obişnuise să se privească pe sine prin grila cochetăriei

autoimpuse/în acele momente, în locul unei aristocrate arogante, lăsa să se vadă o iederă tânjind după complimente atinse de sperjur.

E o constatare pe care am făcut-o deseori: femeile nu-şi pot depista sursa atracţiei pentru unicul motiv că nu pot distinge între tiparul peridoneic, ilecebric sau piroclastic al frumuseţii. Din această cauză, amorul lor propriu e un ecou a cărui prezenţă e direct proporţională cu complimentele pe care ipocrizia silenului le rosteşte, atâta doar că aceste complimente, în majoritatea lor făţarnice, nu ating sursa, ci doar suprafaţa, de unde şi miopia femeii care, cramponându-se de formă (haină, siluetă, culori), îşi închipuie că stăpâneşte reţeta farmecului, a cărui compoziţie o poate mânui după voie, sporindu-i doza sau micşorând-o după împrejurări. În realitate, rămânând la crusta prestigiilor de primă instanţă, ele sunt victimele unei optici pe care mediocritatea bărbaţilor lângă care stau le-o întreţine constant: aceea că forma în mişcare ţine loc de farmecul din adâncuri, numai că acest farmec nu e estetic, nici psihologic, ci vâscos sub forma unei dâre de bătaie

ancestrală, pe care numai flerul silenului doct o poate sesiza. Iată motivul pentru care subiectul frumuseţii unei femei se află în mintea celui care o priveşte.

Dar cel mai adesea Carmen, lepădându-şi candoarea iubitoare de sine, întruchipa efigia unei femei puse pe harţă. Atunci, sastisit de tracasările pe care izbucnirea colerică mi le provoca, o tachinam reducându-i esenţa la un punct infantil: „Tu eşti o copilă” îi spuneam cu convingerea celui care rosteşte o banalitate, iar în acest verdict puneam nu doar constatarea detaliului cronologic că, într-adevăr, era o nubilă bătând spre 20 de ani, dar că imaturitatea ei mă irita peste măsură în clipele de năduf nestăvilit. În momentele acelea, intuind că o diferenţă de netrecut ne separa făgaşele biografice, clătina tăios din cap, scuturându-l la dreapta şi la stânga, spre a mă convinge că nu am dreptate. Nu era o copilă, ci o tânără înzestrată cu darul piroclastic de a-mi topi vanitatea de satir încărunţit. Alteori, când se resemna de falia ce ne despărţea fiinţa, îmi reproşa: „Tu nu mă iei în serios”, iar eu nu puteam decât să tac, fiindcă ştiam că are dreptate. Astăzi, i-aş spune altfel: „Ba da, Carmen, te-am luat în serios, dar din unghiul meu de vedere, dovadă că acum ţi-am ridicat esenţa la concept”.

Poate că singurele clipe pe care le-am petrecut lângă Carmen au fost cele când *mulier rixosa* tăcea. Atunci, scutit de grosolănia zgurei verbale cu care îşi presăra argoul, puteam să-i degust în voie fondul de iradiere caldă, lăsându-mă în voia aburilor ce-i ţâşneau din piele. Atunci, toate defectele i se topeau ca şterse de o mână nevăzută, iar eu torceam ca sub vipia unor umori care mă învăluiau în pânza lor. Atunci puteam sta solomonit, digerându-i la propriu razele de intimitate calorică, întrucât simţeam cu puterea evidenţei că mă aflam foarte aproape de aceea unitate mistică pe care, în cazuri rarisime, o nimfă şi un silen o pot întruchipa, unitate pe care, din păcate, nu am trăit-o în această viaţă decât sub forma unei anticipări lipsite de deznodământ. E un adevăr elementar că dintr-o femeie cu prerogativă de gene te hrăneşti ca dintr-un

nutriment de înalt coeficient energetic, pe când lângă o făptură fără nuri te usuci sub afaniseala unui timp irosit. *Nulla salus* extra*muliere1* are sens numai sub unghiul mistic al contopirii pe linia

*

Înzestrării atavice. Celelalte contopiri sunt secundare şi mult prea prozaice, în comparaţie cu gradul de împlinire pe care ţi-l dă refacerea unităţii mistice a perechii ideale. O pereche pe care, postulând-o, o pun în seama lui Dumnezeu, fără ca eu însumi să am putinţa de a o reface, dar fără o asemenea unitate postulată tropismul în virtutea căruia nimfa e împinsă spre silen şi-ar pierde temeiul speculativ.

La Carmen, factorul de risc (punctul docimazic) era gândul că, neputându-şi stăpâni patima pentru dulciuri, va ajunge să se îngraşe şi, cum frica ajunge să-şi creeze singură condiţiile de împlinire a stihiei de care fuge, Carmen avea să pună pe sine implacabil, la lăbărţarea dizgraţioasă adăugându-se răutatea pe care conştiinţa biciuită cu care îşi contempla înfrângerea i-o întipărise în suflet. Pur şi simplu sufletul s-a topit în masa grăsimii respingătoare, Carmen fiind o întruchipare fidelă a ideii de inteligenţă liposolubilă. Mintea i se topise în carcasa de revărsare adipoasă. Nu mi-o pot închipui pe Carmen cizelându-şi limbajul sau urmărind cu tenacitate o ţintă ideală. Nu mi-o pot închipui lucrând tenace la scrierea unei cărţi, cum nu o văd aplicând meticulos un plan dinainte gândit. Pe cât de patognomonic îi era argoul băltind de asperităţi sordide, pe atât de definitorie îi era lipsa unei încrâncenări de ordin ideal. Carmen trăia în prezent, savurând impresia pe care fierbinţeala proprie o producea asupra purtătorilor de mustăţi. Era o delăsătoare cupidă, adică o trândavă lacomă după senzaţii tari.

Egeria îşi atingea momentul de graţie când, flirtând fără cuvinte, doar prin mijlocirea schimelor faciale, intra într-un joc copios de lumini şi umbre, pe care fizionomia i le prelua ca pe un limbaj neaşteptat de expresiv, căruia cuvintele nu ar făcut decât să-i smintească nuanţele

subtile. Carmen era mult mai sugestivă prin accentele feţei decât prin noima vorbelor. Când, tachinând-o cu bună ştiinţă, îi aminteam că nu e decât o infantă întârziată, Carmen scutura hotărâtă din cap, ţuguindu-şi buzele într-un nu răspicat, pe care nu-l mai rostea fiindcă nu era nevoie, iar după o scurtă pauză, relua clătinarea din cap, ţuguindu-şi din nou buzele într-o tăgadă îmbufnată, punând în privirea pe care mi-o arunca un reproş de licăr încruntat, căruia imediat îi adăuga o lumină în care citeam o invitaţie complice de a nu o mai pedepsi cu adevăruri pe care le ştia ea însăşi prea bine. Fireşte că era o infantă, dar cum eu însumi eram un silen grizonant căruia tinereţea ei îi scotea şi mai mult în evidenţă încărunţirea, balanţa înclina răspicat în favoarea ei, drept care intenţia mea maliţioasă de a-i înfiera vârsta mi se întorcea împotrivă, punându-mă în situaţia ingrată a celui care îşi recunoaşte declinul în faţă unei fiinţe plesnind de prospeţime. Şi parcă intuind toate acestea, Carmen îmi zâmbea cu acea ridicare a pometilor ce-i constituia tresărirea patognomonică. Aş fi putut-o recunoaşte dintr-o mulţime numai privindu-i iţirea semeaţă a pometilor împinşi spre sprâncene, într-un rictus proaspăt de fiinţă încinsă.

Maria (*mulier domină*)

A

Îi spuneam himeră fiindcă, văzând-o foarte rar, părea lipsită de acea consistenţă pe care ţi-o dă obişnuinţa întâlnirii cu un trup. De fapt, mă exprim cu totul impropriu. Când te afli în preajma unei femei, nu întâlneşti mai întâi un trup, ci o pânză de nuri alcătuind un câmp de atracţie. Dacă pânza lipseşte, predilecţia atenţiei de a descoperi un trup e nulă, caz în care în femeie vezi doar aparenţa fadă a unei fiinţe nemijlocite, al cărei corp nu-ţi inspiră nimic pentru simplul motiv că mijlocirea prin nuri nu are loc. În locul unei vestale, dai peste o vietate searbădă, văduvită de puterea de a-ţi sugera ceva. Iată de ce întâlnirea cu câmpul atavic al nimfei, fie el ilecebric sau piroclastic, e primordial, şi asta fiindcă e iraţional, prelogic

şi cu totul spontan. Abia după luarea în posesie a câmpului atavic, urmează celelalte trei verigi ale intuirii unei femei: estetic, moral şi religios. Ipocrizia silenilor face ca, din dorinţa de a le flata amorul propriu, ei să treacă sub tăcere detaliul esenţial al prezenţei câmpului, şi numai aşa se explică de ce, în lipsa câmpului, să se lanseze în peroraţii cabotine despre valoarea estetică, morală sau spirituală a

femeii. În realitate, vrând să le laude, nu fac decât să le sublinieze precaritatea înzestrării, căci, fără prezenţa iniţială a câmpului, o nimfă nu poate depăşi treapta unei vietăţi serbede. Şi atunci, pentru a mântui aparenţele, ocolim serbezimea şi o împopoţonăm cu calităţi estetice, ba chiar cu trăsături morale. Când împărăteasa e goală, adică văduvită de câmp, nicio encomie închinată eternului feminin nu o poate salva. În fond, ce este etern într-o femeie e chiar pericopă pe care o minte de satir a urzit-o pe seama ei. Carcasa efemeră a nimfei va trece, dar va rămâne pericopă pe care a inspirat-o minţii de silen.

Pe himeră o chema Maria şi chemarea ei îmi trezea o surescitare a cărei uşurare nu o atingeam decât printr-un deznodământ din tărâmul lui *actus*. Lângă ea, bivolii încinşi aflaţi în căutarea unui nămol răcoros îşi găseau limanul. Lemurii torizi din vintre îşi aflau alinarea, iar alaiul de termite mistuind un şold se astâmpărau. Maria se definea prin cramponul de patimă cu care se agăţa de calităţile pe care i le dăruise condiţia generică, aceea de a fi într-un trup cu rol de pistil. La nicio altă fiinţă nu am dat peste o asemenea bucurie de a fi femeie. Era până într-atât de mulţumită de carcasa de articulaţii în care soarta o închisese încât jubila sub prodigiul de a avea genunchi, umeri şi glezne. Tracasările mensuale, durerile din şale din timpului sorocului lunar, bufeurile sau clătinările de dispoziţie de tip nictemeral le trăia ca pe nişte mici neajunsuri subînţelese, ca pe un tribut inofensiv fără de care marea bucurie de a fi în piele femeiască nu ar fi fost posibilă. Mai mult, împăcarea cu sine atinsese pragul unei degustări avide de sine însăşi, himera folosindu-se de orice

atingere spre a se bucura de sentimentul împlinirii în trup. Ştia să se simtă pe dinlăuntru prin intermediul altora, pe care îi preschimba automat în mijloace slujind unicului scop a cărui aspiraţie o împlinea: voluptatea de a fi femeie. Dacă nu aş fi întâlnit-o, aş fi murit încredinţat că verdictul de recunoştinţă orientală – „Îţi mulţumesc, Doamne, că nu m-ai făcut femeie” – are o valabilitate de oracol fără cusur. Numai că himera încălca înţelepciunea oracolului, debordând de o bucurie atât de izbitoare, încât eram silit să recunosc că verdictul trăda un fel obtuz de a exprima un orgoliu necopt. Dacă las deoparte speculaţia şi cobor sub pragul analitic de percepere a vieţii, bogăţia de nuanţe pe care am văzut-o tresărind sub pielea himerei depăşește exponenţial magma de satisfacţii pe care exerciţiul minţii prin concepte o poate da. Prin himeră, parabola lui Tiresias şi Hera şi-a adeverit încă o dată în ochii mei adevărul. Plăcerea pe care o nimfă o resimte în cursul oficiului symplegadic depăşește de nouă ori pe cea a satirului. Gâlgâirea de răstoacă în care se adapă bivolii dă femeii o satisfacţie pe care silenii nu o pot intui.

Numai că desfătarea în care himera plutea sub iminenţa ritmului mensual era tulburat de radicala exacerbare a preciziei cu care îşi ordona viaţa. Pe scurt, în himeră găseam o mostră reuşită a sindromului de pedanterie dusă până la pragul patologiei. Dacă diavolul se ascunde în detalii, atunci himera avea ceva drăcesc: suferea de cazuistica pedantă a amănuntelor meschine. Putea să facă un scandal moral dintr-un fleac numeric, din aşezarea piezişă a unui şerveţel sau din întârzierea cu trei minute la o întâlnire. În virtutea unei meticulozităţi maladive, voia să controleze totul, ca un supraveghetor tiranic căruia niciun fleac nu trebuie să-i scape.

*

Prin ea am «înţeles că cei mai nesuferiţi oameni sunt vânătorii de chichiţe din jungla cărora fac un paravan menit a ascunde esenţa unei întâmplări: e contabilitatea absurdă a firilor agasante, acei pisălogi nativi a căror atenţie bolnavă caută infimul în mijlocul sublimului.

Altercaţiile pricinuite de căutarea nodului în papură sfârşeau într-un val de imputări fără alt deznodământ decât propria mea înveninare. Lipsa unei virgule într-un text inspid, un dezacord strecurat din neglijenţă sau o pată de cafea pe o ceaşcă spălată în pripă erau motive de *casus belli1*. Morbul ordinii îi împrumuta aerul unui despot căruia înzestrarea de rasă nu-i putea diminua cruzimea absurdă cu care diseca nimicuri.

Din pedanteria detaliilor absurde au descins alte două metehne care mi-au otrăvit puţinele zile în care am stat împreună. Prima era pertractarea, adică întoarcerea pe toate feţele, până la exasperare, a oricărui subiect, dar nu oricum, ci cu un spirit de contradicţie dus la extrem, fiecare discuţie preschimbându-se într-o altercaţie gravitând în jurul celor mai îndobitocitor de mici chichiţe. A doua consecinţă era pierderea discernământului în materie de lucruri cu adevărat importante: fiecare fleac fiind de o însemnătate superlativă, distincţia dintre partea esenţelor tari şi lotul chichiţelor mărunte dispărea. În capul ei, dictonul *De minimis non curat praetor*[39] nu avea ce să caute. Principiul subsidiarităţii (delegarea răspunderii la nivel inferior) nu-i intra în obicei, fiindcă în sinea ei nu avea încredere în nimeni, toţi cei din jur fiind nişte pigmei dezordonaţi al căror rost era să sporească entropia universului, iar dintre ei eu eram pigmeul cu apucături abstracte, căruia nu-i conceda decât o singură calitate: o anumită uşurinţă în mânuirea unor noţiuni care, prin sensul lor, îi stârnea în imaginaţie, de pildă, promisiunea unui principiu transcendent, a cărui perspectivă alinătoare îi îndulcea pentru un timp cruzimea. Îmi admira mintea, dar îmi detesta neglijenţa, între cele două sentimente intercalându-se doar patima cu care îşi degusta trupul în momentele de apogeu adulterin. Atunci se lăsa în abandon smerit, la discreţia silenului care, smucind-o de coamă, îi şoptea măscări în cursul oficiului veneric. În timpul pancraţiului spintric îi plăcea să o trag viguros de păr şi să-i şoptesc scârnăvii, pentru ca, după

39 Caz de război (lb. latină).

încheierea oficiului veneric, să se scuture de întregul lexic vicios spre a intra în pielea unui doamne de un intangibil rang social. Când mi se întâmplă să o văd în ceremonii publice, unde protipendul îi era recunoscut prin atenţia pe care o primea de la somităţi, nu mă puteam împiedica să-i aud în memorie – contemplându-i mină sobră – cuvintele gâfâite cu care îmi cerea să-i şoptesc în ureche o partitură de gunoaie pe care le devora tresăltând de plăcere, pentru ca apoi să se poarte serafică, precum o fiinţă imaculată în ale cărei urechi doar susurul unor rânduri din *Limonariu* apucase să răsune.

Când însă înclinaţia minuţioasă îi cotropea mintea, deznodământul nu putea fi decât cearta, purtată pe răpunere, cu pumnii încleştaţi. Himera era prin excelenţă o *mulier iracunda1*, dar mai ales o *mulier domina*[4041], cu o fire înclinată irepresibil spre dominarea semenilor. Odată ne-am certat pe străzile Constanţei, când

*

ajunsesem amândoi la o irascibilitate atât de mare încât, la un moment dat, am simţit că, dacă nu se întâmplă ceva, orice, numai să se întâmple ceva, o să plesnim amândoi de atâta tensiune. A fost întocmai ca în pragul unei furtuni, când, atmosfera fiind foarte încărcată, simţi cum aerul te apasă la propriu pe piele, ba chiar exercită asupra lucrurilor o presiune ameninţătoare, modificându-le consistenţa şi deformându-le chipul.

Cearta a avut loc pe o stradă din centrul vechi al Constanţei, într-o zonă unde maşinile nu aveau voie să circule şi unde te puteai plimba nestingherit, fără teama că vei fi călcat de vreuna. În plus, şi acesta e amănuntul decisiv, era aproape miezul nopţii şi, în afară de noi, nu mai erau pe caldarâm decât câinii vagabonzi. Şi atunci, pe strada aceea îngustă şi uşor înclinată, cu noi mergând unul lângă altul şi fierbând sub presiunea unei furii ce atinsese punctul cuminant, pe strada aceea goală la miez de noapte, în faţa noastră, la o intersecţie aflată cam la

40 Femeie furioasă (lb. latină).

41 Femeie dominatoare (lb. latină).

cincizeci de metri înainte, am auzit un vuiet de motoare ambalate: două maşini, venite din sensuri perpendiculare, s-au ciocnit bot în bot. Plesnetul tablelor a răsunat scurt, apoi maşinile au rămas nemişcate. Şoferii au sărit din maşină şi au început să urle unul la altul, iar noi priveam consternaţi priveliştea şi, în acelaşi timp, fără să ne-o mărturisim, trăiam o uşurare nemaipomenită, un fel de descărcare interioară ce ne provoca o bucurie ilicită, şi asta fiindcă intuiam amândoi că, prin necazul şoferilor, noi fusesem absolviţi de o tensiune pe care nu o mai suportam şi care, ieşind în afara noastră, provocase accidentul.

Sună bizar, dar ne bucuram copilăreşte de accidentul ce avusese loc în faţa noastră şi, în timp ce amărâţii de şoferi se răsteau blestemându-şi zilele, noi îi priveam cu recunoştinţă şi cu o mare linişte, şi asta deoarece ştiam că, în lipsa accidentului, s-ar fi putut ca un alt accident să aibă loc, unul în care să nu mai fie implicate două maşini, ci orgoliile noastre ajunse în coliziune. Atunci am simţit cu puterea evidenţei că umorile psihicului modifică realitatea şi că, dacă nu m-aş fi aflat într-un anumit loc, realitatea din centrul vechi al Constanţei ar fi fost alta. Furia mea ieşise din mine, se lipise de evenimente şi le schimbase cursul. Accidentul fusese provocat de duşmănia noastră, iar noi trăiam un moment eliberator de *Schadentreude*[42].

Singurele dăţi când himera avea un ton suportabil era când, printr-un efort de voinţă, îşi impunea să-şi reprime vigilenţa detaliilor oţioase. Atunci, fondul atavic al câmpului de nuri o preschimba într-o trufanda a cărei contemplare mă transpunea într-o dispoziţie aproape admirativă. Spun „aproape” dintr-un motiv deja împărtăşit: admiraţia nu intră în scara de sentimente cuvenite unei femei. Admiri pe cineva superior ţie sub unghiul spiritului, dar nu o himeră nurlie. Flerul şi gustul, cele două facultăţi spontane prin care sesizezi esenţa unei femei, nu pot culmina în admiraţie, ci doar în jind (sub emoţia nurilor) sau în plăcere (sub emoţia estetică). Dar admiraţia cere o pritocire a exerciţiului conceptual, o tirocinie a minţii la

42 A te bucura de necazul altuia (lb. germană).

solicitarea căreia femeile abdică fără prea multă bătaie de cap.

Himera suferea de alergia pe care mâţişorii de plop, invadând aerul Bucureştiului cu pufi samavolnici, o provocau la fiecare sfârşit de lună mai. Atunci strănuta neîntrerupt, zgâlţâindu-şi umerii firavi, în timp ce faţa

*

I se înroşea» dizgraţios, sub o purpură de acoperământ maladiv. Nu găsise decât două leacuri în stare a-i micşora secusele strănutului. O mască medicală din tifon, al cărei neajuns era că, în zilele cu vipie, mai mult o sufoca decât o proteja. Al doilea leac era duşul cu apă rece, care, prin şocul termic, îi muta atenţia de la molestarea cu pricina.

În cursul puseurilor de alergie, în mine creştea poftă sadică de a o tachina, luându-i peste picior chinul. Îi spuneam că pe chip i s-a lăsat Pocrovul Maicii Domnului, acoperământ stacojiu sugerând sângele, ca semn de consfinţire cromatică a chinului prin care trecea. În mod surprinzător, asemenea giumbuşlucuri răutăcioase îi descreţeau fruntea, ba chiar o amuzau, alinându-i întrucâtva mâncărimea. Cu toate că era neputincioasă sub unghi peristaltic, Maria avea o atracţie superstiţioasă faţă de îmbinările insolite de cuvinte, şi în cazul ei, la fel ca în cazul egeriei, o parte din simpatia pe care mi-o purta am pus-o pe seama uşurinţei cu care legam expresii preţioase. Când mă asculta, Maria îşi pierdea aplombul iracund şi se domolea. Îi plăceau alcătuirile cu sunet emfatic, chiar dacă ea însăşi nu ar fi putut să le urzească. Şi astfel, cu cele câteva trucuri lexicale la care recurgeam o scoteam cât de cât din din marasmul strănutului alergic, distrăgându-i atenţia spre a uita de sacadarea iritantă dată de pufnetele penibile pe care alergia i le provoca. Aşa cum sughiţul poate fi întrerupt printr-o sperietură ce mută atenţia de la obsesia mişcărilor diafragmului, strănutul himerei putea fi oprit prin jocuri insolit de cuvinte.

Cu acest prilej am descoperit, în privinţa efectului pe care îl pot avea cuvintele asupra minţii feminine, relaţia

necesară dintre badinerie, tachinerie şi parigorie. Triada aceasta are o înrâurire verificată, fiind o reţetă sigură în izgonirea tensiunii, cu o singură condiţie: ca femeia să stea în preajma unui bărbat cu etos cultural. A mânui cuvintele ca pe un alint subtil (badineria) poate trece în obiceiul răutăcios de a-i flagela slăbiciunea (tachineria), îmbinarea alintului cu înţeparea culminând într-o liniştire neaşteptată (parigoria). Şi pentru asta nu mai era nevoie de oficiu symplegadic.

Îi spuneam, de pildă, că are un „engolpion sediţios” ce-i frământă sub pubis, şi atunci, ca pusă în faţa unei cimilituri pe care era musai s-o ghicească, începea să mă iscodească ce semnificaţie are expresia, deşi bănuia de la început cam despre ce e vorba. Şi cum codul nostru de vocabule intime cu iz spintric era numeros, atenţia meticuloasă cu care pedanta aceasta maladivă căuta să dezlege ghicitoarea îi întrerupea strănutul. Atunci, ajuns la liman, mă umflam în pene spunându-i că lexicul are un efect terapeutic dovedit, bolile putând fi alungate prin desfăşurarea unui protocol de cuvinte mustoase, al căror sens cântăreşte cât un remediu punctual. Spuneam „minte socordică1 de femeie maşteră” sau „pigriţie conturnelică”[43][44], şi himera înceta să mai strănute, curioasă fiind să afle ce înseamnă obscurele vorbe. Lucrurile par neverosimile, dar depun mărturie că aşa de petreceau.

Îndărătnică cum era până la limita patologicului, ar fi o impietate să afirm că îi puteam trezi luarea aminte pe o durată mai lungă de timp. Se sătura de mine repede, în virtutea unui dezechilibru pe care îl intuia

Între stricteţea cu care îşi ordona ziua şi brambureala în care mi-o petreceam pe a mea. În plus, nu eram pe gustul ei, căci nu corespundeam tiparului de masculinitate pe care şi-l clădise prin fermenţi subconştienţi. De aici rezerva de principiu cu care îmi

43 Minte năroadă, din latinescul socordia = nerozie.

44 Pigritia = lenevie, contumelia = ofensă (lb. latină).

întâmpina prezenţa. Paradoxul unor fiinţe de genul himerei e că, rezistând celor mai întărâtate avansuri, pot ceda pe neaşteptate la un gest infim, şi aşa s-a întâmplat cu mine. Gestul care i-a îmblânzit intransigenţa, făcând-o să-şi părăsească meterezele, a fost fugar ca o adiere de primăvară. Ne aflam la umbra unui tufiş din Parcul Carol, unde ne refugiasem goniţi de vipia amiezii. Ne-am aşezat pe iarbă şi privirea mi-a alunecat pe picioarele ei, ale cărei gambe fusta le lăsa în bătaia vederii. În picioare purta nişte sandale mici, trei fâşii de piele cât o palmă, şi nu am făcut decât să mă aplec şi să desfac catarama de la cureaua uneia dintre sandale. Desfacerea curelei a fost *punctum saliens*, gestul care a dat deoparte meterezele unei rezerve de principiu. Abdicarea fusese declanşată de micimea unui gest în care două degete au atins o cataramă. Iată cum un chilipir dărâmă o cetate, precum o fisură care, odată apărută în peretele digului, îl desface în bucăţi în ritm vertiginos. De abdicarea aceea aveam să-i pomenesc mereu, şi ce era minunat e că ea însăşi recunoştea puterea irezistibilă, de rupere a unui sigiliu, pe care infimul meu gest a avut-o asupra voinţei ei de rezistenţă. Nici desferecarea unui seif nu ar fi avut atâta influenţă asupra minţii predispuse la cedare ca slobozirea acelei curele de câţiva centimetri. În puţinele luni cât am fost împreună, simpla invocare a cataramei desfăcute o predispunea spre zel symplegadic, ca o veritabilă atingere a lui *punctum saliens*.

Sunt două posturi care o prindeau de minune, tocmai graţie alcătuirii de silfidă cu oase subţiri. Mai întâi, când stătea pe scaun, avea un fel lapidar de a-şi aşeza mâinile pe coapse, împingând uşor rochia între ele, pentru ca apoi, sub imperiul unui tresăriri pudice, să acopere cu palmele denivelarea iscată. După care mă privea încurcată de parcă aş fi surprins-o făcând o boacănă. Mişcarea era teribil de sugestivă: mai întâi crea o depresiune şi apoi o acoperea, iar gestul era însoţit de o strângere a umerilor ca într-o tresărire ce trăda slăbiciunea unei fiinţe caste, căreia, dacă tot apucase să boţească suprafaţa rochiei, nu-i

rămânea decât s-o ascundă printr-un reflex imediat de apărare. Tresărirea defensivă avea efectul unui ghimp de foc înfipt în ochiul asiduu cu care îi urmăream muchiile trupului. Puterea de atracţie a crispării defensive întrecea, prin minimul de efort făcut, orice altă aluzie cu sens ilicit.

A doua postură era dinamică, şi consta în încercarea rochiilor din şifonier. O mascaradă mai gingaşă în risipa cu care putea, zeci de minute la rând, să scoată hainele din dulap spre a le verifica în faţa chenarului de oglindă nu am mai văzut. Scotea un umeraş, îl elibera de veşmânt, după care îl arunca în maldărul de fuste, pulovere, tricouri, cămăşi şi pantofi care zăceau deja pe jos, ca nişte victime ale poftei histrionice cu care îşi savura trupul. Apoi se învârtea obsesiv în dreptul oglinzii, măsurându-şi dungile, nasturii sau tocurile. Făcea piruete, ridica câte un picior, îşi arunca mâinile în lături, se răsucea pe călcâie, şi în tot timpul acesta icnea fie mulţumită de ceea ce vedea, fie iritată de nepotrivirea unor falduri. Cu ochii căscaţi, o priveam agitându-se prin vraful de veşminte zăcând în neorânduială. Hainele

erau doar un pretext, căci ascundeau voluptatea de a fi în condiţie feminină, de aceea scopul pe care îl urmărea nu era probarea garderobei, ci satisfacţia pe care i-o dădea contemplarea în oglindă, cu şirul acela de mişcări vertiginoase, ca într-o vrie în cursul căreia himera schiţa gesturi de cabaret clandestin. În ritualul acesta de farafastâc probator, întrebările cu care mă săgeta atingeau derizoriul. „Îmi stă bine?”, „Nu-i aşa că tocurile nu se potrivesc la tăietura blugilor?” „Crezi că decolteul bluzei merge la pâlnia rochiei?”

O priveam prostit, incapabil să intuiesc altceva decât gratuitatea infantilă a unei sarabande de frivolităţi patente. Cum să pierzi atâta vreme în vederea unui joc fanfaron de măşti cu voaluri? Femeia aceasta trăia pentru sine şi pentru obsesia ca, ieşită în stradă, să arate cât mai atrăgător, detaliu pe care îl consideram argumentul suprem al futilităţii cronice ce-i măcina mintea. Mai mult,

îmi dădeam seama că ea însăşi, în propriii ei ochi, se privea pe sine ca un aspect, ca o suprafaţă mişcătoare, ca un înveliş menit a plăcea estetic. Când, de fapt, adevărul ei ascuns stătea în duhul teluric ce-i ţâşnea în pori sub forma câmpului ilecebric. Himera avea nuri, dar nu avea dogoare. În plus, agitaţia ei mi se părea atât de superficială, încât căpătasem aerul tâmp al unui intrus aflat în neputinţa de a pricepe regulile sub a căror jurisdicţie fiinţa aceasta se mişca sub ochii mei. Un zâmbet nătâng mi se lipise de buze, ca simptom al stuporii pe care îl trăiam. Mi-era dat să văd găunoşenia femeii în ipostaza vie a unei mascarade sclipitoare, o halima pestriţă de nimicuri croite cu migală, iar madona această bezmetică nu se deosebea cu nimic de ultima pupăză ce probează haine într-un magazin de boarfe ieftine.

Specia îi ieşise la iveală ucigându-i fibra idiopatică, şi în acele clipe himera era searbădă ca o paparudă zglobie, arătând ochilor o făptură boită, ţopăind vesel din plăcerea de a-şi simţi trupul atrăgător. Atunci mi-am seama că există un tipar al speciei în care, oricât de deosebită ar fi, fiecare femeie se cufundă anonim ca într-o matcă a uniformizării generale. Tiparul speciei condamnă la monotonie până şi cele mai izbutite apariţii, din cauza cochetăriei calide ce le şterge diferenţa de rasă. Specia e albia de trăsături comune ce izbucnesc într-o fiinţă, pe când rasa e gardul de diferenţiere prin calităţi inconfundabile. Sunt atâtea note comune într-o femeie încât, ca într-o repetiţie colectivă, vezi cum aceleaşi gesturi purtând stigma speciei îi nivelează relieful rasei.

Cu specia femeii se întâmplă precum cu genele prin care părinţii se prelungesc în noi. Pe măsura trecerii timpului, tiparul speciei iese tot mai mult la iveală. Semănăm tot mai mult cu unul dintre genitori, de parcă ştanţa iniţială abia acum începe să-şi facă efectul, înnădindu-ne la găoacea din care am ieşit. La fel cu femeia: crusta detaliilor personale cade, dând la iveală filonul congenital, matca generică a ştampilei etnice, albia intactă a larvei din care a zburat. Atunci îi iese la iveală

adevăratul chip, cel întipărit pe dinlăuntru prin implântare genetică de-a lungul pritocirii generaţiilor. Chipul acesta e deseori mărunt, banal şi nedătător de distincţie. Himera, vânzolindu-se în orgia de rochii aruncate pe jos, îşi arăta larva generică, fondul mediocru al speciei căreia îi aparţinea. Detaliile personale dispăruseră, lăsând ca adevăratul chip, al paparudei fandosite, să sufoce câmpul ilecebric.

Sunt trei împrejurări când priveliştea unei femei culminează în dezgust: când îşi face toaleta intimă, când îşi probează hainele în oglindă şi când stă pe masa ginecologică. Cea dintâi provoacă respingere prin spargerea dizgraţioasă a convenţiei pudice: să vezi o femeie spălându-se în lighean înseamnă anularea jocului de prestigii pe care şi-a clădit aparenţele. E ca şi cum ai da la o parte un paravan spre a trage cu ochiul la ce nu se cuvine să vezi. În al doilea caz, tocmai fluturarea aparenţelor îţi induce un gust de deşertăciune frivolă. E lehamitea dată de nulitatea unei împodobiri ce ajunge să fie scop în sine. În fine, condiţia ginecologică are cruzimea unei disecţii ce aduce femeia în neputinţa de a-şi închide fiinţa. Imboldul firesc de a se apăra prin ascundere îi este anulat, rezultatul fiind cea mai odioasă ipostază în care poate nimeri elementul feminin. Cu viscerele în aer, niciun câmp ilecebric nu-i mai poate sufla în pânze.

Crescută într-o familie a cărei cutumă religioasă o molipsise de timpuriu, himera avea o credinţă tare, căreia nu-i adăuga o retorică agasantă, de prozelit îngânând poncife fierbinţi. Convinsă fiind că o credinţă se trăieşte şi nu se discută, avea obiceiul de a merge duminica la liturghiile de la mănăstirile din apropierea Bucureştiului: Ghighiu, Ţigăneşti, Căldăruşani, Cernica, Pasărea. Şi cum trăgea după ea un divorţ a cărui amintire îi apăsa orgoliul, mersul la mănăstiri o lua ca pe ispăşirea unor alunecări din trecut. De câteva ori am mers împreună, strecurându-ne cu greu prin gloata de ahtiaţi tânjind să pupe icoanele. Pridvoarele înţesate cu muşcate sau aleile străjuite de brazi argintii, cu acea tentă curată pe care o are orice loc

îngrijit, contrastând cu revărsarea de mizerie din satele din apropiere, m-a predispus mereu la meditaţii crude asupra a cât de precară e matricea stilistică pe care românii o pun în edificii. *Intra muros1*, România pe care o vedeam în curtea mănăstirilor era o incintă îmbietoare, pentru ca extra*muros*[45] priveliştea să aibă accentul sordid al locurilor părăsite. Case dărăpănate, acoperişuri de azbest, înghesuială de ospiciu, fizionomii de inşi pricăjiţi, vegetaţie crescând alandala, acareturi ponosite, toate îmi dădeau impresia unui loc pe care indigenii, stricaţi în impulsul formator pe care ar fi trebuit să-l exercite asupra mediului, nu-l puteau cultiva. La grimasele mele, himera îmi reproşa zelul cârtitor cu care întâmpinam metehnele din etosul românilor.

A fost singura fiinţă care mi-a mărturisit că l-a văzut pe diavol: în marginea unui drum de ţară, în plină după-amiază. Era un bărbat cu ochi vicleni şi ten smead, care o privea asiduu. Privirea arzătoare o stingherea, drept care a întors capul, dar peste câteva secunde, îmboldită de curiozitate, şi-a aţintit din nou ochii asupra arătării, care, subit, dispăruse fără urmă. Topirea fulgerătoare în câteva fracţiuni de timp i-a strecurat gândul cert că, sub înfăţişarea acelui bărbat dubios, îl văzuse pe Mefisto. Impresia era deasupra îndoielii, neclintită ca o lespede de mormânt. Nu avea niciun argument logic, dar flerul îi spunea că nu greşea. Iar hotărârea cu care îmi relata episodul era suficientă pentru a-mi da de înţeles că nu bătea câmpii.

Nu pot să nu leg credinţa himerei de câmpul mesmeric (magnetic) pe care pielea i-l emana. Himera lipea

O

la propriu linguri de piept, pe care le lăsa să spânzure între sâni, în timp ce, cu mâinile ridicate, se răsucea pe călcâie, ca să-mi arate că la mijloc nu e niciun truc din categoria prestidigitaţiilor. Bizar era că atracţia epidermică a obiectelor nu era permanentă, curentul

45 între pereți (lb. latină).

galvanic ce-i trecea prin piele fiindu-i sporadic: tensiunea îi scădea în clipele de furie şi creştea în cele de exaltare spintrică. Şi mai cred că fluctuaţiile de tonus energetic erau răspunzătoare de ipohondria tenace de care suferea. Nu am putut înţelege niciodată cum de o pedantă atât de draconică putea fi atinsă de un morb atât de imprecis ca ipohondria. Curentul acela galvanic l-am simţit la propriu în furnicarea pe care o primeam în degete atunci când o atingeam. Era ca o mică scuturare de curent electric, făcându-mi pielea de găină. În fond, câmpul ilecebric al himerei culmina în acest apogeu epidermic de ordin magnetic, şi din acest motiv e singura fiinţă pe care, întâlnind-o, o pot pune în categoria frumuseţii mesmerice[46].

Probabil că, drept consecinţă a vicisitudinilor mensuale, bucuria de a-şi simţi trupul o împingea spre spaima că l-ar putea pierde, de unde şi atenţia obsesivă cu care îşi cerceta pretinsele boli. Era îndeajuns un punct pe piele să-i apară ca toată cohorta de griji pe care zgaiba i-o inspira să-i treacă de-a valma prin minte: eczemă, tulburare de coagulare, cancer sau peteşie provocată de o insuficienţă hepatică? Niciun organ nu a scăpat de suspiciunea apriorică de a ascunde o maladie latentă. Apoi am înţeles: ipohondria e un alt fel de a-şi celebra trupul, înconjurându-l cu o afecţiune inversă. Cine jubilează în altarul lui *soma*[47] nu are cum să nu tremure la gândul surpării lui, ceea ce e totuna cu a spune că cine se iubeşte în exces e predispus din plin la ipohondrie. Pe orice ramură ce-i oferea promisiunea unui panaceu menit a-i scuti trupul de decrepitudini stânjenitoare – homeopatia, bioenergia sau alopatia – o privea ca pe o mană cerească

46 Cartea aceasta are drept premisă existența a trei tipuri de frumusețe: ilecebrică, peristaltică și peridoneică. Cazul Măriei mă silește să accept, ca o excepție de sine stătătoare, al patrulea tip: frumusețea mesmerică, din păcate pînă într-atît de rară încît mi-e anevoie să-i dai rangul stabil al celorlalte trei. De aceea, o consider o subcategorie a farmecului ilecebric. (n. o.)

47 Trup (lb. greacă).

în stare a-i ridica moralul.

Maria avea un chip rotund, fără colţuri sau excrescenţe, monotonia formei conferindu-i o mimică comună, a cărei placiditate era suplinită de tumultul încheieturilor, veritabile balamale din a căror răsucire ieşea la iveală o zvârlugă fremătând întruna. Doar postura capului, ridicat cu semeţie, sărea în ochi, în timp ce fizionomia clipocea sub tresăriri banale, fără niciun semn distinctiv. Zâmbea şters, privea fără tâlc şi de la buze la bărbie pielea i se întindea uniformă într-un istm fără accidente. Dar seva îi venea din drojdia alcătuirii intime, căci himera avea un timbru mustind de o dâră vâscoasă, din care răzbătea un ferment greu, pe care numai moliciunea calidă din clipele de tandreţe îl atenua întrucâtva. Avea chemarea jilavă a unui nămol spre care bivolii se reped cu înfrigurare. Altminteri bucuria de a-şi resimţi emanaţia mesmerică era un semn al încrederii în sine, pe care nu şi-o pierdea decât în momentele când, tonusul lăuntric scăzându-i, intra în accese de ipohondrie acută. Atunci devenea a energumenă spăimoasă bănuindu-se de cele mai insidioase boli din lume. Şi tot acum pedanteria ei absurdă atingea îndărătnicia unui ipistat

*

cusurgiu, ai cărui gărgăuni îmi măcinau nervii la propriu. Era genul de fire vacilantă pe care nu o puteai iubi decât scrâşnind din dinţi, siderat de cât de repede îşi schimba dispoziţia. În accesele de furie minuţioasă era un arc, în căderile hipocondrice, o fleandură. Când paladin secerându-şi semenii, când iepuroaică flască cerşind îndurare în caz de boală închipuită.

În principiu, himera ar fi trebuit să plutească suveran printre semeni, în virtutea bucuriei de a se simţi în propria piele, dar în fapt căderile în morb hipocondric îi istoveau bucuria, reducând-o la o pedantă căreia virtutea mesmerică nu-i putea micşora clătinările de fiinţă atinsă de vicisitudine. Ceea ce înseamnă că, în fond, rămăsese o nobilă în al cărei sânge se încrucişau cunctaţia fricii de boală cu obrăznicia de viţă veche a unei stirpe ilustre.

Modul predilect de exprimare a himerei era tectonica unei alcătuiri cu nobleţe în articulaţii, în vreme ce peristaltica îi era cu totul comună, niciun cuvânt neavând pecete de stil peremptoriu. Cât despre balistică, fiind absolventă de Drept, aşadar, neavând legături cu umanismul universitar, clişeele reci ale jargonului filosofic nu o atinseseră. Ţinuta ei mi-a inspirat cu precădere imaginea unei amazoane sulegete, precum cea din tabloul omonim al lui Luchian, cu femeia în negru călărind un armăsar alb. În schimb, când avea accese de boleşniţă închipuită, crisparea ei mă ducea cu gândul la un arici strângându-se colac spre a evita pericolul. Atunci, din amazoană se făcea o vietate neputincioasă, scuturată de accese de cutremur bizar, palidă şi degringolată.

Maria nu avea văl piroclastic, în schimb avea acel curent galvanic cu care lipea metale de piele. Mi s-a întipărit felul cum îşi privea unghiile: îşi întindea degetele într-un evantai încordat, pe care îl clătina la stânga şi la dreapta, ca atunci când aştepta să i se usuce oja mai repede, după care strângea pumnul aşezându-şi degetele în podul palmei spre a cerceta eventuala scăpare a unui pieliţe rebele ce stricau ordinea sacră a fanerelor boite. Răsucirea degetelor şi contemplarea unghiilor, într-un veritabil ritual onico-idolatru, îmi dovedeau fără putinţă de tăgadă că mintea îi era atinsă de stultiţie narcisiacă. Femeile sunt prostite de amorul de ele însele în varianta derizorie a îngrijirii fanerelor. Raţiunea lor sucombă în ceremonia solipsistă a împopoţonării cu rujuri, oje şi filactere. E mintea socordică[48] în ipostaza ei pură, nealterată de tertipuri publice.

Maria îmi transmitea o nelinişte permanentă, ca o trepidaţie maladivă de care nu scăpa decât în somn, iar neliniştea şi-o consuma prin acea pedanterie sisifică prin care se condamna la travaliul de tip *elucubraţie*: himera avea vocaţia muncii în varianta rucodeliei înnebunitoare, punând în ordine scame, cleme, nasturi, franjuri, dosare, scaune, prosoape, pahare, aşternuturi, într-o cavalcadă de

48 Socordia = nerozie (lb. latină).

gesturi crispate care îi dădeau aerul unei aristocrate decăzute la treapta unei guvernante.

De Maria mă leagă amintirea unui act spiritual de care am avut parte în biserica mănăstirii Cotmeana, de pe Dealul Negru. Eram în drum spre Sebeş și, dintr-o inspiraţie de moment, ne-am abătut pe un drum lăturalnic până la zidurile lăcaşului de cult. Era într-o zi de iunie, iar luxurianţa verdeţii din curtea mănăstirii

*

răspândea o-răcoare de criptă adâncă, a cărei binefacere am primit-o recunoscători, molestaţi cum eram de aerul încins de pe şosea. Ne-am strecurat în biserica strâmtă, a cărei pardoseală era căptuşită cu covoare ţărăneşti, pe care paşii călcau înfundat, ca pe un strat moale. Ne-am aşezat în stranele de lemn din pronaos, privind curioşi în jur, cu toate că decorul asculta de canonul locului: icoane cu smalţ înnegrit de ani, alături de bucăţi infime de moaşte, ferecate în chingi de argint. Maria îşi prinsese părul la spate într-o coadă ţanţoşă, ce urca din creştet câţiva centimetri, spre a se revărsa apoi într-un pămătuf de cârlionţi acoperindu-i ceafa, iar căderea aceea de păr îi punea în lumină zvelteţea unui gât pe care capul stătea ca un clopot răsturnat, ce culegea lumina din jur. Avea o ţinută mândră de hetairă cu ţâfnă hegemonică. Cum stranele erau foarte înguste, stăteam înghesuiţi ca în două teascuri de lemn, şi atunci am întins mâna şi i-am atins genunchiul pe care tivul rochiei îl lăsase dezgolit. Mi-a răspuns cu un zâmbet larg menit a-mi încuraja intenţia de urcare a mâinii spre coapsă, dar ceva în aer mi-a tăiat gestul, oprindu-mi mâna la mijloc. Cum nu schimbasem niciun cuvânt, m-a izbit liniştea a cărei putere era sporită de detaliul îmbucurător că eram singurii muritori din biserică, doar iconostasul afumat ţinându-ne de urât. Şi în liniştea aceea de răcoare tihnită, mintea mi-a trecut, în câteva secunde, de la agitaţia din afară a lumii mirene la împietrirea tăcută din stranele înguste, în virtutea unei primeniri de ordin lucid, de parcă abia atunci simţurile, trezite la un prag de acuitate, percepeau detalii pe care, în

regimul obişnuit al conştiinţei, nu le-aş fi băgat niciodată în seamă. Cauza acelei primeniri venea dintr-o carenţă fizică: absenţă completă a paraziţilor de mediu, zgomotele sau mişcările fiind ca inexistente, doar mirosul de covor vechi lovindu-mi nările cu patina aceea de lavandă amestecată cu iz de săpun, pe care o întâlneşti de obicei în casele bătrânilor. Pe fundalul acela de carenţă a stimulilor, atenţia mi-a fost lovită la propriu de ticăitul ceasului cu limbă din apropierea catapetesme! sacadarea bătăilor dând un ritm de legănare în matca căreia mintea mi-a alunecat repede, ca într-o scurtă hipnoză în cursul căreia, desprins de lume, înregistram ciclopic o linişte întreruptă de bătăi de ceas. Şi imediat, ca un junghi căzut din capriciul nimicului, bâzâitul unei muşte a spart liniştea dintre bătăile ceasului, aducând un element de dizarmonie într-un aer cast, a cărui curăţenie îmi îmbălsămase sufletul cu sugestia unei ordini nefireşti. Musca a dat câteva rotocoale şi a dispărut, lăsând liniştea să se aşeze din nou. Şi atunci s-a petrecut desprinderea: odată înlăturat sunetul parazit al bâzâitului, liniştea ritmată de ticăitul ceasului s-a întronat cu o putere sporită, învăluindu-mă într-o plapumă de tăcere în care atenţia s-a cufundat cu totul, uitând de mâna pe care o ţineam pe genunchiul Mariei şi de împunsătura cu care muchia stranei strâmte îmi apăsa şoldul. Răcoarea aceea însoţită de o linişte grea, peste care sacadarea de diapazon a limbii ceasului aducea o cadenţă molipsitoare, m-a desprins din constrângerea împrejurimii ducându-mă pe un vârf de suspendare a minţii când, cu puterea evidenţei, am intuit că viaţa e o plutire pe o copcă a cărei pojghiţă se poate rupe oricând, atâta doar că subţirimea nu i-o sesizasem până atunci, şi asta din cauza paraziţilor din lumea de afară, a căror pletoră deasă îmi sufoca atenţia. A fost ca o părere trecând fulgerător prin minte spre a mă umple de o certitudine de ordin interior, calmă ca un lac şi sigură ca lemnul stranei în care stăteam. Am tresărit imperceptibil dându-mi seama că o înfiorare îmi deschisese porii. Era ca o bucurie venită de niciunde, o stare de bine fără o cauză anume, fără nicio

intemperanţă pe care s-o pot cataloga drept idee, imagine sau gând. O stare de graţie al cărei singur simptom era ridicarea părului pe mâini, într-o răscolire de fire în răspăr, pe care Maria a observat-o imediat. Desprinderea minţii nu a durat decât câteva secunde, fiindcă genunchiul ei mi s-a mişcat sub palmă, readucându-mă între pereţii fumurii ai naosului.

Pesemne că pe chip mi se întipărise ceva din calmul acelei certitudini zănatece, fiindcă Maria, privindu-mă, mi-a zâmbit cu acel licăr languros pe care i-l da de obicei dorinţa unui flirt zemos, semn că era încredinţată că pricina înfiorării venea dinspre câmpul ilecebric pe care îl emana, când de fapt, departe de a mă afla într-o dispoziţie umedă, mintea îmi atinsese muchia uscată a certitudinii plutitoare. Câteva secunde plutisem într-un limb din unghiul căruia intuisem subţirimea descreierată a feliei în care se petrece viaţa, o subţirime de care până atunci nu avusesem habar din motivul lamentabil că, zăvorât în cuşca minţii, îi hrăneam tonusul numai cu stimuli lumeşti. Intuisem că există o puşcărie a minţii în care suntem aruncaţi de cutia de rezonanţă înnebunitoare în care ne ducem zilele, o cutie ticsită de noxele sub grindina cărora trăim într-o perpetuă anestezie, iar în incinta acelui pronaos cu pereţii fumurii, liniştea ritmată de ceas îmi dăduse putinţa ieşirii din cutia de rezonanţă, printr-o evadare scurtă, la care nici măcar nu mă aşteptasem.

Când am ieşit din biserică aveam exaltarea dimineţilor când, trezit după un vis în care zburasem peste case, câmpii şi copaci, păstram gustul voluptuos al plutirii prin aer, cu amintirea detaliată a felului sacadat cum împingeam aerul cu picioarele, spre a-mi schimba direcţia după plac. Sacadarea pendulei de ceas avusese darul de a mă decupla de ambianţă, cu toate că, dacă nu ar fi fost bâzâitul muştei, liniştea ulterioară nu ar fi avut efectul unei absorbiri într-un limb al atenţiei unde decorul dat de covoare, icoane şi strane dispăruse. Iar Maria torcea voluptuos lângă mine, măgulită de starea radioasă pe care credea că mi-o iscase, şi cum nu aveam de gând să-i

spulber iluzia, am mângâiat-o tenebros tot drumul până la Sebeş, în timp ce conducea cu o mină serafică, ascultându-mi solfegiile lexicale, acele calambururi menite a-i înlătura morbul pedanteriei.

Tot atunci triada de care am pomenit (badinerie-tachinerie-parigorie) şi-a dovedit încă o dată vigoarea terapeutică. A fost una dintre puţinele zile când himera nu a pufnit nemulţumită, sub acces de meticulozitate zăludă, sau sub tăişul unui puseu de hipocondrie smintită. Curiozitatea pasivă cu care îmi asculta jocurile de cuvinte îmi confirma bănuiala că femeia poate fi tranzitivă sau reflexivă, dar în niciun caz speculativă. Ea poate să observe lumea din jur, poate cădea pe gânduri, dar nu poate ridica un filtru de concepte cu ajutorul cărora să interpreteze în manieră proprie acea unitate mistică, dintre bărbat şi femeie, din care descinde universul amorului. Ca să fie speculativă, Maria ar fi trebuit ca, intrând în jocul zămislirii gratuite de calambururi insolite, să scornească ea însăşi alcătuiri verbale cu alură fistichie. Am spus că, sub unghi liric, rostul femeii e să fie muză, după ce a încetat să mai fie amantă. În schimb, sub unghi speculativ, rostul ei e ca, trezindu-ţi pofta de meditaţie, să îndemne la croirea unor scheme menite a-i suplini lipsa unui centru propriu-zis. *Horror uacui*[49] e norma sub stricteţea căreia orice nimfă îşi duce zilele, iar pe un silen îl va iubi cu atât mai mult cu cât o poate feri de golul interior. Cum? Prin sugestia de spirit pe care ordaliţiul conceptelor îl iscă în mintea ei.

Orice amor începe prin infatuare şi se termină prin degringolare. Ameţeala în sus degenerează în vertij în jos. E linia unui grafic previzibil, iar eu şi himera nu am făcut excepţie. Ne-am înstrăinat din cauza unei inadecvări congenitale, himera având nevoie de un Polifem înzestrat cu acelaşi câmp mesmeric ca al ei, în vreme ce eu nu-i puteam da decât plutirea sporadică printre nuanţe de spirit. Pe deasupra, dacă doi oameni depăşesc pragul mediu de isteţime reflexivă, intuiesc prea bine că nu pot

49 Groaza de vid (lb. latină).

coabita prea mult timp, din cauza adversităţii congenitale ce le curge prin vine. Între o nimfă şi un silen nu există prietenii, ci complicităţi dictate de câmpuri atavice. Când câmpul îşi sleieşte tensiunea, complicitatea se preschimbă în indolenţă. La sfârşit, amândoi oficiază un parastas de dorinţe răposate.

În cazul himerei, sorbul de prăbuşire (*punctul docimazic*) i-a stat în teama de boală, o spaimă iraţională schingiund-o până la pragul insomniei. Frica aceasta i-a ucis avânturile şi i-a sabotat ambiţiile. Era îndeajuns ca bănuiala unui guturai să i se înfigă în minte pentru ca programul să-i fie dat peste cap în mod ireversibil. Femeia aceasta s-a stins din cauza unei obsesii faţă de ea însăşi pe linia unei îmbolnăviri implacabile, al cărei flagel avea s-o lovească mai devreme sau mai târziu. Nu ştiu în ce ape se scaldă azi, dar o voce secretă îmi şoptește că plaga cavitaţiei a măcinat-o lent prin uzura pe care ipohondria i-a săpat-o în oase. Nu mi-o pot închipui renunţând la imboldul de dominare, cum nu o văd primenindu-şi sufletul până la a scăpa de pedanteria detaliilor absurde.

Himera îşi atingea momentul de graţie în cursul halimei de gesturi histrionice cu care îşi proba rochiile. Sarabanda de învârtituri în faţa oglinzii, cu legănarea unui şold, ridicarea unei mâini, rotirea unui toc sau fluturarea unei mâneci îi scotea în evidenţă bucuria unică de a fi în trup de femeie. În acele momente, constrângerile cauzale din univers încetau spre a-i da putinţa Mariei să-şi descarce slobod toate gama de predispoziţii ce-i clocoteau în sânge. Atunci vedeam cum un întreg zaiafet de ifose era interpretat de o singură fiinţă pe mai multe roluri, Maria fiind când o sobră fiinţă cu pretenţii mondene, când o cocotă strâmbându-se languros la un amant imaginar, când o mironosiţă deocheată plesnind de mofturi vestimentare. Cu timpul mi-am dat seama că momentul acela de graţie când, ruptă de convenţii şi dezbărată de inhibiţii, se deda unei sarabande de gesturi frivole, însemna pentru ea o regăsire în plan intim a fiinţei pe care era silită s-o părăsească în fiecare zi spre a ieşi în lume. Acum, *mulier*

domina lăsa locul lui *mulier aesthetica*[50]. Şi atunci, ca pentru a nu-şi pierde identitatea, Maria recurgea cu devoţiune la acest ritual frivol de probe vestimentare, spre a-şi aminti că, în intimitatea ei, rămăsese aceeaşi himeră înzestrată cu unicul privilegiu de a se simţi nemaipomenit de bine într-un trup de femeie.

Irina (*mulier fornicată*)

Nu e fiinţă care să nu aibă un motiv secret în numele căruia să fie încredinţată de superioritatea pe care o are asupra semenilor. În cazul Irinei, în suflet îi dospea certitudinea că ascendentul îi venea din sângele de voievozi pe care strămoşii ei îi întruchipaseră. De câteva ori mi-a mărturisit, cu mina că îmi împărtăşește o mare taină, că are dovezi genealogice că stră-străbunicii cârmuiseră Moldova înainte de fanarioţi. Gândul originii princiare îi insufla o ţâfnă tenace, pe care i-o recunoaştem nu doar în semeţia cu care îşi împingea bărbia în timpul mersului, dar mai ales în cruzimea cu care judeca delăsarea democratică a plebei bucureştene. Şi cum nu puteam decât să-i dau dreptate, o priveam ca pe o mlădiţă de os domnesc care se rătăcise în turbulenta pegră a capitalei.

Şi cum sângele apă nu se face, nici pofta ancestrală spre oficiul symplegadic nu îi scăpătase odată cu trecerea generaţiilor. Irina era o nesăţioasă în sens fornicator, dornică de *sparagmos* precum o lebădă ahtiată după unduirea valurilor bezmetice. De altminteri, dacă ar exista o scală a nesaţului după amor spintric, pornirile

Irinei ar fi extins vârful ierarhiei, până într-atât de năvalnică îi era pofta de a intra în joc symplegadic, iar felul prompt, de-a dreptul nărăvaş cu care dădea glas nevoii de *actus* îi împrumuta aerul unei posedate cronice, în mintea căreia nici altă preocupare nu avea întâietate. Era o răstoacă cu nămol aşteptând mugetul încins al cohortei de bivoli. Doar o elementară pudoare mă împiedică să enumăr arsenalul de acte prin care îşi mulţumea imboldul pornit din athanorul labios. Mintea mă

50 Femeie estetică (lb. latină).

duce spontan la o meduză înlănţuindu-şi hulpav tentaculele în jurul trunchiului pregătit s-o răstoarne. Felul precipitat cu care se arunca în încleştare avea o tentă tăioasă, un fel de zvâcnet nărăvaş a cărui tensiune se prelungea în maniera pripită cu care gesticula în public. Când îi tachinam impulsurile, o numeam Hippolyta, al cărei sens etimologic e de „cea care dă drumul la cai”. Când lua răsuciri calide de fiinţă dornică de zguduiri, o înţepam drastic: „Iar vrei să dai drumul la cai?” De atunci a da drumul la cai însemna scoaterea geamătului de împlinire sub coviltirul cărnii arzânde.

Ţâfna boierească îi ţâşnea în cutremurul trupului, căci Irina vorbea cu braţele, repezindu-le din cot în toate direcţiile, ca pe nişte cângi ascuţite cu care tăia aerul sub ochii speriaţi ai interlocutorului, care, copleşit ca sub un asediu intens, se retrăgea într-o defensivă politicoasă, conştient că orice replică nu ar fi făcut decât să întărite mai mult năvala cângilor. Am trăit eu însumi acest soi de încremenire, un fel de paralizie care îmi turna plumb în vine şi care mă preschimba într-un ins inert, inapt de a mai reacţiona la aplombul torenţial pe care Irina îl scotea din gură. Căci dacă mâinile făceau tumbe nervoase spre a-i ilustra gândurile, gura se pornea într-o vijelie de expresii culte, rod al sutelor de ore petrecute la Biblioteca Metropolitană din Piaţa Amzei, unde zilnic îşi făcea oficiul de lectură în tipar umanist, ca sub puterea unui legământ ce consfinţea că viaţa avea să-i fie legată de litera cărţilor. Apetitul acesta livresc i-a conferit în timp o minte cu ştaif umanist, Irina fiind o încântătoare vorbitoare pe teme insolite, de la esoterismul lui Vasile Lovinescu la obscuritatea lui Rudolf Steiner, de la ascetismul lui Mishima la emfaza lui Gombrowicz. Singura condiţie era să poţi răbda torentul de limbuţie sub care te îneca implacabil. Irina era o zvârcolită prin excelenţă, o contorsionată ale cărei spasme lăuntrice se traduceau prin acea nervozitate de biciuşcă plesnitoare ce culmina în fluturări de mâini şi în răpăiri de vorbe. Sub piele o colcăială febrilă îi împungea articulaţiile. Vorbea cu

emfază meridională, cu o mină zbuciumată şi cu un argou cult, presărat cu distincţii fine, ca cea dintre lubric şi lasciv, sau cea dintre aleator şi arbitrar. Şi azi, când mă silesc a-i da un contur idiopatic, nu o pot desprinde de aceste două perechi de pseudosinonime.

Când am cunoscut-o, părul sârmos şi lung îmi inspira o gorgonă citadină din firea căreia impulsul crimei dispăruse pentru a-i lăsa loc, nestânjenit şi slobod, apetitului fornicator. Ca orice cititoare abstrasă, a cărei minte îi fusese copleşită de interesul livresc, se îmbrăca cu o lipsă de gust specială, pe care o însoţea cu nevoia avidă de a primi confirmări că arată bine, când de fapt predispoziţia planturoasă, pe care i-o puteai intui după lăţimea bazinului şi după opulenţa pieptului, o punea în condiţia nefericită a unei fiinţe căreia nicio haină nu-i cădea bine. Orice efort de acoperire a handicapului dat de robusteţea unui corp larg îmi sporea impresia că am în faţă o fiinţă nedreptăţită din raţiuni osoase. Nu avea niciuna dintre cele trei însuşiri – oase subţiri, debilitate musculară şi aer neajutorat – care asigură şarmul de a doua instanţă a femeilor, cum nu-l avea nici pe cel de primă instanţă, şi anume timbrul ieşit din găoace nativă. În schimb, avea şarmul unei a treia instanţe, cea a fermentului copios.

Irina nu era frumoasă, nici nurlie, în schimb era în mod implacabil o nubilă focoasă, înzestrată cu val piroclastic. Când am cunoscut-o, la 18 de ani, fatalitatea osoasă nu izbucnise încă, de aceea masivitatea pe care avea s-o capete mai târziu nu-i invadase făptura, cu toate că înclinaţia spre lăbărţare se putea ghici. Oricum, la 18 de ani, gâlgâirea sângelui de nubilă coaptă îi dădea un farmec de felină în răsuciri, o gâlgâire a cărei intensitate izgonea impresia aceea stânjenitoare că sub ochi ţi se mişcă o tânără focă a cărei piele, peste peste câţiva ani, avea să ia proporţii sumbre.

Există un moment în evoluţia unui om când, dintr-o singură privire, îi poţi prevedea viitorul biologic. E perioada aceea scurtă din timpul adolescenţei când, mai

înainte ca semnele maturităţii să se fi instalat, poţi ghici tiparul în care i se va încadra corpul. Uneori îi poţi intui conformaţia trupului, alteori amprenta fizionomiei, şi alteori devierile temperamentale. În cazul Irinei, îi puteam lesne anticipa scheletul călos crescând într-un trunchi masiv de forme copioase. Nu avea nimic din gracilitatea longilină, uscată şi plată, a unei femei sulegete. Frumuseţea pe cale de ecloziune a amforei delicate ascundea revărsarea aceea obeză cu care trecerea anilor avea să-i umple fiinţa. Şi aşa cum orice om are vârsta arterelor sale, tot aşa femeia are un talent ce îi vine în prelungirea formei trupului. Tipul acesta de premoniţie, deşi presupune netăgăduite delicii secrete, căci e o plăcere să poţi prevedea cum anume va evolua, ascunde numeroase amărăciuni. Eşti ca un ghicitor în auspicii care vede deja neîmplinirile, eşecurile sau gesturile nefaste la care îi poate împinge forma trupului pe oameni.

Şi cum mult mai uşor e să anticipezi abaterile de la tipar decât cazurile de înflorire normală, eu, privind-o pe Irina, îi întrezăream compătimitor expansiunea adipoasă. Căderea îi era înscrisă în oase, iar trupul nu făcea decât să emită semnale premonitorii. E revoltător cât de trecătoare poate fi uneori înmugurirea unei nimfe. Ea pare normală şi bine zidită în aspectul ei fraged, dar ceva în înfăţişarea ei, în aura psihică sau în licărul privirii îţi spune că faza declinului s-a declanşat. E ca în cazurile acelea când vezi dintr-odată ceea ce mai târziu se va petrece pe îndelete. La predispoziţia funestă de ordin planturos s-a adăugat patima dulciurilor, a căror pacoste i-a venit de hac şi ultimei tresăriri de farmec pe care trupul i-l mai păstra, Irina ajungând în câţiva ani să-şi topească intelectul într-o baie de grăsime, cu stingerea licărului de isteţime pe care îl avusese atunci când o întâlnisem.

Dar cum apoteoza unei femei, oricât de efemeră, poate fi luată drept un episod de sine stătător, îmi îngădui să ignor fanarea de mai târziu, de aceea lunile pe care le-am petrecut cu ea au avut accentul unei desfătări docte. Cultă până la pragul erudiţiei bolnăvicioase, Irina era un

colportor frenetic de motive excentrice, de aceea dialogurile cu ea, când nu sfârşeau în monolog bezmetic, avea spinul acela de incitare pe care îl dă ciocnirea cu o

— A A

minte cu bâzdâc cultural. Pe deasupra, doctă fiind, Irina era în deplinătatea dârei de farafastâc zemos ce-i răzbătea din piele, întruchipând, chiar numai pentru scurt timp, o reuşită de speţă rară, tocmai prin clocotul de chemări spintrice. Răstoaca cu nămol aburos îşi chema ceata de lemuri. Prin ea am înţeles cât de subtilă poate fi înrâurirea culturii asupra minţii de nimfă: cu cât o femeie este mai cultă, cu atât înclinaţia spre clocotul hedonist creşte. Altfel spus, între gradul de sporire a imaginaţei prin lectură şi puterea de a resimţi ghimpele plăcerilor ilicite pe care tot imaginaţia le-a anticipat este o relaţie directă. Cu un grad de reflexivitate peste medie, Irina excela în fantezie, a cărei supapă erau chiar desenele pe care le întocmea năvalnic, dintr-un zvâcnet aproape compulsiv, rezultatul fiind un caier de forme răscolite, încrucişate, încălecate, ca într-o cavalcadă de răsuciri ce oglindeau fidel vârtejul ce-i bântuia mintea. Din devălmăşia portretelor în cărbune pe care le întocmea cu viteză de caricaturist puteai ghici perturbaţiile ce-i cloceau în vine. Pulsaţia din viscere ieşea la iveală sub forma spasmului din crochiuri.

Când de la crochiuri încolăcite trecea la gesturi directe, Irina avea obiceiul odios de a se dezbrăca spre a aştepta mângâieri, fără a bănui că ultimul lucrul pe care mi-l doream era să-i contemplu goliciunea, în al cărei spectru nud anticipam creşterea planturoasă, moment în care, golit de dorinţă, îmi venea să întorc capul. Din cele trei acte fundamentale care alcătuiesc principiul anancastic al femeii – primire, zvârcolire şi acoperire –, Irina îl încălca pe al treilea, dezgolindu-se dizgraţios din dorinţa de a fi dorită, ba chiar mângâiată, când de fapt exhibarea acelui nud mă umplea de o silă rapace, al cărei tăiş era atât de vădit încât, jignită în filotimia de tânără avidă de mângâieri, se contorsiona într-o înşurubare de om

lezat. Reacţia imediată era tergiversarea, întoarcerea spatelui şi refuzul dialogului, cu păstrarea unei tăceri încăpăţânate, al cărei rost era să-mi întărească convingerea că, lipsit de tact cum fusesem, săvârşisem o mojicie. Atunci, mofluză ca un cer vânăt înaintea furtunii, căuta un pretext spre a-şi descărca năduful, şi de obicei victima predilectă era pisoiul pe care îl culesese de pe stradă, pe care îl mototolea sadic ca pe un ghemotoc de cârpă, pentru a-l arunca apoi în aer, privind furioasă mlădirea cu care felina se redresa aterizând pe patru labe. Când îi lipsea pisoiul, cearta izbucnea crâncen, şi în acele clipe de stenahorie Irina mă golea de energie, sugându-mi vlaga până la a-mi da o afaniseală cronică, de fiinţă al cărei plictis îmi venea din epuizare. Alături de nicio altă femeie nu am simţit o mai acută nevoie să zac ca faţă de Irina, al cărei val piroclastic o preschimba într-o veritabilă fiinţă absorbitoare. Irina era prin excelenţă un focar de absorbţie vampirică.

Oricum, rămâne memorabilă stăruinţa cicălitoare cu care îmi cerşea asigurări că arată bine, ba chiar că e apetisantă, de parcă singură, când se privea în oglindă, nu ar fi putut întrezări că, sub unghiul proporţiilor, soarta îi fusese ingrată, condamnând-o la o excrescenţă perpetuă. Şi totuşi, în pofida carenţei celor două straturi de şarm incipient (al timbrului şi al proporţiei), Irina avea o frământare a cărei arşiţă din pori o simţeam în surescitarea pe care mi-o provoca simpla ei prezenţă, atâta doar că era o incitare de ordin cultural, ivită din arta cu care îşi ploconea mintea în faţa lexicului, rezultatul fiind croirea unor expresii ce-i purtau pecetea. E

un alt fel de a spune că peristaltica limbii îi depăşea tectonica trupului, Irina fiind încântătoare în vorbă şi prozaică în amănunte somatice. În plus, Irina suferea de o sinestezie mirabilă, acea încălecare a simţurilor graţie căreia fiecare senzaţie tactilă sau gustativă o asocia cu o culoare, ba mai mult, reuşea o bizară alianţă între emoţie şi nuanţele cromatice, şi nu mică mi-a fost stupoarea când mi-a mărturisit că, în cursul climaxului din *actus*, vede un

albastru senin, cu o tentă deschisă ca pe peretele de est de la mănăstirea Voroneţ, amănunt care mi s-a părut atât de bulversant că de atunci nu încetam să-i tachinez aplombul spintric întrebând-o aluziv: „Nu cumva vrei un albastru de Voroneţ?” A trăi un albastru de Voroneţ era totuna cu a „da drumul la cai”, şi astfel bezmetica de Hyppolita căpăta o nuanţă cernită de maică monahală.

Neastâmpărul din viscere avea darul de a o predispune spre accidente, cum s-a întâmplat când, urcându-se pe o trotinetă pe care o împrumutase de la o colegă, a reuşit să-şi ia avânt pentru ca imediat, dezechilibrându-se, să cadă cât era de lungă pe trotuar. Căderea nu a fost lentă şi nici însoţită de gesturi de amortizare a şocului, de aceea Irina s-a prăbuşit ca o pasăre împuşcată, plesnindu-şi cu zgomot genunchii de asfalt, pentru ca apoi să-şi zdrelească cotul pe care aterizase într-o rână. Când am văzut-o prăvălindu-se, cu faţa schimonosită de durere, mi-a îngheţat sufletul, la compasiune adăugându-se strângerea de inimă că asistasem la un fenomen cu totul inestetic. E ceva cu totul dizgraţios în căderea neaşteptată a unui trup de femeie, cauza stând într-o necoordonare drastică a mişcărilor. Vezi cum un angrenaj de articulaţii, lipsite de simţul echilibrului, îşi împrăştie membrele într-o debandadă biciuitor de respingătoare, dizarmonia înfigându-ţi-se în creier, din cauza impresiei de calamitate cu neputinţă de corectat. O femeie căzând e o cacealma sinistră căreia nu-i poţi atenua hidoşenia, şi asta fiindcă tot edificiul cochetăriei se spulberă într-o clipită, lăsând-o dezarmată şi mai ales neputincioasă în încercarea de a-şi acoperi slăbiciunea. E vorba de neputinţa de a-şi ascunde priveliştea lui *disjecta membra*[51].

Altă dată i s-a rupt tocului cizmei, când tocmai ne pregăteam să intrăm într-o biserică al cărui cor liturgic ne atrăsese prin boxele scoase în curte. Schiloadă ca un cocostârc căruia i se retezase un picior, Irina, străduindu-se să-şi păstreze echilibrul, păşea măturând aerul cu

51 Membre risipite (lb. latină).

mâinile, în vreme ce piciorul a cărui cizmă rămăsese fără toc şi-l trăgea ca pe o coasă cu care reteza aerul din jur. Impresia era de fiinţă atinsă de o stângăcie bătând spre handicap, şi nici astăzi nu m-am scuturat de trauma pe care mi-au dat-o minutele de clătinare hidoasă în cursul cărora am însoţit-o până la cel mai apropiat taxi. Mă simţeam ca un sanitar purtând de grijă unei infirme de prezenţa căreia nu ştia cum să scap mai repede.

Nicio secundă nu am de gând s-o judec moral pe Irina. De altfel, a încerca să judeci etic o femeie este mai mult decât o impietate, este o imposibilitate logică. Am morală numai acolo unde o viaţă capătă direcţie din interior, în numele unei finalităţi de ordin spiritual. Sau altfel: am morală acolo unde o aspiraţie cu bătaie ideală tinde să-mi dea un vector al vieţii. Un zeu, un model sau un ideal sunt genul de entităţi care pot da impuls unui destin. Numai că, dintre cele trei, femeia are apetit doar pentru zeut în tripla ipostază de Dumnezeu, bărbat şi copil. Primul mută discuţia în plan mistic, pe când ceilalţi doi, fiind exteriori femeii, nu pot fi scop interior în stare a configura o viaţă morală. Sună cinic, dar o nimfă nu are idealuri, doar visuri şi ambiţii, iar acestea din urmă intră sub jurisdicţia unei psihologii elementare, din care verdictele morale sunt excluse. E de prisos să amintesc că resping morala bazată pe norme, formă jalnică de perpetuare a iluziei că sensul vieţii poate fi dat de reguli constrângătoare. Da, regulile te constrâng, dar ele nu-ţi arată busola, al cărei ac atârnă mereu de unul din cele trei elemente pe care le-am pomenit: zeul, modelul, idealul.

De aceea, chiar dacă e un artificiu politicos ca, vorbind despre calităţile unei femei, să-i atribui imediat însuşiri morale, logica acestei cărţi mă împiedică s-o fac. Sub unghi moral, Irina era un haos a cărei finalitate nu putea veni decât din afara ei, caz în care morala ca exigenţă izvorâtă dintr-o imperativ interior (fie el model, ideal sau zeu) nu i se potrivea. Dacă aş lăsa o nimfă să-şi închege singură coerenţa fiinţei, aş fi martorul unei creşteri anarhice prin suprapunere de determinaţi!

ocazionale, rezultatul fiind un amalgam de însuşiri căzute anapoda. Cauza am spus-o sub felurite forme: femeia nu are idealuri, ci doar visuri de conjunctură. Gândirea ei este fie reverie, fie calcul rece. Ea poate fi idilică, mistică sau pragmatică, dar morală niciodată, fiindcă îi lipseşte autonomia unei gândiri logice. Cu alte cuvinte, ea este osândită să fie pendinte de reperele etice pe care le ia din afară, în funcţie de epoca în care trăieşte. Dacă e credincioasă, zeul ei e luat din confesiunea căreia îi aparţine, dacă nu crede, atunci îşi mărgineşte devoţiunea la ceilalţi doi zei: bărbatul şi copilul. În replică, bărbatul poate face din ea o muză (madona cu rost inspirator) şi nimic mai mult, şi asta pentru că în mintea unui silen nu există idealuri sau modele de natură feminină. Când un bărbat îşi face icoană dintr-o femeie, şansa de a capitula sub forma unei delăsări cu iz bolind e exponenţială. Şi dacă icoana e ipostaza intuitivă a transcendentului, mi se pare firesc ca femeia, netransmiţând spirit, să nu poată fi prinsă în chenarul unui lemn canonic.

Şi mai e nevoie de un accent: adevărata muză se adresează intelectului unui satir, nu imaginaţiei lui. Aţâţarea fanteziei e semn că pancraţiul epidermic nu s-a încheiat. Tocmai de aceea la începutul cărţii spuneam că, sub unghi liric, rostul femeii e să fie muză după ce a încetat să fie metresă. Puterea unei muze stă în tensiunea cu care nurii ating intelectul unui bărbat a cărui imaginaţie s-a stins de mult. Din acest motiv, cartea aceasta e reverberarea în intelect a unor muze care mi-au dat mandatul amintirii lor. Este ceea ce spuneam la început: nu există delegare din partea unei femei, ci doar transmitere de nuri sau mandatare prin amintiri.

De la Irina am înţeles că trăsătura predilectă a mimicii unei femei este surâsul. Unde am un zâmbet, acolo am o femeie. Cum, tot la fel, unde am un rictus de scârbă, o grimasă de dispreţ sau schimă de oroare, acolo trebuie să dau peste un chip feminin. Şi pe cât de cuceritor poate zâmbi, pe atât de schilav poate râde o nimfă. Femeile nu ştiu să râdă. Hohotul de veselie le este contraindicat

întrucât excesul de vigoare pe care îl cere râsul nu li se potriveşte. Râsul, cu rostogolirea lui de sacadări răstite, le preschimbă în fantoşe imitative ale atitudinii falnice. Iar o femeie falnică e o greşeală a naturii, căci semeţia în atitudinea râsului e prerogativa silenului. Falnicul e opusul cochetului, semeţia exclude sclifoseala. Nu am întâlnit nicio femeie al cărei râs să-mi sune convingător, cum nu am am întâlnit niciuna al cărei surâs să nu aibă virtuţi de transfigurare în flirt. Atuul femei e surâsul, handicapul ei e râsul. Irina nu putea să râdă, emiţând o cascadă de rafale chiţcăite, precum o şarjă de ţiuituri afone, în care gâtul i se îneca într-un torent de stridenţe neavenite. Şi pentru că în chip obscur presimţea că râsul o pune într-o lumină penibilă, îşi ducea mâna la gură spre a acoperi sursa piuiturilor, şi atunci efectul era biciuitor: vedeam o cadână cu forme promiţătoare cum se zgâlţâie în ritmul unor ciripeli de vrabie leşinată. După ce isprăvea de râs, îşi trecea limba peste buze într-o manieră repezită de viperă pofticioasă. Vedeam o limbă ofidiană plescăind libidinos, precum în desenele cu iz sardanapalic pe care tot ea le schiţa.

Pe deasupra, Irina avea obiceiul odios de a cânta cu glas tare şlagăre la modă, atâta doar că o făcea în falset, cu o octavă mai sus, dar cu o voce de cap atât de piţigăiată încât un şuierat ascuţit îmi irita urechile. Vocea de cap era un simptom al necomunicării între minte şi viscere. Irina era cerebrală în chip dizgraţios atunci când cânta şi viscerală în mod spintric când poftea la amor. La cele două stridenţe (handicapul hilar şi ascuţimea vocii de cap) se adăuga tabietul, moştenit de la bunica din partea mamei, de a folosi cu încăpăţânare un parfum cu un iz bătrânesc, al cărui buchet de mosc îmi sugera bătaia veştedă a unor aripi de molie, căreia naftalina, în loc s-o ucidă, îi mărise puterea de a roade haine vechi. Moscul acela era atât de insidios încât nasul îmi era lovit de o miasmă leşioasă, grea şi anevoie de suportat. Cu greu am putut s-o fac să se răzgândească, spre a renunţa la tortura olfactivă la care mă supunea. Inflexiuni dulci dintr-un buchet olfactic odios

sunt semn de grobianism patent. Descinzătoarea din neam de domni prefanarioţi suferea de indigenţă olfactivă: pur şi simplu nu simţea că emană un miros deplorabil. Cu acest prilej am înţeles adevărul dur al dictonului: *mulier turn bene olet, cum nihil olet*[52].

În schimb, Irina excela în mers. Când o însoţeam în plimbările prin Parcul Carol, Irina îşi scutura părul şi îşi repezea bărbia în faţă, cu acelaşi gest instinctiv prin care orice femeie se străduieşte să pună ordine într-o ţinută ce i-a scăpat într-o clipă de neatenţie, pentru ca apoi, cu aplombul ritmic al unui robot, pornea înainte, asemeni unei umbre ce se mişca doar graţie forţei de atracţie izvorâte din ea. Nu avea nimic din cochetăria studiată a femeilor ce îşi fac din frumuseţe garanţia psihică a siguranţei de sine. Avea un mers cu adevărat neobişnuit, lipsit de orice urmă de elasticitate jucată şi de orice undă de legănare afectată. Paşii ei lăsau impresia că în faţa mea se mişca un om fără genunchi, ale cărui singure articulaţii active erau cele ale bazinului, picioarele mişcându-se ritmic şi sacadat direct din şolduri, printr-o lege a dinamicii articulare ce scăpa explicaţiilor fiziologice. Păşea sacadat, aruncându-şi picioarele în faţă într-o atitudine ambulatorie de mers militar, şi totuşi impresia pe care o lăsa nu era de balerină ţeapănă, ci de zbatere silnică a unei fiinţe căreia lumea fizică în care trăia îi pusese condiţia nemiloasă şi aspră de a se deplasa printre oameni în modul chinuitor al posturii bipede. Tălpile şi le repezea înainte cu acelaşi

*

gest zvâcniţi iscat parcă dintr-o laxitate inexplicabilă a unor glezne prea astenice ca să poată înfrânge presiunea aerului. Iar ce-mi sărea în ochi era farafastâcul din şolduri, un soi de sclifoseală amorţită ce trecea în încheieturi, spre a-i împrumuta aerul unei păpuşi împiedicate, dar o păpuşă de ale cărei umori calde nu mai încăpea aerul.

Odată, mergând în vizită la o pereche de cunoscuţi, am urcat împreună scara unui bloc. O priveam din spate

52 Femeia miroase bine atunci cînd nu miroase deloc (lb. latină).

cum păşea pe trepte. Purta o pălărie cu boruri largi, pe care o ţinea cu mâna ca pentru a nu-i cădea de pe creştet, şi cu braţul ridicat deasupra capului, îşi împingea anevoie gleznele pe trepte, în vreme ce farafastâcul din şolduri tresălta sacadat, într-o clătinare ce elimina orice unduire. În loc să fie o amforă unduindu-se mlădios, părea o odasliscă ameţită înaintând penibil pe treptele sordide ale unei scări de bloc. Nicio legănare, nicio unduire, doar un pas cadenţat ce nu avea nevoie de genunchi pentru a înainta. Mersul ei nu era dezarticulat, ci pur şi simplu nearticulat, zbatere apoplectică de membre fără balamale însoţitoare.

Când cinam în apartamentul din Pitar Moş, îmi mărturisea cât de mult îi plac venele mele umflate de la mâini, în turgescenţa cărora vedea un semn al virilităţii în galop, iar eu la rândul meu le priveam uimit, încercând să regăsesc semnul fascinant al vigorii de care îmi pomenea, numai că pupila nu-mi era făcută spre a percepe evidenţa unor trăsături în care vedeam cel mult un simptom de decrepitudine. Ochiul ei era predispus spre alte motive de atracţie, distingând o virtute acolo unde eu vedeam un chilipir, ba chiar o stigmă a vârstei încărunţite.

La începutul unui decembrie umed, am dat o fugă pentru câteva zile la Sovata. Cum sărbătorile de iarnă nu începuseră, ştiam că vom da peste o staţiune vacantă, tocmai nimerită pentru a găzdui o pereche dornică de singurătate. Era o iarnă cu precădere ceţoasă, mai ales de când încălzirea vremii eliminase ninsorile la începutul lui decembrie, şi intervalul acesta îl percepeam amândoi ca pe o perioadă de oţiu simandicos, atins de o letargie surdă. De fapt plutea o boleşniţă ca o picotire, ca o mică stricăciune cu iz letargic, un soi de sfârşeală prevestind încheierea unui ciclu. Mai mult, simţeam nevoia de scufundare în ceva protector, ca într-o plasă cu falduri vâscoase. După cazarea la vilă în care, în afară de recepţioneră, niciun suflet nu părea să facă umbră locului, am plecat într-o raită de recunoaştere a împrejurimilor. Se întuneca repede, la orele 16 ale amiezii lumina dădea

semne de abdicare, şi nu am apucat decât să intrăm în parcul din spatele lacului cu apă termală, a cărui suprafaţă stătea într-o linişte împietrită. Nu ninsese, pe pământ un firav strat de brumă acoperea aleile, iar în aer stăruia o umezeală deasă, ca după ploaie. În parc, după o sută de metri, o pereche de căprioare au trecut încordate pe lângă noi, într-o tăcere de cristal îngheţat. În clarobscurul amurgului, păreau năluci speriate amuşind pericolul. Şi atunci s-a lăsat ceaţa, ca o perdea de aburi ce ştergeau conturul copacilor. Căprioarele luaseră ele însele o înfăţişare de umbre descărnate. Lăsarea ceţii se făcea prin insinuare, graţie unui dozaj subtil de particule, şi fără să apucăm să ne dezmeticim, ceaţa ne înconjurase deja. Până acum nu fusese deloc, iar în clipa următoare era peste tot. Înainta sub formă de fâşii înguste şi de franjuri delicaţi, dar niciodată în

front compact. Atunci am intuit fenomenul lubricităţii, pe care de altminteri mi-l împărtăşise şi ea, când îmi amănunţea distincţia dintre lubric şi lasciv. Irinei îi repugna lubricul şi îi pria lascivul, dar nu teoretic, ci constitutiv. Iar dacă între noi era o inadecvare de fond, ea descindea tocmai din spiritul acestei distincţii.

Tot ce e insidios şi alunecă pe tăcute e semnul patognomonic al lubricităţii. Un fenomen e lubric dacă e alunecos, greu sesizabil şi confuz. De pildă, ploaia mocănească sau lăsarea serii sunt fenomene prin excelenţă lubrice. Numai o degradare treptată a cuvântului a făcut ca insinuarea lubrică să fie sinonimă cu mâzga obscenă, în realitate, lubricul surprinde forma glisantă a desfăşurării unui fenomen, derularea lui discretă până la evanescenţă. În rest, nimic nu e mai puţin obscen ca ceaţa. Luxura dorinţelor nu face casă bună decât cu soarele şi căldura. Promiscuitatea, mi-a spus Irina, nu s-a putut naşte decât în capul meridional de sorginte orientală, în niciun caz în spiritul nordic stăpânit de penumbra ceţii. Lascivitatea înseamnă neastâmpăr cronic, agitaţie perpetuă, şi de aceea a fi lasciv e vocaţie levantină, de temperamente

arzânde. Iar Irina era prin excelenţă întruchiparea unei stihii lascive. Neastâmpăr năvalnic urmărind cu ardoare un singur deznodământ: oficiul symplegadic. Eu, dimpotrivă, eram lubric, alunecos prin felul flegmatic de a întâmpina viaţa. Şi când un lubric se întâlneşte cu un lasciv, urmarea e o coliziune de pe urma căreia trauma e inevitabilă.

În plus, amestecul acela de ceaţă şi întuneric din parcul Sovatei avea un iremediabil efect ominos. „Ominos" însemnând: ceva ameninţător care vine dinspre tenebre, cu presentimentul obligatoriu al iminenţei unei nenorociri. Era apropierea a ceva înfiorător, era stihia din poezia *Erlkönig* a lui Goethe. Cu fiecare femeie de care m-am legat am trăit la un moment dat un fenomen ominos de tip *Erlkönig*. În ceaţa aceea de la Sovata nu existau clarităţi, doar entelehii iraţionale. O astfel de ceaţă incita imaginaţia, sugerând pragul misterului întunecat, nu concupiscenţa soioasă a naturilor scabroase. Şi astfel, acolo, în parcul de lângă lacul termal, am avut parte de un act spiritual. Căprioarele trecuseră pe lângă noi înconjurate de un halou imprecis, având ceva din tivul zdrenţuit al strigoilor. Molipsiţi de lubricitatea ceţii, ne-am grăbit spre vilă, atinşi de o patimă inexplicabilă, pe care numai apăsarea franjurilor de abur ni-l dăduse. De atunci sunt convins că am o natură nordică, atrasă de tenebre. De aici şi repulsia faţă de religiile care s-au născut în Orient, locul luminii strălucitoare, toate fiind o formă cverulentă de a reduce misterul la un pomelnic de îndemnuri aberante.

Irina, energumenă cum era, nu agrea ceaţa. Atunci ne-am dat seama de inadecvarea adâncă dintre noi. Era prea impulsivă, neodihnită şi certăreaţă pentru a se simţi în elementul ei într-o umezeală rece. Irina voia temperatura înaltă, care e condiţia prin excelenţă a agitaţiei, spiritul ei cerea fierbinţeală şi neastâmpăr, nu meditaţii răscolitoare în vârf de munte sau pe aleile unui cimitir. În vreme ce mie ceaţa îmi insufla reculegerea bufniţei în timpul nopţii.

Stofa unui om ţi-o arată atracţia sau repulsia faţă de

ceaţă. Cine e stingher până la indispoziţie în mijlocul ceţii e o natură fie lascivă cu predispoziţii artistice, fie o fire neglijentă cu înclinaţii spre dezordine. În schimb, o fiinţă care se simte relaxată şi expansivă pe timp de ceaţă e un spirit viguros cu imbold speculativ, un taciturn cu intuiţii ominoase. Guralivii (cei care au *lingus factiosus*, limbă harnică) nu vor avea nicicând presentimentul tainei ce răzbate din atmosfera ceţii. Trebuie să fii fotofobic şi taciturn ca să poţi intui frumuseţea ceţei. Şi cum doar eu eram fotofobic, alegerea colţului acela de staţiune montană din raţiuni de claustrare faţă de *turba gentium*[53] nu fusese un gest inspirat. Puţinele zile câte am stat acolo au fost un fiasco: în loc să ne amestecăm muchiile, ne-am încrucişat veninurile, într-un război de orgolii ciupite.

În virtutea unei deprinderi pe care mi-am cultivat-o de-a lungul timpului, dar căreia nu-i pot da altă explicaţie plauzibilă decât aceea că frumuseţea unui tablou nu se dezvăluie decât în prezenţa unei femei copioase, obişnuiesc să merg la Muzeul de Artă din Bucureşti în compania unui câmp de nuri. Când am invitat-o pe Irina la expoziţia de pictură românească de la etajul al doilea, era o zi de toamnă posomorâtă, tristă ca priveghiul la catafalcul unui duşman. Atunci, în sălile muzeului, mi-a fost dat să străbat succesiunea paşilor din care e alcătuită o trăire de ordin spiritual şi, ca întotdeauna când e vorba de un act spiritual, nu îmi pusesem în intenţie să am parte de aşa ceva. Eram la etajul doi, tocmai trecusem de secţiunea dedicată lui Luchian, când, ajungând în dreptul unui tablou de Andreescu, una dintre acele pânze banale care înfăţişează un anost colţ de pădure îngălbenită, m-am îndepărtat câţiva metri de perete şi am încetat să-i mai dau atenţie. Uitându-mă în jur, am simţit bizareria locului, curăţenia sălii, ba chiar liniştea ei şi pe deasupra absenţa oamenilor, până şi femeile însărcinate cu supravegherea vizitatorilor dispăruseră, şi atunci, într-o fracţiune de secundă, am perceput lipsa totală de paraziţi din ambianţă. Eram înconjurat de o linişte de mormânt, atâta doar că mă

53 Amestecarea neamurilor (lb. latină).

aflam într-o incintă sobră dedicată artei cromatice, şi atunci mintea mea, scăpată de iritări intempestive, a resimţit prezenţa Irinei în mijlocul sălii şi o recunoştinţă lină mi s-a strecurat în suflet, un soi de tihnă pe care mi-o dădea gândul că silenul nu e singur în contemplarea tablourilor, pentru ca apoi atenţia să-mi alunece de la noi spre tabloul pe care încetasem să-l mai scrutez.

Şi atunci s-a petrecut răsturnarea: tabloul pe care l-am regăsit nu mai era acelaşi, fiindcă nu mai arăta un colţ anodin de pădure într-o toamnă smeadă, ci înfăţişa lumina unei păduri ce purta în mod vădit dispoziţia pe care ambianţa mi-o dăduse, la care se adăuga tihna indusă de prezenţa Irinei, şi astfel, fără niciun merit ivit dintr-o intenţie expresă, am împrumutat tabloului tuşele spiritului meu, de parcă un penel secret mi se zbătea în creier. M-am întors către Irina şi i-am spus: „E o plinătate de concept în coaja copacului, nu ar mai lipsi decât o nimfă culcată lângă trunchi pentru a-i întregi armonia”. S-a uitat la mine cu licărul de nedumerire cu care priveşti un ţicnit, dar nu era momentul să-i explic asociaţia de idei. Percepeam pădurea lui Andreescu cu o acuitate pe care nici dacă m-aş fi aflat într-o pădure adevărată nu aş fi avut-o, pentru bunul motiv că starea venea din acea izolare de lume ce dă subiectului putinţa de a se simţi pe sine prin intermediul obiectului, fără nicio injurie venită dinspre mediu, iar eu atunci mă simţeam pe mine cu o claritate acută prin mijlocirea tabloului lui Andreescu, şi mă întreb ce s-ar fi întâmplat dacă, în locul lui, ar fi fost o pânză înfăţişând coasta din Balcic sau o siluetă de femeie.

Cu repeziciune mi-am dat seama că, fără să-mi propun, mintea îmi trecuse printr-un tunel în care esteticul sărise în mistic, lucru cu atât mai bizar cu cât nu aveam pregătirea pentru un asemenea salt. Ceva asemănător trăisem în şcoala primară, când, anesteziat pe o masă de operaţie, ceva din mine se ridicase deasupra mesei, oprindu-se în plafonul cu becuri chirurgicale şi privind în jos pe medicii care stăteau aplecaţi deasupra mea. Era ca o rupere prin care, ieşind din mine, vedeam ambianţa din

afară, pentru ca apoi, întorcându-mă în piele, să-mi amintesc fidel treptele prin care trecusem. La fel în Muzeul de Artă: ceva din mine se rostogolise pe o buclă regresivă, iar detaliul că rostogolirea se petrecuse în faţa unui tablou era cu totul secundar, căci tot atât de bine puteam să fiu într-un parc, într-un cimitir sau pe culoarele unei facultăţi. Era ca o rostogolire pe care numai prezenţa unei femei atinse de geniul sângelui mi-o putea da, o rostogolire pe care schematic am descris-o mereu ca pe un algoritm alcătuit din cinci paşi: pasul psihic, cel erotic, cel estetic, cel speculativ şi cel mistic. Desfăşurarea este prea importantă ca să n-o detaliez, iar de detalierea ei depinde claritatea cu care pot explica de ce prezenţa unei femei într-un muzeu poate înrâuri spiritul silenului într-un mod mult mai adânc decât o poate face simplul *actus* dintr-un dormitor.

Primul pas a fost resimţirea unei incinte ca o ambianţă prielnică hoinărelii minţii. Spiritul apare acolo unde constrângerile din afară se sting, lăsându-l să plutească în voie. De când mă ştiu am trăit sub teroarea poluării de orice fel: fonică, vizuală, toxică, umană. „Prea multul”.

În orice ipostază cotidiană mi-a maltratat dintotdeauna nervii: zgomote, efecte vizuale, noxe, mitocănie – într-un cuvânt balamucul citadin din cazanul Bucureştiului. Invariabil am făcut figura unui handicapat care nu ştie cum să fugă mai mult de larma semenilor. Iar în sala de la etajul doi din Muzeul de Artă am dat peste un loc unde coerciţia minţii prin exces de paraziţi dispăruse. În sfârşit, puteam lăsa imaginaţia ca, desprinzându-se de intelect, să alunece în pură libertate. De fapt, în sala Muzeului găsisem ceva din liniştea de criptă de la mănăstirea Cotmeana, sau din cimitirul Bellu, şi astfel schingiuitul din mine, eliberat, avea la îndemână câteva clipe spre a degusta în mod gratuit liniştea. Era tăcerea rară în care spiritul se poate îndrepta spre el însuşi, spre a se desfăta de împletirea imaginilor ce-i cutreierau mintea. Atunci am trăit la propriu în cap, uitând de senzaţii

pasagere sau de dorinţele obişnuite.

Al doilea pas a fost trecerea de la emanciparea minţii la perceperea prezenţei femeii de lângă mine, act de sesizare a unui câmp de nuri. Contează alături de cine priveşti un tablou, asculţi o bucată muzicală sau citeşti un text. Prezenţa ei îmi insufla un calm plin, de silen aflat în preajma nimfei docile, şi brusc imaginaţia mi s-a aprins ca atinsă de un ferment tare, născocind în fracţiuni de secundă imagini frământate, amestec iraţional de dorinţe furtunoase, de bulboane fierbinţi, de tumbe deşucheate, un soi de iureş pe care mintea îl percepea ca pe o procesiune la care nu lua parte, ca în derularea unei pelicule asupra căreia nu avea nicio influenţă, decât aceea de a o contempla pasiv. Bivolii încinşi aflaseră răstoaca cu nămol răcoros. Era revărsarea plină a unei satisfacţii mature, de ins pe care nicio grijă nu-l tulbură şi niciun şproc nu-l grăbeşte, un ins cu mintea slobodă într-o sală de muzeu, bucurându-se de clipa aceea suspendată când, fără nicio urgenţă în cap, putea să se răsfeţe pe seama celor două elemente care alcătuiesc miezul oricărei trăiri estetice: *verweilen*[54] şi *geniessen*[55]. Cu gândul acesta al satisfacţiei de silen egoist mi-am întors privirile spre tabloul lui Andreescu, pe care îl abandonasem atunci când, dându-mă înapoi, mă îndepărtasem de perete.

Pasul al treilea a stat în perceperea frumuseţii din tablou sub forma încărcării lui cu calmul silenului dezbărat de griji, dar totodată infatuat de constatarea că trăiam o clipă suspendată, alături de o nimfă supusă, încărcat de dispoziţia mea, tabloul nu mai era o imagine, ci era prilejul de a mă simţi pe mine, în infatuarea mea, prin mijlocirea pădurii din el, toată panoplia aceea de culori neavând alt rost decât de a-mi da prilejul de a mă vedea pe mine în copacii lui. Eu eram subiectul unei epifanii faţă de care tabloul era doar pretextul unei revărsări de satisfacţie vitală. O gratuitate cromatică venind în întâmpinarea momentului de graţie pe care mintea îl percepea în golul

54 A zăbovi (lb. germană).

55 A degusta, a savura (lb. germană).

unei incinte liniştite.

În fine, în pasul al patrulea, ca într-o înaintare obligatorie în care nu poţi schimba rostogolirea impresiilor, am strâns laolaltă cele trei stihii (ambianţa fără paraziţi, prezenţa nimfei şi pădurea din tablou), concentrându-le într-o concluzie de intelect, a cărei expresie: „E o plinătate de concept în coaja copacului, nu ar mai lipsi decât o nimfă culcată lângă trunchi pentru a-i întregi armonia”. Şi astfel fraza aceasta, care părea o aberaţie la început, era indiciul strângerii laolaltă a celor trei trăiri, cu punerea accentului pe mine însumi: lipsa paraziţilor, prezenţa nurilor şi culoarea tabloului, toate îmbinate, îmi dădeau acea ameţeală plăcută prin mijlocirea căreia mă simţeam pe mine într-o sală din Muzeul de Artă. Era îndeajuns ca unul dintre elemente să lipsească pentru ca rostogolirea în spirit prin degustarea artei să nu fi avut loc. Dacă aş fi fost singur, scurtcircuitarea pasului doi m-ar fi preschimbat într-un privitor studios ce-şi făcea din tablou un fetiş, cum se întâmplă de altfel cu mai toţi singuraticii snobi cărora arta le ţine loc de nimfă, când firesc ar fi ca arta să fie încununarea nimfei şi nu suplinirea absenţei ei.

În fine, pentru a închide bucla, trebuie acceptat încă un pas în această rostogolire, şi anume pasul mistic, a cărui incidenţă este, din păcate, infimă. Pasul ar consta în absorbirea celor patru paşi într-un punct originar din care postulezi că au ţâşnit toate, acel *origo* fiind numenul divin din a cărui diferenţiere cele patru etape mi s-au desfăşurat sub ochi. Acest *origo* e chiar unitatea mistică (bărbat şi femeie) pe care am postulat-o la începutul cărţii, unitate fără de care desfacerea prin docimazie nu ar da naştere celor zece scheme pe care mă bizui în cercetarea esenţei feminine. Cine reușește acest pas are vocaţia iubirii în ipostaza ei religioasă, cine nu poate, rămâne la treapta concluziei de intelect. Dacă aş fi iubit-o pe Irina, condiţie pe care, din păcate, nu o îndeplineam, aş fi trecut imediat în armonia iniţială a perechii perfecte, şi atunci tabloul lui Andreescu ar fi fost *punctum saliens*, factorul menit a isca

un vârtej de bucurii a căror tentă ar fi atins tensiunea unui *actus* total, în care ciocnirea symplegadică ar fi devenit inutilă întrucât ne-am fi atins deznpdământul – extazul perechii ideale – fără a mai trebui să recurgem la mişcări de excitare a imboldului erotic. Când mistica apare înăuntrul unei perechi, eroticul, ca şir de acte ce dau îmbinare fizică, îşi pierde rostul. Contopirea sufletelor se face direct, fără zbaterea intermediară a unor zgâlţâiri epidermice. E cum ai obţine *sparagmos* fără ciocnire symplegadică, iar acesta chiar e capătul spre care tinde orice tropism erotic. Numai o obtuzitate de inşi căzuţi ne face să credem că împlinirea alături de femeie înseamnă posedarea ei, când, de fapt, împlinirea cere rara îmbinare a doua suflete într-o trăire reciprocă. Eşti prin ea în aceeaşi măsură în care şi ea este în tine. E întrepătrundere umană ca replică la perihoreza ipostasurilor divine. E situaţia ideală pe care eu unul nu am gustat-o în această viaţă, de aici şi nevoia de a o postula ca pe un apogeu fără de care mişcarea speculativă din carte nu ar avea sens. Speculativul e desfacerea în momente a misticii originare, adică cercetarea pas cu pas a ceea ce se întâmplă în capul unui silen atunci când îmbinarea mistică cu femeia nu are loc. Dacă aş fi atins perihoreza mistică cu o nimfă, nu aş mai fi avut nici cea mai mică motivaţie să scriu cartea. Asta înseamnă că, făcând apologia unităţii mistice, îmi recunosc deopotrivă neputinţa de a o atinge. A specula pe seama iubirii nu o poate face decât unul care nu a cunoscut mistica ei.

Dintre clipele petrecute cu Irina, cele mai savuroase erau cele de colocviu spontan înaintea unui pahar de vin. Irina a fost singura femeie căreia i-am preţuit intelectul, dincolo de dogoarea de gorgonă devorând bărbaţii. Era un spectacol s-o privesc cum îşi agită mâinile spre a da cuvintelor o expresie convingătoare. Era ca o morişcă debitând într-un ritm febril cunoştinţe pretenţioase, de o exorbitantă preţiozitate calofilă. Imperativul a cărui încălcare echivala cu un sacrilegiu era să n-o întrerup, şi atunci Irina se arunca într-o cavalcadă de asociaţii enorme,

în cursul cărora poeţi de nişă, de care nu auzise decât ea, se întâlneau în idei cu gânditori anarhişti, pictori de un delir cromatic pe care nu-l pricepeam îşi găseau afinităţi cu programul ideologilor moderni, iar prozodia antică semăna ca două picături de apă cu stanţele nu ştiu cărui bard din îndepărtata Americă de Sud. Era în Irina un snobism desuet de fină calitate livrescă, o devălmăşie izbucnită dintr-o indubitabilă pasiune pentru litere, atâta doar că firele menite a pune ordine în *bric-a-brac-ul* de informaţii lipseau. Prin Irina mi-am dat seamă că debusolarea pe care o minte de nimfă o arată în mijlocul unei jungle de cunoştinţe se trage dintr-o debilitate mult mai adâncă, ce vine din neputinţa unei răsuciri speculative. Speculativul însemnând ce am spus deja: plec de la o unitate postulată a cunoştinţelor, desfac unitatea în secvenţe înlănţuite şi apoi caut să refac teoretic unitatea iniţială strângând la un loc secvenţele obţinute.

Sorbul de prăbuşire (punctul docimazic) al Irinei venea în prelungirea imboldului nesăţios cu care înţelegea să-şi mistuie nevoia de *actus*. Era atât de avidă de pancraţiul epidermic încât gândul că un silen ar fi putut-o respinge îi bloca exerciţiul gândurilor, provocându-i un soi de paralizie apoplectică, din care îşi revenea cu greu. Şi cum creşterea planturoasă era o fatalitate de care nu putea scăpa, nu mă îndoiesc că, odată cu trecerea timpului, acromegalia îi va fi sporit până la tortură frustrarea pe care refuzul silenilor i-o provoca. Cavitaţia minţii

Irinei a fostrodul unui vot de blam pe care îl citea în ochii bărbaţilor cărora nu le mai putea insufla niciun impuls de concupiscenţă. Cât despre mistică, ea nu se număra printre prerogativele ei.

Nu mi-o pot închipui pe Irina calmă, cufundată în reculegere tăcută, cum nu mi-o pot imagina lecuită de pornirea spintrică în virtutea căreia tropismul pentru sileni exercita asupra ei o apăsare tiranică. Irina era condamnată să tindă spre bărbaţi, aşa cum Luna e condamnată să se învârtă în jurul Terrei, sau aşa cum pilitura e osândită să

meargă spre magnet. Dar momentul de graţie şi-l atingea în cursul polemicilor în care ne certam doct în marginea unei teme culturale: cum se numea sabia lui Siegfried din piesa omonimă a lui Wagner, ce înseamnă în greacă cuvântul Andromeda, de ce noaptea valpurgică nu mai e sărbătorită pe 1 mai şi tot aşa. Dar distincţia în jurul căreia ne-am cheltuit ore de mistuire verbală a fost cea dintre aleator şi arbitrar. La prima vedere două sinonime, în realitate primul numind hazardul exterior, al lumii fizice, pe când al doilea numeşte hazardul dat de capriciul minţii umane. Aleatorul ţine de zarurile aruncate la întâmplare, dar niciodată de mâna omului, pe când arbitrarul ţine de „arbitru", de facultatea de a alege după cum te taie capul. Şi dacă „liberum arbitrium" 1 este invocat de cei care cred în putinţa omului de a-şi făuri destinul, scepticii îl invocă pe „servum arbitrium"[5657], pe mintea sclavă care ascultă orbeşte de instanţe mai puternice decât ea. De pildă, de instincte, de natură, de Dumnezeu sau de diavol. Ideea mea fixă era: omul are doar „servum arbitrium", care se află la cheremul unor puteri aleatorii aflate în afara lui. Irina, dimpotrivă, credea într-o „liberum arbitrium" cu ajutorul căruia omul poate sfida cele mai aleatorii episoade din istorie. Când intram în dispute aspre, era şi mai radical: îi concedam că există un liber arbitru, numai că el ţine doar de spiritul silenului, pe când nimfa, neputând fi agent al spiritului, ci doar receptacul al lui, trebuie să se împace cu condiţia lui „servum arbitrium". Nuanţa aceasta îi sporea stenahoria până la pragul litigiului.

Una peste alta, caruselul acesta de chichiţe exotice îi provoca o veritabilă excitaţie mentală, preschimbând-o într-o avidă scormonitoare de fleacuri preţioase. Când conversaţia se încingea, şi asta fiindcă niciunul nu ceda în faţa argumentelor celuilalt, Irina începea să taie aerul cu braţele, rotindu-le din cot ca pe nişte iatagane cu care, dacă ar fi putut, mi-ar fi tăiat capul, dar cum intenţia polemică era alta, se mărginea la fluturarea lor sacadată,

56 Liberul arbitru (lb. latină).

57 Servul arbitru (lb. latină).

pe care le priveam pierdut, uimit de cadenţa pripită pe care reuşea să le-o imprime. Zbaterea acelor braţe făcea cât toate argumentele din lume, fiindcă avea ceva din gingăşia morbidă a unor aripi ce se vântură spasmodic din dorinţa de a-şi îmbrobodi adversarul într-o plasă de sofisme pe care gura nu le găsea. De aceea, elocvenţa Irinei stătea în tresăltarea cochetă a braţelor, şi nu în temeinicia argumentelor teoretice. În acele clipe, liberă şi neînfrânată, Irina plutea peste semeni, uitând de împrejurări şi mai ales ignorând condiţia ingrată a trupului în a cărui formă nimerise. Retrospectiv, chiar dacă întâlnirea noastră a fost aleatorie, ea s-a încheiat prin verdict arbitrar, dar nu dictat de capriciul unuia din noi, ci de adânca inadecvare de care ne loveam sub unghi symplegadic.

Diana (*mulier placida*[58])

A

Îi spuneam „lăcusta” graţie membrelor lungi, a căror subţirime îmi sugera silueta firavă a unei insecte aflate în pragul subnutriţiei. Era fusiformă din creştet şi până la stinghia gleznei, într-o răsucire de tendoane ce semănau cu o frânghie căreia îi lipseau nodurile: părea întinsă pe o singură direcţie, alungită ca o paparudă pusă pe câmp pentru a speria ciorile. Numai că în vinele acestei paparude pâlpâia apoteoza proporţiei debile. Croitorul nevăzut care îi măsurase membrele înainte de naştere găsise reţeta ideală, şi din acest motiv Diana era o izbândă estetică: oase subţiri, debilitate musculară şi un aer neajutorat de nevăstuică trimisă în surghiun. Avea genul de delicateţe morbidă pentru care simţeai nevoia s-o cocoloşeşti. Dacă i-aş fi căutat cu tot dinadinsul un defect, el consta în topirea grăsimii până la pragul înfăţişării famelice, Diana având mina unei fiinţe trăind la limita anorexiei, de aici impresia de sfârşeală cronică cotropindu-i matca trupului. Din cauza făpturii schilave, a cărei vedere în oglindă trebuie să-i fi pricinuit tresăriri cu iz de caznă, Diana suferea de o timiditate cu accente maladive. Nu ar fi

58 Femeie placidă (lb. latină).

luat cuvântul în public nici picată cu ceară, şi în genere căuta să treacă neobservată în cele mai banale împrejurări. Crisparea retractilă de arici timorat sărea în ochi, Diana ghemuindu-se în ea însăşi spre a arăta privitorului cât mai puţin din suprafaţa corpului. Şi cu cât se chircea mai mult, cu atât poziţiile în care nimerea erau mai dizgraţioase. Era o canonită dintr-un exces de stinghereală pe care propria înfăţişare i-o inspira.

La masă îşi sprijinea bărbia în palmă, ca într-o proptea menită a suporta greutatea unui cap pe care slăbiciunea gâtului nu o putea ţine, în vreme ce cotul, pe care şi-l înfigea în muchia lemnului, îi aluneca într-o parte, înclinându-i trunchiul într-o postură piezişă, de fiinţă pe cale să leşine. În astfel de momente, Diana părea o somnambulă mofturoasă care, pierzându-şi simţul echilibrului, era pe punctul de a se prăvăli. Mai mult, spinarea declivă o purta mai tot timpul încovoiată, din cauza grijilor pe care le aduna în stiva de energie negativă dintre umeri, locul acela ce slujeşte drept ghenă pentru stresul pe care oamenii îl adună de-a lungul zilei. Diana se gheboşase de prea multe tracasări, la ghemuirea de iepure adăugându-se dorinţa acută de a-şi ascunde fragilitatea unui trup care, binecuvântat de o anatomie trasă cu rigla, îi pricinuise multe necazuri, din cauza asaltului amoros la care licantropii, atraşi spontan de reuşita proporţiilor ei, o vor fi supus în trecut.

Dacă iau statuia gânditorului de la Târpeşti[59] şi îi tai un braţ, pentru ca pe celălalt să-l sprijin în muchia unei mese, făcându-l să culiseze într-o parte, capăt o imagine fidelă a spectacolului de contorsiune pe care mi-l oferea femeia aceasta famelică, cu proporţii ideale, dar atinsă de o rigiditate atroce, de arlechin ruginit. Să-i fi cerut să stea dreaptă, într-o ridicare hieratică a bustului, ar fi însemnat

59 O statuetă din cultura Cucuteni, înfățișînd o ființă de sex incert sprijindu-și capul în mîini, într-o postură cvasimeditativă, dar care nu sugerează atît gîndirea, cît resemnarea. Pe deasupra, lungimea nefirească a gîtului și subțirimea brațelor îmi evocă în chip izbitor înfățișarea Dianei. (n. a.)

să-i pretind imposibilul. Crispată, Diana era orice, dar nu o fiinţă ortostatică. Dacă ar fi putut să meargă pe stradă târându-se, ar fi făcut-o negreşit, de aceea mersul îi venea anapoda, fiindcă o silea să-şi expună frânghia trupului privirilor silenilor intempestivi.

La stânjeneala de fiinţă retractilă se adăugau câteva ticuri nesuferite, vestigii involuntare pe care trecerea copilăriei, în loc să le şteargă din memoria corpului, le ascuţise şi mai mult. La cea mai mică tresărire de ostilitate pe care o percepea în jur, îşi ducea automat degetul inelar la gură, proptindu-l în colţul buzei, cum ar fi supt o acadea menită a-i înlătura teama. Mina aceea speriată de fetiţă tremurând sub ameninţarea unei pedepse o preschimba într-o vietate bătută de soartă, pe care o priveam deconcertat din neputinţa de a pricepe cum, la vârsta de 20 de ani câţi avea, mai putea păstra reminiscenţa infantilă a unor reflexe hilare. Părea o momâie apetisantă căreia Dumnezeu, spre a-şi răscumpăra dărnicia cu care îi dăduse plocon atâţia nuri, îi încărcase fiinţă cu un nemilos handicap: piedica de a nu putea comunica sufleteşte cu semenii. Diana trăia sub un cloaşter opac, sub cupola ermetică a unei inhibiţii fără leac.

Şi cum stinghereala îi dădea o tensiune căreia trebuia să-i găsească o supapă, Diana nu-şi putea opri agitaţia nesigură a mâinilor, a căror sarabandă necontenită alcătuia un talmeş-balmeș de mişcări pripite, a căror

repetiţie ajungea să mă obosească prin monotonia lor: muta un şerveţel dintr-un loc în altul, îndrepta un colţ de masă, lua un scobitor pe care, sub pritocirea degetelor, îl mărunţea până la a-l reduce la o grămadă de aşchii, se freca la nas înlăturând o mâncărime închipuită, îşi consulta ecranul telefonului, pe care îl scotea din buzunar cu o desime maniacală, îşi îndepărta o şuviţă de păr, bătea darabana cu furculiţa în masă, lua solniţa şi o inspecta cu sârg, pentru, ca în final, sătulă ea însăşi de vodevilul bâţâielilor, să-şi proptească bărbia în palmă, lăsându-şi trunchiul să alunece cu încetineală mofturoasă pe

marginea mesei, până la atingerea acele poziţii declive de gânditor de Târpeşti, pironit într-un singur braţ. Dacă îi atrăgeam atenţia că e dizgraţioasă în prăvălirea cu care se întindea pe masă, îşi redresa trunchiul şi îşi ducea fulgerător degetul la gură, încremenind într-o mină consternată, de fetiţă supusă muştruluielii. Şi pentru ca impresia de plastron uman să fie completă, Diana tăcea din rărunchi, o tăcere compactă şi lungă, a cărei cauză stătea în conştiinţa dureroasă a precarităţii limbii de care făcea uz. Diana vorbea într-un soi de argou pestriţ mustind de expresii meschine, a căror pojghiţă vulgară provenea din mizeria anturajului sordid în care se complăcuse în trecut. În asemenea clipe, Diana era în mod iremediabil o fiinţă sălcie, anostă ca o becaţă şi fadă ca o hârtie creponată. Un plastron feminin, ferecat în el însuşi, a cărui frână lăuntrică îl urgisea la treapta unei placidităţi tăcute. O fiinţă vegetală, un soi de plantă abulică, al cărei tropism spre lumină îi fusese extirpat din motive neştiute.

Nici mimica nu o ajuta, fiindcă efortul de a-şi învinge crispările şovăielnice îi boţea chipul sub forma unor rictusuri piţigăiate, iar grimasele sporeau atunci când se străduia să facă conversaţie de politeţe, caz în care, silindu-se să se exprime, îşi viola inerţia cronică, supunându-şi natura unei maltratări voite, a cărei expresie erau chiar schimonoselile ce-i urâţeau feţei. Din cauza acestor schimonoseli, când vorbea, Diana se strâmba, fiind ca o păpuşă a cărei fizionomie scârţâie. Un cocostârc cu mimica unui înecat, asta îmi sugera.

Dar detaliul cel mai revoltător era că Diana, ruşinată de împrejurarea că trebuie să-şi ducă zilele într-un trup de femeie, se hotărâse să-şi reducă la minim atributele ce-ar fi putut aminti privitorilor că au sub ochi o nimfă purtătoare de gonadă ovulatorie. În consecinţă, îşi desfiinţase secvenţa lui *parerga*, nicio bijuterie neatârnându-i de vreo extremitate. Cât despre *fanere*, nu se machia şi nu-şi vopsea unghiile, iar tunsoarea, precum o cască în cap de fluture, avea o ambiguitate din cauza căreia aceeaşi coafură putea sta foarte bine pe un cap de silen. În privinţa

veşmintelor, orice accesoriu de ordin mironosit fusese stârpit fără milă, lăcusta nepurtând fuste sau rochii, numai pantaloni şi numai cămăşi cu guler înalt şi scrobit, a cărui muchie, ridicată în sus, cântărea cât o frondă împotriva trupului în care era silită să respire. Semăna cu un Gavroche întârziat, penibil în strădania de a-şi şterge stigmatul femeiesc ce-i emana din trup. Hotărât, lăcusta nu se simţea bine în pielea ei, având un marasm răspicat în săvârşirea de *motus* şi *gestus*. Dacă cochetăria e un indiciu a cât de mult vrea o femeie să-şi ridice timbrul la pragul unui farmec construit, atunci lăcusta era o fandosită pe dos, o chinuită care îşi pusese în gând să-şi anuleze coeficientul de apartenenţă exterioară la regnul mironosit, ferecându-şi trupul în haine

drepte, cu aspect marţial, adică tot ce putea fi mai impropriu pentru un trup cu nurii ei.

De crisparea inertă pe care o trăgea cu sine nu scăpa decât *inter pocula*, după emanciparea pe care câteva pahare de vin i-o turna în vine, şi atunci Diana, cu limba dezlegată, urzea propoziţii scurte, fără sintaxă, dar încărcate cu o tentă de urdoare facilă, cu acel accent cârtitor pe care îl întâlnim la fiinţele a căror curiozitate faţă de *res publica* culminează într-un ropot de mici răutăţi rostite într-un lexic pestriţ. Cu o peltea verbală bătând spre argoul indecent, Diana părea o pasăre cu apetit bârfitor, al cărui ochi îşi găsise în urmărirea cancanurilor o sursă de satisfacţie perpetuă.

Numai că această pasăre se afla în posesia unui filon de nuri cum nu am mai întâlnit vreodată. Ca sub influenţa unei providenţe sucite, Dumnezeu pusese în Diana o brazdă de nuri cu efect răscolitor, a căror înrâurire se traducea prin înfiorarea acută pe care cea mai mică atingere mi-o provoca. Diana era un mănunchi de ademeniri dospind în matca unor proporţii perfecte, iar binomul *nuri-proporţie* eclipsa bogăţia de defecte care îi presărau fiinţa. Diana era ilecebrică şi totodată peridoneică. De aceea, metehnele ei vădite – înfăţişarea

famelică, crisparea, tăcerea, nervozitatea mâinilor şi suptul degetului – bălteau pe un câmp de atracţie a cărei intensitate le atenua cu totul mediocritatea. Chemarea ce-i venea din pori era atât de grea încât i-aş fi trecut cu vederea orice viciu, mai puţin fumatul, a cărui pacoste am reuşit să i-o scot din rândul tabieturilor. În rest, orice alt defect era spulberat de duhul greu al albiei de chemare ce-i ieşea din articulaţii. Oarbă şi schiloadă să fi fost, tot mi-ar fi plăcut, graţie dârei aceleia incomensurabile de atracţie morbidă. O mierlă leporică mustind de adieri grele, a căror volbură mă lovea în nări, trezindu-mi din aţipeală flerul de silen încărunţit, aceasta era Diana. Lângă ea, ceata de lemuri torizi adunaţi sub frunte se linişteau ca prin minune. Era îndeajuns să ne aşezăm la un ceai ca, atins de o certitudine fulgerătoare, să nu mai vreau să mă ridic de la masă, convins fiind că nimic nu era mai important pe lume decât băutul acelui ceai. O plimbare prin parc devenea scop în sine, un soi de hierofanie care îşi dezvăluia sensul din care paşii pe care îi făceam alături de ea, nările mele adulmecând un subînţeles jilav, de aburi mustoşi ce-i mângâiau obrazul. Atunci simţeam o pritoceală de zemuri în fermentaţie, prezenţa Dianei fiind ca o cataplasmă umedă pe care ţi-o aşezi pe frunte atunci când ţi-e cald. Lângă ea, urgenţele îşi pierdeau iminenţa, grijile se destrămau şi nicio apăsare a istoriei nu mai venea să-mi abată atenţia. Intram în răgazul gratuit al dospirii de jinduri colcăinde.

Mi-e anevoie să explic cum de o fiinţă atât de famelică putea fi atât de atrăgătoare, mai ales că natura ei placidă nu-mi incita deloc mintea. Diana era cu precădere o fiinţă care nu-mi solicita inteligenţa, şi de câte ori nu am simţit că, alături de ea, spiritul îmi cădea într-o delăsare de rău augur. În preajma ei, tensiunea minţii era ca şi inexistentă. Tocmai de aceea, intuind că alături de ea alunec într-o vrie a plictisului cronic, am trecut la tabietul născocirii de cuvinte insolite, tabiet căruia îi spuneam preţios „ritualul solfegiilor lexicale”, în realitate un joc de plăsmuire în care luam vocabule de origine latină dându-le

o întrebuinţare actuală. În preajma tuturor femeilor care m-au atras am simţit nevoia de a încropi solfegii lexicale, ca o compensare în spirit a unei

Îl exaltări joasb, a cărei direcţie ameninţa să mă ducă sub pragul unei pretenţii de intelect. În felul acesta, manipulând vorbe uitate, evitam căderea minţii în gol, spre a mă feri de blazarea replicilor tocite de rutină. În fond, cel mai anevoie alături de o femeie e să-ţi ţii mintea trează sub unghi intelectual, ocolind fandacsia de jind adulterin. Şi cum Diana, din cauza nurilor, mă predispunea la o lene cronică a spiritului, nu am găsit alt remediu decât săvârşirea de game verbale pe calapod etimologic. Luam dicţionarul, alegeam câteva cuvinte al căror sens îl puteam lega de timpul prezent, şi apoi mă străduiam să le adaptez la fonetica românească. Era ca o plăsmuire de găselniţe cu sunet pieziş, dar nişte scorneli prin a căror noimă mintea îşi păstra viu apetitul reflexiei, în jocul acesta cu vocabule născocite am prins-o treptat şi pe lăcustă, care îmi primea fanfaronada de termeni preţioşi cu mina liniştită a unei fiinţe care e dispusă să facă orice, numai să uite de precaritatea condiţiei în care se afla. Ce-şi doreşte o femeie e s-o faci să uite de condiţia precară a alcătuirii sale bolânde, şi dacă reuşeşti asta, atunci recunoştinţa pe care o va resimţi va căpăta o tentă de devoţiune cronică. E o regulă verificată: fă-o să-şi ignore handicapul unei constituţii ingrate şi-ţi va fi sufragetă cu abnegaţie de prozelit.

Şi astfel Diana a devenit martora exerciţiilor lexicale pe care le făceam cu glas tare, iar cu timpul din martoră a devenit discipolă, căci ajunsese să memoreze expresii nefireşti, din miezul cărora îmi trăgeam mulţumirea unui intelect care nu stătea degeaba. În jargonul meu, asta însemna să înveţi să-ţi ploconeşti mintea în faţa icoanei lexicale, căci a fi umanist e totuna cu a şti să-ţi ploconeşti mintea în faţa cuvintelor. Ploconirea nu e act de servitute, ci de cizelare pe seama unei supuneri de principiu. Când vorbesc, oamenii alunecă somnambulic pe copca subţire a vorbelor îmbâcsite de rutină, şi doar spargerea copcii te

duce în punctul în care limba te lasă cu respiraţia tăiată, punându-te în faţa unui prodigiu de relaţii subînţelese. Intuirea acestui prodigiu e totuna cu ploconirea intelectului în faţa unui tipar de relaţii subînţelese. La rândul meu, prin urzirea solfegiilor lexicale, spărgeam copca şi căutam subînţelesurile.

Când palestra răsucirilor latineşti ne provoca saţietate recurgeam la libaţia paharelor de vin. Sub înrâurirea elixirului bahic, plastronul de sfieli al Dianei se desfăcea spre a da la iveală o natură nebănuită, de o zvârcolire vecină cu cruzimea. Mai precis, în fiinţa acea placidă stătea la pândă o stihie eminamente geloasă, măcinată de o irepresibilă pornire posesivă. Şi astfel, dintr-o cârpă fadă căreia nici cu cleştele nu-i puteam smulge o vorbă, sub efectul licorii taninoase, în Diana izbucnea o pitulice zvăpăiată, debordând de energie, tocmai ea care, cu jumătate de oră înainte, mă stupefia cu inerţia ei. Aprinsă de biciuşca etilică, Diana tresălta sub patimă livorică[60], ca o posedată măcinată de morb gelos, dar un morb eminamente retrospectiv, căci lăcusta era în stare să le omoare pe toate nimfele cu care soarta îmi încrucişase paşii, cruzimea ei răzbunătoare, chiar dacă se mărginea numai la ameninţări verbale, lăsându-mă perplex, şi asta tocmai în cazul ei, o fiinţă eminamente pasivă, de la care nu te-ai fi aşteptat să aibă reacţii posesive, cu atât mai puţin imbolduri scelerate.

Amestecul acesta bizar – nuri grei, ferment placid, nesiguranţă cronică, proporţie peridoneică, voinţă slabă, natură geloasă şi ochi curios – reprezenta ghergheful de taine din încrucişarea cărora era întocmită Diana, în plus, nu pot asocia natura ei posesivă cu atitudinea cu totul obsecvioasă pe care o avea faţă de mine. Diana era din creştet până în tălpi întruchiparea docilităţii, având întipărită în ungherele fiinţei imperativul supunerii. Supusă şi cuminte, era cu totul abulică, lipsită de tenesme ale voinţei. În cursul lui *actus*, se abandona ca o păpuşă pasivă, pe care o puteai frământă ca pe o gutapercă.

60 Livor = gelozie (lb. latină).

Nicicând imboldul de dominaţie nu mi-a fost atât de împlinit ca alături de Diana. Şi nicicând comunicarea sufletească cu o femeie nu a fost mai mică. De fapt, mă întreb dacă am comunicat vreodată prin fluidul necuvântător al simpatiei reciproce. Mai degrabă, relaţia a fost univocă: surescitat de câmpul de nuri, puteam trece cu vederea încapsularea solipsistă care o împiedica să-şi exprime o emoţie cât de-mică. Ce anume îi voi fi dat eu mie anevoie să spun. Pesemne prilejul de a o face să uite fluctuaţiile stânjenitoare la care condiţia mensuală, de fiinţă prin excelenţă ciclică, o osândea lună de lună. Din cele trei acte care definesc principiul unei femei – a primi, a se zvârcoli şi a se acoperi –, Diana excela în ultimul. O fiinţă ce-şi ocultase pornirea intimă până la serbezime placidă.

Dar mai era o situaţie când lăcusta ieşea din starea de cuminţenie cronică: în timpul nopţii, când crizele de panică o ridicau în capul oaselor, făcând-o să caşte ochii până când faţa i se strâmba într-un spectru al groazei. Lăcusta suferea de *pavor nocturnus*[61], accese iraţionale de spaimă bolândă, de aceea cazna de a înnopta cu ea s-a preschimbat cu timpul într-un supliciu din cauza căruia mi-am rărit tot mai mult vizitele în prag de seară, încercarea de a o linişti în cursul acceselor nu făcea decât să-i sporească zvârcolirea, şi mi-e o amintire penibilă aceea când, vrând s-o trezesc din transa fricii, m-a privit ca pe un strigoi care venise să-i strice armonia lăuntrică. Dimineaţa o găsea sleită ca o cârpă, cu măruntaiele date peste cap de o pântecăraie rebelă. Lăcusta suferea de lâncezeală dispeptică din cauza panicii de peste noapte.

Când mă vizita, îşi alegea o carte şi se arunca în fotoliu, cu genunchii la gură, încremenind cu cotorul volumului în mână. Nu ştiu dacă citea sau dacă doar folosea pretextul lecturii drept paravan în spatele căruia îşi ascundea timorarea. Oricum, putea sta ore întregi fără să scoată un sunet, fără să ceară un pahar de apă şi fără să mă întrebe ce am de gând. Dacă i-aş fi spus dintr-odată că

61 Spaimă nocturnă (lb. latină).

trebuie să plece, s-ar fi ridicat şi ar fi plecat fără o vorbă, la fel de liniştită cum venise. O fiinţă care să-mi întâmpine orice intenţie cu o indulgenţă de rob pocăit nu am mai întâlnit.

Odată ne-a prins ploaia în cimitirul Bellu, aversa silindu-ne să ne adăpostim sub bolta unei mici capele, aidoma unui peristil cu patru stâlpi deasupra cărora un tavan de piatră închipuia un acoperiş sferic. Ne-am aşezat pe brâul de ciment, ascultând darabana picăturilor, amărâţi că cerul ne jucase un renghi la care nu ne aşteptasem. Din acel unghi vedeam la o aruncătură de băţ mormântul lui Vasile Voiculescu, al cărui nume se distingea citeţ, în ciuda decrepitudinii vădite a locului: piatra mortuară, un paralelipiped ros de vreme, stătea pieziş, înclinat din pricina surpării pământului de dedesubt. Îi priveam lespedea povârnită, pe care şiroia apa, iar lăcusta, tăcută şi crispată, vădit iritată de şiroaiele

*

din jur, îşi încolăcise gambele şi îşi lipise călcâiele, pe care le repezea în piatra de sub ea ca într-o scuturare nervoasă, de balans rapid pornit din genunchi, picioarele ei închipuind unui ciocan graţios izbind piatra, în timp ce palmele, proptite în brâul peristilului, îi slujeau drept punct de sprijin. Era ca o pârghie de articulaţii nerăbdătoare opintindu-se în zidul de sub ea, şi alura aceea m-a dus cu gândul la o ciocănitoare răsucită cu capul în jos, al cărei cioc, mutat de astă dată în călcâie, izbea în pripă balustrada. Ce smulge femeia din mediocritate e stângăcia impulsivă din clipele când, lăsând la o parte rutina gesturilor prefabricate, se pomeneşte făcând mişcări pe care nu şi le doreşte. Iar Diana, lovind cu călcâiele lespedea, era într-un moment de graţie, prin ea manifestându-se epifania unui nerăbdări sincere, a cărei undă o muta în pielea unei tinere oţărâte, care îşi vărsa năduful pe piatra de sub ea. În pripa cu care îşi repezea călcâiele se bănuia filonul acela sălbatic, de stihie posesivă, pe care nu o scotea la iveală decât în momentele de libaţie.

Altă dată ne-am oprit la Curtea Domnească de la Brebu, din apropierea Câmpinei, spre a vizita micul muzeu găzduit de fosta cetate a lui Matei Basarab. La ieşire, o ploaie mocănească ne-a silit să ne ascundem în bolniţa clopotniţei, unde răpăitul picăturilor, din cauza rezonanţei acoperite a pereţilor de cărămidă, căpătase o tentă lugubră. Se rezemase de perete tăcând mâlc şi, cum îşi încleştase degetele frământându-le nervoasă, părea o bucată de ceară străvezie, un spermanţet extenuat de represaliile vremii. „Extenuarea" înseamnă subţierea la care e supus un corp atunci când e trecut prin filtrul unor încercări drastice. Cine se extenuează se subţiază, capătă o tentă subtilă, un soi de delicateţe aeriană. Doar o concepţie aberantă face ca extenuarea să fie confundată cu vlăguirea. Cine cade din picioare de epuizare nu e extenuat, ci obosit, stors ca o cârpă, pe când extenuatul are zvâcnetul concentrat în virtutea unei strângeri în sine. Tot ce e mic, emaciat şi dens are tenuitate, cu alte cuvinte e rezultatul extenuării. Tenuitatea (delicateţea) implică o micşorare în volum şi o sporire în tensiune. Un alt sinonim pentru extenuat ar fi „diafanul". Cine e diafan are alura transparentă a fiinţei căreia i-a căzut platoşa groasă a cărnii moarte. Exact aceasta e impresia pe care o lăsa lăcusta. Părea o nălucă transparentă, cu obraz palid, suportând din greu detaliul stânjenitor că are un trup. O fantomă lividă a cărei stânjeneală molipsea până şi dangătul clopotelor de deasupra, a căror vibraţie, prin nu ştiu ce contaminare malefică, se înmuia ca o litanie de sacadări dogite. În acele clipe, Diana părea un limax alb lipindu-se de perete spre a-şi micşora gradul de frecare cu lumea înconjurătoare.

În aceeaşi zi am dat o fugă la Doftana, aflată la câteva dealuri depărtare de Brebu. Nu văzusem niciodată închisoarea de acolo, o bolgie de un macabru renume în perioada interbelică, numai că ce-am găsit a fost o ruină, loc de paragină fără cusur, putând sluji drept emblemă pentru dărăpănarea în care cad monumentele istorice în România. În ciuda avertismentului ce atârna pe o placă la

intrare, a cărui literă ne interzicea pătrunderea în incintă, ne-am strecurat printr-una dintre găurile din zid. Am nimerit în faţa unui hardughii de cărămidă a cărei înfăţişare mi-a amintit de clădirile de pe bulevardul *Unter den Linden* după bombardarea Berlinului. Grămezi de moloz, acoperişuri căzute, găvanele ferestrelor goale. Am dat ocol edificiului, minunându-ne de proporţiile* devastării. Ce nu putuseră fura oamenii intrase sub teascul de măcinare a uzurii timpului. Trei cutremure unul după altul nu ar fi putut provoca atâtea daune. Culmea e că înfăţişarea dezolantă a locului a înviorat-o pe lăcustă. Uitând de stânjeneala cronică, lăcusta se însufleţise, ca şi cum priveliştea decrepită îi ridicase moralul, aşa explicându-se vioiciunea cu care sărea de pe un maldăr de cărămizi pe altul, ocolind gropi sau evitând tufişurile de scaieţi care umpluseră sălbatic împrejurimile. Părea un ied lasciv zburdând printre ruine. În spatele închisorii am dat peste un pâlc de corcoduşi cu boabe coapte, iar lăcusta, într-un acces de entuziasm, s-a apucat să le culeagă. Când se ridica pe vârfuri spre a prinde crengile, sânii îi tresăltau sub cămaşa subţire, ca doi bulbi gelatinoşi în cunctaţia[62] cărora privirea mi se pierdea cu o sfârşeală patetică. În cele două pungi de aspic clătinându-şi muchia întrezăream legănarea unui batiscaf pe care cale de a se răsturna sub linia de plutire, cu detaliul obligatoriu că batiscaful se afla în mintea mea. Legănarea aceea de carne tânără mă predispunea la zbaterea peremptorie a pergulei sediţioase. E uimitor cum două cotiledoane tresăltând ca o cremă de zahăr ars au asupra imaginaţiei efectul unei asmuţiri. Că balansul a două pungi de piele îţi răzvrăteşte sângele este fiindcă subiectul tresării nu se află în bucla prozaică a doua anse de carne clătinată, ci în pornirea concupiscentă din capul satirului.

În Bucureşti, Diana ducea o viaţă anostă, a cărei acalmie nu ieşea din tiparul unei monotonii asumate. Şi dacă e adevărat că omul sfinţeşte locul, atunci crisparea pe care Diana şi-o dospea în fiinţa cu alură placidă se

62 Cunctatio = șovăire (lb. latină).

răsfrângea asupra lucrurilor din jur, dovadă că în camera în care locuia pe strada Frigului nicio plantă pe care o punea în ghiveci nu rezista mai mult de câteva zile. Parcă o stihie malefică le usca tulpina, transformându-le repede în sfaroguri încovrigate, simple carcase veştejite pe care le arunca la tomberon. De altminteri, când o asemuiam pe Diana cu o plantă abulică al cărei tropism spre lumină îi fusese prematur retezat, aveam în minte înfăţişarea zbârcită a florilor care i se uscau în cameră, la câteva zile după implântarea în ghiveci. O singură dată am rupt vraja rea, aducându-i un puiete dintr-o plantă ale cărei frunze aveau o spuzeală de puncte albe. Era un fir de plăntuţă agăţătoare, pipernicită şi sfrijită, având ceva din debilitatea famelică a lăcustei. Era replica în plan potatoric a Dianei. Au trecut două săptămâni şi nimic: plăntuţă nu voia sub niciun chip să crească: parcă se oprise într-un stadiu de agonie din care nimic nu o mai putea scoate. Avea pământ şi apă berechet, şi totuşi nu dădea înainte, blocată cum era într-o formă de nemărginită comă vegetală.

Dar lâncezeala aceasta vegetală, durând de două săptămâni şi nedând niciun semn că se va termina vreodată, a luat sfârşit printr-o capriciu răzbunător venit din partea mea: sătul să-i contemplu stagnarea, i-am plantat alături, în acelaşi ghiveci, la câţiva centimetri depărtare, firul unei alte plante agăţătoare. Îmi spuneam că în felul acesta voi pune capăt unei stări de lucru ce începuse să mă irite. Nu-i rămânea decât să moară la umbra concurenţei ce apăruse în ghiveci.

Şi atunci a început neverosimila creştere: pusă în situaţie de concurenţă, prăpădita aceea muribundă şi-a descoperit resurse nebănuite. Vreme de câteva zile, echilibrul dintre cele două plante s-a păstrat într-o indefinită stare de egalitate, pentru ca apoi, monstrul dezlănţuindu-se, plăntuţă să se descătuşeze într-o explozie verde. A crescut galopant, lăţindu-se peste întreg ghiveciul, răsfrângându-şi frunzele asupra vecinei şi sufocând-o literalmente. A ucis-o furându-i lumina şi

luându-i aerul, în vreme ce ea creştea nestăvilit într-un elan de luxurianţă vegetală. Tulpina i s-a lungit repede cucerind muchia ferestrei, lipindu-se de asperităţile peretelui şi ajungând în câteva săptămâni pe cornişa din colţ şi pe vraful de ziare de pe frigider. Se agăţa de orice denivelare a mediului spre a-şi întinde implacabil tentaculele căţărătoare.

Sfrijita acea mică ascundea de fapt un monstru care nu avusese nevoie decât de un rival ca să se manifeste. Un monstru asemănător izbucnea în sufletul lăcustei atunci când, dezinhibată sub înrâurirea alcoolului, intra în pielea unei gorgone geloase, hotărâtă să-şi elimine fizic toate rivalele. Asmuţită de ghimpele geloziei, Diana devenea redutabilă dacă era pusă în condiţii de competiţie. Atunci se scutura de letargia cvasi-muribundă, supusă unei presiuni venite din partea unei adversare. Plăntuţă din capul Dianei îşi elibera nişte latenţe pe care, în lipsa concurenţei, nu le-ar fi arătat niciodată. Pesemne că asta se întâmplă fiecăruia din noi. Supuşi agresiunii, ne punem în lumină stofa dintre care suntem alcătuiţi: şi ori învingem, şi atunci ne aducem aminte cu nostalgie de lupta încheiată, ori pierdem, şi atunci nu mai apucăm să privim înapoi spre a ne contempla izbânda.

Lăcusta, bucată ruptă din planta supusă agresiunii, nu avea nimic dintr-o fiinţă focoasă, de aceea îi lipsea fermentul emotiv, şi totuşi, odată atins *punctum saliens* în urma câtorva pahare de vin, toanele îi culminau în starea de înflăcărare ebrioasă cu accente obsesive. Atunci, dintr-o fiinţă atinsă de sfârşeală se transforma într-o natură rabică, posedată de turbare geloasă. Era uimitoare metamorfoza: când afaniseală tăcută, când stenahorie gureşă. Era ca şi cum recesivul răsturna dominantul, Diana dovedindu-se a fi o fiinţă cu precădere versipelică. În limba latină, făptura care e în stare să-şi lepede pielea spre a scoate la iveală un alt chip poartă numele de fiinţă „versipelică”. A fi versipelic e însăşi condiţia metamorfozei: dintr-un spirit blând, chinuit de grija protocolară de a nu jigni, apare un demon aruncând

săgeata discordiei. Lăcusta îşi lepăda pielea timidă şi, cu un ton insidios, îmi şoptea: „Mie îmi plac profesorii” sau „Sunt neagră ca o ciocolată, mănâncă-mă repede”. Iar când dezinhibiţia atingea cote euforice, zeama limbii îi plesnea în alcătuiri cu neputinţă de redat paginii.

Dar momentele expansive erau atât de rare încât mă întreb dacă măcar atunci se simţea împăcată cu ea însăşi. În rest, Diana nu se simţea bine niciunde, fiindcă în niciun loc nu era împăcată cu propria ei natură. Fiind abulică, era o femeie de tip diapazon, regula muncii fiind la ea imitaţia. Tot ce făcea se petrecea după modelul altora, Diana fiind o oglindire fidelă a gustului epocii. Nu avea iniţiative, nu clocea planuri, nu o răscoleau ambiţii neobişnuite. Timbrul său era precum o umoare sălcie şi liniştită. Neavând ferment sufletesc, nu avea nici val piroclastic. Dar nici nu avea nevoie: dâra nurilor ţinea loc de orice. Solipsismul ei nu era legat de ceremonia fanerelor, ci de natura debilă şovăitoare care îi juca mereu renghiuri. O fiinţă la anaghie din cauza neputinţei de a ajunge în armonie cu ea însăşi. Tocmai de aceea formula ei interioară era cunctaţia, şovăirea, nesiguranţa. Cât despre timbru, avea ceva din fâşâitul unui sunet crăpat, ca sub imperiul unei fisuri care o punea în inadecvare cu ea însăşi. Argoul ei, respingător prin expresiile colţoase, venea în prelungirea poftei de cârteală. În linii mari, Diana era o *peripsema mundi*[63].

În principiu, lăcusta ar fi trebuit să fie o bagatelă de om, o fiinţă ştearsă pe care inhibiţiile ar fi trebuit s-o condamne la discreţie tăcută, în realitate lăcusta era o cârcotaşă cu o poftă vădită de a chibiţa pe seama scandalurilor de peste zi, pentru că, în fond, era o posesivă geloasă, a cărei pornire de a-şi elimina rivalele atingea apogeul în stare ebrioasă. Fluctuaţiile de dispoziţie erau cu totul pendinte de cât de acută îi era jena pe care i-o provoca propriul trup, de unde şi stânjeneala înrobitoare ce-i paraliza imboldurile.

Într-o vară am mers la Muzeul Satului, rătăcind pe aleile caselor cu şindrilă, în pridvoarele cărora, ca să

63 O lepădătură a lumii (lb. latină).

ajungi, trebuia să urci nişte trepte tocite de lemn. Am urcat într-una dintre case şi am pătruns în bucătărie, unde o panoplie de unelte vechi, agăţate de pereţii fumurii, închipuiau o junglă de vestigii roase de vreme. Diana purta o le înflorată, nici nu ştiu cum de avusese inspiraţia să o poarte, întrucât cinci zile din şase nu ieşea din convenţia cămăşilor cu guler tare, bărbătesc. Ţesătura de igliţe cu pestriţătură cromatică îi cădea bine, punând-o în armonie cu decorul. Atunci i-am intuit stofă rurală, de fiinţă a cărei copilărie se petrecuse într-un sat de lângă Vatra Dornei. În Diana zvâcnea un element aspru, de coardă tăbăcită, de aceea, în ciuda delicateţii morbide ce i se întipărise în trup, mina Dianei mă ducea cu gândul la o fiinţă noduroasă, obişnuită cu muncile câmpului sau măcar cu îngrijirea animalelor din acareturi. Dacă fiecărui om i se potriveşte numai un anumit mediu de care îl leagă o afinitate atavică, atunci Dianei i se potriveau camerele acelea din lemn, cu paturi înalte, peste care zăceau un maldăr de scoarţe de lână.

Asprimea de fiinţă obişnuită cu vitregia locurilor rustice explica detaliul bizar că Diana nu avea nevoie de tandreţe. Nevoia aceea compensatorie de blândeţe pe care o femeie o simte după încheierea unui oficiu symplegadic nu îi intra în obişnuinţă. Tot ritualul de mişcări pe care o nimfă le desfăşoară în cadrul triadei badinerie-tachinerie-parigorie era vacant. Nu cerşea mângâieri şi nici nu da, nu se hârjonea şi nici nu flirta. Mai mult, mimica ei în cursul lui *actus* era impenetrabilă şi inertă. Nu-i puteam ghici plăcerea. Era ca o stană de piatră, golită de orice tresărire. Dar asta numai până în momentul libaţiei bahice, când natura versipelică îi izbucnea. Când era trează era placidă (inertă) şi stupidă (pasivă), când era ebriată era calidă (pisicoasă) şi cupidă (lacomă). În rest, în acalmia unei zile obişnuite, Diana era o fiinţă călâie, mulţumindu-se cu puţin: nu avea aşteptări sucite şi nici fantezii însoţitoare. Paradoxul e că Diana era o fiinţă fidelă în amor, devoţiunea venindu-i din letargie. La ea am întâlnit cazul rarisim al abnegaţiei de origine ignavă: impulsul de a nutri gânduri

de escapadă amoroasă i-ar fi cerut un efort prea mare. Era prea comodă pentru a-şi permite luxul unui *Seitensprung1*. Nu călca alături din lene. Era osândită să fie o vasală al cărei destin nu se putea mişca decât pe orbita silenului.

1 A călca pe de lături (în sens de escapadă amoroasă) (lb. germană).

Un alt loc unde i-am intuit aluatul rural a fost la Muzeul de Geologie, unde, alungaţi de arşiţa de pe Calea Victoriei, ne-am refugiat într-o zi. În vecinătatea acelor pietre etalate cu miile în vitrină, a căror margine zimţoasă clocotea într-o puzderie de forme bizare, în preajma lor am simţit asemănarea dintre colţoşenia unui cristal şi asperitatea de fiinţă a pământului din venele ei. În plus, cu un termen mineral, Diana avea ceva dintr-o pseudomorfoză, de parcă un minereu străin îi crescuse sub pojghiţa de cristal timid. Minereul cu pricina era sălbăticia latentă care îi mocnea sub aparenţa unei fiinţe docile.

Odată am rugat-o să cureţe câţiva cartofi spre a-i pune într-o garnitură de prăjeli. A acceptat cu tresărire de neplăcere vădită, parcă i-aş fi cerut să taie gâtul unei găini. A luat cartoful cu stângăcie, neştiind cum să-l ţină, în vreme ce cealaltă mână, în care ţinea cuţitul, schiţa un gest de răzuire cu care nu reuşea decât să zgârie superficial coaja. îl curăţa în dorul lelii, ca pentru a-mi sabota dorinţa de a mânca, iar la micimea randamentului s-a adăugat mimica de fiinţă căznită, apăsată ca de o tortură: îşi pungise gura, muşcându-şi buzele, într-o grimasă de încordare vădită, ca şi cum aş fi supus-o unei umilinţe. Scorojea cartoful de parcă ar fi jupuit un şarpe a cărui vedere îi provoca o nesfârşită scârbă. I-am luat fără nicio vorbă cuţitul şi am încheiat repede o operaţie pentru a cărui îndeplinire lăcustei i-ar fi trebuit un interval egal cu cel de care ar fi avut nevoie ca să fumeze o ţigară.

Mă întreb dacă alături de Diana am trăit vreun act spiritual, de vreme ce comunicarea dintre noi, în afara unor desfătări curente de intensitate spintrică, nu depăşea pragul unor replici convenţionale. Dacă nu ar fi fost încăpăţânarea mea de a o atrage în matca palestrei de

solfegii lexicale, a căror voluptate îmi dădea iluzia că nu-mi pierd timpul stând lângă monumentul de placiditate pe care îl întruchipa, aş fi dat bir cu fugiţii, căci dialog în accepţia propriu-zisă între noi nu se lega. Totuşi, îmi amintesc de un episod când dispoziţia în care m-a adus vâna ei morbidă s-a învecinat cu gratuitatea unui act spiritual.

Sunt două locuri predilecte unde merită să mergi alături de o femeie: în muzee şi în cimitire. În cele dintâi găseşti elevaţia prefirării unor nuanţe estetice pe seama unei clipociri subînţelese de ordin erotic. A privi un tablou alături de o femeie cu nuri e o delectare implicită, a cărei savoare nu cere dovezi suplimentare. În schimb, printre cruci, cripte şi coroane funebre, dai erosului o încununare prin ricoşeu: mormintele devin martorii unei hârjoane a cărei frivolitate e o frondă adusă severităţii ideii de moarte. În felul acesta, flirtul printre cavouri e o formă de apostazie în faţa morţii. Te răzvrăteşti săvârşind un gest impudic, aflat în discordanţă cu morga sumbră a locului.

În ziua aceea, ne plimbam prin Bellu cu voluptatea pe care ne-o dădea gândul că, umblând printre morminte, sfidam soarta la capătul căreia ne aştepta moartea. Ne agăţam de detaliul crucial că încă eram vii, de parcă pofta unei fronde împotriva copcii trecătoare pe care ne curgeau zilele ne era imperativă. Şi, flanând senini deasupra oaselor celor din gropi, voiam să ne scoatem pârleala, voiam să dăm cu tifla morţii, bucurându-ne bezmetic de privilegiul de a respira, şi nu oricum, ci în pielea a doua exemplare reuşite, aparţinând celor două regnuri din conturul cărora descinsesem: un silen cu imbold speculativ şi o nimfă cu prerogativă de nuri. Ne savuram din priviri fiindcă ştiam că, peste câţiva ani, vom fi aidoma celor pe lângă mormintele cărora treceam, în acele clipe, eram aproape de unitatea mistică a unei sfidări bucuroase, al cărei elan îl îndreptam împotriva deşertăciunii. În acea zi, pe aleile cimitirului Bellu, am văzut în lăcusta cea insipidă o valkirie al cărei rol era să-mi treacă sufletul dincolo. Din păcate, impresia unităţii mistice îmi aparţinea cu totul,

valkiria având tonul obişnuit al căderii mofluze. Fronda se petrecea doar în capul meu.

Ne-am aşezat pe o bancă spre fundul cimitirului, lângă gardul care desparte incinta decedaţilor ortodocşi de perimetrul răposaţilor catolici. Era un loc retras, unde puteam lăsa hârjoana osculică[64] să se desfăşoare fără frica de a fi surprinşi de martori inoportuni. În acea zi însă, plictisul de sine al lăcustei atinsese pragul afaniselii acerbe: nu scotea niciun cuvânt, era lividă, se afla în cleştele unei indispoziţii mensuale. După câteva încercări de a o smulge din marasm, povestindu-i meschine cancanuri luate din lumea literară, mi-am dat seama că ziua era ratată: nu puteam pătrunde dincolo de platoşa afectivă în care se zăvorâse. Singurul remediu ar fi fost o sticlă de vin, dar pentru asta ar fi trebuit să ieşim din cimitir, renunţând la spiritul de frondă pe care, eu cel puţin, îl purtam ca pe un afront adus morţii. Tăcerea lăcustei m-a molipsit repede, drept care, renunţând să mă lupt, m-am cufundat la rândul meu într-o tăcere încăpăţânată. Fiecare îl pedepsea pe celălalt zăvorându-şi buzele. Şi atunci am simţit cum în mine, ca un vârtej negru de năluci rele, creşte cu încetul o furie crâncenă, un ciclon a cărui viitoare îşi cerea imediat drepturile. Îmi venea s-o lovesc, s-o maculez într-un fel aparte, să mă răzbun drastic pentru inerţia de lespede în care zăcea în apropierea mea. Aş fi lipit-o de pământ apăsându-i ceafa în dâmbul din apropiere.

Dar cum prilejul unei violenţe era exclus din cauza incintei în care ne aflam, am lăsat furia să mă colinde în voie, într-o urgie de venin cu care aş fi putut otrăvi toţi paznicii din cimitir, iar veninul acela, inundându-mi fiinţa, mi-a dat, cu puterea claritătii, gândul situaţiei absurde în care mă aflam. Stăteam pe o bancă dintr-un cimitir şi fierbeam de furie faţă de femeia ilecebrică căreia nu-i puteam smulge niciun cuvânt. Absurditatea consta în amănuntul că starea în care mă aflam nu se potrivea defel decorului. În loc să tresar plin de spaimă evlavioasă la

64 Osculum = sărut (lb. latină).

vederea atâtor cavouri, în loc să alunec într-o meditaţie amară în marginea a cât de efemeră e viaţa, eu mă zvârcoleam într-un acces de mânie ce risca să mă împingă la acte necugetate. Mă credeam etern în mânia mea de-o clipă. Şi brusc, intuind că totul se petrece în capul meu, m-am scuturat ca de o piază rea. De vină nu era magma placidă a fantomei de lângă mine, ci neputinţa de a mă conforma acalmiei sale timorate. Nu ea era în inadecvare cu locul, ci eu. Şi atunci mi-am impus să mă lepăd de furie. Cred că a fost una dintre puţinele dăţi când, printr-un act de voinţă, am reuşit să-mi înăbuş un sentiment nefast. Şi atunci s-a petrecut neverosimilul: cu furia stingându-se treptat, simţurile mi s-au deschis către locul în care ne aflam: deasupra crucilor din jur, ciorile croncăneau în crengile copacilor, o cohortă de vrăbii se ciondăneau zgomotos în tufişul de lângă bancă, o pisjcă trântită pe alee îşi lingea simandicos labele. Viaţa forfotea în jurul nostru, iar noi, zidiţi între pereţii unei duşmănii reci, nu-i sesizam miracolul. Constatarea a cântărit cât o uşurare cu ecou răscolitor, căci mi-am dat seama că îmi iroseam răgazul de a mă bucura. În loc de intenţia de frondă cu care voiam să întâmpin severitatea morţii, alunecasem într-o stenahorie tâmpă de ins mediocru, şi asta în situaţia în care exuberanţa vieţii era în toi în jurul nostru. Dedesubt încremenirea morţilor, deasupra agitaţia păsărilor, iar între noi limbul nătâng al furiei prosteşti.

Şi tot atunci, în virtutea uneia dintre acele asociaţii cărora nu le poţi da o explicaţie plauzibilă, gândul mi s-a dus la deţinuţii politici. Mi-am amintit fulgerător, din tomurile de memorii pe care le citisem, că una dintre bucuriile sub unda cărora se desfătau în iadul penitenciar venea din cei câţiva centimetri prin care îşi puteau strecura privirea printre zăbrelele ferestrelor. Prin firida celor câţiva centimetri, ei evadau din bolgia în care zăceau: vedeau ramurile copacilor, zbenguitul păsărilor, dangătul clopotelor sau larma oraşului, şi toate aceste amănunte banale, pe care cei din afară nici nu le percepeau, căpătau în ochii lor puterea unei revelaţii,

fiindcă îi rupea de mirosul fecalelor din tinetă, de mizeria trupurilor nespălate, de durata anilor pe care îi mai aveau de stat acolo. Erau pe marginea mormântului şi acuitatea suferinţei le ascuţea simţurile, ca într-o metamorfoză de ordin mistic. Iar mie, veninul furiei îmi deschisese mintea într-un mod similar. Eram atât de sătul de otrava din mine încât, sub apăsarea ei, am ieşit în afara mea, scăpând prin zăbrelele egoismului, spre a gusta, ca un îngropat de viu, spectacolul din jur: clătinarea unei ramuri de copaci, zburătăceala păsărilor şi dangătul clopotelor de la capela mortuară din cimitir. Ce s-a întâmplat cu mine a fost salvarea prin dobândirea unui termen de comparaţie: apariţia în orizontul atenţiei a unui caz atât de înfiorător încât, prin comparaţie cu el, zbaterile mele erau ca trosnetul unor vreascuri anodine. Pe scurt, elevaţia unui termen de comparaţie (deţinuţii politici) mă smulsese din clocotul furiei absurde. De atunci nu i-am mai reproşat lăcustei tăcerea, şi totodată mi-am impus să nu mă mai las pradă furiei.

Sorbul aducător de cavitaţie (punctul docimazic) care o ameninţa pe Diana stătea în teama de a fi exclusă din cauza placidităţii cu care îşi întâmpina apropiaţii. Fără vlagă şi prinsă sub ecranul unei trăiri adiabatice, care bloca orice schimb de căldură afectivă cu exteriorul, lăcusta intuia că riscul ca toţi să-i întoarcă spatele era direct proproţional cu neputinţa de a-şi învinge letargia cronică. Surpată lăuntric, delicateţea ei bolnăvicioasă te invita s-o ocoleşti ca pe o fiinţă inertă, din partea căreia, orice ai face, nu vei primi în veci o reacţie. Sorbul acesta placid avea să-i învenineze zilele condamnând-o la însingurare treptată. O fiinţă clorotică inspirând dorinţa de a o evita. O abulică incurabilă căreia nicio zdruncinare nu-i va înlătura apatia. Nu mi-o pot închipui dominând anturajul sau rupând tăcerea spre a-şi spune pe şleau punctul de vedere.

Lăcusta îşi atingea momentul de graţie când, atinsă de aburul alcoolului, intra într-o destindere de bun augur, al cărui semn izbitor era siguranţa calmă cu care rostea

cuvintele, tocmai ea care, în mod normal, nu ar fi putut să le pronunţe fără o crispare lividă, de fiinţă supusă unei molestări dureroase. Dar acum, sub

descătuşarea dată de libaţia etilică, Diana vorbea limpede, ferm şi sacadat, iar starea i-o recunoşteam după dezinvoltura cu care ridica degetul arătător, ca pe un sceptru al puterii liniştite, pe care îl clătina metronomic, cu o cadenţă precisă, în timp ce cuvintele îi veneau de la sine, fără niciun efort, tocmai ei, a cărui scremere lăuntrică îi contorsiona măruntaiele la fiecare efort de a se exprima cât de cât normal într-un anturaj mai numeros. În acele clipe, Diana plutea suveran peste lucruri, dezbărată de încordarea dureroasă al cărei tăiş îi tortura mintea. Mimica i se relaxa şi o tentă de reculegere senină i se întipărea pe chipul căruia alcoolul reuşise să-i îndepărteze rictusul. În acele momente, Diana părea normală, stăpână pe sine şi grijuliu înnăditâ la urgenţele lumii. Dar starea aceasta nu dura prea mult, fiindcă peste puţin timp, dezvelirea versipelică scotea la iveală cealaltă Diana, licăritroapa avidă după plesniri symplegadice.

Epilog

Periplul evocării celor şase nimfe se încheie aici, căci esenţa fiecăreia şi-a atins saturaţia logică, ceea ce înseamnă că oricâte pagini aş mai scrie din ambiţia de a le amănunţi portretul, n-aş face decât să fiu redundant. Esenţialul l-am spus deja. E de prisos ca precizia schemelor să fie acoperită de pletora unor chichiţe prozaice. Pe deasupra, graficul paşilor a fost respectat: pe fiecare nimfă am adus-o la expresie pentru ca acum s-o ridic la concept. Apoi, nu-mi va rămâne decât să indic simbolul pe care schema unităţii mistice (a docimaziei sufletului) mi-l arată în cazul fiecăreia. Şi astfel o tipologie inedită va prinde contur în materie de clasificare a misticii feminine. Spuneam la începutul volumului că nu erotica femeii mă preocupă, ci mistica ei, iar la mistică nu poţi ajunge decât desfăcând speculativ atributele pe care nimfa le capătă în mintea silenului. Sau, cu nuanţa pe care

trebuie s-o repet mereu, subiectul unei nimfe e în afara ei, ceea ce totuna cu a spune că femeia e o pericopă al cărei tâlc descinde din capul bărbatului. Femeia nu poate fi *hypokeimenon*[65] decât în clipele nenorocite ale

*

vieţii ei, adică însingurătatea degenerând în cavitaţie, şi nici atunci ea nu e subiect propriu-zis, fiindcă îi lipseşte virtutea centrifugă a speculaţiei. Dacă i-aş cere unei femei ca, luând cele 14 concepte din carte, să le mânuiască spre a obţine un simbol în care să se regăsească, tentativa ar fi sortită eşecului. Ce strânge laolaltă schemele, dându-le o concentrare mergând până la punctul unui simbol, e unitatea mistică postulată drept focar din care se desprind cele 14 puncte de vedere.

Să încep cu schiţarea conceptului primelor trei nimfe (piroşcă, bursuca, egeria). Femeile cărora le poţi da epitetul frumuseţii se împart în trei categorii: frumuseţea nurlie (ilecebrică, genetică), cea peridoneică (anatomică) şi cea piroclastică (favilică, endocrină). Prima (piroşcă) cere elevaţie de sânge, a doua (bursuca) cere proporţie nimerită, pe când a treia (egeria) vine dintr-o dogoare ce denotă un exces biochimic. Prima e insidioasă, fiindcă te absoarbe în matca tulbure a unei atracţii atavice, a doua e izbitoare, fiindcă se reduce la potriveala graţioasă a unor laturi anatomice, pe când a treia e expansivă, căci constă într-un fluid care, în loc să te absoarbă, te copleşeşte ca un abur fierbinte. Prima e tisulară şi presupune un ifos pudic, de fiinţă retrasă în sine. A doua e articulară şi constă în ţâfnă energică, deoarece are drept sursă un raport de mărime adecvată a muşchilor şi membrelor. A treia e organică prin exces endocrin, o fandosită plesnind de mofturi, ca o revărsare ce te inundă cu fierbinţeala ei. Prima e ascunsă, ceţoasă şi firavă, a doua e stenică, felină şi trasă cu rigla, pe când a treia e clocotitoare, agresivă şi cârcotaşă. Prima e ca o alveolă îmbietoare, a doua e ca un scut elastic, a treia e o cuspidă înţepătoare. Prima e o mlaştină, a doua e un arlechin, a treia e un vulcan. Prima

65 Hypokeimenon = subiect (lb. greacă).

te soarbe spre a ţi se strecura sub piele, a doua te incintă prin desfătare histrionică, pe când a treia te asmuţeşte sub revărsarea de lavă. Prima e vegetativă şi ipotetică, regula ei fiind cunctaţia, adică şovăiala leşinată cerând protecţie, a doua e volitivă, sprinţară şi apodictică, afirmându-şi atributele graţie mişcărilor peridoneice ale trupului. A treia e peremptorie prin excelenţă, prezenţa ei fiind de ordin imperativ, ca o poruncă dată căreia i te supui atâta vreme cât nu apare saţietatea. Prima (Delia) te îmbie, a doua (Otilia) te cucereşte, pe când a treia (Carmen) te striveşte. La cea dintâi jinduieşti, de cea de-a doua te aperi, cu cea de-a treia te cerţi.

Delia era ca o mlaştină cufundătoare, Otilia era precum un arlechin lasciv, pe când Carmen era ca un vulcan cu mină încinsă. Piroşca era întunecată şi pământeană, o Persefona în variantă nubilă. Ipostaza lui *mulier abscondita*. Bursuca era luminoasă şi zvăpăiată, o Asteria cu iz gureş. Ilustrarea lui *mulier ludica*. Egeria era ţâfnoasă şi certăreaţă, o Eris cu încăpăţânări de Xantipa. O mostră de *mulier rixosa*. Dar pentru că toate aveau rasă, niciuna nu ducea lipsă de atuurile celorlalte categorii, atâta doar că trăsătura lor dominantă, ieşind în faţă, le eclipsa pe celelalte, care căpătau astfel o latenţă stinsă. Ar fi însă o impietate să spun despre vreuna că era cu totul privată de prerogativele celorlalţi două.

Să ridic la concept celelalte trei personaje (himera, meduza şi lăcusta). Am spus că femeile cărora le poţi acorda un atribut de ordin frumos se împart în trei categorii: stofa nurlie (ilecebrică), croiala peridoneică (anatomică) şi frământarea piroclastică (favilică, endocrină). Himera (Maria) intră în categoria a doua: îmbinare armonioasă disproporţii articulare, dar având în plus un câmp mesmeric (aşadar, o tentă ilecebrică) al cărui filon era de ordinul credinţei. A fost singura femeie la care curentul galvanic resimţit direct în coşul pieptului îmi dădea o senzaţie constantă de furnicătură mistuitoare. Avea ceva obscur-vrăjitoresc, de Circe îmbrobodindu-şi iubitul spre a-l înrobi mai straşnic. Avea superbia

Cleopatrei şi voinţa de a domina a Penthesileei. Pe deasupra, ifosul coleric îi dădea o mină de ţipar ce-şi înţepa fără şovăire adversarul, mergând până la insultarea lui. Un ţipar conturnelic, aşa era himera. Dar un ţipar a cărui natură tonică, cu acele impulsuri maniacale spre pedanteria de ordin ipohondrie, îi dădea o mină hegemonică, dornică a-şi subjuga amantul preschimbat în apendice cu rol de vasal. Prin excelenţă, Maria era o *mulier domina*.

În schimb, Irina (meduza) avea un fond de dogoare ce-i dădea aerul unei meduze cu apetit copios. O nesăţioasă tresăltând sub grindina de impulsuri fornicatorii. O fanatică a ciocnirii după modelul symplegadelor. O Mesalină neobosită, sorbind măduva iubiţilor până la sleire, dar care se supunea smerită de îndată ce îi îndeplineai hatârul. O plantă carnivoră, năvalnică şi sufocantă, a cărui îmbrăţişare te golea de vlagă. Era întruchiparea perfectă a valului piroclastic, tocmai din cauza predispoziţiei spre planturoşenie. Febricitantă sub unghi intelectual, îşi pierdea farmecul de îndată ce voia să intre în rolul unei femei nurlii, a cărei condiţie nu o putea atinge din cauza handicapului de constituţie osoasă. Un exemplu copios de *mulier fornicata*.

Pe când Diana (lăcusta) era docilă şi slabă, precum aburii unei băi de sulf: ţi se insinua sub piele ca o aţâţare tăcută, de aceea fiinţa ei era ilustrarea farmecului de tip ilecebric. În plus, metamorfoza pe care o suferea sub înrâruirea alcoolului îi dădea acel morb versipelic graţie căruia dintr-o placidă anostă izbucnea o fiinţă cupidă, dornică de răsuciri ilicite sub unghiul symplegadelor. Întruchiparea fidelă a lui *mulier placida*, sub aparenţele căreia pâlpâia o natură posesivă.

În sângele himerei (Maria) fierbea pofta de a purta sceptrul hegemoniei asupra regnului silenilor, pe care i-ar fi subjugat fără milă, dacă ar fi putut. Mi-o închipui ca pe un trident străpungând platoşa iubiţilor, sau ca pe un caduceu a cărui înălţare insuflă victimelor o transă smerită. Meduza (Irina) era precum o amforă

atotîncăpătoare, o albie fără fund precum butoiul Danaidelor. Te pierdeai în ea ca într-o melasă clipocind de gărgăuni zemoşi. În braţele ei nimereai într-o plasă ale cărei ochiuri se strângeau pe măsură ce te zbăteai să scapi. O Arahné ţesându-şi pânza până la sugrumare. Pe când lăcusta (Diana), placidă şi obedientă, era firavă ca o agrafă şi cuminte ca o stalagmită. Himera era imperativă, meduza era asertorică, pe când lăcusta era ipotetică şi şovăitoare. Himera era ca o pisică de mare înjunghiindu-şi peţitorii, sau ca o rădaşcă irascibilă, cu cleşti tiranici, a cărei protimie pentru vorbele corozive îi dădeau un aer de curtezană hârşâită în rostogoliri spintrice. Meduza era mai curând o răstoacă băltind de plăceri, o pâlnie largă, o Hidră, o teacă ahtiată din care se prelungeau dâre gelatinoase. Lăcusta era ca un abur, o fiinţă clorotică, abulică şi străvezie. Era genul de fiinţă adiabatică, fără schimb prea mare de căldură afectivă cu exteriorul. O timorată din categoria leşinată a călugăriţelor fără clocot în glande, dar numai până la

*

În momentul dând libaţia ebrioasă îi dezvăluia morbul cupid. Şi atunci bacanta izbucnea de sub aparenţa unei momâi livide, drept care din pielea unei Hildegaard von Bingen ţâşnea o Gorgonă.

Niciuna dintre cele şase nu era o fiinţă echilibrată, al cărei centru de greutate să se afle înăuntrul ei. Toate erau descumpănite din neputinţa de a atinge acea unitate mistică (armonia cu silenul) spre care tindeau graţie tropismului înnăscut ce le fierbea în vine. Ceea ce înseamnă că, în ciuda înzestrării native, se născuseră sub o providenţă sucită. Nu pot spune că erau bolnave, dar nici sănătoase în accepţia riguroasă a termenului nu erau. Erau mai curând predispuse la o neîmplinire drastică sub unghiul coabitării cu regnul silenilor. Croite din aluat rarisim, erau nişte nimfe nefericite. Pe deasupra, erau nişte nimfe aflate la”. vârsta nubilă a tatonării de sine.

Însuşirea lor comună e că întreţineau o fidelitate consecventă cu cele trei elemente care alcătuiesc

principiul lăuntric al oricărei femei. E vorba de mănunchiul celor trei acte la care orice nimfă e predispusă graţie naturii pe care o are. Cele trei acte sunt: a primi, a se zvârcoli şi a se acoperi. Femeia primeşte în cursul jocului de-a symplegadele, se zvârcoleşte în cursul apogeului voluptuos (*sparagmos*) şi îşi acoperă natura prin cochetărie. Lor le corespunde cele trei acte masculine (a da, a ţâşni, a se făli), cărora femeia le răspunde prin primire, zvârcolire şi acoperire (cochetărie). Dare-primire, ţâşnire-zvârcolire, fălire-fandosire (acoperire). La ostentaţia falnică femeia răspunde cu moliciunea caldă a farafastâcului cochet. Ideea că o femeie poate fi marţială mi se pare o derivă, semn al dereglării profunde în care poate cădea o reprezentantă a regnului nimfelor. Hieraticul, marţialul şi speculativul nu sunt atribute feminine, ceea ce e un alt fel de a spune că femeia nu este sursa spiritului.

Pe cele trei acte nimfele le întruchipau diferit, după felul cum le dospea fermentul interior. Primirea din cursul symplegadelor (*a*ctus *concretus*) era inertă la lăcustă şi egerie, trepidantă la himeră şi meduză, şi răscolitoare la piroşcă şi bursucă. Cele trei adjective corespund gradului de intensitate a zvârcolirii din cursul *climaxului**, pasivitate pudică cu un scurt oftat ruşinat, expansiune gemândă cu expresii de clamoare corozivă, sau cutremur strigat din rărunchi. Acoperirea pe temei de fandoseală era infimă la piroşcă şi lăcustă, ţipătoare la bursucă şi himeră, şi de obicei ratată la egerie şi meduză. Iarăşi trei grade de cochetărie în sens crescător: discreţie fadă la piroşcă şi lăcustă, ostentaţie de teatru la bursucă şi himeră, şi stângăcie stânjenitoare la egerie şi meduză.

Prin aceste detalii formula interioară a nimfelor prinde contur. Şi asta fiindcă cele trei acte, însoţite de timbrul interior, dau o esenţă pe care fermentul (umorile particulare, trepidaţia metabolică) o ridică la puterea unui pigment (aparenţa, alura de rutină). E formula logaritmului de care pomeneam în „Prolog”: esenţa femeii stă în principiu şi timbru, pe când fiinţa îi stă în ferment

plus pigment. Baza (principiu şi timbru) ridicată la putere (ferment) dă pigmentul (aparenţa). Intensitatea principiului (felul cum resimte primirea, zvârolirea şi acoperirea) nu poate fi modificată, cum nici timbrul (dacă există sub forma nurilor) nu suferă schimbări. În schimb, fermentul şi pigmentul sunt în perpetuă vicisitudine.

O femeie poate fi percepută sub cele trei unghiuri: ilecebric (nuri), estetic (proporţie), caloric (piroclastic). În cazuri rarisime, valul piroclastic poate fi înlocuit cu galvanicul mesmeric, cum e cazul în această carte cu himera. Dar magnetismul se reduce în fond la câmpul ilecebric, nu la fermentul piroclastic. îmbierea pe care o exercită nurii e insidioasă şi iraţională, pe când magnetismul e izbitor şi uşor de constatat. În fine, dacă lipseşte ilecebricul, locul îi este luat de ferment (valul piroclastic). Nu am întâlnit nicio femeie în care cele trei surse de frumuseţe (ilecebricul, peridoneicul şi piroclasticul) să fie prezente concomitent. În schimb, am întâlnit atâtea cărora le lipseau toate sursele. Iată de ce destinul unei femei atârnă fie de un privilegiu de gene, fie de o catastrofă căreia nicio educaţie nu-i poate compensa drama. Cine confundă cele trei surse nu are putere de discriminare speculativă, cu atât mai puţin fler (pentru nuri), gust (pentru alura estetică) sau simţ critic (pentru ierarhia prin comparaţie).

Celor trei unghiuri le corespund trei dintre cele patru întrebări din schema a cincea: ce inspiră (nuri sau ferment), ce sugerează (estetic), ce-ţi insuflă (religios). A patra întrebare – la ce te duce cu gândul? – presupune o analogie morală de care logica acestei cărţi nu poate da seama. Cu o nuanţă anterioară: a judeca moral o femeie nu e doar o impietate, ci chiar o eroare, întrucât femeia nu are o etică de sine stătătoare, normele ei fiind luate ca atare din mediul în care trăieşte.

Femeile de aici nu au chip social, întrucât mă feresc în chip premeditat să le aşez în spaţiul lui *res publica*, unde identitatea le-ar fi lesne divulgată prin câteva referiri intempestive. Niciuna dintre femeile evocate nu e o

frumuseţe în accepţia cinematografică a cuvântului. Nimic nu mi se pare mai searbăd decât o fiinţă silită a intra în tiparul de mediocritate estetică pe care o epocă o impune pe calea contagiunii mediatice. Am evitat cu bună ştiinţă folosirea acelor adjective care, prin netezimea lor, mortifică femeia sub pretext că o elogiază. De aceea, niciuna dintre cele şase personaje nu este „splendidă”, „superbă”, „fermecătoare” sau „irezistibilă”. Nu există „eleganţă”, „distincţie” sau „rafinament” în cazul lor, pentru simplul fapt că asemenea epitete le-ar fi acoperit de o crustă de clişee care, în loc să spună ceva profund, ar fi împins mintea cititorului într-o melasă de indistincţii flagrante. Aceste epitete odihnesc mintea fără s-o incite, de aceea le-am ocolit cu premeditare. Când spui despre o femeie că e splendidă o sufoci sub o lespede găunoşenie emfatică. De aceea, decât o litanie cu encomii la modă, mai bine o tăcere cântărind cât o recunoaştere a neputinţei de a spune ceva cu sens despre fandacsia femeiască. „Superbă” şi „fermecătoare” sunt pe cât de calpe, pe atât de potrivite în gura celor care nu au putinţa de a descrie o femeie care a atins pragul nubil al revărsării prin pori.

Această revărsare face ca nimfa să-şi atingă împlinirea fără avea conştiinţa acestei împliniri. Ce înseamnă aceasta? înseamnă că, chiar dacă o femeie îşi atinge esenţa la 20 de ani, ea nu va intra în posesia aceleiaşi esenţe decât după 30 de ani. Ceea ce e totuna cu a spune că ea nu-şi dă seama ce se întâmplă cu ea decât după pragul celor 30 de ani. Drama este că, sub unghiul putinţei de a înfiora liric un bărbat, cu o femeie nu se mai întâmplă nimic important după 30 de ani. Cu alte cuvinte, apogeul şi-l capătă la o vârstă când nu e capabilă să atingă conştiinţa4 acestui apogeu. E o fatalitate ingrată ca natura din ea să fie mereu cu un pas înaintea gradului de luciditate cu care îşi resimte natura. Cele şase personaje cărora, în spiritul tradiţiei eline, le-am spus „nimfe”, au fost surprinse la vârstă nubilă a adolescenţei coapte, când apogeul nu a fost însoţit de un ecou pe măsură în capul lor. De aici destrămarea cuceritoare cu care îşi înfăţişau

defectele unui ochi predispus spre digerări conceptuale.

Şi totuşi, lipsite cum erau de conştiinţa apoteozei pe care o reprezentau, ba chiar lipsite de muchiile unei frumuseţi standard, în ce consta înzestrarea de excepţie în numele cărora le-am ales spre a le evoca? În puterea de a-mi aduce atenţia într-o surescitare graţie căreia, ca într-o fericită combinaţie de reactivi lexicali, mintea îmi nimerea peste un precipitat cu virtuţi speculative. Lângă ele, dobândeam spontan o atenţie distributivă, cu ajutorul căreia gestul, ambianţa sau peisajul se strângeau docile în pâlnia unei unităţi la care nu aş fi ajuns în absenţa celor şase muze. E ca şi cum paraziţii mediului dispăreau lăsându-mi mintea liberă să strângă la un loc toate trăsăturile împrejurării, şi atunci incinta, nimfa şi silenul se adunau în mănunchiul unei armonii pe care o simţeam fără s-o pot analiza pe loc, chiar dacă ulterior puteam desface în memorie nuanţele momentului.

Sub imboldul instinctului, ce făceam atunci era refacerea în planul intuiţiei a acelei unităţi mistice pe care, în realitate, nu aveam s-o trăiesc nicicând. Cum s-ar spune, întrezăream posibilitatea unei unităţi de care nu aveam parte. Expresii precum „iubire ideală”, „pereche unică” şi „dragoste mistuitoare” îmi sună la fel de postiş ca refrenul sleit al unei romanţe fanate. Drept care, neavând parte de acea unitate mistică pe care am postulat-o mereu, am în schimb traseul dezarticulării unităţii în cele zece scheme fără de care portretul fiecărei muze ar fi alunecat în maniera ipocrită de a rosti dulcegării banale. Modul cel mai sigur de a bagateliza o femeie e s-o acoperi de pelicula unor complimente în vogă. Dar ca s-o înnobilezi e neapărat nevoie de o unitate mistică din care s-o desprinzi prin desfăşurarea celor zece scheme. Desfăşurarea aceasta echivalează cu o cădere dintr-o stare paradiziacă, ceea ce înseamnă că înnobilarea de care vorbesc e rezultatul unei degradări. Orice nubilă cu farafastâc atavic e un fragment degradat dintr-o unitate spre care tinde fără să aibă convingerea că o va găsi. Eu nu am găsit unitatea decât pe cale speculativă, şi de aceea spuneam la începutul cărţii că

speculativul e desfăşurarea prin scheme a misticului. În toată această înlănţuire de concepte, erosul e doar elanul spre dobândirea unităţii, dar în niciun caz nu e scopul înlănţuirii. Iată de ce intenţia cărţii e de a zugrăvi mistica femeii, şi nu erotica ei.

Neputând atinge unitatea mistică, puteam în schimb să intuiesc posibilitatea ei, iar intuiţia îmi era invariabil declanşată de prezenţa uneia dintre cele şase nimfe. În preajma lor, orice echivoc se destrăma, iar aerul acela încurcat care învăluie de obicei doi inşi care nu-şi găsesc cadenţa dispărea. În loc de tatonări politicoase, atenţia îmi depista cu acuitate detaliile. Simţeam intens fiindcă trăiam în surescitarea minţii. Aş fi nespus de dezamăgit dacă această surescitare cititorul ar pune-o pe seama unui impuls spintric (obscen). Aici nu e vorba de umezeala mâinilor, de fluturări în mezenter sau de contracţia sfincterelor. Dacă la aceste tresăriri s-ar fi redus

„A…

totul, ideea unei mistici a femeii ar fi sucombat din capul locului, fiind cu totul sufocată de marota unei erotici de rând. Numai că, în cazul lor, nu picoteala, excitarea sau tabieturile aveau însemnătate, ci răsunetul lor asupra unei minţi care înregistra totul cu convingerea că asistă la un prodigiu a cărui cauză nu stătea nici în frumuseţe, nici în spirit şi nici în eleganţă, ci în amănuntul izbitor că o chemare surdă mă trezea mutându-mă în alt plan de conştiinţă. Chemarea aceasta nu avea legătură cu parametrii culturali, estetici sau sociali ai nimfei, ci cu un câmp de atracţie iraţional a cărui putere venea direct din pori. Era un ifos trezind în silen porniri surde, vechi cât lanţul filogenetic al fantasmelor omenirii. Ilecebricul e mai adânc decât piroclasticul, iar acesta e mai profund decât peridoneicul.

Cu niciuna dintre cele şase nimfe nu aş fi putut sta prea mult împreună, întrucât surescitarea atenţiei distributive mă preschimba repede într-un ins stors de vlagă. Ceea ce înseamnă că bioritmul de care ascultam nu cunoştea alternări menite a netezi vârfurile paroxistice, ci

totul mergea spre o molestare prin agresiune reciprocă. Delectarea nu era urmată de picoteală, ci de o tracasare ai cărei zimţi ne împingeau spre stări de tensiune supărătoare. Fără această tensiune supărătoare, nu aş fi trăit actele spirituale pe care le-am descris. Căci orice act spiritual a însemnat eliberarea unei tensiuni prin spargerea contextului în care mă aflam. În ciuda tracasărilor la care ne supuneam reciproc, fiecare muză avea un moment de graţie, a cărui atingere mă făcea să-i uit spontan defectele.

Cum spuneam, ce au în comun cele şase nimfe sunt cele trei acte în îmbinarea cărora le stă esenţa: primirea din cursul *oficiul symplegadic*, zvârcolirea din momentul lui *sparagmos* şi apoi acoperirea lor prin vălul de prestigii cu care îşi ascund în public natura. Acoperirea prin vălul cochetăriei face ca orice femeie să fie o *kalyptomenos*, o fiinţă ascunsă sub văl. Cele 14 puncte de vedere din carte surprind fluctuaţiile celor trei acte. Strângerea lor în capul silenului dă naştere unităţii mistice, iar desfăşurarea lor iscă speculaţia.

Un punct aparte priveşte trăsăturile pe care fiecare nimfă, neavând conştiinţa apogeului ei, este înclinată să le considere definitorii pentru ea. Orice femeie are înclinaţia de a se identifica cu nişte trăsături care de fapt nu o definesc, dar chiar îi dăunează esenţei pe care o are. Acesta e pigmentul femeii (potrivit schemei *timbru-ferment-pigment*), adică umoarea falsă pe care o emană spre ochiul silenic, fără ca umoarea să-i fie inerent constitutivă. Ea e doar reacţia la mediu, la fel cum culoarea verde a frunzei e reacţia de respingere a verdelui pe care de fapt nu-l suportă. Fiecare muză îmi sărea în ochi printr-o însuşire care, pe cât de izbitoare era, pe atât de străină era de clipocirea intimă a sufletului ei.

Piroşca (Delia) mă frapa printr-o melancolie de indaptată viageră, când de fapt în corzile ei intime era o luptătoare ahtiată după febra vieţii, bursuca (Otilia) mă izbea prin aerul ludic de fiinţă zvăpăiată, când de fapt era o natură livresc-meditativă, dorindu-şi din tot sufletul un

cămin, egeria (Carmen) mă biciuia prin aroganţa necioplită a vorbei, în care ajunsese să creadă ea însăşi, când de fapt nobleţea sângelui îi crăpa pojghiţa grosolăniei. Himera (Maria) mă sufoca prin impulsul dominator, conduită pe care ar fi sesizat-o şi un orb, dar pe dinăuntru bucuria de a fi femeie îi era ameninţată de pacostea crimelor hipocondrice. Meduza (Irina) mă irita prin apetitul nestrunit spre oficiul symplegadic, când de fapt calitatea ei unică era patosul unui intelect care avea puterea de a trăi în imaginaţie mai autentic decât în viaţă. În fine, lăcusta (Diana), atât de placidă în cuminţenia ei contorsionată, era o bacantă cu porniri spintrice şi excese geloase. Dacă tabloul acesta are un dram de adevăr, atunci trecerea anilor a eliminat din înfăţişarea fiecăreia pigmentul postiş pe care şi-l asumau fără să ştie că le dăunează.

Ne hrănim la propriu din fiinţa femeilor pe care le întâlnim, le digerăm esenţa cu aceeaşi fervoare cu care mistuim un fel de mâncare. Şi cum pigmentul e doar smalţul ce le acoperă natura, adevărata digerare trece sub pojghiţa prestigiilor, mergând până la sursa din care îi izvorăşte câmpul de atracţie. A simţi o femeie e a-i digera umorile prin mijlocirea celor zece scheme. Când schemele nu intervin, te porţi orbeşte ca un liliac silit a zbura sub soarele amiezii. Nu pricepi nimic, nu distingi nimic, doar te zbaţi bolovănos într-un athanor labios.

Şi acum ajung la saturaţia logică a fiecăreia dintre cele şase personaje. Fiecare portret va culmina într-un simbol, semn că speculaţia a ajuns la deznodământ. Conceptele pot muri, în locul lor va rămâne o efigie.

Piroşcă, prototipul de *mulier arcana* (*discreta*) sau, cu termenul folosit mai înainte, *mulier abscondita*. Retrasă până la a cădea într-o carantină psihică cu alură de claustru cronic. Săracă în tresăriri publice, fără înclinaţie spre *gestus*, expeditivă în *motus*, răscolitoare cu accente spintrice în *actus*. Avea un timbru spart şi un pigment întunecat, părea o Persefona silită a trăi mai mult sub pământ, ca un spirit htonic căruia excesul de lumină îi dăuna în chip vădit. Spirit sârguincios, lucra după tiparul

elucubraţiei. Avea randament cu precădere noaptea, asemenea neguroasei Nyx, zeiţa nopţii. Nu avea ferment cald, lipsindu-i iradierea afectivă. Dar avea un insidios câmp ilecebric, greu şi leşios, ca aburii unui lac în pragul dimineţilor de toamnă rece. Stăpânea o peristaltică lexicală în panglici culte, în schimb tectonica trupului era minimă, pe când balistica (clişee de jargon) nu apucase să-i deformeze limba. Îmi dădea impresia unei mlaştini ce te învăluie insidios, estetic îmi sugera o stângăcie de fiinţă încurcată, căci era stingheră în mai toate împrejurările, neavând aderenţă la epocă. O sulegetă neguroasă ce-ţi intra sub piele. Nu avea val piroclastic. Îşi neglija fanerele până la lipsa unui ritual de îngrijire a lor, aşadar, nu era ameninţată de solipsism cosmetic, îmi transmitea senzaţia vâscoasă a unei fluctuaţii atrabiliare. Înainte de ciocnirea symplegadelor, avea o badinerie impostată, un soi de tatonare voit morocănoasă, cu bâiguieli abia articulate, părea un copil bosumflat care se pregăteşte să facă o poznă de om mare. Când mă tachina rostea mici răutăţi cu glas şoptit, iar parigoria de după *sparagmos* era un răsfăţ mângâietor, lung, fără cuvinte, în principiu, ar trebui să se împace cu condiţia retractilă la care o osândea morbul inadecvării, dar în fapt Delia avea să iasă treptat din cripta resemnării, croindu-şi tot mai aprig o şansă în viaţă, şi asta fiindcă în fond era o supravieţuitoare prin balastul atavic pe care îl primise de la generaţiile de basarabeni oropsiţi. Nu m-aş mira ca, întâlnind-o, să dau peste un exemplu măgulitor de împlinire feminină. *Punctum saliens* îi stătea în ascultarea muzicii, punctul docimazic în spaima de a nu găsi un liman în viaţă. Momentul de graţie îl atingea în calmul pe care îl dobândeş. după o criză de plâns: atunci părea un sfinx desprins de zădărnicia lumii, dar mai ales invulnerabil faţă de capriciile mele. Simbolul ei este arcanul în îndoitul sens al termenului: mister şi deopotrivă mreajă de îmbiere. Dacă o mreajă poate fi întunecată, umedă şi deopotrivă atrăgătoare, atunci aşa era Delia.

Bursuca (Otilia) era întruchiparea lui *mulier ludica*, dar deopotrivă avea ceva dintr-o *mulier lasciva* în accepţia

etimologică a termenului: neastâmpăr înnăscut, zbatere perpetuă, o zvârlugă atinsă de neodihnă. Copioasă în *gestus* de ordin ludic, manifesta pudoare de acoperire prin *motus*, fiind plângăcioasă în *actus-vil* symplegadic. Timbrul sufletesc era rotund, dar mai ales emana un pigment luminos, căci radia ca Asteria în clipele prielnice. Fără ferment patetic, excela în alcătuire peridoneică. Ebuliţia minţii în timpul muncii era din categoria etuvei. Somatic, avea o tectonică lascivă, îi lipsea balisticii jargonului de lemn şi poseda o peristaltică savuroasă cu alură jucăuşă; îmi inspira un arlechin pus pe şotii şi îmi sugera o felină mlădioasă. Nu avea val piroclastic, dar se simţea bine în orice decor. În principiu, Otilia, cu uşurinţa de a se descurca în orice împrejurare, ar fi trebuit să păşească pe itinera ascensiunii în profesia pe care şi-o alesese, dar în fapt nu cred să fi depăşit pragul unei mediocrităţi de platou profesional, şi asta fiindcă, în fond, impulsul ei adânc o împingea spre o singurătate livrescă, din care nu o putea smulge decât dragostea pentru un bărbat. Dacă a avut parte de ea, atunci a scăpat de brâul de izolare pe care lectura o pune între spiritul din carte şi spiritul plebei. Otilia nu-şi mânjea fanerele, dar se dădea în vânt după cercei şi rochii lungi. Îmi transmitea o vioiciune hiperactivă. Badineria în care aluneca semăna cu o hârjoană plină de giumbuşlucuri. *Punctum saliens* îl găsea în lectură, iar punctul docimazic în frica de a nu mai fi dorită. Momentul de graţie îl atingea în cursul probării cerceilor, când o şcolăriţă îmbufnată ţopăia de zor în faţa oglinzii, clătindu-şi cu voluptate podoabele auriculare. Simbolul ei: arlechinul luminos, fiinţă zvăpăiată cu porniri lascive.

Egeria (Carmen) era prin excelenţă *mulier rixosa*, o certăreaţă a cărei vână colerică era dublată de o grosolănie a vorbei în doi peri. Numai că poseda o stofă atavică a cărei nobleţe nu putuse fi estompată de lipsa de cizelare. Suferea de o ostentaţie grosieră a gesturilor dintr-o carenţă a educaţiei familiale, dar pecetea rasei îi fierbea în sânge. Secretoasă în *motus*, era expansivă în

gestus şi pasivă până la inhibiţie în *actus-al* din cursul symplegadelor. Belicoasă până la a isca dintr-un nimic un litigiu, era o Bellona în variantă gureşă, o Xantippa înecându-şi interlocutorul sub grindină de invective ţepoase. Avea un timbru fisurat, un pigment arogant şi un val piroclastic ca un abur de teracotă. Se complăcea în mizeria unui argou fără peristaltică cultă, făcând uz de betele snoabe din cauza imitaţiei. Metabolismul ei sufletesc era de tip diapazon, aşadar, mimetică după modelul care îi cădea sub ochi. Îmi inspira frăgezimea unei cireşe coapte pândită de o răscoacere fulgerătoare. În principiu, Carmen ar fi trebuit să atingă ritmul unei eficienţe sociale după criterii moderne (loc mulţumitor de muncă, familie legată, anturaj mediocru), dar în fapt mă îndoiesc că şi-a atins pragul de împlinire, fiindcă el depindea în întregime de mişcarea pe orbita unei personalităţi culturale, prilej de care pacostea biografiei a văduvit-o. Ceea ce înseamnă că, în fond, acea necizelare iniţială din anii copilăriei ah impietat asuppa stofei nobile care îi pâlpâia în vene. Fanere şi le colora în exces, şi cu timpul a îmbrăţişat fără reţinere vestimentaţia băieţească. Se simţea bine în mai toate ambianţele şi îmi transmitea dogoarea unui crater pe punctul de a plesni. Badineria de care era în stare stătea cu precădere în surâsuri cu tentă aluzivă, iar tachineria la care se deda, în loc să clocotească de afecţiune, avea un iritant accent certăreţ. Cu ea, orice tachinare sfârşea în maltratare psihică. După jocul de-a symplegadele, maliţioasă cum era, nu mai avea apetit pentru parigorie. *Punctum saliens* îl atingea ascultând alura sibilinică a limbajului speculativ, iar punctul docimazic era gândul că, neputându-şi stăpâni patima pentru dulciuri, va ajunge să se îngraşe. Momentul de graţie îl atingea în cursul flirtului fără cuvinte, când schimele feţei întreceau în elocvenţă putinţă lexicală. Simbolul ei: un gheizer sau un izvor de apă termală, bolborosind năvalnic.

Himera (Maria) era ilustrarea fidelă a lui *mulier domina* (fibră dominatoare) şi totodată a lui *mulier*

pharmaca (morb hipocondric). De aceea, conduita din categoria *gestus* avea un iz autoritar, ca o atitudine cu blazon simandicos, în *actus* îndrăgea tragerea de păr şi măscările rostite pe ton acerb. Cu un timbru rotund, dar fără ferment cald, era singura înzestrată cu calităţi mesmerice, de unde şi furnicarea pe care mi-o provoca în plex; travaliul sufletesc era de tip elucubraţie, cu o tenacitate de cârtiţă a cărei eficienţă creştea când scadenţa unui termen se apropia. În trup se exprima printr-o tectonică dominatoare, dar în cuvinte nu depăşea o uzanţă spălăcită, tocmai de acea mă uimea curiozitatea pe care o arăta peristalticii în care alunecam în cursul calambururilor croite în scop ludic. Cu înclinaţie hegemonică, îmi inspira o Cleopatră jubilând la gândul că e femeie, un soi de *mulier domina* în ochii cărora fiecare *vir*[66] nu avea altă menire decât aceea de a se lăsa subjugat de ea. Tocmai de aceea la Maria tânjirea spre unitatea mistică îmbrăca cu precădere accente de kratofanie, relaţia cu silenul nefiind atât o hârjoană, cât o prigoană al cărei deznodământ trebuia neapărat să-i fie favorabil. În plus, fiindcă excela în plăceri de ordin symplegadic, îmi sugera o variantă suculentă de amazoană ratată. O Penthesileea care s-a dezis de jurământul abstinenţei şi s-a înrobit voluptăţii de ordinmentulic. Se simţea uimitor de bine în pielea femeii, de aici uşurinţa cu care se mişca în orice anturaj. În principiu, Maria ar fi trebuit să zburde ferm spre poziţii de mare influenţă socială, dar în fapt nu a depăşit treapta unei împliniri de conţopistă pedantă, pentru ca, în fond, din cauza hipocondriei, să rămână mereu prinsă în bolgia obsesiilor farmaceutice, de la care aştepta merau minunea unui panaceu; nu dădea importanţă fanerelor decât în limita unei îngrijiri decente, altminteri tensiunea mesmerică îi ţine loc de *parerga*. Îmi transmitea un front de *tremolo* galvanic. Badineria i se mărginea la dese zâmbete cu subînţeles de pancraţiu spintric, iar parigoria avea ceva mătăsos, cu mişcări blânde şi încete. *Punctum saliens* îl atingea atunci când îi

66 Bărbat (lb. latină).

aminteam de episodul cataramei desfăcute *d'emblée*, iar punctul docimazic venea din ruinarea hipocondrică. Momentul de graţie îl atingea în halima probării hainelor, amestec de ospiciu, zaiafet şi carnaval pitoresc. Simbolul ei: tridentul ca sceptru sugerând hegemonia. Dar-un trident învăluit de cei doi şerpi ai caduceului lui Hipocrate, din cauza ipohondriei cronice.

Meduza (Irina) era întruchiparea lui *mulier fornicata*, femeia căreia actul symplegadic îi provoacă o lihneală statornică. O fire febrilă, cu mişcări sacadate, lipsită de discreţie în preocupările igienice, dar cu un *actus* vehement, ca un galop mergând până la epuizare. Era o Mesalina cu preocupări livreşti. Poseda un timbru plin, cu o absorbantă revărsare piroclastică, dar fără nuri şi mai ales cu o înclinaţie spre creşterea planturoasă. Dispunea de o peristaltică verbală cultă, fără zăbrele argotice, ştiind să se ferească de serbezimea balisticii academice; îmi inspira o baltă pe fundul căreia nisipuri mişcătoare îşi înghiţeau victima. Sufleteşte, era o ventuză aspirând energie din întâlnirea cu orice semen: o Arahné învăluindu-şi amantul în pânză, sau o Gorgonă împietrindu-l de atâta jind. Nu se simţea bine decât în anturaje pretenţioase, cu piruete preţioase şi snoabe. Avea un metabolism sufletesc de tip incubaţie. În principiu, chezăşia unei cariere intelectuale i s-a deschis de la bun început, Irina fiind îndeosebi o femeie mintoasă, cu un panaş de cunoştinţe ce depăşea media, dar în fapt s-a complăcut într-o matcă de cultură snoabă, în care nu cred că-şi va fi găsit împlinirea, şi asta fiindcă, în fond, Hippolyta din ea nu şi-a găsit o pereche din cauza plăgii planturoase. Irina nu punea preţ pe îngrijirea fanerelor, de aici lipsa vreunui ritual de igienă proprie. Îmi transmitea pofta încinsă a unei fiinţe clocotind de jar spintric. Aluneca într-o badinerie avidă, sărind peste preludii şi repezindu-se la ciocniri de sympelgade, fiind incapabilă de parigorie ulterioară. La Irina *punctum saliens* consta în surescitarea din cursul altercaţiilor cu iz cultural, când ţinea morţiş să aibă dreptate, iar punctul docimazic îi venea în prelungirea

imboldului nesăţios cu care înţelegea să-şi mistuie nevoia de *actus*. Iar momentul de graţie îl atingea tot în cursul polemicilor pe teme culte, când sacadarea braţelor tăind aerul îi dădea aerul unei mercenar atins de gingăşii nervoase. Simbolul ei: hidra, sau capul Gorgonei îngheţându-şi cu patos livresc peţitorii.

Lăcusta (Diana) era efigia fidelă a lui *mulier pudica* şi *mulier placida*. Avea gesturi stinse, mişcări pudice, suferind de o pasivitate de făptură leşinată. Avea un timbru crăpat şi un pigment livid, posedând o psihologie de diapazon. Tectonica trupului era piezişă, ca o revărsare de crispare permanentă. Peristaltica limbii îi era precară, presărată cu o puzderie de expresii de argou acid. Îmi inspira imaginea unei saune umede, în schimb îmi sugera o insectă pe cale de a muri de inaniţie, fără val piroclastic, dar cu nuri insidioşi asemănători cu cei ai piroşcăi, atâta doar că ducea lipsă de fermentul atrabiliar. În principiu, Diana ar fi putut să ducă viaţa anostă a unei fiinţe căldicele, pe jumătate abulică, pe jumătate placidă: în fapt, sub aparenţa ei ternă, o făptură cu totul cupidă îi curgea în vine, de unde lăcomia pe care o arăta în curiozitatea faţă de cancanuri şi în apetitul mistuitor spre bârfă. Dar, în fond, lăcusta era o natură posesivă şi aprigă, la al cărei filon adânc nu cred să fi ajuns prea mulţi dintre apropiaţi. Numai că firea ei posesivă nu dădea nicio atenţie fanerelor, fiind cea mai lipsită de cochetărie fiinţă pe care am întâlnit-o. În starea obişnuită, nu transmitea nicio unduire afectivă, doar leşia aceea grea din câmpul nurilor. Sub unghiul badineriei, era cu totul posacă, iar parigoria *post-actum* inexistentă.

În stare de trezie avea sfiala eterică a unei călugăriţe, pentru ca libaţia s-o preschimbe într-o Hippolita călărind năvalnic. Era o Hildegaard von Bingen sub pielea căreia pândea o Sonia Marmeladova. Punctul docimazic venea din teama de a fi exclusă din cauza placidităţii cu care îşi întâmpina apropiaţii, iar *punctum saliens*, declanşat de alcool, coincidea cu momentul de graţie, când îşi clătina apodictic arătătorul în cursul unei

pledoarii succinte. Simbolul ei: un gargui agăţându-se cu disperare de peretele bazilicii masculine, dar un gargui care, de cum prindea viaţă, lua forma unei nesăţioase *meretrix*[67], al cărei aplomb atingea ardoarea hidrei.

Aşadar: arcan, arlechin, gheizer, trident, hidră, gargui. Dacă Orfeu ar putea întoarce de şase ori capul spre a o împietri pe Euridike, s-ar alege cu aceste şase efigii. Fiecare simbol e rezultatul încrucişării celor zece scheme care reies din destrămarea unităţii mistice. Dar încrucişarea s-a făcut pe baza unor portrete plăsmuite de libera mea imaginaţie. Acum exemplele pot fi lăsate în urmă, spre a păstra cele şase efigii. Delia era un arcan, Otilia era un arlechin, Carmen un gheizer, Maria un trident, Irina o hidră, iar Diana un gargui. Mai mult, de acum încolo putem renunţa şi la prenume, locul lor fiind luat de simboluri. Din şase portrete am obţinut şase efigii, cu obţinerea unui decoct concentrat de trăsături femeieşti. Fiecare decoct e un tip aparte, o specie adolescentină de sine stătătoare. Sunt încredinţat că, la vârstă nubilă, orice femeie intră în tiparul unuia dintre cele şase decocturi, ele epuizând gama de trăsături tipologice ale adolescenţei feminine. Cu alte cuvinte, orice fată între 15 şi 25 de ani e fie arcan (*mulier abscondita*), fie arlechin

(*mulier ludică*), fie gheizer (*mulier rixosă*), fie trident (*mulier dominã*), fie hidră (*mulier fornicată*), fie gargui (*mulier placida*). Sau un amestec a măcar două dintre cele şase decocturi. Ce se întâmplă cu o femeie după 30 de ani nu mai intră în orizontul acestei cărţi.

Ca o tânără să se regăsească în această tipologie trebuie să îndeplinească o condiţie: să aibă privilegiul unui timbru înnăscut. Femeile pe care le-am evocat aici sunt cariatide dotate cu prerogativă de gene, şi nu iederi anoste. Iederele nu intră în atenţia cărţii fiindcă nu au atributul nobleţei pe care ţi-l dă timbrul înnăscut al femeii de rasă. În plus, tipologia e valabilă numai pentru apoteoza de care o femeie are parte în adolescenţă. După adolescenţă, rutina unei vieţi prozaice face ca femeia să nu

67 Curtezană (lb. latină).

mai fie un obiect de interes pentru mintea speculativă. În final, personajele, numele şi puţinele detalii biografice pot fi uitate: vor rămâne doar simbolurile, formă concentrată a câte unui decoct de femeie. O mistică a femeii nu poate face mai mult.

Cuprins

Notă lămuritoare 5
Prolog 7
Delia (*mulier abscondita*) 49
Otilia (*mulier ludica*?) 75
Carmen (*mulier rixosă*) 101
Maria (*mulier domina*?) 127
Irina (*mulier fornicata*) 153
Diana (*mulier placida*?) 181
Epilog 207

SORIN LAVRIC

COLECȚIA ISTORIA MENTALITĂȚILOR

DECOCT
DE FEMEIE

Scrisă performant și de o stranie originalitate a subiectului, în contrast cu ceea ce a publicat până acum Sorin Lavric, cartea uimește prin amestecul insolit de conceptualizări cât mai abstracte și ficțiuni din zona erosului acut. Identific în paginile ei, bine mascat, un misoginism existent la mai toți gânditorii de filosofie – rezultat al privirii reci a celui care cândva a frecventat sala de disecție medicală. Sub bisturiul de azi este feminitatea, perenă sau căzută în efemer. Ficțiunea literară este convocată să ilustreze tipologii pe care autorul le transferă cititorului complice.

Din câte îmi pot da seama cunoscându-l de mult timp, Sorin Lavric imaginează tipologii feminine precum altădată Rubens picta aceeași voluptoasă femeie văzută din unghiuri diferite, multiplicând-o de parcă ar fi fost alta; sau precum Maillol o modela în marmoră sau bronz exclusiv pe Dina, modelul său plastic, ilustrând astfel figuri simbolice: fluviul, muntele, marea, ba chiar prin siluete robuste și *Ars Amandi* a lui Ovidiu.

ION PAPUC

Florin Aforei

ISBN 978-606-594-672-9

9 786065 946729

IDEEA EUROPEANĂ

Contemporanul

www.ideeaeuropeana.ro
www.europressgroup.ro
www.contemporanul.ro